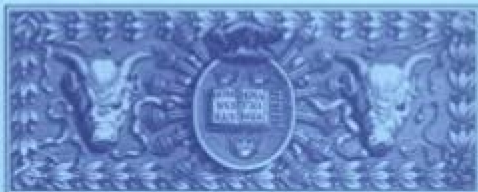
ARISTOTELIS
ETHICA EVDEMIA

RECOGNOVERVNT BREVIQVE
ADNOTATIONE CRITICA INSTRVXERVNT

R. R. WALZER ET J. M. MINGAY

PRAEFATIONE AVXIT J. M. MINGAY

OXFORD CLASSICAL TEXTS

ARISTOTELIS
ETHICA EVDEMIA

RECENSVERVNT
BREVIQVE ADNOTATIONE CRITICA INSTRVXERVNT
R. R. WALZER
J. M. MINGAY

PRAEFATIONE AVXIT
J. M. MINGAY

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO
MCMXCI

SCRIPTORVM CLASSICORVM

BIBLIOTHECA OXONIENSIS

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

Oxford University Press, Walton Street, Oxford OX2 6DP
Oxford New York Toronto
Delhi Bombay Calcutta Madras Karachi
Petaling Jaya Singapore Hong Kong Tokyo
Nairobi Dar es Salaam Cape Town
Melbourne Auckland
and associated companies in
Berlin Ibadan

Oxford is a trade mark of Oxford University Press

Published in the United States
by Oxford University Press, New York

British Library Cataloguing in Publication Data
Aristotle 384–322 B.C.
Aristotelis ethica eudemia.—(Scriptorum classicorum bibliotheca Oxoniensis).
1. Ethics
I. Title II. Walzer, R. R. III. Mingay, Jean IV. Series 170
ISBN 0–19–814575–6

Library of Congress Cataloging in Publication Data
Aristotelis Ethica Eudemia/recensuerunt brevique adnotatione critica instruxerunt R. R. Walzer, J. M. Mingay; praefatione auxit J. M. Mingay.
Includes bibliographical references and index.
1. Ethics. I. Walzer, Richard, 1900– II. Mingay, Jean.
III. Title. IV. Title: Ethica Eudemia. V. Series.
PA3893.E7 1991 171'.3—dc20 90–15529
ISBN 0–19–814575–6

Typeset by H. Charlesworth & Co. Ltd., Huddersfield
Printed in Great Britain by
Bookcraft (Bath) Ltd., Midsomer Norton, Avon

PRAEFATIO

SECUNDUM illud codicum stemma quod accepit Susemihl,[1] *Ethica Eudemia* in his praecipue codicibus continentur:

I*a*. *P*, Bekkeri et Susemihli P^b (Vaticanus 1342), saeculi xiii.

I*b*. *C*, Bekkeri et Susemihli C^c (Cantabrigensis 1879), AD 1278, *P* gemellus, fortasse eadem manu transcriptus, sine dubio ex eodem fonte derivatus. Hic autem codex, nunc primum ex toto collatus, gemellum suum interdum correxisse invenietur.

II. *Marc.*, Bekkeri et Susemihli M^b (Venetus Marcianus 213), saeculi xv ineuntis, ex altera stirpe ortus auctore Susemihlo deteriore, nihilominus *P* et *C* nonnumquam supplet atque corrigit.

Iam tamen Dieterus Harlfinger,[2] Berolinensis, industria sua indoleque aliquid novi demonstravit: codicem *L*, antea spretum (Laurentianum 81. 15, nunc primum ab Harlfingero partim collatum[3]) illam stirpem II nobis fidelius tradidisse. Cum autem ab Aurispa, ubi AD 1423 Constantinopoli iterum rediit, *L* illinc illatus esset, stirps II ab Harlfingero 'recensio

[1] *Eudemi Rhodii Ethica* (Teubner, 1884).

[2] 'Die Überlieferungsgeschichte der *Eudemischen Ethik*', apud *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 1–50.

[3] Ut codex *L* totus conferretur a Briano Hillyardo Oxoniensi (qui tabellis photographicis ab Harlfingero comiter suppeditatis usus est), viri pecuniae a Benjamino Jowett legatae administrandae praepositi impensas contulerunt atque etiam huic editioni subsidium gratissimum praebuerunt.

Constantinopolitana' nominata est, et sane fieri potest ut codex *L* in usum ipsius Aurispae Constantinopoli scriptus sit.

Stirps altera 'recensio Messanensis' simili modo nominata est, quod *P* et *C* ex illa schola scribarum Italiae meridionalis (fortasse e monasterio Sancti Salvatoris Messanensi) sine ullo dubio orti esse agnoscuntur.[1] *P* glossemata habet saeculo xiv scripta, alia saeculo xv *C*, non sine adiumento ex altera stirpe allato. *P* et *C* autem tot scripturae minutiis similes et paene gemelli videntur ut necessario censeamus exemplar prioris saeculi xiii partis scribis propositum esse, quod easdem minutias, iam diu inusitatas, prae se ferret. Verisimile autem est codicem hunc (*a*) inter multos alios Constantinopoli in Siciliam eo tempore allatum esse.

Inter omnes semper constitit Bekkeri et Susemihli D^c (Romano-Palatinum 165), saeculi xv (*D*), a *P* descendisse. *C* contra parens est Laurentiani 81. 20, usque ad 1232^a3, unde manus mutatur aeque ac fons, qui ille codex *L* nunc esse videtur, fidelissime transcriptus. Aeque etiam librarius ille qui codicem Ravennensem 210 (*Rav.*) transcripsit, *L* fonte usus est usque ad 1218^b27, inde autem Neapolitano III E 5 (*Neap.*), qui ab utraque stirpe per alios codices originem traxit. Codicem autem Ravennensem possidebat ille pernotus Cardinalis Bessarion, ut manifestum est e marginalibus ipsius manu scriptis; eo auctore *Marc.* e *Rav.* descriptus est, non sine nonnullis lectionibus propriis quae Ravennensi desunt. Post tantum temporis spatium quis asseveraverit una cum Harlfingero eas emendationes Ravennensis ab ipso Bessarione esse factas? Per Am-

[1] Vide A. Jacob, 'Nicolas d'Oria, un copiste de Pouille au Saint-Sauveur de Messine', *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken*, 65 (1985), 133–58.

brosianum E 40 s. (*Ambr.*) ex *L* etiam derivatus est non modo *Oxon.* (Oxoniensis, e Collegio Corporis Christi 112) AD 1482 scriptus, sed etiam, per alium codicem, editio Aldina (*Ald.*), quae AD 1498 impressa est. Denique haudquaquam obliviscendum est Petrum Victorium (AD 1499–1565) aliquot lectiones derivasse e *V* (C^v Susemihl), et in margine sui editionis Aldinae exemplaris adscripsisse, quod nunc in bibliotheca Monacensi inveneris. Quae lectiones cum *C* in priore parte libri consentiunt, in altera cum *L*, quare constat *V* aut Laur. 81.20 aut Laur. 81.4, qui inde ortus est, ut exemplari usum esse; in his enim a 1232^a3[1] alterum fontem adhiberi manifestum est. Aliis his lectionibus additur 'γρ.', aliis 'fort.', quarum Susemihl[2] ipsius Victorii has coniecturas, illas virorum doctorum eiusdem aetatis esse censuit; Harlfingero autem omnes prope ipsius Victorii esse videntur, quamobrem omnibus his hac in editione 'fort. V' additur.

E versionum Latinarum traditione ('traditio Latina') usque ad finem libri tertii nihil Susemihlo[3] suppeditabat nisi Λ^1 (Susemihli In.) ab homine ignoto facta atque a Bekkero (vol. iii, 1831) primum edita. Susemihlo autem haec interpretatio editione Aldina vetustior esse videbatur, Harlfinger autem eam maiore ex parte ab Aldina haud dubie descendisse demonstravit; nonnulla tamen aliunde esse derivata (usum enim et Tifernatis opere et Manetti[4] hominem videri), et fieri posse ut coniecturae quaedam ab ipso interprete propositae agnoscantur. Interpretatio autem illa capitis

[1] Vide supra, p. vi.

[2] Praefatio, v–vii (Teubner, 1884).

[3] Duae aliae interpretationes Latinae, a Gianozzo Manetti (AD 1396–1459) et Gregorio Tifernate (AD 1414–66) in codicibus manuscriptis servantur. Ex *D* et Pal. 323 (Manetti) atque *P* (Tifernate) originem trahunt. Vide Harlfingerum, 23–4.

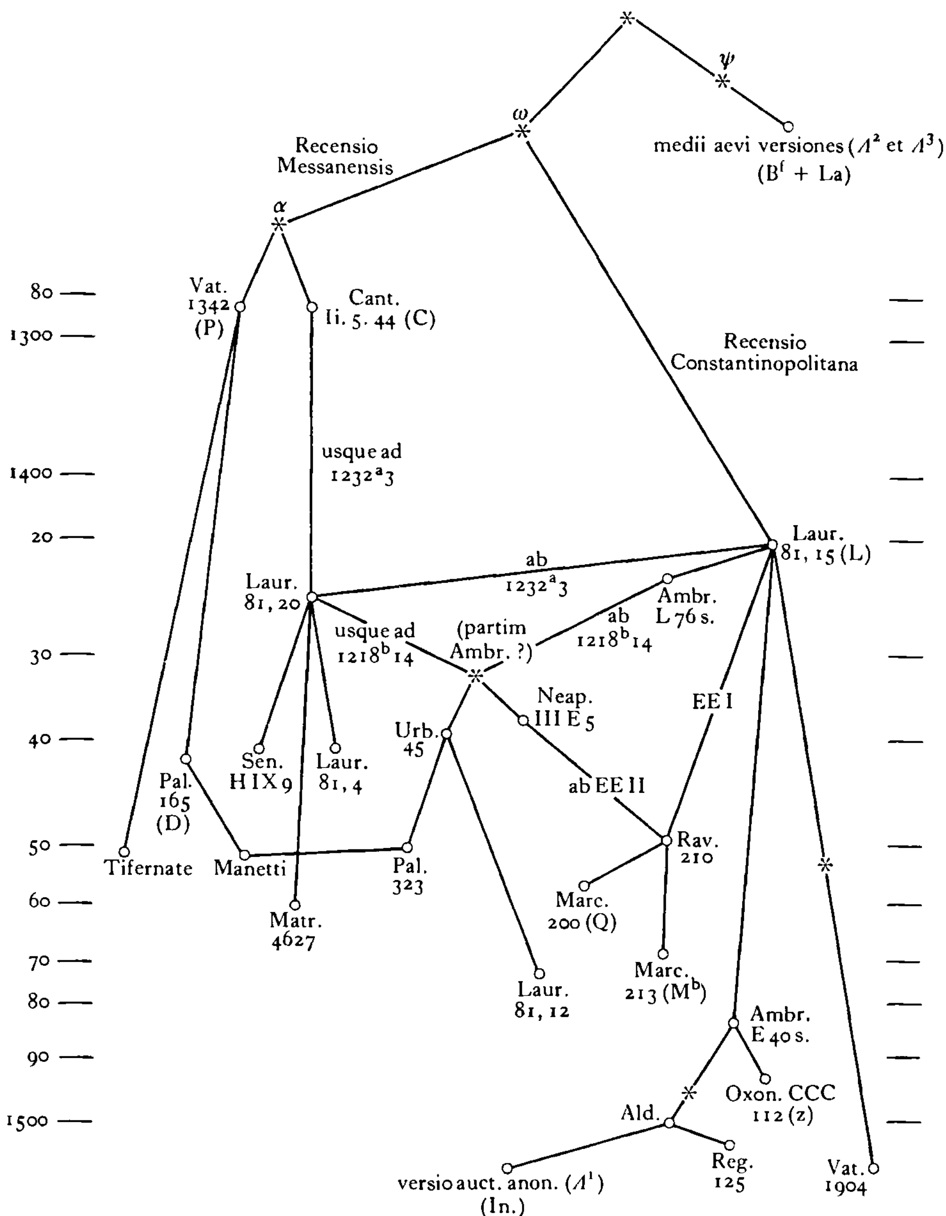
[4] Vide adn. 3 supra.

secundi libri octavi, quae *De Bona Fortuna* nominatur (*Λ*², Susemihli B^f), in *Aristotele Latino* (1482) impressa, pro difficultate capitis huius magno est auxilio, quo nisus Spengel primus aliquot coniecturas in lucem protulit acutissimas; quam viam mox Susemihl, deinde Jackson (*Journ. Phil.* 32 (1913) 170–221) secutus est. Denique (1937) G. Lacombe (*Aristoteles Latinus*, i, 73, 161) pro certo probavit iam exstare e saeculo xv interpretationem capitis tertii quoque libri octavi (*Λ*³), qua identidem usus est Dirlmeier.[1] Hae interpretationes Harlfingero videntur testes esse codicis graeci deperditi (*ψ*), qui vel parens fuerit codicum nostrorum fontis communis (*ω*), vel certe ab eodem fonte quo *ω* derivatus sit, codice scilicet haud ita vetusto, sed e quo omnis libri memoria pependerit.

Hanc fere esse codicum cognationem in edendo libro ita accepimus ut codices *P*, *C*, *L* (summatim *Π*) e maxima parte citentur; gratias autem maximas Harlfingero hic exprimere volo, qui stemma codicum a se designatum hoc in loco imprimi libenter siverit.

Alia est quaestio de tribus illis libris communibus (*EE* 4–6 = *EN* 5–7). Habet hos *L* nullis verbis praetermissis; si archetypum *ω* eos aeque habebat, licet concludere viros doctos temporis medii Byzantini eos *Ethicis Eudemiis* convenire censuisse, et illa verba librorum 1–3 (velut λέξεται 1234^b14) quae sententias aliquas librorum communium praemonent, intellegi possunt (nec obliviscendum est tales praemonitiones a libris 1–4 *Ethicorum Nicomacheorum* omnino abesse); si contra *ω* libros communes non possidebat, necesse est ut *L* eos transcripserit e priore fonte nobis ignoto. Iam saeculo ii AD Aspasius (*Commentarius in Ethica Nicomachea*, 161, 9 Heylbut) dubitanter iudicavit alterutra *Ethica*

[1] Cf. F. Dirlmeier, *Aristoteles Werke in deutscher Übersetzung*, Band 7: *Eudemische Ethik* (Berlin, 1962), 119–20.

stemma codicum
(ex Harlfingero, 'Überlieferungsgeschichte', 30 desumptum)

lacunosa esse, potius quam istos libros utrisque *Ethicis* aeque convenire.[1] Editores quidem recentes, generis orationis fortasse ratione habita, fere omnes inter *Nicomachea* hos libros imprimendos curaverunt;[2] nuper autem Antonius Kenny (1978) computatione novis quibusdam machinarum subsidiis effecta multis eos modis *Eudemiorum* stilo similiores esse existimavit. Contrariam habuit opinionem Dirlmeier: *Ethica Eudemia* 8. 1–3 iam sola exstare e pristinis libris *Eudemiorum* 4–6, ideo fortasse amissis[3] quod ita imperfecti viderentur ut *Nicomacheis* 5–7 in lucem iam productis, aut Aristoteles ipse aut discipulus quidam istos reiceret. Harlfingero tamen verisimile videtur illud volumen librorum *Eudemiorum* 5–6 omnino perisse (quam calamitatem haud raram fuisse censet), idque necessario antequam catalogus ille operum Aristotelicorum[4] saeculi iii AD scriptus esset. Fortasse notandum est illud ‘frustum’, ut ita dicam (*EE* 8. 1–3) de rebus disputare quas in *Nicomacheis* omnino omitti miramur.

Fieri tamen potest ut haec quaestio, pro sua difficultate, impedimento sit quominus res maioris momenti

[1] Diogenes Laertius (*Vit. Phil.* 5. 22) citat Ἠθικῶν α′β′γ′δ′ϵ′, quod non consentit cum 5. 21 καὶ ἐν τῷ Ἠθικῶν ἑβδόμῳ ἐστι (i.e. *EE* 7. 12, 1245ᵇ20–1.

[2] Non obliviscendum est hos tres libros totos, aevo impressorum typorum ineunte, et in *EE* et in *EN* semper impressos esse. Cf. D. J. Allanum, Dirlmeier 1962 iudicantem (*Gnomon*, 38 (1966), 145).

[3] Quod *EN* 7. 14, 1154ᵇ34 ad *EE* 7 continuo legentem ducit, nobis fortasse licet divinare quare illud ‘frustum’, e suo loco avulsum, ad finem *EE* 7 minima sollertia alligatum sit; in C^2 et *L* φίλῳ 1246ᵃ26 additum est ut cum libro septimo, quae περὶ φιλίας disserit, 8. 1 melius coniungatur. *PCΛ*², tamen, hunc librum appellant octavum, *L* autem ei titulum nullum dat, lucuna duarum linearum tantum inter 1246ᵃ25 et 26 posita, et e primo verbo proximi capitis, ἀπορήσειε, caret *α*. Ex eo colligere poteris litteram coloribus ornandam fuisse, pictorem vero nescioquomodo neglexisse, ut nemo postea memor esset novi libri initium hic esse ponendum.

[4] Vide adn. 1 supra.

exploretur, quomodo duo *Ethica* orationis genere inter se differant, atque utra sint priora. Iam tamen constat inter omnes problema de titulo *Ethicorum Eudemiorum* nimium iam esse quaesitum: hos libros certe non scripsisse Eudemum, utrum autem illi honoris causa dedicata sint, an ab illo nescioquomodo edita, non flocci esse faciendum.

Codices omnes, excepto *V* (Oxoniensi numquam antea adhibito), a Rossio non multo ante mortem de novo collati sunt, cuius lectiones coniecturaeque Walzero a typographeo Oxoniensi oblatae sunt. Walzer ipse, annis iuvenilibus *Ethicorum Eudemiorum* studiosissimus, non solum codices multos contulit sed H. Langerbeckum[1] plurimis de rebus consuluit. Pro sua benignitate D. J. Allan scripta sua nondum edita de interpretatione Admontensi (Λ^2)[2] nobis utenda praebuit, nec alia neglexit[3] quae nobis auxilio subsidioque essent; dolore affecta sum quae ob mortem eius praematuram gratias ei debitas agere non potuerim. Multae autem emendationes praeclarae a Kennio atque Russello[4] praebitae sunt; opere tandem in finem procedente Russelli auxilium consiliumque, summa liberalitate semper datum, mihi maxime profuerunt, nec minus labores Rowii[5] atque Robinsonii,[6] qui multas minutias sedulo correxerunt; hic vero summo acumine in obscuritatibus saepe adtulit lucem. His tribus viris doctis plus debeo quam exprimere potuerim;

[1] Collatio accuratissima Marciani, a discipula quadam Langerbecki facta, interdum adhibita est.

[2] Admont. Bibl. Monasterii cod. 608, saec. xiv.

[3] Aliquot emendationes, quas nobis privatim suppeditavit, in apparatu critico cum adnotatione '(5)' citatae sunt.

[4] Prof. D. A. Russell, e Collegio Sancti Johannis Baptistae in Universitate Oxoniensi.

[5] Dr C. J. Rowe, Universitatis Bristolensis.

[6] Dr D. B. Robinson, Universitatis Edinburgensis.

errores nihilominus qui adhuc latent mihi soli sunt assignandi.

Ceterum Ricardo Walzero haec editio in primis ascribi debet, amicis et collegis semper deflendo. Hic ut totam vitam animo erudito humano numquam ne in adversis quidem temporibus desperanti peregit, ita huius editionis consilium summa cura atque patientia diu fovebat; utinam eam in lucem iam prodituram videre potuisset!

J. M. MINGAY

Scribebam Sheffieldi *Mense Augusto* MCMXC

SVMMARIVM

CONSPECTVS LIBRORVM IN APPARATV CRITICO CITATORVM

I. EDITIONES

*BEKKER, I., *Aristotelis Opera* (Academia Regia Borussica, Berlin, 1831).

BUSSEMAKER, U. C., et al., *Aristotelis Ethica Eudemia* (Didot, Paris, 1851).

FRITZSCHE, A., *Eudemi Rhodii Ethica* (Regensburg, 1851).

SUSEMIHL, F., *Eudemi Rhodii Ethica* (Teubner, 1884), qua in editione coniecturae nonnullae ex editionibus vetustioribus Camerarii (1500–74), Sylburgii (1536–96), atque Casauboni (1559–1614) citatae sunt.

RACKHAM, H., *Aristotle: The Eudemian Ethics*. Loeb Classical Library, No. 285 (London, 1935).

*Lineationem Bekkerianam quam plurimum secuta est editio nostra.

II. VERSIONES

RIECKHER, J., *Aristoteles: Werke*, vi. 7: *Eudemische Ethik, übergesetzt* (Stuttgart, 1858).

SOLOMON, J., *The Works of Aristotle, Translated under the Editorship of Sir David Ross*, ix (Oxford, 1915).

RACKHAM, H., *Aristotle: The Eudemian Ethics.* Loeb Classical Library, No. 285 (London, 1935).

DIRLMEIER, F., *Aristoteles Werke in deutscher Übersetzung*, Band 7: *Eudemische Ethik* (Berlin, 1962).

DÉCARIE, V., *Aristote*, Éthique à Eudème, *Traduction* (Paris & Montreal, 1978).

WOODS, M., *Aristotle's* Eudemian Ethics*: Books I, II, and VIII* (Oxford, 1982).

III. COMMENTARII

ACKRILL, J.: emendationes nonnullae Ricardo Walzero ab hoc viro docto communicatae sunt.

ALLAN, D. J., (1) 'Quasi-Mathematical Method in the *Eudemian Ethics*', apud S. Mansion (ed.), *Aristote et les problèmes de méthode* (Louvain, 1961), 303–18.

——(2) 'Aristotle's Criticism of Platonic Doctrine concerning Goodness and the Good', *Proceedings of the Aristotelian Society*, NS 64 (1963–4), 273–86.

——(3) Review of *Aristoteles: Eudemische Ethik*, Übersetzt und erlautert von Franz Dirlmeier, Akademie-Verlag Berlin, 1962 (*Gnomon*, 38 (1966), 138–49).

——(4) 'The Fine and the Good in the *Eudemian Ethics*', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 63–71.

——(5) vide Praef., xi, adn. 3.

APELT, O., (1) 'Zur *Eudemischen Ethik*', *Jahrbuch für classischer Philologie*, 40 (1894), 729–52 [*EE* 7, 8].

——(2) *Zur Eudemischen Ethik* (Eisenach, 1902) [*EE* 1–3].

ARNIM, H. von, *Die drei Aristotelischen* Ethiken (Vienna, 1924).

BONITZ, H., 'Zur Texteskritik der *Eudemischen Ethik* und der *Magna Moralia*', *Jahrbuch für classischer Philologie*, 5 (1859), 15–31.

BRANDEIS, C., *Handbuch der Geschichte der griechischer-römischer Philosophie*, ii. 2. 2 (Berlin, 1857).

BYWATER, I., (1) '*Aristotelia*', *Journal of Philology*, 5 (1874), 115–24, apud 116.

——(2) '*Palaeographica*', *Journal of Philology*, 32 (1913), 222–3.

CAMERARIUS, J.: Camerarii citatio Susemihli editioni debetur.

CASAUBON, I.: omnes Casauboni citationes Susemihli editioni debentur.

COLLINGWOOD, R. G.: nonnullae ipsius emendationes in margine editionis suae positae sunt.

COOK WILSON, J., 'On the Use of ἀλλ' ἤ in Aristotle', *Classical Quarterly*, 3 (1909), 121–4.

DENNISTON, J. D., *The Greek Particles* (Oxford, 1970).

DODDS, E.: emendationes nonnullae Ricardo Walzero ab hoc viro docto communicatae sunt.

EUCKEN, R., *Über den Sprachebrauch des Aristoteles* (Berlin, 1868).

FRAGSTEIN, A. von, *Studien zur Ethik des Aristoteles* (Amsterdam, 1974).

GIGON, O., 'Das Prooimion der *Eudemischen Ethik*', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 93–133.

HARLFINGER, D., 'Die Überlieferungsgeschichte der *Eudemischen Ethik*', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 1–50.

JACKSON, H., (1) 'On some Passages in the Seventh Book of the *Eudemian Ethics*', *Journal of Philology*, 26 (1899), 149–60.

——(2) 'Further Notes on Passages in the Seventh Book of the *Eudemian Ethics*', *Journal of Philology*, 27 (1901), 145–58.

——(3) '*Eudemian Ethics*, *Θ* i, ii, 1246^a26–1248^b7', *Journal of Philology*, 32 (1913), 170–221.

——(4) '*EE* B viii, 1225^a14; *HA Δ* viii, 533^b15', *Journal of Philology*, 32 (1913), 302.

——(5) 'On *Eudemian Ethics* 1215^a29, 1215^b20, 1224^b2', *Journal of Philology*, 33 (1914), 298.

——(6) '*Eudemian Ethics* 1229^a14, 1235^a35, 1244^a1', *Journal of Philology*, 34 (1918), 159.

——(7) 'On *Eudemian Ethics Γ* 5, 6', *Journal of Philology*, 35 (1920), 147–151.

——(8) emendationes aliquot Jacksoni ab R. G. Collingwoodo in margine editionis suae positae sunt.

KAPP, E., *Der Verhältnis der* Eudemischen *zur* Nikomachischen Ethik (Diss. Freiberg, 1912).

KENNY, A., (1) *The Aristotelian Ethics* (Oxford, 1978).

——(2) *Aristotle's Theory of the Will* (London, 1979).

LANGERBECK, H.: vide Praef., xi.

MINGAY, J. M., 'Some Controversial Passages in the *Eudemian Ethics*', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eu-

demischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 51–62.

MORAUX, P., 'Das Fragment VIII 1: Text und Interpretation', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 253–84.

MÜHLL, P. von der, *De Aristotelis Ethicorum Eudemiorum Auctoritate* (Diss. Göttingen, 1909).

OWEN, G. E. L., 'Logic and Metaphysics in some Earlier Works of Aristotle', apud I. Düring et G. E. L. Owen (edd.), *Aristotle and Plato in the Mid-Fourth Century, Symposium Aristotelicum, 1957* (Göteborg, 1960), 163–90.

RASSOW, H., (1) *Observationes Criticae in Aristotelem* (Berlin, 1858) [*EE* = 1–14].

——(2) *Emendationes Aristoteleae* (Weimar, 1861) [*EE* = 1–6, 11–13].

RICHARDS, H., *Aristotelica* (London, 1915).

ROBINSON, D. B.: vide Praef., xi.

ROSS, Sir DAVID, 'Emendations in the *Eudemian Ethics*', *Journal of Philology*, 34 (1918), 155–8.

ROWE, C. J., (1) 'The Meaning of φρόνησις in the *Eudemian Ethics*', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 73–92.

——(2) *The* Eudemian *and* Nicomachean Ethics*: A study in the Development of Aristotle's Thought* (Cambridge, 1971).

——(3) vide Praef., xi.

RUSSELL, D. A.: vide Praef., xi.

SHOREY, P., 'A Note on the *Eudemian Ethics* 1247^b6', *Classical Philology*, 21 (1926), 80–1.

SMITH, J. A., 'Aristotelica', *Classical Quarterly*, 14 (1920), 18–22.

SPENGEL, L., *Über die unter dem Namen des Aristoteles erhaltenen ethischen Schriften* (Munich, 1841).

STEWART, J.: emendatio quaedam Stewarti ab R. G. Collingwoodo in margine editionis suae posita est.

SYLBURG, F.: omnes Sylburgi citationes Susemihli editioni debentur.

URMSON, J. O., 'Aristotle's Doctrine of the Mean', *American Philosophical Quarterly*, 10 (1973), 223–30.

VERDENIUS, W., 'Human Reason and God in the *Eudemian Ethics*', apud P. Moraux et D. Harlfinger (edd.), *Untersuchungen zur* Eudemischen Ethik, *Akten des 5. Symposium Aristotelicum* (Berlin, 1971), 285–97.

ZELLER, E., *Die Philosophie der Griechen*, ii. 2^3 (Leipzig, 1879), 874–81.

Opera Aristotelis sine nomine auctoris citata sunt, e.g. *PA* 661^b1; *Ethica Eudemia* tamen sic: 15^a12.

In apparatu critico coniecturae illae quibus 'an ...?' additur non sine dubitatione ab editoribus ipsis praebitae sunt: aliae tamen sine auctore praebitae editoribus sunt ascribendae.

ETHICA EVDEMIA

CONSPECTVS SIGLORVM

P	Codex Vaticanus 1342, saec. XIII
C	Codex Cantabrigensis 1879, AD 1278
L	Codex Laurentianus 81. 15, saec. xv
Π	Consensus codicum PCL
Λ^1	Versio Latina ab anonymo, a Bekkero (1831) edita: vide p. vii supra
Λ^2	Versio Latina *De Bona Fortuna* (*EE* 7. 2): vide p. viii supra
Λ^3	Fragmentum Latinum (*EE* 7. 3): vide p. viii supra

RARIVS CITANTVR

Ambr.	Codex Ambrosianus E 40 sup., saec. xv
Chalc.	Demetrios Chalkondyles in Ambr. E 40 sup.
D	Codex Romano-Palatinus 165, saec. xv
Lasc.	Constantinus Laskaris in Matrit. 4627, saec. xv
Laur. 81. 4	Codex Laurentianus 81. 4, saec. xv
Laur. 81. 12	Codex Laurentianus 81. 12, saec. xv
Laur. 81. 20	Codex Laurentianus 81. 20, saec. xv
Marc.	Codex Venetus Marcianus 213, saec. xv
Neap.	Codex Neapolitanus III E 5 sup., saec. xv
Oxon.	Codex Oxoniensis, e Collegio Corporis Christi 112, saec. xv
Pal. 323	Codex Palatinus 323, saec. xv
Rav.	Codex Ravennensis 210, saec. xv
Urb.	Codex Urbanus 45, saec. xv
Ald.	Editio Aldina, AD 1498
Bas.^{3}	Vir doctus Basiliensis
V	Codex Victorii: vide p. vii supra
fort. V	Nonnullae lectiones e codice Victorii sic designatae sunt: vide p. vii supra

Numeri ^{1} et ^{2} siglo codicis additi manum primam et secundam distinguunt, exceptis siglis Λ^{1-3}.

ΗΘΙΚΩΝ ΕΥΔΗΜΙΩΝ Α

I *Ὁ μὲν ἐν Δήλῳ παρὰ τῷ θεῷ τὴν αὑτοῦ γνώμην ἀπο-* **1214ᵃ**
φηνάμενος συνέγραψεν ἐπὶ τὸ προπύλαιον τοῦ Λητῴου, διε-
λὼν οὐχ ὑπάρχοντα πάντα τῷ αὐτῷ, τό τε ἀγαθὸν καὶ
τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδύ, ποιήσας

κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν·
πάντων ἥδιστον ⟨δ'⟩ οὗ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν·

ἡμεῖς δ' αὐτῷ μὴ συγχωρῶμεν. ἡ γὰρ εὐδαιμονία κάλ-
λιστον καὶ ἄριστον ἁπάντων οὖσα ἥδιστόν ἐστιν.
2 *πολλῶν δ'*
ὄντων θεωρημάτων ἃ περὶ ἕκαστον πρᾶγμα καὶ περὶ ἑκάστην
φύσιν ἀπορίαν ἔχει καὶ δεῖται σκέψεως, τὰ μὲν αὐτῶν
συντείνει πρὸς τὸ γνῶναι μόνον, τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς κτή-
3 *σεις καὶ περὶ τὰς πράξεις τοῦ πράγματος. ὅσα μὲν οὖν*
ἔχει φιλοσοφίαν μόνον θεωρητικήν, λεκτέον κατὰ τὸν ἐπι-
4 *βάλλοντα καιρόν, ὅ τι περ οἰκεῖον ἦν τῇ μεθόδῳ· πρῶτον δὲ*
σκεπτέον ἐν τίνι τὸ εὖ ζῆν καὶ πῶς κτητόν, πότερον φύσει
γίγνονται πάντες εὐδαίμονες οἱ τυγχάνοντες ταύτης τῆς προ-
σηγορίας, ὥσπερ μεγάλοι καὶ μικροὶ καὶ τὴν χροιὰν δια-
φέροντες, ἢ διὰ μαθήσεως, ὡς οὔσης ἐπιστήμης τινὸς τῆς
εὐδαιμονίας, ἢ διά τινος ἀσκήσεως (πολλὰ γὰρ οὔτε κατὰ
φύσιν οὔτε μαθοῦσιν ἀλλ' ἐθισθεῖσιν ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις,
φαῦλα μὲν τοῖς φαύλως ἐθισθεῖσι, χρηστὰ δὲ τοῖς χρηστῶς), ἢ

1214ᵃ 1–8 = *EN* 1099ᵃ24–31 14–25 *εὐτυχίαν* = *EN* 1099ᵇ9–11; cf. 1179ᵇ20–35

1214ᵃ 2 *συνέγραψεν* codd., Bonitz (cl. *PA* 661ᵇ1, *ἐπὶ* vi finali): *ἀνέγραψεν* Richards 3 *ὡς* ante *οὐχ* suppl. Spengel 6 *πάντων . . . οὗ*] *ἥδιστον δὲ πέφυχ' οὗ EN* 1099ᵃ28, *πρῆγμα δὲ τερπνότατον τοῦ* Thgn. 256 (cl. Hiller, *Phil. Anz.* 13 (1883), 21) ⟨*δ'*⟩ Fritzsche, iam ante *ἥδιστον* Chalc.: om. codd. *ἐρᾷ τὸ* corr. Ald. (e Theognide): *ἐρᾶται Π* 11 *κτήσεις*] *χρήσεις* Spengel (cl. *EN* 1098ᵇ32), vel *κτήσεις τοῦ πράγματος καὶ τὰς πράξεις* 12 *καὶ . . . πράξεις* secl. Langerbeck 14 *οἰκεῖον ἦν* codd.: *ἂν οἰκεῖον ᾖ* Richards 21 *φαύλως* PC: *φαύλοις* L *χρηστῶς* PC: *χρηστοῖς* L

τούτων μὲν κατ' οὐδένα τῶν τρόπων, δυοῖν δὲ θάτερον, ἤτοι καθά- 5
περ οἱ νυμφόληπτοι καὶ θεόληπτοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπιπνοίᾳ
δαιμονίου τινὸς ὥσπερ ἐνθουσιάζοντες, ἢ διὰ τύχην (πολ-
λοὶ γὰρ ταὐτό φασιν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν).
ὅτι μὲν οὖν ἡ παρουσία διὰ τούτων ἁπάντων ἢ τινῶν 6
ἢ τινὸς ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις, οὐκ ἄδηλον. ἅπασαι
γὰρ αἱ γενέσεις σχεδὸν πίπτουσιν εἰς ταύτας τὰς ἀρχάς·
καὶ γὰρ ⟨τὰς⟩ ἀπὸ τῆς διανοίας ἁπάσας πρὸς τὰς ἀπὸ ἐπιστήμης
ἄν τις συναγάγοι πράξεις.

τὸ δ' εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ ζῆν 7
μακαρίως καὶ καλῶς εἴη ἂν ἐν τρισὶ μάλιστα, τοῖς εἶναι
δοκοῦσιν αἱρετωτάτοις. οἱ μὲν γὰρ τὴν φρόνησιν μέγιστον
εἶναί φασιν ἀγαθόν, οἱ δὲ τὴν ἀρετήν, οἱ δὲ τὴν ἡδονήν.
καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἔνιοι περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν 8
1214b διαμφισβητοῦσι, συμβάλλεσθαι φάσκοντες θάτερον θατέρου
μᾶλλον εἰς αὐτήν, οἱ μὲν ὡς οὖσαν μεῖζον ἀγαθὸν τὴν
φρόνησιν τῆς ἀρετῆς, οἱ δὲ ταύτης τὴν ἀρετήν, οἱ δ' ἀμ-
φοτέρων τούτων τὴν ἡδονήν. καὶ τοῖς μὲν ἐκ πάντων δοκεῖ
τούτων, τοῖς δ' ἐκ δυοῖν, τοῖς δ' ἐν ἑνί τινι τούτων εἶναι τὸ
ζῆν εὐδαιμόνως.

περὶ δὴ τούτων ἐπιστήσαντας, ἅπαντα τὸν δυνά- II
μενον ζῆν κατὰ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν †θέσθαι† τινὰ σκοπὸν
τοῦ καλῶς ζῆν, ἤτοι τιμὴν ἢ δόξαν ἢ πλοῦτον ἢ παι-
δείαν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις
(ὡς τό γε μὴ συντετάχθαι τὸν βίον πρός τι τέλος ἀφρο-
σύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστιν), μάλιστα δὴ δεῖ πρῶτον ἐν 2
αὑτῷ διορίσασθαι μήτε προπετῶς μήτε ῥαθύμως, ἐν τίνι
τῶν ἡμετέρων τὸ ζῆν εὖ, καὶ τίνων ἄνευ τοῖς ἀνθρώποις

24 πολλοὶ–25 εὐτυχίαν = *EN* 1099^{b}7–8; *Pol.* 1332^{a}25–7   30–3 = *EN* 1098^{b}22–6

24 δαιμονίου P: δαιμονίᾳ CL   διὰ τύχην L (cf. 15^{a}12, 48^{a}13, *EN* 1099^{b}10): διὰ τὴν τύχην PC   26 ταύτης post ἢ suppl. Ross   29 ⟨τὰς⟩ suppl. Casaubon   30 συναγάγοι Marc.: συναγάγῃ L: συναγάγει PC   **1214b** 6 ἐπιστήσαντα χρὴ πάντα Allan (5)   7 δεῖ θέσθαι mg. P^{2}, Gigon

οὐκ ἐνδέχεται τοῦθ' ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ταὐτόν, ὧν τ' ἄνευ
3 οὐχ οἷόν τε ὑγιαίνειν, καὶ τὸ ὑγιαίνειν· ὁμοίως δ' ἔχει τοῦτο
καὶ ἐφ' ἑτέρων πολλῶν, ὥστ' οὐδὲ τὸ ζῆν καλῶς καὶ ὧν
4 ἄνευ οὐ δυνατὸν ζῆν καλῶς (ἔστι δὲ τῶν τοιούτων τὰ μὲν
οὐκ ἴδια τῆς ὑγιείας οὐδὲ τῆς ζωῆς ἀλλὰ κοινὰ πάντων ὡς
εἰπεῖν, καὶ τῶν ἕξεων καὶ τῶν πράξεων, οἷον ἄνευ τοῦ ἀνα-
πνεῖν ἢ ἐγρηγορέναι ἢ κινήσεως μετέχειν οὐθὲν ἂν ὑπάρξειεν
ἡμῖν οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, τὰ δ' ἴδια μᾶλλον περὶ ἑκά-
στην φύσιν· ἃ δεῖ μὴ λανθάνειν· οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον
πρὸς εὐεξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεωφαγία καὶ τῶν περιπά-
5 των οἱ μετὰ δεῖπνον). ἔστι γὰρ ταῦτ' αἴτια τῆς ἀμφισβη-
τήσεως περὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, τί ἐστι καὶ γίνεται διὰ τίνων·
ὧν ἄνευ γὰρ οὐχ οἷόν τε εὐδαιμονεῖν, ἔνιοι μέρη τῆς εὐδαι-
μονίας εἶναι νομίζουσι.
III πάσας μὲν οὖν τὰς δόξας ἐπισκοπεῖν, ὅσας ἔχουσί
τινες περὶ αὐτῆς, περίεργον (πολλὰ γὰρ φαίνεται καὶ τοῖς
παιδαρίοις καὶ τοῖς κάμνουσι καὶ παραφρονοῦσι, περὶ ὧν ἂν
οὐθεὶς νοῦν ἔχων διαπορήσειεν· δέονται γὰρ οὐ λόγων, ἀλλ'
οἱ μὲν ἡλικίας ἐν ᾗ μεταβαλοῦσιν, οἱ δὲ κολάσεως ἰατρικῆς
ἢ πολιτικῆς· κόλασις γὰρ ἡ φαρμακεία τῶν πληγῶν οὐκ
2 ἐλάττων ἐστίν), ὁμοίως δὲ ταύταις οὐδὲ τὰς τῶν πολλῶν ⟨ἐπι-
σκεπτέον⟩· εἰκῇ γὰρ λέγουσι σχεδὸν περὶ ἁπάντων, καὶ μάλιστα **1215a**
περὶ ⟨ταύτης· ἀλλὰ τὰς τῶν σοφῶν ταύτης γε πέρι⟩
{ἐπισκεπτέον} μόνας· ἄτοπον γὰρ προσφέρειν λόγον

1214b 28–15a2 = *EN* 1095a28–30; cf. 1095b19 sqq., 1179b10 sqq.

17 οὐ P[2] s.l., Rav. Chalc.: om. *Π* 18 καλῆς ante ζωῆς suppl. Richards 19 καί[1] om. Marc. 20 ὑπάρξειεν PC: ὑπάρξαιεν L 21 ἑκάστην PC: ἑκάστων L 22 ἃ . . . λανθάνειν post δεῖπνον (14b24) tra. Rackham 23 περιπάτων mg. P[2], addito ἴσως, L[2]: περὶ πάντων cett. 32 μεταβαλοῦσιν Spengel: μεταβάλλουσιν codd. 33 πολιτικῆς] πληκτικῆς nescioquis 34 ἐλάττων P: ἐλάττω CL: ἔλαττον Richards ⟨ἐπισκεπτέον⟩ tra. Spengel e 15a3 **1215a** 1 εἰκῇ γὰρ fort. V: εἰ μὴ γὰρ *Π*: οἳ μηδὲν λέγουσι σχεδὸν περὶ ἁπάντων δὲ καὶ μάλιστα περὶ τούτων, τὰς τῶν σοφῶν ἐπισκεπτέον μόνας mg. P[2], addito ἴσως 2 περὶ ⟨ταύτης· ἀλλὰ τὰς τῶν σοφῶν ταύτης γε πέρι⟩ Dodds: lac. post περὶ Ald.: μόνας codd.: εὐδαιμονίας Spengel

τοῖς λόγου μηθὲν δεομένοις, ἀλλὰ πάθους· ἐπεὶ δ᾽ εἰσὶν ἀπο- 3
ρίαι περὶ ἑκάστην πραγματείαν οἰκεῖαι, δῆλον ὅτι καὶ περὶ βί-
ου τοῦ κρατίστου καὶ ζωῆς τῆς ἀρίστης εἰσίν. ταύτας οὖν κα-
λῶς ἔχει τὰς δόξας ἐξετάζειν· οἱ γὰρ τῶν ἀμφισβητούντων
ἔλεγχοι τῶν ἐναντιουμένων αὐτοῖς λόγων ἀποδείξεις εἰσίν.

ἔτι 4
δὲ πρὸ ἔργου τὸ τὰ τοιαῦτα μὴ λανθάνειν, μάλιστα πρὸς
ἃ δεῖ συντείνειν πᾶσαν σκέψιν, ἐκ τίνων ἐνδέχεται μετα-
σχεῖν τοῦ εὖ καὶ καλῶς ζῆν (εἰ τὸ μακαρίως ἐπιφθονώτε-
ρον εἰπεῖν) καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὴν περὶ ἕκαστα γενομένην
ἂν τῶν ἐπιεικῶν. εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τύχην γινομένοις 5
ἢ τοῖς διὰ φύσιν τὸ καλῶς ζῆν ἐστίν, ἀνέλπιστον ἂν εἴη
πολλοῖς (οὐ γάρ ἐστι δι᾽ ἐπιμελείας ἡ κτῆσις {οὐδὲ} ἐπ᾽ αὐτοῖς
οὐδὲ τῆς αὐτῶν πραγματείας)· εἰ δ᾽ ἐν τῷ αὐτὸν ποιόν τινα
εἶναι καὶ τὰς κατ᾽ αὐτὸν πράξεις, κοινότερον ἂν εἴη τὸ
ἀγαθὸν καὶ θειότερον, κοινότερον μὲν τῷ πλείοσιν ἐνδέχε-
σθαι μετασχεῖν, θειότερον δὲ τῷ κεῖσθαι τὴν εὐδαιμονίαν ⟨ἐν⟩
τοῖς αὐτοὺς παρασκευάζουσι ποιούς τινας καὶ τὰς πράξεις.

ἔσται δὲ φανερὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἀμφισβητουμένων IV
καὶ διαπορουμένων, ἂν καλῶς ὁρισθῇ τί χρὴ νομίζειν εἶναι
τὴν εὐδαιμονίαν, πότερον ἐν τῷ ποιόν τινα μόνον εἶναι τὴν
ψυχήν, καθάπερ τινὲς ᾠήθησαν τῶν σοφῶν καὶ πρεσβυτέ-
ρων, ἢ δεῖ μὲν καὶ ποιόν τινα ὑπάρχειν αὐτόν, μᾶλλον
δὲ δεῖ τὰς πράξεις εἶναι ποιάς τινας.

διῃρημένων δὲ τῶν 2

1215a 12–19 cf. *EN* 1099b13–20   22 πότερον–25 cf. *EN* 1098b30–1099a7   25–b14 = *EN* 1095b14–1096a10

---

3 πειθοῦς Jackson (vide Susemihli praef., viii)   4–5 βίου Chalc.: βίον Π   7 αὐταῖς Rackham   8 τὰ Rav.: om. Π   δὲ post μάλιστα suppl. Ross   9 ἃ] ὃ Ross   10 τοῦ . . . ζῆν Sylburg: εὖ καὶ καλῶς τοῦ ζῆν Π   τὸ fort. V: τῷ codd.: τῳ Bekker: τῳ ⟨τὸ⟩ Fritzsche   11 πρὸς secl. mg. P^2, addito ἴσως   14 ἐστι] an ἔσται?   {οὐδὲ} secl. Spengel: τοῦδε Ross   15 οὐδὲ CL: οὐδὲ διὰ P   18–19 ⟨ἐν⟩ τοῖς αὐτοὺς mg. P^2, addito ἴσως, Dodds (cl. 15a15): ἃ τοῖς αὐτοὺς Π: τοῖς αὐτοὺς Rav. et post ras., ut vid., Chalc.

βίων, καὶ τῶν μὲν οὐκ ἀμφισβητούντων τῆς τοιαύτης εὐημερίας, {ἀλλ' ὡς τῶν ἀναγκαίων χάριν σπουδαζομένων,} οἷον τῶν περὶ τὰς τέχνας τὰς φορτικὰς καὶ ⟨τὰς⟩ τῶν περὶ χρηματισμὸν καὶ τὰς βαναύσους (λέγω δὲ φορτικὰς μὲν τὰς πρὸς δόξαν πραγματευομένας μόνον, βαναύσους δὲ τὰς ἑδραίας καὶ μισθαρνικάς, χρηματιστικὰς δὲ τὰς πρὸς ὠνὰς καὶ πράσεις καπηλικάς), τῶν δ' εἰς ἀγωγὴν εὐδαιμονικὴν ταττομένων τριῶν ὄντων, {τῶν καὶ πρότερον ῥηθέντων ἀγαθῶν ὡς μεγίστων τοῖς ἀνθρώποις,} ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς, τρεῖς ὁρῶμεν καὶ βίους ὄντας, οὓς οἱ ἐπ' ἐξουσίας τυγχάνοντες προαιροῦνται ζῆν ἅπαντες, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. **1215ᵇ**

3 *τούτων γὰρ ὁ μὲν φιλόσοφος βούλεται* **1215ᵇ** *περὶ φρόνησιν εἶναι καὶ τὴν θεωρίαν τὴν περὶ τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ πολιτικὸς περὶ τὰς πράξεις τὰς καλάς (αὗται δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς), ὁ δ' ἀπολαυστικὸς περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς σωματικάς. διόπερ ⟨ἕτερος⟩ ἕτερον τὸν εὐδαίμονα*
4 *προσαγορεύει, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. Ἀναξαγόρας μὲν ⟨γὰρ⟩ ὁ Κλαζομένιος ἐρωτηθεὶς τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, "οὐθείς", εἶπεν, "ὧν σὺ νομίζεις· ἀλλ' ἄτοπος ἄν τίς σοι φανείη"· τοῦτον δ' ἀπεκρίνατο τὸν τρόπον ἐκεῖνος, ὁρῶν τὸν ἐρόμενον ἀδύνατον ὑπολαμβάνοντα μὴ μέγαν ὄντα καὶ καλὸν ἢ πλούσιον ταύτης τυγχάνειν τῆς προσηγορίας, αὐτὸς δ' ἴσως ᾤετο τὸν*

26 *οὐκ* Marc. Rav.: *nequaquam* Λ^1: om. cett., Allan (5): *οὐδ'* suppl. Bonitz 27 *ἀλλ' ὡς*] *ἀλλὰ τῶν μὲν ὧς* mg. P^2, addito *ἴσως*: *ἀλλ' ἄλλως* Spengel {*ἀλλ' . . . σπουδαζομένων,*} secl. Walzer 28–9 *καὶ ⟨τὰς⟩ τῶν* Russell: *καὶ τῶν* codd.: *καὶ . . . χρηματισμὸν* post 15ª29 *βαναύσους* Spengel 31 *πρὸς ὠνὰς* mg. P^2, addito *ἴσως*, Dodds: *πρὸς ὧν* (sic) *ἀγορὰς μὲν* P^1: *πρὸς ὧν ἀγορὰς μὲν* C, corr. P^2: *πρὸ* (*πρὸς* L^2) *ὧν ἀγορὰς μὲν* L^1: *μὲν* om. Rav.: *ἀγορὰς μόνον* Richards: *ἀγοράσεις* Ross: *ἀγορασμόν* Jackson ((5), 298) 32 *πράσεις* Rav. Chalc. Urb.: *πρᾶσις* P^2: *πράσει* CL: *πρᾶσι* P^1C^2 *δ' εἰς* P Rav.: *εἰς* CL: *οὖν εἰς* s.l. L^2 33–4 {*τῶν . . . ἀνθρώποις,*} secl. Walzer 35 *ἐπ'* (aut 15ª36 *τυγχάνοντες*) secl. Spengel **1215ᵇ** 5 ⟨*ἕτερος*⟩ ante *ἕτερον* suppl. Rassow ((1), 1), post *ἕτερον* Bonitz *τὸν* secl. Rackham 7 ⟨*γὰρ*⟩ suppl. Dodds: om. codd. *ἐρωτηθεὶς* L: *ἐρωτιθεὶς* PC 8 *ὧν* PC: *ὃν* L *ἄτοπος* PC: *ἄτοπον* L, unde *τί* pro *τίς* Marc.[2] 9 *ἐρόμενον* P^2: *ἐρώμενον* Π

ζῶντα ἀλύπως καὶ καθαρῶς πρὸς τὸ δίκαιον ἤ τινος θεωρίας κοινωνοῦντα θείας, τοῦτον ὡς ⟨κατ'⟩ ἄνθρωπον εἰπεῖν μακάριον εἶναι.

περὶ πολλῶν μὲν οὖν καὶ ἑτέρων οὐ ῥᾴδιον τὸ κρῖναι V
καλῶς, μάλιστα δὲ περὶ οὗ πᾶσι ῥᾷστον εἶναι δοκεῖ, καὶ
παντὸς ἀνδρὸς τὸ γνῶναι, τί τῶν ἐν τῷ ζῆν αἱρετόν, καὶ
λαβὼν ἄν τις ἔχοι πλήρη τὴν ἐπιθυμίαν. πολλὰ γάρ ἐστι
τοιαῦτα τῶν ἀποβαινόντων, ⟨δι' ἃ⟩ προΐενται τὸ ζῆν, οἷον νό-
σους περιωδυνίας χειμῶνας· ὥστε δῆλον ὅτι κἂν ἐξ ἀρχῆς
αἱρετὸν ἦν, εἴ τις αἵρεσιν ἐδίδου, διά γε ταῦτα τὸ μὴ γε-
νέσθαι. πρὸς δὲ τούτοις ὁ βίος, ὃν ζῶσιν ἔτι παῖδες ὄντες· 2
καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦτον ἀνακάμψαι πάλιν οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειεν
εὖ φρονῶν. ἔτι δὲ πολλὰ τῶν τε μηδεμίαν ἐχόντων {μὲν} ἡδο- 3
νὴν ἢ λύπην, καὶ τῶν ἐχόντων μὲν ἡδονὴν μὴ καλὴν δέ,
τοιαῦτ' ἐστιν ὥστε τὸ μὴ εἶναι κρεῖττον εἶναι τοῦ ζῆν. ὅλως 4
δ' εἴ τις ἅπαντα συναγάγοι ὅσα πράττουσι μὲν καὶ πά-
σχουσιν ἅπαντες, ἑκόντες μέντοι μηθὲν αὐτῶν διὰ τὸ μηδ'
αὐτοῦ χάριν, καὶ προσθείη χρόνου πλῆθος ἀπέραντόν τι, οὐ
μᾶλλον ἕνεκ' ἄν τις τούτων ἕλοιτο ζῆν ἢ μὴ ζῆν.
ἀλλὰ 5
μὴν οὐδὲ διὰ τὴν τῆς τροφῆς μόνον ἡδονὴν ἢ τὴν τῶν ἀφρο-
δισίων, ἀφαιρεθεισῶν τῶν ἄλλων ἡδονῶν, ἃς τὸ γινώσκειν
ἢ βλέπειν ἢ τῶν ἄλλων τις αἰσθήσεων πορίζει τοῖς ἀνθρώ-
ποις, οὐδ' ἂν εἷς προτιμήσειε τὸ ζῆν, μὴ παντελῶς ὢν ἀν-
δράποδον. δῆλον γὰρ ὅτι τῷ ταύτην ποιουμένῳ τὴν αἵρεσιν 6
οὐθὲν ἂν διενέγκειε γενέσθαι θηρίον ἢ ἄνθρωπον· ὁ γοῦν ἐν

1215^b 34 *μὴ–ἀνδράποδον* cf. *EN* 1095^b19–20

13 ⟨*κατ'*⟩ suppl. Russell: *ὡς* codd. *εἰπεῖν* codd.: *δεῖν* ante *εἰπεῖν* suppl. Richards 17 *ἀνδρὸς Π*: *ἀνθρώπου* Marc. 19 ⟨*δι' ἃ*⟩ add. mg. P^2, addito *ἴσως*: om. cett. 20 *περιωδυνίας*] *ὠδύνας* mg. P^2, addito *ἴσως* 22 *τίς* ante *ὁ* suppl. Casaubon: commata post *ὄντες* (22) et post *φρονῶν* (24) pos. Jackson ((5), 298) 24 {*μὲν*} om. Marc. Oxon. (cf. 15^b25): hab. cett. 27 *συναγάγει* CL 29 *καὶ Π*: *κἂν* mg. P^2 *οὐ* Marc. Rav., *nihilo* $Λ^1$: om. *Π* 31 *τῆς* om. L 33 *πορίζει* Bekker: *πορίζοι Π* 36 *διενέγκειε* P: *διηνέγκειε* C: *διενέγκοιεν* L

Αἰγύπτῳ βοῦς, ὃν ὡς Ἆπιν τιμῶσιν, ἐν πλείοσι τῶν τοιούτων 1216ª
7 ⟨μᾶλλον⟩ ἐξουσιάζει πολλῶν μοναρχῶν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ διὰ τὴν
ἐν τῷ καθεύδειν ἡδονήν· τί γὰρ διαφέρει καθεύδειν ἀνέγερτον
ὕπνον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μέχρι τῆς τελευταίας ἐτῶν
ἀριθμὸν χιλίων ἢ ὁποσωνοῦν, ἢ ζῆν ὄντα φυτόν; τὰ γοῦν
φυτὰ τοιαύτης τινὸς ἔοικε μετέχειν ζωῆς, ὥσπερ καὶ τὰ
παιδία. καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ τὴν πρώτην ἐν τῇ μητρὶ
γένεσιν πεφυκότα μὲν διατελεῖ, καθεύδοντα δὲ τὸν πάντα
8 χρόνον. ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν τοιούτων ὅτι διαφεύγει σκο-
πουμένους, τί τὸ εὖ καὶ τί τὸ ἀγαθὸν τὸ ἐν τῷ ζῆν.
9 τὸν
μὲν οὖν Ἀναξαγόραν φασὶν ἀποκρίνασθαι πρός τινα δια-
ποροῦντα τοιαῦτ᾽ ἄττα καὶ διερωτῶντα τίνος ἕνεκ᾽ ἄν τις
ἕλοιτο γενέσθαι μᾶλλον ἢ μὴ γενέσθαι "τοῦ" φάναι "θεω-
ρῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν περὶ τὸν ὅλον κόσμον τάξιν".
οὗτος μὲν οὖν ἐπιστήμης τινὸς ἕνεκεν τὴν αἵρεσιν ᾤετο τιμίαν
10 εἶναι τοῦ ζῆν· οἱ δὲ Σαρδανάπαλλον μακαρίζοντες ἢ Σμιν-
δυρίδην τὸν Συβαρίτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν ζώντων τὸν
ἀπολαυστικὸν βίον, οὗτοι δὴ πάντες ἐν τῷ χαίρειν φαίνον-
11 ται τάττειν τὴν εὐδαιμονίαν· ἕτεροι δέ τινες οὔτ᾽ ἂν φρόνη-
σιν οὐδεμίαν οὔτε τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἕλοιντο μᾶλλον ἢ
τὰς πράξεις τὰς ἀπ᾽ ἀρετῆς. αἱροῦνται γοῦν οὐ μόνον ἔνιοι
δόξης χάριν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ μὴ μέλλοντες εὐδοκιμήσειν.
12 ἀλλ᾽ οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν οὐκ ἀληθῶς τυγχάνουσι τῆς
προσηγορίας· οὐ γάρ εἰσι πολιτικοὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν· ὁ
μὲν γὰρ πολιτικὸς τῶν καλῶν ἐστι πράξεων προαιρετικὸς
αὐτῶν χάριν, οἱ δὲ πολλοὶ χρημάτων καὶ πλεονεξίας

1216ª 5–9 cf. *GA* 778ᵇ32–5   16 *Σαρδανάπαλλον* cf. *EN* 1095ᵇ22
21–6 *χάριν* cf. *EN* 1095ᵇ22 sqq.

1216ª 1 *ἄπιν Π*   2 ⟨*μᾶλλον*⟩ suppl. Russell   *monarchas antecellat Λ*¹: *μοναρχιῶν* codd.   *οὐδὲ* PC: *οὐ* L   3 *ἐν τῷ Π*: *τοῦ* edd.   *ἀνέργετον* L   5 *ἀριθμὸν* secl. Rackham   *ὁποσωνοῦν* PC: *ὁποσονοῦν* L   7 *κατὰ*] *μετὰ* Ross (cl. *GA* 779ª10)   8 *δὲ* Rav.: *μὲν Π*   12 *τοιαῦθ᾽ ἅττα Π*   17 *τὸν*¹ PC: *τὸ* L   18 *δὴ* Marc.², Langerbeck, Allan (5): *δὲ* cett.   23 *ἀληθῶς* L: *ἀληθοῦς* PC

ἕνεκεν ἅπτονται τοῦ ζῆν οὕτως.

ἐκ μὲν οὖν τῶν εἰρημένων φα- 13
νερὸν ὅτι πάντες ἐπὶ τρεῖς βίους φέρουσι τὴν εὐδαιμονίαν,
πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν· τούτων δ' ἡ μὲν περὶ
τὰ σώματα καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἡδονή, {καὶ} τίς καὶ ποία
τις γίνεται καὶ διὰ τίνων, οὐκ ἄδηλον, ὥστ' οὐ τίνες εἰσὶ δεῖ
ζητεῖν αὐτάς, ἀλλ' εἰ συντείνουσί τι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μή,
καὶ πῶς συντείνουσι, καὶ πότερον εἰ δεῖ προσάπτειν τῷ ζῆν
καλῶς ἡδονάς τινας, ταύτας δεῖ προσάπτειν, ἢ τούτων μὲν
ἄλλον τινὰ τρόπον ἀνάγκη κοινωνεῖν, ἕτεραι δ' εἰσὶν ἡδοναὶ
δι' ἃς εὐλόγως οἴονται τὸν εὐδαίμονα ζῆν ἡδέως καὶ μὴ
μόνον ἀλύπως.

ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον· 14
περὶ δ' ἀρετῆς καὶ φρονήσεως πρῶτον θεωρήσωμεν, τήν τε
φύσιν αὐτῶν ἑκατέρου τίς ἐστι, καὶ πότερον μόρια ταῦτα
τῆς ἀγαθῆς ζωῆς ἐστίν, ἢ αὐτὰ ἢ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτῶν,
1216^{b} *ἐπειδὴ προσάπτουσιν αὐτὰ κἂν εἰ μὴ πάντες εἰς τὴν εὐδαι-*
μονίαν, ἀλλ' οὖν οἱ λόγου ἄξιοι τῶν ἀνθρώπων πάντες.

Σω- 15
κράτης μὲν οὖν ὁ πρεσβύτης ᾤετ' εἶναι τέλος τὸ γινώσκειν
τὴν ἀρετήν, καὶ ἐπεζήτει τί ἐστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ τί ἡ
ἀνδρεία καὶ ἕκαστον τῶν μορίων αὐτῆς. ἐποίει γὰρ ταῦτ'
εὐλόγως. ἐπιστήμας γὰρ ᾤετ' εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς,
ὥσθ' ἅμα συμβαίνειν εἰδέναι τε τὴν δικαιοσύνην καὶ εἶναι
δίκαιον. ἅμα μὲν γὰρ μεμαθήκαμεν τὴν γεωμετρίαν καὶ οἰκο-
δομίαν καὶ ἐσμὲν οἰκοδόμοι καὶ γεωμέτραι. διόπερ ἐζήτει
τί ἐστιν ἀρετή, ἀλλ' οὐ πῶς γίνεται καὶ ἐκ τίνων. τοῦτο δὲ 16
ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει τῶν θεωρητικῶν· οὐθὲν

27–9 cf. *EN* $1095^{b}14$–$1096^{a}5$

---

30 *σωματικὰς* post *τὰς* suppl. Allan ((5), cl. *EN* $1148^{a}5$) {*καί*[2]} secl. Russell (cl. $49^{a}17$) 32 *αὐτάς* codd.: *ἡμᾶς* Fritzsche: secl. Ross 34 *καλῶς* Bonitz: *καλὰς Π* 35 *αἱ* post *εἰσὶν* suppl. Rackham 39 *ἑκατέρας* Ross 40 *ἢ*[1] secl. Rackham, Rowe ((2), 19) **1216^{b}** 2 *λόγου* Rav. et s.l. Laur. 81. 20: *λόγοι* PL: *λο*^{γ} (sic) C 5 *γὰρ*] *δὲ* Fritzsche

γὰρ ἕτερόν ἐστι τῆς ἀστρολογίας οὐδὲ τῆς περὶ φύσεως ἐπιστήμης οὐδὲ γεωμετρίας πλὴν τὸ γνωρίσαι καὶ θεωρῆσαι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων τῶν ὑποκειμένων ταῖς ἐπιστήμαις· οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὐθὲν κωλύει πρὸς πολλὰ τῶν ἀναγκαίων εἶναι χρησίμους αὐτὰς ἡμῖν.

17 τῶν δὲ ποιητικῶν ἐπιστημῶν ἕτερον τὸ τέλος τῆς ἐπιστήμης καὶ γνώσεως, οἷον ὑγίεια μὲν ἰατρικῆς, εὐνομία δὲ ἤ τι τοιοῦθ'
18 ἕτερον τῆς πολιτικῆς. καλὸν μὲν οὖν καὶ τὸ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν καλῶν· οὐ μὴν ἀλλά γε περὶ ἀρετῆς οὐ τὸ εἰδέναι τιμιώτατον τί ἐστίν, ἀλλὰ τὸ γινώσκειν ἐκ τίνων ἐστίν. οὐ γὰρ εἰδέναι βουλόμεθα τί ἐστιν ἀνδρεία, ἀλλ' εἶναι ἀνδρεῖοι, οὐδὲ τί ἐστι δικαιοσύνη, ἀλλ' εἶναι δίκαιοι, καθάπερ καὶ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ γινώσκειν τί ἐστι τὸ ὑγιαίνειν καὶ εὖ ἔχειν τὴν ἕξιν μᾶλλον ἢ γινώσκειν τί ἐστι τὸ εὖ ἔχειν.

VI πειρατέον δὲ περὶ πάντων τούτων ζητεῖν τὴν πίστιν διὰ τῶν λόγων, μαρτυρίοις καὶ παραδείγμασι χρώμενον τοῖς φαινομένοις. κράτιστον μὲν γὰρ πάντας ἀνθρώπους φαίνεσθαι συνομολογοῦντας τοῖς ῥηθησομένοις, εἰ δὲ μή, τρόπον γέ τινα πάντας, ὅπερ μεταβιβαζόμενοι ποιήσουσιν· ἔχει γὰρ ἕκαστος οἰκεῖόν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ ὧν ἀναγκαῖον δεικνύναι πως περὶ αὐτῶν· ἐκ γὰρ τῶν ἀληθῶς μὲν λεγομένων οὐ σαφῶς δέ, προϊοῦσιν ἔσται καὶ τὸ σαφῶς, μεταλαμβάνουσιν ἀεὶ τὰ γνωριμώτερα τῶν εἰωθότων λέγεσθαι συγκεχυμένως.

2 διαφέρουσι δ' οἱ λόγοι περὶ ἑκάστην μέθοδον,

1216^{b} 20–5 = *EN* 1103^{b}26–9   26 sqq. = *EN* 1098^{b}9 sqq. 35–17^{a}17 cf. *EN* 1094^{b}11–27, 1095^{a}30–^{b}13

---

12 *τέλος* post *ἕτερον* suppl. Casaubon (cl. 16^{b}17)   20 *γε περὶ*] *περί γ'* Richards   26 *πάντων τούτων Π*: *τούτων πάντων* Oxon. Ald., Bekker: *τούτων πάντα* Spengel (aut 27 *χρωμένους*)   27 *χρωμένους* mg. P^{2}, addito *ἴσως*   28 *τὸ* post *γὰρ* suppl. Ross   30 *πάντας* fort. V: *πάντως* codd.   31 *ὧν*] an *οὗ*?   34 *ἀντὶ* post *γνωριμώτερα* suppl. Richards

οἵ τε φιλοσόφως λεγόμενοι καὶ μὴ φιλοσόφως. διόπερ
καὶ τῶν πολιτικῶν οὐ χρὴ νομίζειν περίεργον εἶναι τὴν
τοιαύτην θεωρίαν, δι' ἧς οὐ μόνον τὸ τί φανερόν, ἀλλὰ καὶ
τὸ διὰ τί. φιλοσόφου γὰρ τὸ τοιοῦτον περὶ ἑκάστην μέθοδον.
δεῖται μέντοι τοῦτο πολλῆς εὐλαβείας. εἰσὶ γάρ τινες οἳ 3
1217^a διὰ τὸ δοκεῖν φιλοσόφου εἶναι τὸ μηθὲν εἰκῇ λέγειν ἀλλὰ
μετὰ λόγου, πολλάκις λανθάνουσι λέγοντες ἀλλοτρίους λόγους
τῆς πραγματείας καὶ κενούς (τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὁτὲ μὲν δι' 4
ἄγνοιαν, ὁτὲ δὲ δι' ἀλαζονείαν) ὑφ' ὧν ἁλίσκεσθαι συμ-
βαίνει καὶ τοὺς ἐμπείρους καὶ δυναμένους πράττειν ὑπὸ τού-
των τῶν μήτ' ἐχόντων μήτε δυναμένων διάνοιαν ἀρχιτεκτο-
νικὴν ἢ πρακτικήν. πάσχουσι δὲ τοῦτο δι' ἀπαιδευσίαν· 5
ἀπαιδευσία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον πρᾶγμα τὸ μὴ δύνασθαι
κρίνειν τούς τ' οἰκείους λόγους τοῦ πράγματος καὶ τοὺς ἀλλο-
τρίους.

καλῶς δ' ἔχει καὶ τὸ χωρὶς κρίνειν τὸν τῆς αἰτίας 6
λόγον καὶ τὸ δεικνύμενον, διά τε τὸ ῥηθὲν ἀρτίως, ὅτι προσ-
έχειν οὐ δεῖ πάντα τοῖς διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ πολλάκις
μᾶλλον τοῖς φαινομένοις (νῦν δ' ὁπότ' ἂν λύειν μὴ ἔχωσιν,
ἀναγκάζονται πιστεύειν τοῖς εἰρημένοις), καὶ διότι πολλάκις
τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου δεδεῖχθαι δοκοῦν ἀληθὲς μέν ἐστιν, οὐ
μέντοι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δι' ἥν φησιν ὁ λόγος. ἔστι γὰρ
διὰ ψεύδους ἀληθὲς δεῖξαι· δῆλον δ' ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

πεπροοιμιασμένων δὲ καὶ τούτων, λέγωμεν ἀρξάμενοι VI
πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων, ὥσπερ εἴρηται, οὐ σαφῶς λεγο-
μένων, ζητοῦντες †ἐπὶ τὸ† σαφῶς εὑρεῖν τί ἐστιν ἡ εὐδαιμο-

37 τῶν πολιτικῶν codd.: τοὺ πολιτικὸν V: τῷ πολιτικῷ Richards 39 φιλοσόφου dubitanter Fritzsche, Allan ((5), cl. 17^a1): φιλόσοφον codd. **1217^a** 5–7 ὑπὸ . . . πρακτικήν secl. Langerbeck 6 ἔχειν post μήτε suppl. Ross (sed cf. Dirlmeier) 12 πάντως Langerbeck 15 μὲν[1] secl. Rackham (sed cf. Denniston, 386) 16 ἔστι CL: ἐστί. ἔστι P 18 δὲ καὶ Walzer: δὲ PC: καὶ L λέγωμεν CL: λέγομεν P 19 τῶν post πρώτων dubitanter suppl. Richards 20 †ἐπὶ τὸ†] ἔτι τὸ Sylburg: καὶ τὸ Bonitz: προϊέναι ante ἐπὶ τὸ suppl. Richards: ἐπίστασθαι Allan (5): ἔπειτα Solomon: an deleatur? σαφῶς εὑρεῖν] σαφέστερον Allan (5)

2 νία. ὁμολογεῖται δὴ μέγιστον εἶναι καὶ ἄριστον τοῦτο τῶν
ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων. ἀνθρώπινον δὲ λέγομεν, ὅτι τάχ'
ἂν εἴη καὶ βελτίονός τινος ἄλλου τῶν ὄντων εὐδαιμονία,
3 οἷον θεοῦ. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ζῴων, ὅσα χείρω τὴν φύ-
σιν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, οὐθὲν κοινωνεῖ ταύτης τῆς προσηγο-
ρίας· οὐ γάρ ἐστιν εὐδαίμων ἵππος οὐδ' ὄρνις οὐδ' ἰχθὺς οὐδ'
ἄλλο τῶν ὄντων οὐθέν, ὃ μὴ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῇ
φύσει μετέχει θείου τινός, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ τῶν ἀγα-
θῶν μετοχὴν τὸ μὲν βέλτιον ζῇ τὸ δὲ χεῖρον αὐτῶν.
4 ἀλλ'
ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὕστερον ἐπισκεπτέον· νῦν δὲ
λέγωμεν ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστιν ἀνθρώπῳ πρακτὰ
τὰ δ' οὐ πρακτά. τοῦτο δὲ λέγομεν οὕτως, διότι ἔνια τῶν ὄν-
των οὐθὲν μετέχει κινήσεως, ὥστ' οὐδὲ ⟨πρακ⟩τῶν ἀγαθῶν· καὶ
ταῦτ' ἴσως ἄριστα τὴν φύσιν ἐστίν. ἔνια δὲ πρακτὰ μέν, ἀλλὰ
5 πρακτὰ κρείττοσιν ἡμῶν. ἐπειδὴ δὲ διχῶς λέγεται τὸ πρα-
κτόν (καὶ γὰρ ὧν ἕνεκα πράττομεν καὶ ἃ τούτων ἕνεκα
μετέχει πράξεως, οἷον καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὸν πλοῦτον
τίθεμεν τῶν πρακτῶν, καὶ τὰ τούτων πραττόμενα χάριν, τά
θ' ὑγιεινὰ καὶ τὰ χρηματιστικά), δῆλον ὅτι καὶ τὴν εὐδαι-
μονίαν τῶν ἀνθρώπῳ πρακτῶν ἄριστον θετέον.

VIII σκεπτέον τοίνυν τί τὸ ἄριστον, καὶ λέγεται ποσαχῶς. **1217b**
ἐν τρισὶ δὴ μάλιστα φαίνεται δόξαις εἶναι τοῦτο. φασὶ γὰρ
ἄριστον μὲν εἶναι πάντων αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, αὐτὸ δ' εἶναι
τὸ ἀγαθὸν ᾧ ὑπάρχει τό τε πρώτῳ εἶναι τῶν ἀγαθῶν καὶ

1217a 21 sqq. = *EN* 1095a17–20   22–4 = *EN* 1102a13 sqq. 24–9 = *EN* 1099b32–1100a1   33–5 cf. *EN* 1178b7 sqq., 1141a34 sqq.; *Metaph.* 1072b7 sqq.   39–40 cf. *EN* 1095a13–20
1217b 2–18a38 = *EN* 1096a11–1097a13

22 ἀνθρώπινον *Π*: ἀνθρωπίνων Marc. (an recte?)   24 μὲν secl. Rackham (sed cf. Denniston, 386)   31 λέγωμεν CL: λέγομεν P: secl. dubitanter Allan (5)   33 ⟨πρακ⟩τῶν ἀγαθῶν Russell: τῶν ἀγαθῶν codd.: πράξεως Rassow ((1), 2), Allan ((4), 65): πρακτῶν post τῶν suppl. Richards   καὶ] καίτοι dubitanter Richards 35 κρείττοσιν P: κρείττουσιν CL

τὸ αἰτίῳ τῇ παρουσίᾳ τοῖς ἄλλοις τοῦ ἀγαθοῖς εἶναι· ταῦτα 2
δ' ὑπάρχειν ἀμφότερα τῇ ἰδέᾳ τοῦ ἀγαθοῦ. (λέγω δὲ ἀμφό-
τερα τό τε πρῶτον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις αἴτιον
ἀγαθοῖς τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀγαθοῖς εἶναι.) μάλιστά τε γὰρ
τἀγαθὸν λέγεσθαι κατ' ἐκείνης ἀληθῶς· κατὰ μετοχὴν
γὰρ καὶ ὁμοιότητα τἆλλα ἀγαθὰ ἐκείνης εἶναι, καὶ πρῶτον
τῶν ἀγαθῶν· ἀναιρουμένου γὰρ τοῦ μετεχομένου ἀναιρεῖσθαι
καὶ τὰ μετέχοντα τῆς ἰδέας, ἃ λέγεται τῷ μετέχειν ἐκεί-
νης, τὸ δὲ πρῶτον τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον πρὸς τὸ ὕστερον.
ὥστ' εἶναι αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ γὰρ 3
χωριστὴν εἶναι τῶν μετεχόντων, ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας
ἰδέας.

ἔστι μὲν οὖν τὸ διασκοπεῖν περὶ ταύτης τῆς δόξης 4
ἑτέρας τε διατριβῆς καὶ τὰ πολλὰ λογικωτέρας ἐξ ἀνάγ-
κης (οἱ γὰρ ἅμα ἀναιρετικοί τε καὶ κοινοὶ λόγοι κατ' οὐδεμί-
αν εἰσὶν ἄλλην ἐπιστήμην)· εἰ δὲ δεῖ συντόμως εἰπεῖν περὶ 5
αὐτῶν, λέγωμεν ὅτι πρῶτον μὲν τὸ εἶναι ἰδέαν μὴ μόνον
ἀγαθοῦ ἀλλὰ καὶ ἄλλου ὁτουοῦν λέγεται λογικῶς καὶ κενῶς.
ἐπέσκεπται δὲ πολλοῖς περὶ αὐτοῦ τρόποις καὶ ἐν τοῖς ἐξω-
τερικοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. ἔπειτ' εἰ καὶ 6
ὅτι μάλιστ' εἰσὶν αἱ ἰδέαι καὶ ἀγαθοῦ ἰδέα, μή ποτ' οὐδὲ
χρήσιμος πρὸς ζωὴν ἀγαθὴν οὐδὲ πρὸς τὰς πράξεις.

πολ- 7
λαχῶς γὰρ λέγεται καὶ ἰσαχῶς τῷ ὄντι τὸ ἀγαθόν. τό
τε γὰρ ὄν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις διῄρηται, σημαίνει τὸ μὲν τί
ἐστί, τὸ δὲ ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πότε, καὶ πρὸς τού-

16–18 = *EN* 1096^{b}30–2 23–5 = *EN* 1096^{b}32–1097^{a}13
25–18^{a}1 = *EN* 1096^{a}23–34

1217^{b} 5 τὸ fort. in ras. Marc.: τῷ *Π* ἀγαθοῖς fort. V (cf. 17^{b}8): ἀγαθοῦ *Π*: ἀγαθὰ Susemihl 6 ὑπάρχειν Fritzsche (cf. Allan (3), 147): ὑπάρχει codd. 8 ἀγαθοῖς^{1} secl. Ross 10 τὸ post καὶ^{2} suppl. Ross 13 ἔχειν PC: ἔχει L 16 τῆς PC: om. L 20 λέγωμεν CL: λέγομεν P ὅτι πρῶτον μὲν bis L ἰδέαν Marc., fort. V: ἰδέαι *Π* 26 τὸ^{1} P: om. CL 28 πότε] πρός τι Marc. (cf. *EN* 1096^{a}20)

τοις τὸ μὲν ἐν τῷ κινεῖσθαι τὸ δὲ ἐν τῷ κινεῖν, καὶ τὸ
ἀγαθὸν ἐν ἑκάστῃ τῶν πτώσεών ἐστι τούτων, ἐν οὐσίᾳ μὲν ὁ
νοῦς καὶ ὁ θεός, ἐν δὲ τῷ ποιῷ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ τῷ ποσῷ
τὸ μέτριον, ἐν δὲ τῷ πότε ὁ καιρός, τὸ δὲ διδάσκον καὶ
8 τὸ διδασκόμενον περὶ κίνησιν. ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ ὂν ἕν τί
ἐστι περὶ τὰ εἰρημένα, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγαθόν, οὐδὲ ἐπιστήμη
ἐστὶ μία οὔτε τοῦ ὄντος οὔτε τοῦ ἀγαθοῦ. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὁμοιο-
σχημόνως λεγόμενα ἀγαθὰ μιᾶς ἐστι θεωρῆσαι, οἷον τὸν
καιρὸν ἢ τὸ μέτριον, ἀλλ' ἑτέρα ἕτερον καιρὸν θεωρεῖ καὶ
ἑτέρα ἕτερον μέτριον. οἷον περὶ τροφὴν μὲν τὸν καιρὸν καὶ
τὸ μέτριον ἰατρικὴ καὶ γυμναστική, περὶ δὲ τὰς πολεμικὰς
πράξεις στρατηγία, καὶ οὕτως ἑτέρα περὶ ἑτέραν πρᾶξιν, ὥστε
σχολῇ αὐτό γε τὸ ἀγαθὸν θεωρῆσαι μιᾶς. 1218^a
9 ἔτι ἐν ὅσοις 1218^a
ὑπάρχει τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, οὐκ ἔστι κοινόν τι παρὰ
10 ταῦτα, καὶ τοῦτο χωριστόν. εἴη γὰρ ἄν τι τοῦ πρώτου πρό-
τερον· πρότερον γὰρ τὸ κοινὸν καὶ χωριστὸν διὰ τὸ ἀναι-
ρουμένου τοῦ κοινοῦ ἀναιρεῖσθαι τὸ πρῶτον. οἷον εἰ τὸ διπλά-
σιον πρῶτον τῶν πολλαπλασίων, οὐκ ἐνδέχεται τὸ πολλα-
πλάσιον τὸ κοινῇ κατηγορούμενον εἶναι χωριστόν· ἔσται γὰρ
τοῦ διπλασίου πρότερον, ἢ {εἰ} συμβαίνει τὸ κοινὸν εἶναι
τὴν ἰδέαν, οἷον εἰ χωριστὸν ποιήσειέ τις τὸ κοινόν. εἰ γάρ ἐστι
δικαιοσύνη ἀγαθόν, καὶ ἀνδρεία, ἔστι τοίνυν, φασίν, αὐτό τι
11 ἀγαθόν. τὸ οὖν αὐτὸ πρόσκειται πρὸς τὸν λόγον τὸν κοινόν.
τοῦτο δὲ τί ἂν εἴη πλὴν ὅτι ἀΐδιον καὶ χωριστόν; ἀλλ' οὐθὲν μᾶλ-
λον λευκὸν τὸ πολλὰς ἡμέρας λευκὸν τοῦ μίαν ἡμέραν· ὥστ'
οὐδὲ ⟨τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον ἀγαθὸν τῷ ἀΐδιον εἶναι· οὐδὲ⟩ δὴ τὸ

1218^a 1–8 = *EN* 1096^a17–23   8–15 = *EN* 1096^a34–$^b5$

32 διδάσκον P: διδάσκων CL   33 τὸ[1] Rav.: om. *Π*   34 περὶ *Π*: πρὸς Marc. (cf. Owen, 163): παρὰ fort. V, Dodds   40 ἑτέρα Bekker: ἑτέραι *Π*: ἕτεραι Marc.   **1218^a** 1 σχολῇ PC: σχολῆς L   3 τοῦτο] τούτων Spengel   8 ἢ {εἰ} Allan ((2), 283, (3), 147): εἰ codd.   9 τῇ ἰδέᾳ Ross   10 ἔστι *Π*: ἔτι Ald.   11 πρὸς ... κοινόν] τῷ λόγῳ τῷ κοινῷ Richards   14 ⟨τὸ ... οὐδὲ⟩ et 15 ⟨τὸ⟩ suppl. Rassow ((1), 3); cf. Allan ((3), 147, et 18^a8))

κοινὸν ἀγαθὸν ταὐτὸ τῇ ἰδέᾳ· πᾶσι γὰρ ὑπάρχει ⟨τὸ⟩ κοινόν.
ἀνάπαλιν 12
δὲ καὶ δεικτέον ἢ ὡς νῦν δεικνύουσι τὸ ἀγαθὸν αὐτό. νῦν μὲν γὰρ
ἐκ τῶν ἀνομολογουμένων ἔχειν τὸ ἀγαθόν, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁμο-
λογούμενα εἶναι ἀγαθὰ δεικνύουσιν, ἐξ ἀριθμῶν, ὅτι ἡ δικαιοσύ-
νη καὶ ἡ ὑγίεια ἀγαθόν· τάξεις γὰρ καὶ ἀριθμοί, ὡς τοῖς ἀριθμοῖς
καὶ ταῖς μονάσιν τἀγαθοῦ ὑπάρχοντος διὰ τὸ εἶναι τὸ ἓν αὐτὸ
⟨τὸ⟩ ἀγαθόν. δεῖ δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων, οἷον ὑγιείας 13
ἰσχύος σωφροσύνης, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις μᾶλλον τὸ καλόν.
πάντα γὰρ τάδε τάξις καὶ ἠρεμία· εἰ ἄρα, ἐκεῖνα μᾶλ-
λον· ἐκείνοις γὰρ ὑπάρχει ταῦτα μᾶλλον. παράβολος δὲ 14
καὶ ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἓν αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, ὅτι οἱ ἀριθ-
μοὶ ἐφίενται· οὔτε γὰρ ὡς ἐφίενται λέγεται φανερῶς,
ἀλλὰ λίαν ἁπλῶς τοῦτο φασί, καὶ ὄρεξιν εἶναι πῶς ἄν
τις ὑπολάβοι ἐν οἷς ζωὴ μὴ ὑπάρχει; δεῖ δὲ περὶ τούτου 15
πραγματευθῆναι, καὶ μὴ ἀξιοῦν μηθὲν ἀλόγως, ἃ καὶ μετὰ
λόγου πιστεῦσαι οὐ ῥᾴδιον. τό τε φάναι πάντα τὰ ὄντα
ἐφίεσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ οὐκ ἀληθές· ἕκαστον γὰρ ἰδίου
ἀγαθοῦ ὀρέγεται, ὀφθαλμὸς ὄψεως, σῶμα ὑγιείας, οὕτως
ἄλλο ἄλλου.
ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αὐτό τι ἀγαθόν, ἔχει 16
ἀπορίας τοιαύτας, καὶ ὅτι οὐ χρήσιμον τῇ πολιτικῇ, ἀλλ'
ἴδιόν τι ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις, οἷον γυμναστικῇ

16 ἢ ὡς fort. V: πῶς Π δεικνύουσι PC: δείκνυσι L 17 ἀνομολογουμένων fort. V (cf. Dirlmeier et *Rh.* 1396^{b}28): ὁμολογουμένων codd.: μὴ ante ὁμολογουμένων suppl. Bonitz 20 τἀγαθοῦ ὑπάρχοντος Russell: ἀγαθὸν ὑπάρχον codd. 21 ⟨τὸ⟩ suppl. Russell: τἀγαθόν Fritzsche: ἀγαθόν codd. δεῖ] δει⟨κτέον⟩ Allan ((4), 66) 23 τάξις Rav. Lasc. Chalc.: τάξεις Π ἠρεμία] ἀριθμοί mg. P^2, addito ἴσως 24 ταῦτα PC: αὐτὰ L 25 ὅτι^2] οὗ Ross: αὐτοῦ post ὅτι suppl. Fritzsche 26 αὐτοῦ post ἐφίενται suppl. Richards λέγεται V, ut vid. (in comp.), PC: λέγονται L: λέγουσι Spengel 27 τοῦτο mg. P^2: τότε Π 29 ἀλόγως PC: ἀλόγοις L ἃ] ὃ Spengel 32 ὄψεως PC: ὄντως L: ὄντος, ut vid., Marc. 33 αὐτὸ τὸ ἀγαθόν dubitanter Rackham 34 τε post ἀπορίας suppl. Ross ὅτι] ἔτι Ross

17 εὐεξία. ἔτι καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένον· ἢ γὰρ οὐδεμιᾷ χρήσιμον αὐτὸ τὸ τοῦ ἀγαθοῦ εἶδος ἢ πάσαις ὁμοίως·
18 ἔτι οὐ πρακτόν· ὁμοίως δ' οὐδὲ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν οὔτε αὐτὸ τ' ἀγαθόν ἐστι (καὶ γὰρ ἂν μικρῷ ὑπάρξαι ἀγαθῷ) οὔτε **1218b** πρακτόν. οὐ γὰρ ὅπως ὑπάρξει τὸ ὁτῳοῦν ὑπάρχον ἡ ἰατρικὴ πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπως ὑγίεια. ὁμοίως δὲ καὶ
19 τῶν ἄλλων τεχνῶν ἑκάστη. ἀλλὰ πολλαχῶς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἔστι τι αὐτοῦ καλόν, καὶ τὸ μὲν πρακτὸν τὸ δ' οὐ πρακτόν. πρακτὸν δὲ τὸ τοιοῦτον ἀγαθόν, τὸ οὗ ἕνεκα, οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀκινήτοις.

φανερὸν ⟨οὖν⟩ ὅτι οὔτε ἡ ἰδέα τἀγαθοῦ τὸ ζητούμενον αὐτὸ τὸ ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε τὸ κοινόν (τὸ μὲν γὰρ ἀκίνητον καὶ οὐ πρακτόν, τὸ δὲ κινητὸν μὲν ἀλλ' οὐ
20 πρακτόν), τὸ δ' οὗ ἕνεκα ὡς τέλος ἄριστον καὶ αἴτιον τῶν ὑφ' αὐτὸ καὶ πρῶτον πάντων. ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, τὸ τέλος τῶν ἀνθρώπῳ πρακτῶν. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ τὴν κυρίαν πασῶν. αὕτη δ' ἐστὶ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ καὶ φρόνησις. διαφέρουσι γὰρ αὗται αἱ ἕξεις πρὸς τὰς ἄλλας τῷ τοιαῦται εἶναι· πρὸς δ' ἀλλήλας εἴ τι διαφέρουσιν, ὕστερον λεκτέον.

21 ὅτι δ' αἴτιον τὸ τέλος τοῖς ὑφ' αὐτό, δηλοῖ ἡ διδασκαλία. ὁρισάμενοι γὰρ τὸ τέλος τἆλλα δεικνύουσιν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἀγαθόν· αἴτιον γὰρ τὸ οὗ

38–b6 cf. *EN* 1097a16–24 ἀφῖκται, 1096b32–5 **1218b** 10–14 = *EN* 1094a24–b10, 1097a16–24; cf. 1095a14–17

38–b1 αὐτὸ τ' ἀγαθόν mg. P2, Fritzsche: αὐτὸ τὸ ἀγαθόν Rowe ((2), 23): αὐτὸ ἀγαθόν cett. **1218b** 1 ὑπάρξαι PC: ὑπάρξας L: ὑπάρξῃ Marc. 2 ὑπάρξει P: ὑπάρξῃ CL ἡ om. CL 4 πολλαχῶς P: ποσαχῶς CL 5 καί1 . . . καλόν dubitanter secl. Susemihl 7 εἴπερ ante τὸ suppl. Allan ((4), 66) τὸ] τοῦτο Spengel ⟨οὖν⟩ post φανερὸν suppl. Brandeis (343, adn. 9), Rowe ((2), 24), ὥστε ante φανερὸν dubitanter Susemihl οὔτε Rieckher: οὐδὲ codd. 11 τοῦτ' PC: τούτων L 14 γάρ PC: δὲ L 15 τοιαῦται Bekker: τοιαῦτ' PC: τοιαύτας L 16 τοῖς Π: τῶν Rav. 18 τὸ P: τοῦ CL

ἕνεκα. οἷον ἐπειδὴ τὸ ὑγιαίνειν τοδί, ἀνάγκη τόδε εἶναι τὸ συμφέρον πρὸς αὐτήν· τὸ δ' ὑγιεινὸν τῆς ὑγιείας αἴτιον ὡς κινῆσαν, καὶ τότε τοῦ εἶναι ἀλλ' οὐ τοῦ ἀγαθὸν εἶναι τὴν ὑγίειαν. ἔτι οὐδὲ δείκνυσιν οὐθεὶς ὅτι ἀγαθὸν ἡ ὑγίεια, 22
ἂν μὴ σοφιστὴς ᾖ καὶ μὴ ἰατρός (οὗτοι γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις
24 λόγοις σοφίζονται), ὥσπερ οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν οὐδεμίαν.

24 τὸ δ' ὡς τέλος ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἄριστον τῶν πρακτῶν, σκεπτέον ποσαχῶς ⟨καὶ⟩ τὸ ἄριστον πάντων, ἐπειδὴ τοῦτο ἄριστον. {μετὰ ταῦτα ἄλλην λαβοῦσιν ἀρχήν.}

B

31 μετὰ δὲ ταῦτ' ἄλλην λαβοῦσιν ἀρχὴν περὶ τῶν ἐπο- I
μένων λεκτέον. πάντα δὴ τὰ ἀγαθὰ ἢ ἐκτὸς ἢ ⟨ἐν⟩ ψυχῇ, καὶ τούτων αἱρετώτερα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ, καθάπερ διαιρούμεθα καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις· φρόνησις γὰρ καὶ ἀρετὴ καὶ ἡδονὴ ἐν ψυχῇ, ὧν ἢ ἔνια ἢ πάντα τέλος εἶναι δοκεῖ πᾶσιν. τῶν δὲ ἐν ψυχῇ τὰ μὲν ἕξεις ἢ δυνάμεις εἰσί, τὰ δ'
37 ἐνέργειαι καὶ κινήσεις.

37 ταῦτα δὴ οὕτως ὑποκείσθω καὶ 2
περὶ ἀρετῆς, ὅτι ἐστὶν ἡ βελτίστη διάθεσις ἢ ἕξις ἢ δύναμις

32–7 = *EN* 1098^b12–15; *Pol.* 1323^a21 sqq., $^b18$ sqq. 36–7 cf. *EN* 1098^b31 διαφέρει sqq. 37 sqq. cf. *EN* 1106^a15 sqq.

---

19 τὸ P², fort V: τοῦ *Π* τόδε] τοδὶ Spengel 20 ὑγιεινὸν PC: ὑγιαίνειν L 21 καὶ τότε] καίτοι Ross (155–8): καὶ τόδε Richards (cl. τόδε 18^b19) τοῦ² Bonitz: τὸ codd. 22 δείκνυσιν οὐθεὶς PC: δεικνύουσιν οὐθ' L ᾖ L: om. PC 24–5 τὸ δὲ τέλος ὡς vel ὡς δὲ τὸ τέλος Richards 24–7 τὸ δ' . . . ἀρχήν secl. Susemihl (aut 18^b31–2 μετὰ . . . λεκτέον) 26–7 ⟨καὶ⟩ suppl. Allan (5): ποσαχῶς codd.: πῶς Dirlmeier, sed cf. Rowe ((2), 24, adn. 5), commate post σκεπτέον transposito: λέγεται post πάντων suppl. dubitanter Rackham: ἐπειδὴ . . . ἀρχήν secl. dubitanter Rackham 27 {μετὰ . . . ἀρχήν.} secl. Allan (5) 32 ⟨ἐν⟩ Marc.², mg. P²: om. *Π*: σώματι ἢ ἐν post ἐν suppl. Spengel 35 ὧν ἢ PC: ἢ¹ om. L 37 καὶ¹] ἢ Spengel

ἑκάστων, ὅσων ἐστί τις χρῆσις ἢ ἔργον. δῆλον δ' ἐκ τῆς 1219a ἐπαγωγῆς. ἐπὶ πάντων γὰρ οὕτω τίθεμεν. οἷον ἱματίου ἀρετὴ ἐστίν· καὶ γὰρ ἔργον τι καὶ χρῆσις ἐστίν· καὶ ἡ βελτίστη ἕξις τοῦ ἱματίου ἀρετὴ ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ πλοίου καὶ οἰκίας καὶ τῶν ἄλλων. ὥστε καὶ ψυχῆς· ἔστι γάρ τι ἔργον αὐτῆς. καὶ τῆς βελτίονος δὴ ἕξεως ἔστω βέλτιον τὸ ἔργον.

3 καὶ ὡς ἔχουσιν αἱ ἕξεις πρὸς ἀλλήλας, οὕτω καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τούτων πρὸς ἄλληλα ἐχέτω. καὶ τέλος ἑκάστου τὸ ἔργον.

4 φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ὅτι βέλτιον τὸ ἔργον τῆς ἕξεως· τὸ γὰρ τέλος ἄριστον ὡς τέλος· ὑπέκειτο γὰρ τέλος τὸ βέλτιστον καὶ τὸ ἔσχατον, οὗ ἕνεκα τἆλλα πάντα.

ὅτι μὲν τοίνυν τὸ ἔργον βέλτιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς διαθέσεως, δῆ-

5 λον· ἀλλὰ τὸ ἔργον λέγεται διχῶς. τῶν μὲν γάρ ἐστιν ἕτερόν τι τὸ ἔργον παρὰ τὴν χρῆσιν, οἷον οἰκοδομικῆς οἰκία ἀλλ' οὐκ οἰκοδόμησις καὶ ἰατρικῆς ὑγίεια ἀλλ' οὐχ ὑγίανσις οὐδ' ἰάτρευσις, τῶν δ' ἡ χρῆσις ἔργον, οἷον ὄψεως ὅρασις καὶ μαθηματικῆς ἐπιστήμης θεωρία. ὥστ' ἀνάγκη, ὧν ἔργον ἡ χρῆσις, τὴν χρῆσιν βέλτιον εἶναι τῆς ἕξεως.

6 τούτων δὲ τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένων, λέγωμεν ὅτι ⟨ταὐτὸ⟩ τὸ ἔργον τοῦ πράγματος καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως. οἷον σκυτοτομικῆς καὶ σκυτεύσεως ὑπόδημα· εἰ δή τις ἔστιν ἀρετὴ σκυτικῆς καὶ σπουδαίου σκυτέως, τὸ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον

1219a 5 ὥστε sqq. cf. *EN* 1097b22 13–17 = *EN* 1094a3–6; *Pol.* 1254a1–5 18–23 = *EN* 1098a7 sqq.

1219a 3 γὰρ PC: om. L 4 τοῦ post καὶ[1] add. L 10 ὑπέκειτο PC: ὑπέκειται L: ὑπέρκειται Oxon. Ald. 15 ὑγίανσις P[1]V: ὑγίασις P[2]CL 19 λέγωμεν C: λέγομεν PL ⟨ταὐτὸ⟩ suppl. Casaubon, αὐτὸ post τὸ Rackham 21 σκυτεύσεως] σκυτέως Spengel 22 σκυτικῆς καὶ σπουδαίου σκυτέως] σκυτοτομικῆς καὶ σπουδαῖος σκυτεύς dubitanter Spengel: σκυτικὴ καὶ σπουδαῖος σκυτεύς Rackham

ὑπόδημα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

ἔτι 7
ἔστω ψυχῆς ἔργον τὸ ζῆν ποιεῖν, τοῦ δὲ χρῆσις καὶ ἐγρή-
γορσις· ὁ γὰρ ὕπνος ἀργία τις καὶ ἡσυχία. ὥστ' ἐπεὶ τὸ
ἔργον ἀνάγκη ἓν καὶ ταὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀρε-
τῆς, ἔργον ἂν εἴη τῆς ἀρετῆς ζωὴ σπουδαία. τοῦτ' ἄρα ἐστὶ τὸ
τέλεον ἀγαθόν, ὅπερ ἦν ἡ εὐδαιμονία. δῆλον δὲ ἐκ τῶν 8
ὑποκειμένων (ἦν μὲν γὰρ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον, τὰ δὲ
τέλη ἐν ψυχῇ καὶ τὰ ἄριστα τῶν ἀγαθῶν, †αὕτη† δὲ ἢ
ἕξις ἢ ἐνέργεια), ἐπεὶ βέλτιον ἡ ἐνέργεια τῆς διαθέσεως
καὶ τῆς βελτίστης ἕξεως ἡ βελτίστη ἐνέργεια, ἡ δ' ἀρετὴ
βελτίστη ἕξις, τῆς ἀρετῆς ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς ἄριστον
εἶναι. ἦν δὲ καὶ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον. ἔστιν ἄρα ἡ 9
εὐδαιμονία ψυχῆς ἀγαθῆς ἐνέργεια. ἐπεὶ δὲ ἦν ἡ εὐδαι-
μονία τέλεόν τι, καὶ ἔστι ζωὴ καὶ τελέα καὶ ἀτελής, καὶ
ἀρετὴ ὡσαύτως (ἡ μὲν γὰρ ὅλη, ἡ δὲ μόριον), ἡ δὲ τῶν
ἀτελῶν ἐνέργεια ἀτελής, εἴη ἂν ἡ εὐδαιμονία ζωῆς τελείας
ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τελείαν.

ὅτι δὲ τὸ γένος καὶ τὸν ὅρον 10
αὐτῆς λέγομεν καλῶς, μαρτύρια τὰ δοκοῦντα πᾶσιν ἡμῖν.
1219ᵇ τό τε γὰρ εὖ πράττειν καὶ τὸ εὖ ζῆν τὸ αὐτὸ τῷ εὐδαι-

23 ἔτι–35 = *EN* 1098ᵃ5–17 23–5 ἡσυχία = *EN* 1095ᵇ30–3 βίου, 1102ᵇ7–8 25 ὥστ'–27 = *EN* 1098ᵃ5–7, 1098ᵇ29–1099ᵃ3 34 ἦν–35 = *Pol.* 1328ᵃ37–8 τέλειος 35–ᵇ6 πᾶσαν = *EN* 1098ᵃ18 ἔτι–20, 1100ᵃ1–5

23–4 ἔτι ἔστω PC: ὅτι ἔστω L: *et . . . est* Λ¹: ἔστι δὲ aut ⟨δῆλον δὲ⟩ ὅτι ἐστὶ suppl. Spengel 24 τοῦ codd.: τού⟨του⟩ aut ἡ Spengel: τοῦ⟨το⟩ dubitanter Dirlmeier (aut τὸ aeque dubitanter Dirlmeier) καὶ] ἡ Bonitz 28 τέλεον Bekker: πλέον codd. 30 †αὕτη† Π: αὐτὴ Ambr. Oxon. Ald.: τὰ ἐν ante αὐτῇ suppl. Susemihl: an ἀρετή? ἢ PC: ἡ L 31 ἕξεις ἢ ἐνέργειαι Ross ἡ PC: ἢ L δὲ post ἐπεὶ suppl. Fritzsche 32 ἡ post ἀρετὴ suppl. Ross 33 ἀνάγκη τῆς ἀρετῆς mg. P², addito ἴσως: δεῖ τὴν ante τῆς¹ suppl. Ross, τὴν ante τῆς¹ dubitanter Richards ἐνέργειαν Bonitz: ἐνέργεια ἡ PC: ἐνέργεια ἢ L: δεῖ post ἐνέργειαν suppl. Fritzsche, τὸ post ἐνέργειαν Ross 34 εἶναι ἀνάγκη mg. P², addito ἴσως **1219ᵇ** 1 εἶναι post αὐτὸ suppl. Ross, ἐστι dubitanter Russell

μονεῖν, ὧν ἕκαστον χρῆσίς ἐστι καὶ ἐνέργεια, καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ πρᾶξις (καὶ γὰρ ἡ πρακτικὴ χρηστική ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ χαλκεὺς ποιεῖ χαλινόν, χρῆται δ' ὁ ἱππικός) καὶ τὸ μήτε μίαν ἡμέραν εἶναι εὐδαίμονα μήτε παῖδα μήθ' ἡλικίαν πᾶσαν (διὸ καὶ τὸ Σόλωνος ἔχει καλῶς, τὸ μὴ ζῶντ' εὐδαιμονίζειν, ἀλλ' ὅταν λάβῃ τέλος· οὐθὲν γὰρ ἀτελὲς εὔδαιμον· οὐ γὰρ ὅλον).

11 ἔτι δ' οἱ ἔπαινοι τῆς ἀρετῆς διὰ τὰ ἔργα, καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἔργων· καὶ στεφανοῦνται οἱ νικῶντες, ἀλλ' οὐχ οἱ δυνάμενοι νικᾶν, μὴ νικῶντες δέ· καὶ
12 τὸ κρίνειν ἐκ τῶν ἔργων ὁποῖός τις ἐστιν. ἔτι διὰ τί ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐπαινεῖται; ὅτι διὰ ταύτην τἆλλα, ἢ τῷ εἰς ταύτην ἀναφέρεσθαι ἢ τῷ μόρια εἶναι αὐτῆς. διὸ ἕτερον εὐδαιμονισμὸς καὶ ἔπαινος καὶ ἐγκώμιον. τὸ μὲν γὰρ ἐγκώμιον λόγος τοῦ καθ' ἕκαστον ἔργου, ὁ δ' ἔπαινος ⟨τοῦ⟩ τοιοῦτον εἶναι καθόλου, ὁ δ' εὐδαιμονισμὸς τέλους.

13 καὶ τὸ ἀπορούμενον δ' ἐνίοτε δῆλον ἐκ τούτων, διὰ τί ποτ' οὐθὲν βελτίους οἱ σπουδαῖοι τῶν φαύλων τὸν ἥμισυν τοῦ βίου· ὅμοιοι γὰρ καθεύδοντες πάντες. αἴτιον δ' ὅτι ἀργία ψυχῆς ὁ ὕπνος, ἀλλ'
14 οὐκ ἐνέργεια. διὸ καὶ ἄλλο εἴ τι μόριόν ἐστι ψυχῆς, οἷον τὸ θρεπτικόν, ἡ τούτου ἀρετὴ οὐκ ἔστι μόριον τῆς ὅλης ἀρετῆς, ὥσπερ οὐδ' ἡ τοῦ σώματος· ἐν τῷ ὕπνῳ γὰρ μᾶλλον ἐνεργεῖ τὸ θρεπτικόν, τὸ δ' αἰσθητικὸν καὶ ὀρεκτικὸν ἀτελῆ ἐν τῷ ὕπνῳ. ὅσον δὲ τοῦ πῃ κινεῖσθαι μετέχουσι, καὶ αἱ φαντασίαι βελτίους αἱ τῶν σπουδαίων, ἐὰν μὴ διὰ νόσον ἢ

1219^{b} 6 διό–8 ὅλον = *EN* $1100^{a}10$ sqq. 8 ἔτι–9 = *EN* $1101^{b}31$–4 9–10 cf. *EN* $1099^{a}3$–5 11–16 τέλους = *EN* $1101^{b}21$–34 16 καί–26 = *EN* $1102^{a}28$–$^{b}12$

2 ἕκαστον] ἑκάτερον dubitanter Richards 15 ⟨τοῦ⟩ suppl. Bonitz 16 τέλους Bonitz: τέλος codd. 17 δ' secl. Langerbeck (sed cf. Denniston, 186) ποτ' L: ποτ' P: ποθέν C 20 ψυχῆς P^{2}CL: τῆς ψυχῆς P^{1} 23 τὸ post καὶ suppl. Rackham 24 πῃ Casaubon (cl. *EN* $1102^{b}9$): μὴ codd.

πήρωσιν.

μετὰ ταῦτα περὶ ψυχῆς θεωρητέον· ἡ γὰρ ἀρετὴ 15
ψυχῆς, οὐ κατὰ συμβεβηκός. ἐπεὶ δ' ἀνθρωπίνην ἀρετὴν
ζητοῦμεν, ὑποκείσθω δύο μέρη ψυχῆς τὰ λόγου μετέχοντα,
οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον μετέχειν λόγου ἄμφω, ἀλλὰ τὸ
μὲν τῷ ἐπιτάττειν, τὸ δὲ τῷ πείθεσθαι καὶ ἀκούειν πεφυ-
κέναι· εἰ δέ τί ἐστιν ἑτέρως ἄλογον, ἀφείσθω τοῦτο τὸ μό-
ριον. (διαφέρει δ' οὐδὲν οὔτ' εἰ μεριστὴ ἡ ψυχὴ οὔτ' εἰ ἀμερής, 16
ἔχει μέντοι δυνάμεις διαφόρους καὶ τὰς εἰρημένας, ὥσπερ
ἐν τῷ καμπύλῳ τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν ἀδιαχώριστον,
καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ λευκόν· καίτοι τὸ εὐθὺ οὐ λευκόν,
ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, καὶ οὐκ οὐσίᾳ τῇ αὐτοῦ.)

ἀφῄρη- 17
ται δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο ἔστι μέρος ψυχῆς, οἷον τὸ φυτικόν. ἀν-
θρωπίνης γὰρ ψυχῆς τὰ εἰρημένα μόρια ⟨οὐκ⟩ ἴδια· διὸ οὐδ'
αἱ ἀρεταὶ αἱ τοῦ θρεπτικοῦ καὶ αὐξητικοῦ ἀνθρώπου· δεῖ γάρ,
εἰ ⟨ἀνθρώπου⟩ ᾗ ἄνθρωπος, λογισμὸν ἐνεῖναι ὡς ἀρχήν,
1220a καὶ πρᾶξιν, ἄρχει δ' ὁ λογισμὸς οὐ λογισμοῦ ἀλλ ὀρέξεως

26–7 = *EN* 1102a13–23 26–20a13 cf. *EN* 1102a23–1103a10
27–31 = *EN* 1102b13–1103a3 32–6 = *EN* 1102a28–32 36–20a4 = *EN* 1102a32–b12

---

28 εἶναι post ψυχῆς suppl. Russell (aut secl. τά) 29 μετέχειν L: μετέχει PC 29–30 τῷ μὲν τὸ . . . τῷ δὲ τὸ Richards (cl. Pl. *Crat.* 384d): τῷ utrumque secl. Spengel 31 δέ τί L: δ' PC 33 καὶ secl. Ross, Allan (5) (sed cf. Denniston, 319) 36 ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ Richards, Allan (5) (sed cf. Cook Wilson, 121) οὐκ om. CL οὐσίᾳ τῇ αὐτοῦ. Richards, Dodds: οὐσία τοῦτ' αὐτοῦ. Allan (5): οὐσίᾳ τὸ αὐτό. Bonitz: οὐσία τοῦ αὐτοῦ. codd. ἀφῄρηται] ἀφῃρήσθω Fritzsche, Allan (5) 37 φυτικόν V: φυσικόν codd. (cf. *EN* 1102a32) 38 γὰρ Susemihl, e *namque* Λ^1: δὲ codd., prob. Dirlmeier ⟨οὐκ⟩ suppl. Ross 39 καὶ αὐξητικοῦ Bonitz (ex *EN* 1098a1): καὶ ὀρεκτικοῦ codd., secl. dubitanter Susemihl ἀνθρώπου secl. Ross 40 ⟨ἀνθρώπου⟩ suppl. Dodds: εἰ secl. Ross, Allan (5): *ex natura enim humanae condicionis* Λ^1 ᾗ C, coniecerat Bonitz: ἢ cett. ὡς ἀρχήν Susemihl, prob. Dodds: καὶ ἀρχήν codd., prob. Dirlmeier: πρὸς ἀρχήν Richards **1220a** 1 πρᾶξιν] ὄρεξιν Allan (5): καὶ πρᾶξιν corrupta cens. Ross

18 καὶ παθημάτων, ἀνάγκη ἄρα ταῦτ' ἔχειν τὰ μέρη. καὶ
ὥσπερ ἡ εὐεξία σύγκειται ἐκ τῶν κατὰ μόριον ἀρετῶν, οὕτω
καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἀρετὴ ᾗ τέλος.
19 ἀρετῆς δ' εἴδη δύο, ἡ μὲν
ἠθικὴ ἡ δὲ διανοητική. ἐπαινοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς δικαίους
ἀλλὰ καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ τοὺς σοφούς· ἐπαινετὸν γὰρ ὑπέ-
κειτο ἡ ἀρετὴ ἢ τὸ ἔργον, ταῦτα δ' οὐκ ἐνεργεῖ, ἀλλ' εἰσὶν
20 αὐτῶν ἐνέργειαι. ἐπεὶ δ' αἱ διανοητικαὶ μετὰ λόγου, αἱ
μὲν τοιαῦται τοῦ λόγον ἔχοντος, ὃ ἐπιτακτικόν ἐστι τῆς ψυ-
χῆς ᾗ λόγον ἔχει, αἱ δ' ἠθικαὶ τοῦ ἀλόγου μέν, ἀκολουθη-
τικοῦ δὲ κατὰ φύσιν τῷ λόγον ἔχοντι· οὐ γὰρ λέγομεν ποῖ-
ός τις τὸ ἦθος, ὅτι σοφὸς ἢ δεινός, ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ θρασύς.
21 μετὰ ταῦτα σκεπτέον πρῶτον περὶ ἀρετῆς ἠθικῆς, τί ἐστι,
καὶ ποῖα μόρια αὐτῆς (εἰς τοῦτο γὰρ ἀνῆκται), καὶ γίνε-
ται διὰ τίνων. δεῖ δὴ ζητεῖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἔχον-
τές τι ζητοῦσι πάντες, ὥστε ἀεὶ διὰ τῶν ἀληθῶς μὲν λε-
γομένων οὐ σαφῶς δὲ πειρᾶσθαι λαβεῖν καὶ τὸ ἀληθῶς
22 καὶ σαφῶς. νῦν γὰρ ὁμοίως ἔχομεν ὥσπερ ἂν εἰ †καὶ
ὑγίειαν†, ὅτι ἡ ἀρίστη διάθεσις τοῦ σώματος, καὶ Κορίσκος ὁ
τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ μελάντατος· τί μὲν γὰρ ἑκάτερον τούτων
οὐκ ἴσμεν, πρὸς μέντοι τὸ εἰδέναι τί ἑκάτερον αὐτῶν πρὸ
ἔργου τὸ οὕτως ἔχειν.
23 ὑποκείσθω δὴ πρῶτον ἡ βελτίστη διά-
θεσις ὑπὸ τῶν βελτίστων γίγνεσθαι, καὶ πράττεσθαι ἄριστα
περὶ ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἑκάστου ἀρετῆς, οἷον πόνοι τε ἄριστοι
καὶ τροφὴ ἀφ' ὧν γίνεται εὐεξία, καὶ ἀπὸ τῆς εὐεξίας

1220ᵃ 4–13 = *EN* 1103ᵃ3–10 8–11 cf. *EN* 1102ᵇ13 sqq., 30–1

2 ἄρα L: ἆρα PC 4 ᾗ τέλος] ἡ τελέα Ross (cf. Dirlmeier) 5 γὰρ PL: om. C 7 ἡ] ἢ Solomon ἢ] καὶ Fritzsche ἐνεργεῖ] ἐνέργειαι Ross: ἐνεργῇ Langerbeck 11 δὲ L: om. PC 16 ἀεὶ Spengel: δεῖ codd.: secl. Dirlmeier 17 καὶ τὸ] τὸ καὶ Richards 18 τὸ post καὶ[1] suppl. Fritzsche post εἰ suppl. λέγοιμεν Russell (aut περὶ ὑγιείας), ἔχοιμεν Dirlmeier, εἰδείημεν Spengel: lac. pos. Allan (5) 20 τῶν] om. L 21 αὐτῶν Fritzsche: αὐτῆς codd.: αὐτό.ν (sic) Marc.[2] 23 τὰ post πράττεσθαι suppl. Richards (cl. 20ᵃ31)

πονοῦσιν ἄριστα· ἔτι πᾶσαν διάθεσιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίγνε- 24
σθαι καὶ φθείρεσθαι πως προσφερομένων, ὥσπερ ὑγίεια ὑπὸ
τροφῆς καὶ πόνων καὶ ὥρας. ταῦτα δὲ δῆλα ἐκ τῆς ἐπα-
γωγῆς. καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα ἡ τοιαύτη διάθεσις ἐστίν, ἣ γίνε-
ταί τε ὑπὸ τῶν ἀρίστων περὶ ψυχὴν κινήσεων καὶ ἀφ' ἧς
πράττεται τὰ ἄριστα τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, καὶ ὑπὸ
τῶν αὐτῶν πως μὲν γίνεται, πως δὲ φθείρεται, καὶ πρὸς ταὐτὰ 25
ἡ χρῆσις αὐτῆς ὑφ' ὧν καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται, πρὸς
ἃ ⟨καὶ⟩ βέλτιστα διατίθησιν. σημεῖον δ' ὅτι περὶ ἡδέα καὶ
λυπηρὰ καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία· αἱ γὰρ κολάσεις ἰατρεῖαι
οὖσαι καὶ γινόμεναι διὰ τῶν ἐναντίων, καθάπερ ἐπὶ τῶν
ἄλλων, διὰ τούτων εἰσίν.

ὅτι μὲν τοίνυν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδέα καὶ λυπηρά II
ἐστι, δῆλον· ἐπεὶ δ' {ἐστὶ} τὸ ἦθος, ὥσπερ καὶ τὸ ὄνομα ση-
1220^{b} μαίνει, {ὅτι} ἀπὸ ἔθους ἔχει τὴν ἐπίδοσιν, ἐθίζεται δὲ τὸ ὑπ'
ἀγωγῆς μὴ ἐμφύτου τῷ πολλάκις κινεῖσθαι πώς, οὕτως ἤδη
{τὸ} ἐνεργητικόν (ὃ ἐν τοῖς ἀψύχοις οὐχ ὁρῶμεν· οὐδὲ γὰρ
ἂν μυριάκις ῥίψῃς ἄνω τὸν λίθον, οὐδέποτε ποιήσει τοῦτο μὴ
βίᾳ)—διὸ ἔστω ⟨τὸ⟩ ἦθος †τοῦτο†, ψυχῆς κατὰ ἐπιτακτικὸν 2
λόγον ⟨τοῦ ἀλόγου μέν,⟩ δυναμένου δ' ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ

26–34 = *EN* 1104^{a}11–^{b}3 34–9 = *EN* 1104^{b}3–1105^{a}13
39–^{b}6 = *EN* 1103^{a}14–23

26–7 τε post γίγνεσθαί suppl. Rackham 27 ὑγίειαν dubitanter Spengel 32 καὶ PC: om. L ταὐτὰ Bussemaker: δ' post ταῦτα suppl. Bonitz: ταῦτα codd. Ald.: *ea vero* Λ[1] 32–3 καὶ . . . φθείρεται bis PC 33 πρὸς] πως PC: καὶ ante πρὸς suppl. Langerbeck 34 ⟨καὶ⟩ suppl. Russell 34–9 σημεῖον . . . δῆλον secl. Allan ((1), 312) 39 ἐπεὶ] ἔθει Allan ((1), 312) {ἐστὶ} secl. Russell **1220^{b}** 1 {ὅτι} secl. Russell: ὅτι codd.: ὅ τι Jackson, cf. Dirlmeier τὸ secl. Rassow ((1), 5), post ὑπ' ἀγωγῆς (1–2) tra. Fritzsche 2 ἔμφυτον Fritzsche 3 {τὸ} secl. Rackham: ⟨αὐ⟩τὸ Allan (5) ὃ L: καὶ PC τοῖς ἀψύχοις PC: ταῖς ψυχαῖς L 5 ⟨τὸ⟩ suppl. Fritzsche, prob. Dirlmeier †τοῦτο†] τοῦ{το} ⟨ἀλόγου⟩ Dirlmeier: lac. post τοῦτο pos. Allan (5) 6 ⟨τοῦ ἀλόγου μέν,⟩ suppl. Fritzsche (cl. 20^{a}10), λογικοῦ μὲν οὐ Bonitz δυναμένου Π: δυναμένη mg. P[2], Spengel: δυναμένης Ross: (cf. Stob. *Ecl. Eth.* 2. 36. 12 ψυχῆς τοῦ ἀλόγου μέρους ποιότης κατ' ἐπιτακτικὸν λόγον δυναμένη τῷ λογικῷ ἐπακολουθεῖν) δ' secl. Ross, Dirlmeier

3 ποιότης. λεκτέον δὴ κατὰ τί τῆς ψυχῆς ποῖ᾽ ἄττα ἤθη. ἔστι δὲ
κατά τε τὰς δυνάμεις τῶν παθημάτων, καθ᾽ ἃς ὡς παθητικοὶ
λέγονται, καὶ κατὰ τὰς ἕξεις, καθ᾽ ἃς πρὸς τὰ πάθη ταῦτα λέ-
4 γονται {τῷ} πάσχειν πως ἢ ἀπαθεῖς εἶναι. μετὰ ταῦτα ἡ διαί-
ρεσις ἐν τοῖς ἀπηλλαγμένοις τῶν παθημάτων καὶ τῶν δυνάμε-
ων καὶ τῶν ἕξεων. λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα, θυμὸν
φόβον αἰδῶ ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἕπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ
5 αἰσθητικὴ ἡδονὴ ἢ λύπη καθ᾽ αὑτά. καὶ κατὰ μὲν ταῦτα οὐκ
ἔστι ποιότης, {ἀλλὰ πάσχει,} κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις ποιότης.
λέγω δὲ τὰς δυνάμεις καθ᾽ ἃς λέγονται κατὰ τὰ πάθη οἱ
ἐνεργοῦντες, οἷον ὀργίλος ἀνάλγητος ἐρωτικὸς αἰσχυντηλὸς
ἀναίσχυντος. ἕξεις δέ εἰσιν ὅσαι αἴτιαί εἰσι τοῦ ταῦτα ἢ
κατὰ λόγον ὑπάρχειν ἢ ἐναντίως, οἷον ἀνδρεία σωφροσύνη
δειλία ἀκολασία.

III διωρισμένων δὲ τούτων, ληπτέον ὅτι ἐν ἅπαντι συνε-
χεῖ καὶ διαιρετῷ ἐστιν ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις καὶ μέσον,
καὶ ταῦτα ἢ πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς ἡμᾶς, οἷον ἐν γυμνα-
στικῇ, ἐν ἰατρικῇ, ἐν οἰκοδομικῇ, ἐν κυβερνητικῇ, καὶ ἐν
ὁποιᾳοῦν πράξει, καὶ ἐπιστημονικῇ καὶ ἀνεπιστημονικῇ, καὶ
2 τεχνικῇ καὶ ἀτέχνῳ. ἡ μὲν γὰρ κίνησις συνεχές, ἡ δὲ
πρᾶξις κίνησις. ἐν πᾶσι δὲ τὸ μέσον τὸ πρὸς ἡμᾶς βέλ-
τιστον· τοῦτο γάρ ἐστιν ὡς ἡ ἐπιστήμη κελεύει καὶ ὁ λόγος.
πανταχοῦ δὲ τοῦτο καὶ ποιεῖ τὴν βελτίστην ἕξιν. καὶ τοῦτο
δῆλον διά τῆς ἐπαγωγῆς καὶ τοῦ λόγου. τὰ γὰρ ἐναντία

1220^b 7–20 = *EN* $1105^b 19–1106^a 12$ 21–35 = *EN* $1106^a 26–^b 35$

7 ποῖ᾽ ἄττα Marc. V Ald.: ποῖ᾽ ἅττα Π: ποιότης τὰ Spengel ἔστι PC: ἔσται L 8 ὡς] πως Rackham: secl. Spengel τούτων post παθητικοὶ suppl. dubitanter Spengel 9 καὶ post ἕξεις add. P 9–10 τοιοῦτοι λέγονται Richards: ταῦτα λέγονται PC: λέγονται ταῦτα L 10 {τῷ} secl. Russell (aut lac. pos. post ταῦτα) ἀπαθεῖς] ἀπαχθεῖς C 11 ἀπηλλαγμένοις P^2C, cf. Allan ((1), 312): ἀπηλαγμένοις P^1: ἀπηλεγμένοις L: *enumeratione* $Λ^1$: διειλεγμένοις Rassow ((1), 5): ἐπηλλαγμένοις Langerbeck 15 ἀλλὰ . . . $ποιότης^2$ om. Marc. {ἀλλὰ πάσχει,} secl. Rackham, 'pravum glossema': ἀλλὰ πάσχειν (vel πάθος) Spengel $ποιότης^2$ L: ποιός τις PC 16 τὰς secl. Susemihl οἱ ante κατὰ tra. Ross

φθείρει ἄλληλα· τὰ δ' ἄκρα καὶ ἀλλήλοις καὶ τῷ μέσῳ
ἐναντία. τὸ γὰρ μέσον ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερόν ἐστιν, οἷον
τὸ ἴσον τοῦ μὲν ἐλάττονος μεῖζον, τοῦ μείζονος δὲ ἔλαττον.
ὥστ' ἀνάγκη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ μέσ' ἄττα εἶναι καὶ 3
μεσότητα τινά. ληπτέον ἄρα ἡ ποία μεσότης ἀρετή, καὶ
περὶ ποῖα μέσα. εἰλήφθω δὴ παραδείγματος χάριν, καὶ 4
θεωρείσθω ἕκαστον ἐκ τῆς ὑπογραφῆς.

	ὀργιλότης	ἀναλγησία	πραότης
	θρασύτης	δειλία	ἀνδρεία
1221^{a}	ἀναισχυντία	κατάπληξις	αἰδώς
	ἀκολασία	ἀναισθησία	σωφροσύνη
	φθόνος	ἀνώνυμον	νέμεσις
	κέρδος	ζημία	δίκαιον
	ἀσωτία	ἀνελευθερία	ἐλευθεριότης
	ἀλαζονεία	εἰρωνεία	ἀλήθεια
	κολακεία	ἀπέχθεια	φιλία
	ἀρέσκεια	αὐθάδεια	σεμνότης
	τρυφερότης	κακοπάθεια	καρτερία
	χαυνότης	μικροψυχία	μεγαλοψυχία
	δαπανηρία	μικροπρέπεια	μεγαλοπρέπεια
	πανουργία	εὐήθεια	φρόνησις

τὰ μὲν πάθη ταῦτα καὶ τοιαῦτα συμβαίνει ταῖς ψυχαῖς, 5
πάντα δὲ λέγεται τὰ μὲν τῷ ὑπερβάλλειν τὰ δὲ τῷ ἐλλείπειν. ὀργίλος μὲν γάρ ἐστιν ὁ μᾶλλον ἢ δεῖ ὀργιζόμενος καὶ θᾶττον καὶ πλείοσιν ἢ οἷς δεῖ, ἀνάλγητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ οἷς καὶ ὅτε καὶ ὥς· καὶ θρασὺς μὲν ὁ μήτε ἃ χρὴ φοβούμενος μήθ' ὅτε μήθ' ὥς, δειλὸς δὲ ὁ καὶ ἃ

36–$21^{b}9$ = *EN* $1107^{a}28$–$1108^{b}10$

38 ἀναλγησία] ἀοργησία Rackham (cl. *EN* $1108^{a}8$, sed. cf. $1100^{b}32$) **1221^{a}** 13 οὖν post μὲν suppl. Ross (sed cf. Denniston, 473) τοιαῦτα P: τὰ τοιαῦτα CL 16 ἀνάλγητος] ἀόργητος Rackham 17 καὶ[4] om. CL 18 ὁ] ὃς L: ὃ C

6 μὴ δεῖ καὶ ὅτ᾽ οὐ δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ· ὁμοίως δὲ καὶ {ὁ} ἀκό-
λαστος καὶ {ὁ} ἐπιθυμητικὸς {καὶ} ὁ ὑπερβάλλων πᾶσιν ὅσοις
ἐνδέχεται, ἀναίσθητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ μηδ᾽ ὅσον βέλ-
τιον καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐπιθυμῶν, ἀλλ᾽ ἀπαθὴς ὥσπερ
7 λίθος· κερδαλέος δὲ ὁ πανταχόθεν πλεονεκτικός, ζημιώδης
δὲ ὁ μηδαμόθεν, ἀλλ᾽ ⟨ἢ⟩ ὀλιγαχόθεν· ἀλαζὼν δὲ ὁ πλείω
8 τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος, εἴρων δὲ ὁ ἐλάττω· καὶ
κόλαξ μὲν ὁ πλείω συνεπαινῶν ἢ καλῶς ἔχει, ἀπεχθητι-
κὸς δὲ ὁ ἐλάττω· καὶ τὸ μὲν λίαν πρὸς ἡδονὴν ἀρέσκεια,
9 τὸ δ᾽ ὀλίγα καὶ μόγις αὐθάδεια· ἔτι δ᾽ ὁ μὲν μηδεμίαν
ὑπομένων λύπην, μηδ᾽ εἰ βέλτιον, τρυφερός, ὁ δὲ πᾶσαν
ὁμοίως ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ἀνώνυμος, μεταφορᾷ δὲ λέ-
10 γεται σκληρὸς καὶ ταλαίπωρος καὶ κακοπαθητικός· χαῦ-
νος δ᾽ ὁ μειζόνων ἀξιῶν αὑτόν, μικρόψυχος δ᾽ ὁ ἐλαττό-
νων· ἔτι δ᾽ ἄσωτος μὲν ὁ πρὸς ἅπασαν δαπάνην ὑπερ-
11 βάλλων, ἀνελεύθερος δὲ ὁ πρὸς ἅπασαν ἐλλείπων· ὁμοίως
δὲ καὶ ὁ μικροπρεπὴς καὶ ὁ σαλάκων, ὁ μὲν γὰρ ὑπερ-
βάλλει τὸ πρέπον, ὁ δ᾽ ἐλλείπει τοῦ πρέποντος· καὶ ὁ μὲν
πανοῦργος πάντως καὶ πάντοθεν πλεονεκτικός, ὁ δ᾽ εὐήθης
12 οὐδ᾽ ὅθεν δεῖ· φθονερὸς δὲ τῷ λυπεῖσθαι ἐπὶ πλείοσιν εὐπρα-
γίαις ἢ δεῖ (καὶ γὰρ οἱ ἄξιοι εὖ πράττειν λυποῦσι τοὺς
φθονεροὺς εὖ πράττοντες), ὁ δ᾽ ἐναντίος ἀνωνυμώτερος, ἔστι
δ᾽ ὁ ὑπερβάλλων {ἐπὶ} τῷ μὴ λυπεῖσθαι μηδ᾽ ἐπὶ τοῖς **1221b**
ἀναξίοις εὖ πράττουσιν, ἀλλ᾽ εὐχερὴς ὥσπερ οἱ γαστρίμαρ-
γοι πρὸς τροφήν, ὁ δὲ δυσχερὴς κατὰ τὸν φθόνον ἐστίν:
13 τὸ
δὲ πρὸς ἕκαστον μὴ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτως ἔχειν περίερ-
γον διορίζειν· οὐδεμία γὰρ ἐπιστήμη, οὔτε θεωρητικὴ οὔτε ποιη-

19 ὅτ᾽ οὐ] ὅτου L {ὁ} secl. Bekker 20 καὶ {ὁ} ἐπιθυμητικὸς {καὶ} ὁ ὑπερβάλλων secl. Dirlmeier: καὶ ὁ ἐπιθυμητικὸς καὶ ὁ ὑπερβάλλων codd.: οὗ μὴ δεῖ post καὶ ὁ ἐπιθυμητικὸς suppl. Dodds 24 ⟨ἢ⟩ suppl. Spengel (cf. Cook Wilson, 121): ἀλλ᾽ codd.: ἢ Dirlmeier, ex *aut* . . . *aut* Λ^1: καὶ ἐλαττούμενος post ὀλιγαχόθεν suppl. Richards: εἴ γ᾽ post ἀλλ᾽ suppl. Bussemaker 33 μὲν Π: om. Marc. **1221b** 1 {ἐπὶ} secl. Spengel 2 ἀναξίοις] ἀναξίως Spengel, aut ἀναξίοις εὖ πράττειν

τική, οὔτε λέγει οὔτε πράττει τοῦτο προσδιορίζουσα, ἀλλὰ τοῦτ'
ἔστι πρὸς τὰς συκοφαντίας τῶν τεχνῶν τὰς λογικάς. ἁπλῶς 14
μὲν οὖν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον, ἀκριβέστερον δ', ὅταν
περὶ τῶν ἕξεων λέγωμεν τῶν ἀντικειμένων.

αὐτῶν δὲ τού-
των τῶν παθημάτων εἴδη κατονομάζεται τῷ διαφέρειν κατὰ
τὴν ὑπερβολὴν ἢ χρόνου ἢ τοῦ μᾶλλον ἢ πρός τι τῶν ποιούν-
των τὰ πάθη. λέγω δ' οἷον ὀξύθυμος μὲν τῷ θᾶττον πά- 15
σχειν ἢ δεῖ, χαλεπὸς δὲ καὶ θυμώδης τῷ μᾶλλον, πικρὸς
δὲ τῷ φυλακτικὸς εἶναι τῆς ὀργῆς, πλήκτης δὲ καὶ λοιδο-
ρητικὸς ταῖς κολάσεσι ταῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς. ὀψοφάγοι δὲ 16
καὶ γαστρίμαργοι καὶ οἰνόφλυγες τῷ πρὸς ὁποτέρας τροφῆς
ἀπόλαυσιν ἔχειν τὴν δύναμιν παθητικὴν παρὰ τὸν λόγον.

οὐ δεῖ δὲ ἀγνοεῖν ὅτι ἔνια τῶν λεγομένων οὐκ ἔστιν ἐν τῷ 17
πῶς λαμβάνειν, ἂν πῶς λαμβάνηται τῷ μᾶλλον πάσχειν.
οἷον μοιχὸς οὐ τῷ μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὰς γαμετὰς πλη-
σιάζειν (οὐ γὰρ ἔστιν), ἀλλὰ μοχθηρία τις αὕτη δή ἐστίν.
συνειλημμένον γὰρ τό τε πάθος λέγεται καὶ τὸ τοιόνδε
εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὕβρις. διὸ καὶ ἀμφισβητοῦσι, συγ- 18
γενέσθαι μὲν φάσκοντες, ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι, ἀγνοοῦντες γὰρ
ἢ ἀναγκαζόμενοι· καὶ πατάξαι μέν, ἀλλ' οὐχ' ὑβρίσαι·
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τά τοιαῦτα.

εἰλημμένων δὲ τούτων, μετὰ ταῦτα λεκτέον ὅτι ἐπειδὴ IV
δύο μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ ἀρεταὶ κατὰ ταῦτα διῄρην-
ται, καὶ αἱ μὲν τοῦ λόγον ἔχοντος διανοητικαί, ὧν ἔργον

1221^b 9–15 = *EN* 1126^a8–31 15–17 cf. *EN* 1118^b16–21
18–26 = *EN* 1107^a8–27

---

11 *μᾶλλον ἢ πρός τι* corrupta cens. Ross 13 *καὶ* Ald.: *καὶ ὁ Π*
14–15 *πλήκτης . . . ὀργῆς* om. PC 16 *τῷ* PC: *τὸ* L *πρὸς
ὁποτέρας* L: *πρόσω ποτέρας* C: *πρόσω ὁποτέρας* P 18–19 *οὐκ . . .
πάσχειν* corrupta cens. Ross 19 *πῶς λαμβάνειν* L: *προσλαμβάνειν* PC
ἂν πῶς[2] Bussemaker: *ἄν πως*[2] PC: *ἄνπερ* L: *τὸ* post *ἂν* suppl. Fritzsche
τῷ] *τὸ* Richards 21 *ἔστιν*[1] Allan (5): *ἐστίν* codd. *αὕτη*] *αὐτὴ*
Fritzsche (cl. *EN* 1107^a13) *δὴ* codd.: ⟨*ἢ*⟩*δη* Rackham 26 *ἐπὶ*] *ἔχει*
Ross: secl. Eucken 29 *διανοητικαί* secl. Ross, dubitanter Rackham

ἀλήθεια, ἢ περὶ τοῦ πῶς ἔχει ἢ περὶ γενέσεως, αἱ δὲ τοῦ
ἀλόγου, ἔχοντος δ' ὄρεξιν (οὐ γὰρ ὁτιοῦν μέρος ἔχει τῆς
2 ψυχῆς ὄρεξιν, εἰ μεριστὴ ἐστίν), ἀνάγκη δὴ φαῦλον τὸ ἦθος
καὶ σπουδαῖον εἶναι τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἡδονάς τινας
καὶ λύπας. δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν περὶ τὰ
πάθη καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἕξεις. αἱ μὲν γὰρ δυνά-
μεις καὶ αἱ ἕξεις τῶν παθημάτων, τὰ δὲ πάθη λύπῃ καὶ
3 ἡδονῇ διώρισται· ὥστε διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὰς ἔμπροσθεν
θέσεις συμβαίνει πᾶσαν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς εἶναι
καὶ λύπας. πᾶσα γὰρ ψυχὴ ὑφ' οἵων πέφυκε γίνεσθαι
χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτά ἐστιν. {ἡ
4 ἡδονή.} δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαύλους εἶναι φαμέν, τῷ **1222^{a}**
διώκειν καὶ φεύγειν ἢ ὡς μὴ δεῖ ἢ ἃς μὴ δεῖ. διὸ καὶ
διορίζονται πάντες προχείρως ἀπάθειαν καὶ ἠρεμίαν περὶ
ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἀρετάς, τὰς δὲ κακίας ἐκ
τῶν ἐναντίων.
V ἐπεὶ δ' ὑπόκειται ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη ἕξις ἀφ' ἧς
πρακτικοὶ τῶν βελτίστων καὶ καθ' ἣν ἄριστα διάκεινται
περὶ τὸ βέλτιστον, βέλτιστον δὲ καὶ ἄριστον τὸ κατὰ τὸν
ὀρθὸν λόγον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλεί-
ψεως τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν
καθ' {αὐτὸν} ἕκαστον μεσότητα εἶναι καὶ περὶ μέσ' ἄττα ἐν
2 ἡδοναῖς καὶ λύπαις καὶ ἡδέσι καὶ λυπηροῖς. ἔσται δ' ἡ

32–$22^{a}5$ = *EN* $1104^{b}3$–$1105^{a}13$ **1222^{a}** 2–5 = *EN* $1104^{b}24$–8
6–8 = *EN* $1104^{b}27$–8

31 *τῆς* PC: om. L 32 *ἠθικαὶ* ante *ἀνάγκη* suppl. Kapp
36 *τῶν παθημάτων*] *τοῖς παθήμασι* Ross: *αἴτιαι* ante *τῶν* suppl. Bussemaker 39 *πᾶσα γὰρ ψυχή* PC: *πάσης γὰρ ψυχῆς* L, Bonitz: *ἕξις* post *πάσης γὰρ ψυχῆς* suppl. Fritzsche, *ἕξις* post *πᾶσα γὰρ ψυχῆς* Allan ((5), cl. *EN* $1104^{b}19$) 39–40 *πέφυκε . . . βελτίων* om. PC
40–$1222^{a}1$ {*ἡ ἡδονή.*} secl. Rassow ((1), 6), Rowe ((2), 42): *ἡ ἡδονή.* codd.: *ἤδη* Dirlmeier: *ἡδομένη* Dodds: *ἡ ἕξις* Bonitz: *ἡ φύσις* (aut *ἐστιν ἡ ἡδονή*] *τὴν φύσιν ἔχει*) Allan (5) **1222^{a}** 1 *εἶναι φαμέν* PC: *φαμὲν εἶναι* L
3 *ἀπάθειας καὶ ἠρεμίας* PC 11 {*αὐτὸν*} secl. Spengel: *καθ' αὐτὸν ἕκαστον* codd.: *καθ' αὑτὴν ἑκάστην* Ross: *κατ' αὐτὴν ἑκάστην* Richards
καὶ Susemihl: *ἢ* codd.

μεσότης ὁτὲ μὲν ἐν ἡδοναῖς (καὶ γὰρ ὑπερβολὴ καὶ ἔλ-
λειψις), ὁτὲ δ' ἐν λύπαις, ὁτὲ δ' ἐν ἀμφοτέραις. ὁ γὰρ
ὑπερβάλλων τῷ χαίρειν τῷ ἡδεῖ ὑπερβάλλει καὶ ὁ τῷ
λυπεῖσθαι τῷ ἐναντίῳ, καὶ ταῦτα ἢ ἁπλῶς ἢ πρός τινα
ὅρον, οἷον ὅταν μὴ ὡς οἱ πολλοί· ὁ δ' ἀγαθὸς ὡς δεῖ.

ἐπεὶ 3
δ' ⟨οὐκ⟩ ἐστί τις ἕξις ἀφ' ἧς τοιοῦτος ἔσται ὁ ἔχων αὐτὴν ὥστε
τοῦ αὐτοῦ πράγματος οὗ μὲν ἀποδέχεσθαι τὴν ὑπερβολὴν οὗ
δὲ τὴν ἔλλειψιν, ἀνάγκη, ὡς ταῦτ' ἀλλήλοις ἐναντία καὶ τῷ
μέσῳ, οὕτω καὶ τὰς ἕξεις ἀλλήλαις ἐναντίας εἶναι καὶ τῇ
ἀρετῇ.

συμβαίνει μέντοι τὰς ἀντιθέσεις ἔνθα μὲν φανερω- 4
τέρας εἶναι πάσας, ἔνθα δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν, ἐνιαχοῦ
δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν. αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιώσεως, ὅτι 5
οὐκ ἀεὶ ἐπὶ ταὐτὰ τῆς ἀνισότητος ἢ ὁμοιότητος πρὸς τὸ μέ-
σον, ἀλλ' ὁτὲ μὲν θᾶττον ἂν μεταβαίη ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς
ἐπὶ τὴν μέσην ἕξιν, ὁτὲ δ' ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως, ἧς ⟨ὃς⟩
πλέον ἀπέχει, οὗτος δοκεῖ ἐναντιώτερος εἶναι, οἷον καὶ περὶ
τὸ σῶμα ἐν μὲν τοῖς πόνοις ὑγιεινότερον ἡ ὑπερβολὴ τῆς
ἐλλείψεως καὶ ἐγγύτερον τοῦ μέσου, ἐν δὲ τῇ τροφῇ ἡ ἔλ-
λειψις ὑπερβολῆς. ὥστε καὶ αἱ προαιρετικαὶ ἕξεις αἱ φι- 6
λογυμναστικαὶ φιλοϋγιεῖς μᾶλλον ἔσονται καθ' ἑκατέραν τὴν
αἵρεσιν, ἔνθα μὲν οἱ πολυπονώτεροι, ἔνθα δ' οἱ ὑποστα-
τικώτεροι, καὶ ἐναντίος τῷ μετρίῳ καὶ τῷ ὡς ὁ λόγος ἔνθα
μὲν ὁ ἄπονος καὶ οὐκ ἄμφω, ἔνθα δὲ {καὶ} ὁ ἀπολαυστικὸς

17 ἐπεὶ–ᵇ14 = *EN* 1108ᵇ11–1109ᵃ19

---

17 μὴ] μᾶλλον ἢ dubitanter Jackson (vide Susemihli praef., viii) 18 ⟨οὐκ⟩ suppl. Dodds 19–20 οὗ μὲν . . . οὗ δὲ L: οὗ μὲν οὖν . . . οὗ δὲ PC: ὁ μὲν . . . ὁ δὲ Bonitz: τοῦτον μὲν . . . τοῦτον δὲ Allan (5) 22 φανερωτέρας] φανερὰς Ross, ex *perspicuas* Λ[1] 25 ἐστι τὰ ἄκρα post ἀεὶ suppl. Ackrill ἔρχεται (vel ἥκει) post ἐπὶ ταὐτὰ suppl. Richards τῆς ἀνισότητος] ἡ ἀνισότης Dirlmeier ἢ ὁμοιότητος] ἡ ὁμοιότης Bonitz: ἢ ὁμοιότης Dirlmeier 27 ⟨ὃς⟩ suppl. Susemihl 28 ἀπέχει Π Marc.[2]: ἀπέχων Marc.[1] 33–4 αἱ πολυπονώτεραι . . . αἱ ὑποστατικώτεραι Bonitz 34 ἐναντίος P[2]CV: ἐναντίως L, fort. P[1] 35 {καὶ[2]} secl. Bonitz (cf. Denniston, 305)

7 καὶ οὐχ ὁ πεινητικός. συμβαίνει δὲ τοῦτο, διότι ἡ φύσις
εὐθὺς οὐ πρὸς ἅπαντα ὁμοίως ἀφέστηκε τοῦ μέσου, ἀλλ'
ἧττον μὲν φιλόπονοι ἐσμέν, μᾶλλον δ' ἀπολαυστικοί. ὁμοίως
8 δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ περὶ ψυχῆς. ἐναντίαν δὲ τίθεμεν τὴν
ἕξιν ἐφ' ἥν τε ἁμαρτάνομεν μᾶλλον καὶ ἐφ' ἣν οἱ πολ-
λοί (ἡ δ' ἑτέρα ὥσπερ οὐκ οὖσα λανθάνει· διὰ γὰρ τὸ ὀλί-
9 γον ἀναίσθητος ἐστίν), οἷον ὀργὴν πραότητι καὶ τὸν ὀργίλον
τῷ πράῳ. καίτοι ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἵλεων εἶναι **1222^b**
καὶ τὸ καταλλακτικὸν εἶναι καὶ μὴ ὀργίζεσθαι ῥαπιζό-
μενον. ἀλλ' ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντες ῥέπουσι
μᾶλλον. διὸ καὶ οὐ κολακικὸν ὁ θυμός.
10 ἐπεὶ δ' εἴληπται
ἡ διαλογὴ τῶν ἕξεων καθ' ἕκαστα τὰ πάθη, καὶ αἱ ὑπερ-
βολαὶ καὶ ἐλλείψεις, καὶ τῶν ἐναντίων ἕξεων καθ' ἃς ἔχουσι
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον (τίς δ' ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πρὸς τίνα
δεῖ ὅρον ἀποβλέποντας λέγειν τὸ μέσον, ὕστερον ἐπισκεπτέον),
φανερὸν ὅτι πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι περὶ ἡδονῶν
καὶ λυπῶν ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις εἰσί, καὶ ἡδοναὶ καὶ
λῦπαι ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἕξεων καὶ παθημάτων γίνονται.
11 ἀλλὰ μὴν ἥ γε βελτίστη ἕξις ἡ περὶ ἕκαστα μέση ἐστίν. δῆ-
λον τοίνυν ὅτι αἱ ἀρεταὶ ἢ πᾶσαι ἢ τούτων τινὲς ἔσονται
τῶν μεσοτήτων.

VI λάβωμεν οὖν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ἐπιούσης σκέψεως. εἰσὶ
δὴ πᾶσαι μὲν αἱ οὐσίαι κατὰ φύσιν τινὲς ἀρχαί, διὸ καὶ

1222^b 15–23^a20 = *EN* 1113^b3–1115^a3 15 εἰσὶ–20 = *EN* 1113^b17–19

38 μὲν om. C 39 ἐναντίαν Bekker: ἐναντία codd. 42 πραότητι fort. V: πραότητα Π **1222^b** 1–2 τὸ ... τὸ Oxon., Bonitz: τῷ ... τῷ Π, Dirlmeier 2 μὴ PC: om. L 4 οὐ κολακικὸν codd.: οὐ καταλλακτικὸν Fritzsche (cf. 22^b2): οὐκ εὐκολαστὸν Richards: οὐκ ἀκολουθητικὸν Dodds: {οὐ} κολαστικὸν Dirlmeier (cl. *VV* 1251^a5) 5–6 καὶ αἱ ... ἐλλείψεις corrupta cens. Dodds: ⟨ἡ⟩ καὶ[1] {αἱ} Rassow ((1), 8): καθ' ⟨ἃς⟩ αἱ Spengel (cf. Dirlmeier) 9 φανερὸν ὅτι] φανερὸν δ' ὅτι Oxon. Ald., *manifestum vero* $Λ^1$: φανερὸν δὴ ὅτι Sylburg 16 τινὲς] κινήσεως Allan ((5), cl. 48^a25)

ἑκάστη πολλὰ δύναται τοιαῦτα γεννᾶν, οἷον ἄνθρωπος ἀν-
θρώπους καὶ ζῷον {ὂν} ὅλως ζῷα καὶ φυτὸν φυτά. πρὸς 2
δὲ τούτοις ὅ γ' ἄνθρωπος καὶ πράξεών τινών ἐστιν ἀρχὴ μόνον
τῶν ζῴων· τῶν γὰρ ἄλλων οὐθὲν εἴποιμεν ἂν πράττειν. τῶν δ' 3
ἀρχῶν ὅσαι τοιαῦται, ὅθεν πρῶτον αἱ κινήσεις, κύριαι λέ-
γονται, μάλιστα δὲ δικαίως ἀφ' ὧν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως,
ἣν ἴσως ὁ θεὸς ἄρχει. ἐν δὲ ταῖς ἀκινήτοις ἀρχαῖς, οἷον ἐν 4
ταῖς μαθηματικαῖς, οὐκ ἔστι τὸ κύριον, καίτοι λέγεταί γε
καθ' ὁμοιότητα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κινουμένης τῆς ἀρχῆς
πάντα μάλιστ' ἂν τὰ δεικνύμενα μεταβάλλοι, αὐτὰ δ'
αὑτὰ οὐ μεταβάλλει ἀναιρουμένου θατέρου ὑπὸ θατέρου, ἂν μὴ
τῷ τὴν ὑπόθεσιν ἀνελεῖν καὶ δι' ἐκείνης δεῖξαι. ὁ δ' ἄνθρω- 5
πος ἀρχὴ κινήσεώς τινός· ἡ γὰρ πρᾶξις κίνησις.

ἐπεὶ δ'
ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχὴ αἰτία ἐστὶ τῶν δι' αὐτὴν ὄντων
ἢ γινομένων, δεῖ νοῆσαι καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων. εἰ 6
γὰρ ἔχοντος τοῦ τριγώνου δύο ὀρθὰς ἀνάγκη τὸ τετράγωνον
ἔχειν τέτταρας ὀρθάς, φανερὸν ὡς αἴτιον τούτου τὸ δύο ὀρθὰς
ἔχειν τὸ τρίγωνον. εἰ δέ γε μεταβάλλοι τὸ τρίγωνον, ἀνάγκη
καὶ τὸ τετράγωνον μεταβάλλειν, οἷον εἰ τρεῖς, ἕξ, εἰ δὲ τέτ-
ταρες, ὀκτώ. κἂν εἰ μὴ μεταβάλλοι, τοιοῦτον δ' ἐστί, κἀκεῖνο
τοιοῦτον ἀναγκαῖον εἶναι. δῆλον δ' ὃ ἐπιχειροῦμεν ὅτι ἀναγ- 7
καῖον, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν· νῦν δ' οὔτε μὴ λέγειν οὔτε λέ-
γειν ἀκριβῶς οἷόν τε, πλὴν τοσοῦτον. εἰ γὰρ μηθὲν ἄλλο αἴτιον
τοῦ τὸ τρίγωνον οὕτως ἔχειν, ἀρχή τις ἂν εἴη τοῦτο καὶ αἴτιον
τῶν ὕστερον. ὥστ' εἴπερ ἐστὶν ἔνια τῶν ὄντων ἐνδεχόμενα ἐναν- 8
τίως ἔχειν, ἀνάγκη καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἶναι τοιαύτας.

20 cf. *EN* 1099^{b}32–1100^{a}1, 1111^{a}25–6

---

18 {ὂν} secl. Dirlmeier, dubitanter Susemihl: ζῷον ὂν ὅλως codd.: ζῷον ὁμοίως Casaubon   19 μόνων PC   22 ἀφ' ὧν codd.: ἀφ' ἧς Russell: αὕτη ἀφ' ἧς Ross   26 δ'] δὲ δι' Richards   27 ἀναιρούμενον θάτερον Rieckher   28 τὸ post καὶ suppl. Richards   δι' ἐκείνης] διὰ κενῆς Dodds (cl. 17^{b}21): διὰ καινῆς Rassow ((1), 9)   34 μεταβάλλοι PL: μεταβάλλει C   35 οἷον ἐστὶ τοῦτο τρεῖς mg. P^{2}, addito ἴσως   38–9 οὔτε λέγειν L: om. PC   41 ὕστερον PC: ὑστέρων L

ἐκ γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἀναγκαῖον τὸ συμβαῖνον ἐστί, τὰ 1223a
δέ γε ἐντεῦθεν ἐνδέχεται γενέσθαι τἀναντία, καὶ {ὃ} ἐφ'
αὐτοῖς ἐστι τοῖς ἀνθρώποις πολλὰ τῶν τοιούτων, καὶ ἀρχαὶ
9 τῶν τοιούτων εἰσὶν αὐτοί. ὥστε ὅσων πράξεων ὁ ἄνθρωπός ἐστιν
ἀρχὴ καὶ κύριος, φανερὸν ὅτι ἐνδέχεται καὶ γίνεσθαι καὶ
μή, καὶ ὅτι ἐφ' αὐτῷ ταῦτ' ἐστι γίνεσθαι καὶ μή, ὧν γε
κύριός ἐστι τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι. ὅσα δ' ἐφ' αὐτῷ ἐστι
ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν, αἴτιος τούτων αὐτὸς ἐστίν· καὶ ὅσων αἴτιος,
ἐφ' αὐτῷ.
10 ἐπεὶ δ' ἥ τε ἀρετὴ καὶ ἡ κακία καὶ τὰ ἀπ'
αὐτῶν ἔργα τὰ μὲν ἐπαινετὰ τὰ δὲ ψεκτὰ (ψέγεται γὰρ
καὶ ἐπαινεῖται οὐ διὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἢ τύχης ἢ φύσεως
ὑπάρχοντα, ἀλλ' ὅσων αὐτοὶ αἴτιοι ἐσμέν· ὅσων γὰρ ἄλλος
αἴτιος, ἐκεῖνος καὶ τὸν ψόγον καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει), δῆλον
ὅτι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία περὶ ταῦτ' ἐστιν ὧν αὐτὸς
11 αἴτιος καὶ ἀρχὴ πράξεων. ληπτέον ἄρα ποίων αὐτὸς αἴτιος
καὶ ἀρχὴ πράξεων. πάντες μὲν δὴ ὁμολογοῦμεν, ὅσα μὲν
ἑκούσια καὶ κατὰ προαίρεσιν τὴν ἑκάστου, ἐκεῖνον αἴτιον εἶναι,
ὅσα δ' ἀκούσια, οὐκ αὐτὸν αἴτιον. πάντα δ' ὅσα προελόμενος,
καὶ ἑκὼν δῆλον ὅτι. δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ
κακία τῶν ἑκουσίων ἂν εἴησαν.
VII ληπτέον ἄρα τί τὸ ἑκούσιον καὶ τί τὸ ἀκούσιον, καὶ τί
ἐστιν ἡ προαίρεσις· ἐπεὶ δὲ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ὁρίζεται τού-
2 τοις, πρῶτον σκεπτέον τὸ ἑκούσιον καὶ τὸ ἀκούσιον. τριῶν δὴ

1223a 4–9 = *EN* 1113b14–21   9–13 = *EN* 1109b30–5
21–25b16 = *EN* 1109b30–1111b3

1223a 2–3 {ὃ} secl. Ross, cf. Kenny ((2), 19): ἃ Fritzsche: καὶ ἃ ἐπ' αὐτοῖς (αὑτοῖς Marc.) ἐστι τοῖς ἀνθρώποις {πολλὰ} τῶν τοιούτων Spengel 4 τῶν τοιούτων om. L^1, add. mg. L^2 αὐτοί L: αὐταί PC: om. Oxon. Ald. 6–7 γίνεσθαι . . . ἐστι^2 om. C 8 αὐτὸς Bonitz (cl. 23a12): οὗτος codd. 11 διὰ secl. Fritzsche 16 καὶ ἀρχὴ πράξεων secl. Dodds 17–18 καὶ . . . ἀκούσια om. PC ἐκεῖνον] ἐκείνων Fritzsche 19 δῆλον^1 ὅτι om. Marc. δῆλον^2 τοίνυν ὅτι καὶ ἡ Marc. (cf. 23a14): τοίνυν ὅτι ἡ *Π* 21 καὶ . . . ἀκούσιον om. Marc. τί τὸ^2 om. L 22 ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ Oxon. Ald. 23 καὶ . . . ἀκούσιον om. PC δὴ L: δὲ PC

τούτων ἕν τι δόξειεν ⟨ἂν⟩ εἶναι, ἤτοι κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προαί-
ρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τὸ μὲν ἑκούσιον κατὰ τούτων τι, τὸ δ'
ἀκούσιον παρὰ τούτων τι. ἀλλὰ μὴν ἡ ὄρεξις εἰς τρία διαι- 3
ρεῖται, εἰς βούλησιν καὶ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ὥστε ταῦτα
διαιρετέον, καὶ πρῶτον ⟨τὸ⟩ κατ' ἐπιθυμίαν.

δόξειε δ' ἂν πᾶν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιον εἶναι. τὸ γὰρ 4
ἀκούσιον πᾶν δοκεῖ εἶναι βίαιον, τὸ δὲ βίαιον λυπηρόν, καὶ πᾶν
ὃ ἀναγκαζόμενοι ποιοῦσιν ἢ πάσχουσιν, ὥσπερ καὶ Εὔηνος φησί

πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιαρὸν ἔφυ.

ὥστ' εἴ τι λυπηρόν, βίαιον, καὶ εἰ βίαιον, λυπηρόν. τὸ δὲ παρὰ 5
τὴν ἐπιθυμίαν πᾶν λυπηρόν (ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος), ὥστε
βίαιον καὶ ἀκούσιον. τὸ ἄρα κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιον· ἐναντία
γὰρ ταῦτ' ἀλλήλοις. ἔτι ἡ μοχθηρία ἀδικώτερον πᾶσα ποιεῖ, ἡ 6
δ' ἀκρασία μοχθηρία δοκεῖ εἶναι, ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ κατὰ τὴν
ἐπιθυμίαν παρὰ τὸν λογισμὸν οἷος πράττειν, ἀκρατεύεται
δ' ὅταν ἐνεργῇ κατ' αὐτήν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἑκούσιον, ὥσθ' ὁ
ἀκρατὴς ἀδικήσει τῷ πράττειν κατ' ἐπιθυμίαν· ἑκὼν ἄρα
πράξει, καὶ ἑκούσιον τὸ κατ' ἐπιθυμίαν· καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ
δικαιότεροι ἔσονται οἱ ἀκρατεῖς γινόμενοι.

ἐκ μὲν τοίνυν 7
τούτων δόξειεν ἂν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιον εἶναι, ἐκ δὲ
τῶνδε τοὐναντίον. ἅπαν γὰρ ὃ ἑκὼν τις πράττει, βουλόμενος
πράττει, καὶ ὃ βούλεται, ἑκών. βούλεται δ' οὐθεὶς ὃ οἴεται
εἶναι κακόν. ἀλλὰ μὴν ὁ ἀκρατευόμενος οὐχ ἃ βούλεται ποιεῖ·
τὸ γὰρ παρ' ὃ οἴεται βέλτιστον εἶναι πράττειν δι' ἐπιθυμίαν
ἀκρατεύεσθαι ἐστίν. ὥστε ἅμα συμβήσεται τὸν αὐτὸν ἑκόντα
καὶ ἄκοντα πράττειν· τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἔτι δ' ὁ ἐγκρατὴς 8

24 ⟨ἂν⟩ suppl. Spengel 28 ⟨τὸ⟩ suppl. Casaubon (cf. 23a29) 30 ἀκούσιον, καὶ post βίαιον[2] suppl. Urmson 33 μὴ post εἰ add. P[1]C, τι P[2] 33–4 τὸ . . . λυπηρόν om. C 37 ὁ[2]] οἷος Spengel 38 οἷος secl. Spengel 1223b 4 ἂν L[1]: δ' ἂν PCL[2] 5–6 βουλόμενος πράττει L: om. P[1]C: τοῦτο καὶ βούλεται, mg. P[2], addito ἴσως 10 ἐγκρατὴς L, mg. P[2], addito ἴσως: ἀκρατὴς P[1]C

δικαιοπραγήσει, καὶ ⟨γὰρ⟩ μᾶλλον τῆς ἀκρασίας ἡ {γὰρ}
ἐγκράτεια ἀρετή, ἡ δ' ἀρετὴ δικαιοτέρους ποιεῖ. ἐγκρατεύε-
ται δ' ὅταν πράττῃ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τὸν λογι-
σμόν. ὥστ' εἰ τὸ μὲν δικαιοπραγεῖν ἑκούσιον, ὥσπερ καὶ τὸ
ἀδικεῖν (ἄμφω γὰρ δοκεῖ ταῦτα ἑκούσια εἶναι, καὶ ἀνάγκη,
εἰ θάτερον ἑκούσιον, καὶ θάτερον), τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν
ἀκούσιον, ἅμα ἄρα ὁ αὐτὸς τὸ αὐτὸ πράξει ἑκὼν καὶ ἄκων.
9 ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ θυμοῦ. ἀκρασία γὰρ καὶ ἐγ-
κράτεια καὶ θυμοῦ δοκεῖ εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐπιθυμίας· καὶ
τὸ παρὰ τὸν θυμὸν λυπηρόν, καὶ βίαιον ἡ κάθεξις, ὥστ' εἰ τὸ
βίαιον ἀκούσιον, τὸ κατὰ τὸν θυμὸν ἑκούσιον ἂν εἴη πᾶν.
ἔοικε δὲ καὶ Ἡράκλειτος λέγειν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ
βλέψας ὅτι λυπηρὰ ἡ κώλυσις αὐτοῦ· "χαλεπὸν γάρ" φησι
10 "θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς γὰρ ὠνεῖται." εἰ δ' ἀδύνατον τὸν
αὐτὸν ἑκόντα καὶ ἄκοντα πράττειν ἅμα τὸ ⟨αὐτὸ⟩ κατὰ τὸ
αὐτὸ τοῦ πράγματος, μᾶλλον ἑκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν τοῦ
κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμόν. τεκμήριον δέ· πολλὰ γὰρ πράττο-
μεν ἑκόντες ἄνευ ὀργῆς καὶ ἐπιθυμίας.

11 λείπεται ἄρα εἰ τὸ
βουλόμενον καὶ ἑκούσιον ταὐτὸ σκέψασθαι. φαίνεται δὲ καὶ
τοῦτο ἀδύνατον. ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν καὶ δοκεῖ ἡ μοχθηρία
ἀδικωτέρους ποιεῖν, ἡ δ' ἀκρασία μοχθηρία τις φαίνεται·
συμβήσεται δὲ τοὐναντίον. βούλεται μὲν γὰρ οὐθεὶς ἃ οἴεται
εἶναι κακά, πράττει δ' ὅταν γίνηται ἀκρατής· εἰ οὖν τὸ μὲν
ἀδικεῖν ἑκούσιον, τὸ δ' ἑκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν, ὅταν ἀκρα-
τὴς γένηται, οὐκέτι ἀδικήσει, ἀλλ' ἔσται δικαιότερος ἢ πρὶν

1223^{b} 18–28 = *EN* $1111^{a}24–^{b}3$ 22–4 = *EN* $1105^{a}7–10$; *Pol.* $1315^{a}30–1$

11 καὶ μᾶλλον τῆς ἀκρασίας. ἡ γὰρ codd., corr. Allan (5) τῆς ἀκρασίας.] τοῦ ἀκρατοῦς. Ross 17 ἀκούσιον fort. V: ἑκούσιον codd. 24–5 τὸν αὐτὸν C^{2}, *eundem* $Λ^{1}$: τὸ αὐτὸ $PC^{1}L$: εἰ δὲ ἀδύνατον τὸ αὐτὸ ⟨τὸν αὐτὸν⟩ . . . πράττειν ἅμα {τὸ} ⟨καὶ⟩ κατὰ Bonitz 25 ⟨αὐτὸ⟩ suppl. Dirlmeier (cl. $23^{b}17$): $τὸ^{1}$ secl. Russell 33 γίνηται] γένηται Solomon (cf. $23^{b}35$) 35 γένηται PC: γίνηται C

γενέσθαι ἀκρατής. τοῦτο δ' ἀδύνατον.
ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι 12
τὸ ἑκούσιον τὸ κατὰ ὄρεξιν πράττειν, οὐδ' ἀκούσιον τὸ παρὰ
τὴν ὄρεξιν, φανερόν· ὅτι δ' οὐδὲ κατὰ προαίρεσιν, πάλιν ἐκ VIII
τῶνδε δῆλον. τὸ μὲν γὰρ κατὰ βούλησιν ὡς οὐκ ἀκούσιον
1224a ἀπεδείχθη, ἀλλὰ μᾶλλον πᾶν ὃ βούλεται καὶ ἑκούσιον
(ἀλλ' ὅτι καὶ μὴ βουλόμενον ἐνδέχεται πράττειν ἑκόντα, τοῦτο
δέδεικται μόνον· πολλὰ δὲ βουλόμενοι πράττομεν ἐξαίφνης,
προαιρεῖται δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἐξαίφνης).
εἰ δὲ ἀνάγκη μὲν ἦν 2
τριῶν τούτων ἕν τι εἶναι τὸ ἑκούσιον, ἢ κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ
προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τούτων δὲ τὰ δύο μὴ ἐστί, λεί-
πεται ἐν τῷ διανοούμενόν πως πράττειν εἶναι τὸ ἑκούσιον. ἔτι 3
δὲ μικρὸν προαγαγόντες τὸν λόγον, ἐπιθῶμεν τέλος τῷ περὶ
τοῦ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου διορισμῷ. δοκεῖ γὰρ τὸ βίᾳ καὶ μὴ
βίᾳ τι ποιεῖν οἰκεῖα τοῖς εἰρημένοις εἶναι· τό τε γὰρ βίαιον
ἀκούσιον, καὶ τὸ ἀκούσιον πᾶν βίαιον εἶναι φαμέν. ὥστε περὶ
τοῦ βίᾳ σκεπτέον πρῶτον, τί ἐστι καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἑκού-
σιον καὶ ἀκούσιον.
δοκεῖ δὴ τὸ βίαιον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀν- 4
τικεῖσθαι, καὶ ἡ βία καὶ ἡ ἀνάγκη, τῷ ἑκουσίῳ καὶ τῇ πει-
θοῖ ἐπὶ τῶν πραττομένων. καθόλου δὲ τὸ βίαιον καὶ τὴν
ἀνάγκην καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν· καὶ γὰρ τὸν λίθον
ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω βίᾳ καὶ ἀναγκαζόμενα φέρεσθαι
φαμέν. τοῦτο δ' ὅταν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν καθ' αὑτὰ ὁρμὴν
φέρηται, οὐ βίᾳ, οὐ μὴν οὐδ' ἑκούσια λέγεται, ἀλλ' ἀνώνυμος
ἡ ἀντίθεσις. ὅταν δὲ παρὰ ταύτην, βίᾳ φαμέν. ὁμοίως δὲ 5

36 γενέσθαι P: γε CL 39 ὡς οὐκ codd., Dirlmeier: οὐχ ὡς Rassow ((1), 10–12): ὡς ἀκούσιον οὐκ Bonitz: οὐχ ὡς ἑκούσιον dubitanter Rackham **1224a** 1 ὅτι post μᾶλλον dubitanter suppl. Rackham 2 μὴ om. Marc. 3 μόνον] πρότερον dubitanter Susemihl: om. Solomon: 'prae ceteris' Dirlmeier 7 πῶς L 11 ἀκούσιον[1] . . . βίαιον om. PC[1] 14 τῷ] τῇ C 15 δὲ] γὰρ Marc. 18 τοῦτο codd., Dirlmeier: ταῦτα Fritzsche φύσιν Marc.: φύσει Π τὴν[2] om. C 20 παρὰ] περὶ PC

καὶ ἐπὶ ἐμψύχων καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ὁρῶμεν βίᾳ πολλὰ
καὶ πάσχοντα καὶ ποιοῦντα, ὅταν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν
ἔξωθέν τι κινῇ. ἐν μὲν τοῖς ἀψύχοις ἁπλῆ ἡ ἀρχή, ἐν δὲ
τοῖς ἐμψύχοις πλεονάζει· οὐ γὰρ ἀεὶ ἡ ὄρεξις καὶ ὁ λόγος
6 συμφωνεῖ. ὥστ' ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ζῴων ἁπλοῦν τὸ βίαιον,
ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων (οὐ γὰρ ἔχει λόγον καὶ ὄρεξιν
ἐναντίαν, ἀλλὰ τῇ ὀρέξει ζῇ)· ἐν δ' ἀνθρώπῳ ἔνεστιν ἄμφω,
καὶ ἔν τινι ἡλικίᾳ, ᾗ καὶ τὸ πράττειν ἀποδίδομεν. οὐ γὰρ
φαμεν τὸ παιδίον πράττειν, οὐδὲ τὸ θηρίον, ἀλλὰ τὸν ἤδη
διὰ λογισμὸν πράττοντα.
7 δοκεῖ δὴ τὸ βίαιον ἅπαν λυπηρὸν
εἶναι, καὶ οὐθεὶς βίᾳ μὲν ποιεῖ, χαίρων δέ. διὸ περὶ τὸν
ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ πλείστη ἀμφισβήτησις ἐστίν. ἐναν-
τίας γὰρ ὁρμὰς ἔχων αὐτὸς ἕκαστος αὐτῷ πράττει, ὥσθ'
ὅ τ' ἐγκρατὴς βίᾳ, φασίν, ἀφέλκει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἡδέων
ἐπιθυμιῶν (ἀλγεῖ γὰρ ἀφέλκων πρὸς ἀντιτείνουσαν τὴν ὄρε-
8 ξιν), ὅ τ' ἀκρατὴς βίᾳ παρὰ τὸν λογισμόν. ἧττον δὲ δοκεῖ
λυπεῖσθαι· ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ᾗ ἀκολουθεῖ χαίρων,
ὥστε ὁ ἀκρατὴς μᾶλλον ἑκὼν καὶ οὐ βίᾳ, ὅτι οὐ λυπηρῶς. ἡ
δὲ πειθὼ τῇ βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ ἀντιτίθεται. ὁ δ' ἐγκρατὴς
ἐφ' ἃ πέπεισται ἄγει, καὶ πορεύεται οὐ βίᾳ, ἀλλ' ἑκών. ἡ **1224^b**
δὲ ἐπιθυμία οὐ πείσασα ἄγει· οὐ γὰρ μετέχει λόγου.
9 ὅτι

21 τῶν post ἐπὶ^1 suppl. Fritzsche ἐμψύχων *Π* (cf. *Ph.* 259^{b}2): ἀψύχων Oxon. Ald., *inanimata Λ*^{1} 22 παρὰ] περὶ PC αὐτῷ] αὐτοῖς Bonitz 23 τι Marc.: τις *Π* οὖν post μὲν suppl. Dirlmeier 29 ἀλλὰ τὸν Jackson (vide Susemihli praef., viii): ἀλλ' ὅταν codd., prob. Dirlmeier 30 πράττοντα L: πράττοντι PC: πράττοντες V: πράττωνται Dirlmeier (cf. *EN* 1110^{a}13) 31 χαίρων δ' L: om. PC^1: add. mg. C^2 33 ἕκαστος] ἑκάτερος Spengel 34–5 τῶν ἡδέων ἐπιθυμιῶν codd. (cf. Woods): *suavium cupiditate Λ*^{1}: τῶν ἡδέων, ἐπιθυμῶν Dirlmeier (post Bekker): τῶν ⟨τῶν⟩ ἡδέων ἐπιθυμιῶν Fritzsche 35 τὴν om. L 36 παρὰ] περὶ PC 38 οὐ^2 om. P^{1}C^1: add. mg. P^{2}C^2 38–1224^{b}1 ἡ . . . ἑκών om. PC **1224^b** 1 ἄγει codd., prob. Dirlmeier: ἄγεται Apelt ((2), 15), dubitanter Solomon: ὁρμᾷ dubitanter Richards

μὲν οὖν δοκοῦσιν οὗτοι μόνοι βίᾳ καὶ ἑκόντες ποιεῖν, καὶ διὰ
τίν' αἰτίαν, ὅτι καθ' ὁμοιότητά τινα τοῦ βίᾳ, καθ' ἣν καὶ
ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν, εἴρηται· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις 10
προσθῇ τὸ ἐν τῷ διορισμῷ προσκείμενον κἀκεῖ, λύεται τὸ
λεχθέν. ὅταν μὲν γάρ τι τῶν ἔξωθεν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ
ὁρμὴν κινῇ ἢ ἠρεμίζῃ, βίᾳ φαμέν, ὅταν δὲ μή, οὐ βίᾳ· ἐν
δὲ τῷ ἐγκρατεῖ καὶ ἀκρατεῖ ἡ καθ' αὑτὸν ὁρμὴ ἐνοῦσα ἄγει
(ἄμφω γὰρ ἔχει)· ὥστ' οὐ βίᾳ οὐδέτερος, ἀλλ' ἑκὼν διά γε
ταῦτα πράττοι ἄν, οὐδ' ἀναγκαζόμενος. τὴν γὰρ ἔξωθεν 11
ἀρχήν, τὴν παρὰ τὴν ὁρμὴν ἢ ἐμποδίζουσαν ἢ κινοῦσαν,
ἀνάγκην λέγομεν, ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα τύπτοι
τινὰ ἀντιτείνοντος καὶ τῷ βούλεσθαι καὶ τῷ ἐπιθυμεῖν· ὅταν
δ' ἔσωθεν ἡ ἀρχή, οὐ βίᾳ.

ἔτι καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη ἐν
ἀμφοτέροις ἔνεστι. καὶ γὰρ ὁ ἐγκρατευόμενος λυπεῖται παρὰ 12
τὴν ἐπιθυμίαν πράττων ἤδη, καὶ χαίρει τὴν ἀπ' ἐλπίδος
ἡδονήν, ὅτι ὕστερον ὠφεληθήσεται, ἢ καὶ ἤδη ὠφελεῖται
ὑγιαίνων· καὶ ὁ ἀκρατὴς χαίρει μὲν τυγχάνων ἀκρατευό-
μενος οὗ ἐπιθυμεῖ, λυπεῖται δὲ τὴν ἀπ' ἐλπίδος λύπην,
οἴεται γὰρ κακῶς πράξειν. ὥστε τὸ μὲν βίᾳ ἑκάτερον 13
φάναι ποιεῖν ἔχει λόγον, καὶ διὰ τὴν ὄρεξιν καὶ διὰ τὸν
λογισμὸν ἑκάτερον ἄκοντα ποτὲ πράττειν· κεχωρισμένα γὰρ
ὄντα ἑκάτερα ἐκκρούεται ὑπ' ἀλλήλων. ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν
ὅλην μεταφέρουσι ψυχήν, ὅταν τῶν ἐν ψυχῇ τι τοιοῦτον ὁρῶ-
σιν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μορίων ἐνδέχεται τοῦτο λέγειν· ἡ δ' 14
ὅλη ἑκοῦσα ψυχὴ καὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ τοῦ ἐγκρατοῦς πράττει,
βίᾳ δ' οὐδέτερος, ἀλλὰ τῶν ἐν ἐκείνοις τι, ἐπεὶ καὶ φύσει

3 μόνοι codd.: μόνον Rackham: οὐ post μόνον suppl. Jackson ((5), 298), Woods (cf. Dirlmeier) ἑκόντες Allan, Kenny ((2), 40; cf. Spengel ad $24^{b}39$): ἄκοντες codd. 4 τοῦ] τῷ dubitanter Dirlmeier 5 τις PC: τι L 6 προσθῇ] προσθείη Spengel τῷ PC: αὐτῷ L προσκείμενον P: προκείμενον CL 9 ἐγκρατεῖ καὶ ἀκρατεῖ L: ἀκρατεῖ καὶ ἐγκρατεῖ PC 10 ἄμφω] cf. $24^{a}27$ 15 ἔτι] mg. C^{2}, addito ἴσως: ἐπεὶ $PC^{1}L$: δὲ post ἔτι suppl. Rassow ((1), 12) 17 ἀπ' om. PC 21 κακῶς πράξειν Russell: κακὸν πράττειν codd. 25 ὅταν Russell: ὅτι codd.: ἐπὶ post ὅτι suppl. Solomon 28 ἐπεὶ] ἔτι mg. C^{2}, addito ἴσως

ἀμφότερα ἔχομεν.
καὶ γὰρ ὁ λόγος ⟨τῶν⟩ φύσει ἀρχῶν,
ὅτι ἐωμένης τῆς γενέσεως καὶ μὴ πηρωθείσης ἐνέσται, καὶ ἡ
15 ἐπιθυμία, ὅτι εὐθὺς ἐκ γενετῆς ἀκολουθεῖ καὶ ἔνεστιν. σχεδὸν δὲ
τούτοις δυσὶ τὸ φύσει διορίζομεν, τῷ τε ὅσα εὐθὺς γιγνομέ-
νοις ἀκολουθεῖ πᾶσι, καὶ ὅσα ἐωμένης τῆς γενέσεως εὐθυπο-
ρεῖν γίγνεται ἡμῖν, οἷον πολιὰ καὶ γῆρας καὶ τἆλλα τὰ
τοιαῦτα. ὥστε μὴ κατὰ φύσιν ἑκάτερος πράττει, ἁπλῶς δὲ
16 κατὰ φύσιν ἑκάτερος, οὐ τὴν αὐτήν. ⟨αὗται⟩ μὲν οὖν ⟨αἱ⟩ περὶ
τὸν ἐγκρατῆ καὶ ἀκρατῆ ἀπορίαι περὶ τοῦ βίᾳ πράττειν ἢ ἀμ-
φοτέρους ἢ τὸν ἕτερον, ὥστε ἢ μὴ ἑκόντας ἢ ἅμα βίᾳ καὶ
ἑκόντας, εἰ δὲ τὸ βίᾳ ἀκούσιον, ἅμα ἑκόντας καὶ ἄκοντας
πράττειν· σχεδὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον ἡμῖν ὡς ἀπαν-
τητέον.
17 λέγονται δὲ κατ' ἄλλον τρόπον βίᾳ καὶ ἀναγκα-
σθέντες πρᾶξαι, οὐ διαφωνοῦντος τοῦ λόγου καὶ τῆς ὀρέξεως,
ὅταν πράττωσιν ὃ καὶ λυπηρὸν καὶ φαῦλον ὑπολαμβάνου-
σιν, ἀλλ' ἂν μὴ τοῦτο πράττωσι, πληγαὶ ἢ δεσμοὶ ἢ θάνατοι
18 ὦσιν. ταῦτα γάρ φασιν ἀναγκασθέντες πρᾶξαι. ἢ οὔ, ἀλ-
λὰ πάντες ἑκόντες ποιοῦσιν αὐτὸ τοῦτο; ἔξεστι γὰρ μὴ
ποιεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνο ὑπομεῖναι τὸ πάθος.
19 ἢ ἴσως τούτων τὰ

1225a 2–36 = *EN* 1110a4–b1 μή

29 ⟨τῶν⟩ φύσει ἀρχῶν Dodds: φύσει ἄρχων codd.: φύσει ὑπάρχει Rassow ((1), 12–13) 30 ὅτι mg. C[2], addito ἴσως, L: ἔτι PC[1]: ἐπεὶ Dirlmeier 35 πως post ὥστε dubitanter suppl. Susemihl, πῃ vel ποτε Dirlmeier μὴ] μὲν Spengel: ⟨πως⟩ μὲν ⟨οὐ⟩ Ross: πως post πράττει suppl. Solomon 36 ⟨αὗται⟩ μὲν οὖν ⟨αἱ⟩ suppl. Bonitz, aut ⟨αὗται⟩ post ἀπορίαι (24b37; cf. Dirlmeier): αἱ μὲν οὖν codd. 37 ἐγκρατῆ καὶ ἀκρατῆ L: ἀκρατῆ καὶ ἐγκρατῆ PC εἰσι post ἀπορίαι suppl. Ross 39 ἑκόντας[1] Spengel: ἄκοντας codd. ἀκούσιον Bonitz: ἑκούσιον codd. **1225a** 1 ἐκ mg. C[2], addito ἴσως, L: καὶ PC[1] 2 δὲ L: om. PC κατ'] κατὰ L: κατὰ τὸν C 5 ἀλλ' ἂν] ἀλλὰ Rackham μὴ τοῦτο πράττωσι,] μὴ τοῦτο πράττουσι Spengel 6 αὐτοῖς post ὦσιν suppl. Langerbeck 7 αὐτὸ τοῦτο L: οὗτοι τοῦτο PC: αὐτὰ ταῦτα Spengel 8 ἢ Russell: ἔτι codd.

μὲν φαίη τις ἂν τὰ δ' οὔ. ὅσα μὲν γὰρ ἐφ' αὑτῷ τῶν
τοιούτων μὴ ὑπάρξαι ἢ ὑπάρξαι, ἀεὶ ὅσα πράττει ἃ μὴ
βούλεται, ἑκὼν πράττει, καὶ οὐ βίᾳ· ὅσα δὲ μὴ ἐφ' αὑτῷ
τῶν τοιούτων, βίᾳ πώς, οὐ μέντοι γ' ἁπλῶς, ὅτι οὐκ αὐτὸ
τοῦτο προαιρεῖται ὃ πράττει, ἀλλ' οὗ ἕνεκα, ἐπεὶ καὶ ἐν τού-
τοις ἐστί τις διαφορά. εἰ γὰρ ἵνα μὴ λάβῃ ψηλαφῶν ἀπο- 20
κτείνῃ, γελοῖος ἂν εἴη, εἰ λέγοι ὅτι βίᾳ καὶ ἀναγκαζόμενος,
ἀλλὰ δεῖ μεῖζον κακὸν καὶ λυπηρότερον εἶναι, ὃ πείσεται
μὴ ποιήσας. οὕτω γὰρ ἀναγκαζόμενος, καὶ μὴ βίᾳ, πράξει, ἢ
οὐ φύσει ⟨γε,⟩ ὅταν κακὸν ἀγαθοῦ ἕνεκα ἢ μείζονος κακοῦ ἀπο-
λύσεως πράττῃ, καὶ ἄκων γε· οὐ γὰρ ἐφ' αὑτῷ ταῦτα.

διὸ 21
καὶ τὸν ἔρωτα πολλοὶ ἀκούσιον τιθέασιν, καὶ θυμοὺς ἐνίους καὶ
τὰ φυσικά, ὅτι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν· καὶ συγγνώ-
μην ἔχομεν ὡς πεφυκότα βιάζεσθαι τὴν φύσιν. καὶ μᾶλ-
λον ἂν δόξειε βίᾳ καὶ ἄκων πράττειν, ἵνα μὴ ἀλγῇ ἰσχυ-
ρῶς, ἢ ἵνα μὴ ἠρέμα, καὶ ὅλως ἵνα μὴ ἀλγῇ ἢ ἵνα
{μὴ} χαίρῃ. τὸ γὰρ ἐφ' αὑτῷ, εἰς ὃ ἀνάγεται ὅλον, τοῦτ' ἔστιν
ὃ ἡ αὐτοῦ φύσις οἵα τε φέρειν· ὃ δὲ μὴ οἵα τε, μήδ' ἐστὶ
τῆς ἐκείνου φύσει ὀρέξεως ἢ λογισμοῦ, οὐκ ἐφ' αὑτῷ. διὸ καὶ 22
τοὺς ἐνθουσιῶντας καὶ προλέγοντας, καίπερ διανοίας ἔργον
ποιοῦντας, ὅμως οὔ φαμεν ἐφ' αὑτοῖς εἶναι οὔτ' εἰπεῖν ἃ εἶπον,
οὔτε πρᾶξαι ἃ ἔπραξαν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ δι' ἐπιθυμίαν· ὥστε 23
καὶ διάνοιαί τινες καὶ πάθη οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰσίν, ἢ πράξεις

10 μὴ ὑπάρξαι ἢ ὑπάρξαι PC¹L: *vel facere vel non facere* Λ¹: ἐστιν post ὑπάρξαι add. C² sup., addito ἴσως ἀεὶ Bonitz, Susemihl (sed etiam aut καὶ aut {δεῖ} Bonitz): δεῖ codd.: οὕτων (sic) δὴ mg. C², addito ἴσως: κεὶ {ὅσα} Ross 10–11 ἃ . . . πράττει om. PC¹: mg. C² rest. 14 εἰ edd., *si* Λ¹: ὁ PC: οὐ L ὁ ante ψηλαφῶν suppl. Jackson ((4), 302), τινα post ψηλαφῶν Langerbeck ἀποκτείνῃ PC¹L: ἀποκτείνει V, fort. sup. C²: ἀποκτείνοι Spengel 16 δεῖ mg. C², fort. V, *oportet* Λ¹: δὴ PC¹L 17 μὴ² codd., *non* Λ¹: εἰ mg. C², ut vid.: secl. Fritzsche: ἢ Bonitz 18 ⟨γε,⟩ suppl. Russell: φύσει codd.: φήσει Spengel ἕνεκα ἢ mg. C² Ald., *gratia vel* Λ¹: ἕνεκ' ἂν PC¹L μείζονος L, mg. C²: om. PC¹ Marc. 22 ἔχομεν L, mg. C²: om. PC¹ Marc. 25 {μὴ} secl. Bekker, Kenny ((2), 46): hab. codd. ἀναγάγεται L 31 ἢ] καὶ Richards

αἱ κατὰ τὰς τοιαύτας διανοίας καὶ λογισμούς, ἀλλ' ὥσπερ
Φιλόλαος ἔφη εἶναί τινας λόγους κρείττους ἡμῶν. ὥστ'
εἰ τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον καὶ πρὸς τὸ βίᾳ ἔδει σκέψασθαι,
τοῦτο μὲν οὕτω διῃρήσθω (οἱ γὰρ μάλιστ' ἐμποδίζοντες τὸ
ἑκούσιον †. . .† ὡς βίᾳ πράττοντες, ἀλλ' ἑκόντες).

IX ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔχει τέλος,
καὶ οὔτε τῇ ὀρέξει οὔτε τῇ προαιρέσει τὸ ἑκούσιον ὥρισται, λοι-
2 πὸν δὴ ὁρίσασθαι τὸ κατὰ τὴν διάνοιαν. δοκεῖ δὴ ἐναντίον εἶναι **1225b**
τὸ ἑκούσιον τῷ ἀκουσίῳ, καὶ τὸ εἰδότα ἢ ὃν ἢ ᾧ ἢ οὗ ἕνεκα
(ἐνίοτε γὰρ οἶδε μὲν ὅτι πατήρ, ἀλλ' οὐχ ἵνα ἀποκτείνῃ, ἀλλ'
ἵνα σώσῃ, ὥσπερ αἱ Πελιάδες· ἢ τὸ ᾧ, ὅτι τοδὶ μὲν πόμα, ἀλλ'
ὡς φίλτρον, καὶ οἶνον, τὸ δ' ἦν κώνειον) τῷ ἀγνοοῦντα καὶ
ὃν καὶ ᾧ καὶ ὃ δι' ἄγνοιαν, μὴ κατὰ συμβεβηκός· τὸ δὲ
δι' ἄγνοιαν, καὶ ὃ καὶ ᾧ καὶ ὅν, ἀκούσιον· τὸ ἐναντίον ἄρ'
3 ἑκούσιον. ὅσα μὲν οὖν ἐφ' ἑαυτῷ ὂν μὴ πράττειν πράττει μὴ
ἀγνοῶν καὶ δι' αὑτόν, ἑκούσια ταῦτ' ἀνάγκη εἶναι, καὶ τὸ
ἑκούσιον τοῦτ' ἐστίν· ὅσα δ' ἀγνοῶν καὶ διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ἄκων.
4 ἐπεὶ δὲ τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὸ εἰδέναι διττόν, ἓν μὲν τὸ ἔχειν,
ἓν δὲ τὸ χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ, ὁ ἔχων μὴ χρώμενος δὲ ἔστι
μὲν ὡς δικαίως ⟨ἂν⟩ ἀγνοῶν λέγοιτο, ἔστι δὲ ὡς οὐ δικαίως, οἷον
εἰ δι' ἀμέλειαν μὴ ἐχρῆτο. ὁμοίως δὲ καὶ μὴ ἔχων τις
ψέγοιτο ἄν, εἰ ὃ ῥᾴδιον ἢ ἀναγκαῖον ἦν μὴ ἔχει, δι' ἀμέ-
λειαν ἢ ἡδονὴν ἢ λύπην. ταῦτ' οὖν προσδιοριστέον.

36–^{b}16 = *EN* $1110^{b}18$–$1111^{a}21$

33–4 ὥστ' εἰ *Π*: ὡς εἰ Marc.: ὥστε Oxon., *ergo* *Λ*^{1} 34 καί^{2} secl. Spengel ἔδει codd.: δεῖ Spengel 36 lac. post ἑκούσιον pos. edd., λόγοι Dirlmeier ἀλλ' ἑκόντες cf. $25^{a}6$–8: ἀλλ' οὐχ ἑκόντες (ἀλλ' ἑκόντες in ras.) λόγοι οὗτοί εἰσιν mg. P^{2}, addito ἴσως ὡς ... ἑκόντες corrupta cens. Ross, qui dubitanter coniecit ⟨λέγουσιν⟩ ὡς βίᾳ πράττομεν, ἀλλ' ⟨οὐχ⟩ ἑκόντες **1225^{b}** 1 δή^{1} Ald.: δεῖ *Π* τὸ Spengel (e *MM* $1188^{b}26$): τὰ codd.: τῷ Richards τὴν om. L ἐναντία L 4 πολιαδές C ἢ τὸ ᾧ Bywater ((1), 116), Kenny ((2) 54): ἤτοι ὡς P: ἦτο ὡς vel ἦτε ὡς C: ἤτοι^{ουν} ὧς L ὅτι codd., Bywater: τοδὶ Fritzsche 5 οἶνον] οἶνος Ross ἀγνοοῦντα Rieckher: ἀγνοοῦντι codd. 6 ᾧ] C^{2} sup. ὅ, addito ἴσως ὅ Oxon. Ald., *quid* *Λ*^{1}: ὅτῳ *Π* 8 ὅσα PLC^{2} sup.: ὅσῳ C^{1} 9 αὐτόν L 10 ἄκων πρῶτον P^{2} 12 ὁ L: om. PC 13 ⟨ἂν⟩ suppl. Rassow ((1), 14) 14 τίς L 15 ἄν, εἰ ὅ P^{1}LC^{2} sup.: ἂν ἢ ὅ C^{1}: ὃ ἂν ᾖ P^{2} 16 ἤ^{1} om. L

περὶ μὲν οὖν τοῦ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου διωρίσθω τοῦτον τὸν
τρόπον· περὶ δὲ προαιρέσεως μετὰ τοῦτο λέγωμεν, διαπορήσαν- X
τες πρῶτον τῷ λόγῳ περὶ αὐτῆς. διστάσειε γὰρ ἄν τις ἐν
τῷ γένει πέφυκε καὶ ἐν ποίῳ θεῖναι αὐτὴν χρή, καὶ πότερον
οὐ ταὐτὸν τὸ ἑκούσιον καὶ τὸ προαιρετὸν ἢ ταὐτόν ἐστιν. μά- 2
λιστα δὲ λέγεται παρά τινων, καὶ ζητοῦντι δόξειε δ' ἂν δυοῖν
εἶναι θάτερον ἡ προαίρεσις, ἤτοι δόξα ἢ ὄρεξις· ἀμφότερα
γὰρ φαίνεται παρακολουθοῦντα.

ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὄρεξις 3
φανερόν· ἢ γὰρ βούλησις ἂν εἴη ἢ ἐπιθυμία ἢ θυμός, οὐθεὶς
γὰρ ὀρέγεται μηθὲν πεπονθὼς τούτων. θυμὸς μὲν οὖν καὶ
ἐπιθυμία καὶ τοῖς θηρίοις ὑπάρχει, προαίρεσις δ' οὔ. ἔτι δὲ
καὶ οἷς ὑπάρχει ἄμφω ταῦτα, πολλὰ καὶ ἄνευ θυμοῦ καὶ
ἐπιθυμίας προαιροῦνται· καὶ ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες οὐ προαι-
ροῦνται, ἀλλὰ καρτεροῦσιν. ἔτι ἐπιθυμία μὲν καὶ θυμὸς ἀεὶ
μετὰ λύπης, προαιρούμεθα δὲ πολλὰ καὶ ἄνευ λύπης.
ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησις καὶ προαίρεσις ταὐτόν. βούλονται 4
μὲν γὰρ ἔνια {ταὐτὸν} καὶ τῶν ἀδυνάτων εἰδότες, οἷον βασιλεύειν
τε πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀθάνατοι εἶναι, προαιρεῖται δ' οὐθεὶς
μὴ ἀγνοῶν ὅτι ἀδύνατον, οὐδ' ὅλως ἃ δυνατὸν μέν, μὴ ἐφ'
αὑτῷ δ' οἴεται πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι. ὥστε τοῦτο μὲν φανε-
ρόν, ὅτι ἀνάγκη τὸ προαιρετὸν τῶν ἐφ' αὑτῷ τι εἶναι.
1226^{a} ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα, οὐδ' ἁπλῶς εἴ τις οἴεταί τι. 5
τῶν γὰρ ἐφ' αὑτῷ τι ἦν τὸ προαιρετόν, δοξάζομεν δὲ πολλὰ
καὶ τῶν οὐκ ὄντων ἐφ' ἡμῖν, οἷον τὴν διάμετρον ⟨ὅτι ἀ⟩σύμ-
μετρος. ἔτι οὐκ ἔστι προαίρεσις ἀληθὴς ἢ ψευδής. οὐδὲ δὴ ἢ 6

1225^{b} 18–$28^{a}19$ = *EN* $1111^{b}4$–$1113^{a}12$

17 διηρήσθω dubitanter Rackham 18 λέγομεν L 19–22 διστάσειε . . . ζητοῦντι secl. Allan (5) 21 οὐ ταὐτὸν om. C ταὐτὸν[2] PC: ταῦτά L 25 γὰρ om. L 33 {ταὐτὸν} secl. Sylburg, non vert. *Λ*[1]: hab. *Π* 35 ἃ δυνατὸν Fritzsche: ἀδύνατον *Π*: ὃ δυνατὸν Oxon. Ald. 37 ἀνάγκη PL: ἀνάγκη μὲν CV: ἦν post ἀνάγκη suppl. Fritzsche τί L **1226^{a}** 1 τι L: om. PC 2 τί L ἦν Bonitz: εἶναι codd.: secl. Dirlmeier 3 διάμετρον ⟨ὅτι ἀ⟩σύμμετρος. Russell (cl. *EN* $1112^{a}22$): διάμετρον σύμμετρον codd. 4 ἢ PC: ἤ L

τῶν ἐφ' αὑτῷ ὄντων πρακτῶν δόξα, ᾗ τυγχάνομεν οἰόμενοι
δεῖν τι πράττειν ἢ ἀπρακτεῖν. κοινὸν δὲ περὶ δόξης τοῦτο
7 καὶ βουλήσεως· οὐθεὶς γὰρ τέλος οὐδὲν προαιρεῖται, ἀλλὰ τὰ
πρὸς τὸ τέλος· λέγω δ' οἷον οὐθεὶς ὑγιαίνειν προαιρεῖται,
ἀλλὰ περιπατεῖν ἢ καθῆσθαι τοῦ ὑγιαίνειν ἕνεκεν, οὐδ' εὐδαι-
μονεῖν, ἀλλὰ χρηματίζεσθαι ἢ κινδυνεύειν τοῦ εὐδαιμονεῖν
ἕνεκα· καὶ ὅλως δηλοῖ ἀεὶ προαιρούμενός ⟨τις⟩ τί τε καὶ τίνος
ἕνεκα προαιρεῖται, ἔστι δὲ τὸ μὲν τίνος, οὗ ἕνεκα προαιρεῖται
8 ἄλλο, τὸ δὲ τί, ὃ προαιρεῖται ἕνεκα ἄλλου. βούλεται δέ γε
μάλιστα τὸ τέλος, καὶ δοξάζει δεῖν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ
πράττειν. ὥστε φανερὸν διὰ τούτων ὅτι ἄλλο καὶ δόξης καὶ
βουλήσεως. βούλεσθαι μὲν καὶ δόξα μάλιστα τοῦ τέλους,
προαίρεσις δ' οὐκ ἔστιν.
9 ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν οὔτε βούλησις οὔτε
δόξα οὔθ' ὑπόληψις ἁπλῶς ἡ προαίρεσις, δῆλον· τί δὲ δια-
φέρει τούτων, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἑκούσιον; ἅμα δὲ δῆλον
10 ἔσται, καὶ τί ἐστι προαίρεσις. ἔστι δὴ τῶν δυνατῶν καὶ εἶναι
καὶ μὴ τὰ μὲν τοιαῦτα ὥστε ἐνδέχεσθαι βουλεύσασθαι περὶ
αὐτῶν· περὶ ἐνίων δ' οὐκ ἐνδέχεται. τὰ μὲν γὰρ δυνατὰ
μέν ἐστι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν αὐτῶν ἡ
γένεσίς ἐστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ φύσιν τὰ δὲ δι' ἄλλας
αἰτίας γίνεται, περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν ἐγχειρήσειε βουλεύεσθαι
11 μὴ ἀγνοῶν· περὶ ὧν δ' ἐνδέχεται μὴ μόνον τὸ εἶναι καὶ
μή, ἀλλὰ καὶ τὸ βουλεύσασθαι τοῖς ἀνθρώποις, ταῦτα δ'
ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστι πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι. διὸ οὐ βου-

5 δόξα P^2: δόξαν P^1CL ᾗ PC: ἢ L 6 τι L: om. PC ἢ ἀπρακτεῖν L: ἢ οὐ πράττειν Marc.: om. PC 11 ⟨τις⟩ suppl. Allan (5): ὁ post ἀεὶ Fritzsche 12 ἕνεκα post τίνος dubitanter suppl. Rackham 14 δοξάζει fort. V: δοξάζειν codd. 16 βούλεσθαι . . . δόξα] aut βούλησις . . . δόξα aut βούλεσθαι . . . δοξάζειν Spengel μὲν καὶ codd., Dirlmeier: γὰρ post μὲν suppl. Spengel 16–17 βούλεσθαι . . . ἔστιν secl. Allan (5) 17 οὖν L: om. PC 18 ἡ PC: ἢ L 19–20 τούτων; {καὶ . . . προαίρεσις}, aut (l. 19) ἑκούσιον, ⟨σκεπτέον·⟩ vel ⟨ληπτέον·⟩ Allan (5) 22 αὐτῶν P: αὐτῆς CL 23 μέν ἐστι PC: μὴ ἔστι L 25 οὐδ' post ἂν add. C 26 ὧν] ἐνίων Solomon 27 καὶ τὸ L: om. PC βουλεύσασθαι L: συμβουλεύσασθαι PC δ' secl. Ross (sed cf. Denniston, 182)

λευόμεθα περὶ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, οὐδὲ πῶς ἂν ὁ κύκλος τετρα-
γωνισθείη· (τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δ' ὅλως οὐ πρακτόν).
ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν περὶ ἁπάντων (ᾗ καὶ 12
δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα ἁπλῶς ἡ προαίρεσις ἐστίν), τὰ δὲ προαι-
ρετὰ καὶ πρακτὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὄντων ἐστίν. διὸ καὶ ἀπορή- 13
σειεν ἄν τις, τί δή ποθ' οἱ μὲν ἰατροὶ βουλεύονται περὶ ὧν
ἔχουσι τὴν ἐπιστήμην, οἱ δὲ γραμματικοὶ οὔ; αἴτιον δ' ὅτι
διχῇ γινομένης τῆς ἁμαρτίας (ἢ γὰρ λογιζόμενοι ἁμαρτά-
νομεν ἢ κατὰ τὴν αἴσθησιν αὐτὸ δρῶντες) ἐν μὲν τῇ ἰατρικῇ
ἀμφοτέρως ἐνδέχεται ἁμαρτεῖν, ἐν δὲ τῇ γραμματικῇ κατὰ
1226^b τὴν αἴσθησιν καὶ πρᾶξιν, περὶ ἧς ἂν σκοπῶσιν, εἰς ἄπειρον
ἥξουσιν.

ἐπειδὴ οὖν οὔτε δόξα οὔτε βούλησις {ἐστι} προαίρεσίς 14
ἐστιν ὡς ἑκάτερον, οὐδ' ἄμφω (ἐξαίφνης γὰρ προαιρεῖται μὲν
οὐθείς, δοκεῖ δὲ πράττειν καὶ βούλονται), ὡς ἐξ ἀμφοῖν ἄρα·
ἄμφω γὰρ ὑπάρχει τῷ προαιρουμένῳ ταῦτα.

ἀλλὰ πῶς
ἐκ τούτων, σκεπτέον· δηλοῖ δέ πως καὶ τὸ ὄνομα αὐτό. ἡ 15
γὰρ προαίρεσις αἵρεσις μὲν ἐστίν, οὐχ ἁπλῶς δέ, ἀλλ' ἑτέρου
πρὸ ἑτέρου· τοῦτο δὲ οὐχ οἷόν τε ἄνευ σκέψεως καὶ βουλῆς·
διὸ ἐκ δόξης βουλευτικῆς ἐστιν ἡ προαίρεσις. περὶ μὲν δὴ 16
τοῦ τέλους οὐδεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτο κεῖται πᾶσι, περὶ
δὲ τῶν εἰς τοῦτο τεινόντων, πότερον τόδε ἢ τόδε συντείνει,
ἢ δεδογμένου τοῦτο πῶς ἔσται. βουλευόμεθα δὲ τοῦτο πάντες,
ἕως ἂν εἰς ἡμᾶς ἀναγάγωμεν τῆς γενέσεως τὴν ἀρχήν. εἰ δὴ 17
προαιρεῖται μὲν μηθεὶς μὴ παρασκευασάμενος μηδὲ βουλευ-

30 τὸ δ' PC: τά δ' (i.e. τάδ'?) L   31 ἀλλ' L: om. PC   ἐφ' Bonitz: ἐν CL: om. P   ᾗ PC: om. L   32 προαιρετὰ L: προαιρετικὰ PC   37 δρῶντες codd.: δρῶμεν Richards   **1226^b** 1 ἀεὶ post ἂν suppl. Spengel   2–3 {ἐστι} secl. Allan (5): βούλησίς ἐστι προαίρεσίς L: ἐστι προαίρεσις om. PC, secl. Bonitz: βούλησίς ἐστιν ⟨ἢ⟩ προαίρεσις {ἐστιν} ὡς ἑκάτερον Ross   4 δεῖν post δὲ dubitanter suppl. Susemihl   καὶ βούλονται)] καὶ βούλεται) Ald. Fritzsche, βεβουλευμένος) Bussemaker   ὡς secl. Spengel, aut δῆλον ante ὡς, vel simile quid, suppl.   8 πρὸ Sylburg: πρὸς codd.   ἑτέρου PC: ἕτερον L   12 τοῦτο^1] τούτου Spengel   τοῦτο^2 πάντες PC, *omnes* *Λ*^{1} (cf. *EN* 1113^{a}5): πάντως τοῦτο L   13 ἢ post ἂν add. PC   14 μὴ mg. P^{2}L: om. P^{1}C

σάμενος, εἰ χεῖρον ἢ βέλτιον, βουλεύεται δὲ ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστι
τῶν δυνατῶν καὶ εἶναι καὶ μὴ τῶν πρὸς τὸ τέλος, δῆλον ὅτι ἡ
προαίρεσις μέν ἐστιν ὄρεξις τῶν ἐφ' αὑτῷ βουλευτική. ἅπαν-
τες γὰρ βουλόμεθα ἃ καὶ προαιρούμεθα, οὐ μέντοι γε ἃ βου-
λόμεθα, πάντα προαιρούμεθα (λέγω δὲ βουλευτικήν, ἧς ἀρχὴ
καὶ αἰτία βούλευσίς ἐστι), καὶ ὀρέγεται διὰ τὸ βουλεύσασθαι.
18 διὸ οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἐστὶν ἡ προαίρεσις, οὔτε ἐν πάσῃ
ἡλικίᾳ, οὔτε πάντως ἔχοντος ἀνθρώπου. οὐδὲ γὰρ τὸ βουλεύ-
σασθαι οὐθ' ὑπόληψις τοῦ διὰ τί· ἀλλὰ δοξάσαι μὲν εἰ
ποιητέον ἢ μὴ ποιητέον οὐθὲν κωλύει πολλοῖς ὑπάρχειν, τὸ
δὲ διὰ λογισμοῦ οὐκέτι. ἔστι γὰρ βουλευτικὸν τῆς ψυχῆς τὸ
19 θεωρητικὸν αἰτίας τινός. ἡ γὰρ οὗ ἕνεκα μία τῶν αἰτιῶν ἐστίν·
τὸ μὲν γὰρ διὰ τί αἰτία· οὗ δ' ἕνεκά ἐστιν ἢ γίγνεταί τι,
τοῦτ' αἴτιόν φαμεν εἶναι, οἷον τοῦ βαδίζειν ἡ κομιδὴ τῶν
χρημάτων, εἰ τούτου ἕνεκα βαδίζει. διὸ οἷς μηθεὶς κεῖται
20 σκοπός, οὐ βουλευτικοί. ὥστ' ἐπεὶ τὸ μὲν ἐφ' αὑτῷ ὂν ἢ πράτ-
τειν ἢ μὴ πράττειν, ἐάν τις πράττῃ ἢ ἀπρακτῇ δι' αὑτὸν
καὶ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἑκὼν πράττει ἢ ἀπρακτεῖ, πολλὰ δὲ τῶν
τοιούτων πράττομεν οὐ βουλευσάμενοι οὐδὲ προνοήσαντες,
ἀνάγκη τὸ μὲν προαιρετὸν ἅπαν ἑκούσιον εἶναι, τὸ δ' ἑκούσιον
μὴ ⟨ἅπαν⟩ προαιρετόν, καὶ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν πάντα
21 ἑκούσια εἶναι, τὰ δ' ἑκούσια μὴ πάντα κατὰ προαίρεσιν. ἅμα
δ' ἐκ τούτων φανερὸν καὶ ὅτι καλῶς διορίζονται οἱ τῶν παθη-
μάτων τὰ μὲν ἑκούσια τὰ δ' ἀκούσια τὰ δ' ἐκ προνοίας νο-

15 εἰ Fritzsche: ἢ codd. βουλεύεται PC: βούλεται L 16 καί[1] P: om. CL 17 ἅπαντες codd. (cf. $26^{b}12$): ἅπαντα Bonitz 18–19 οὐ . . . προαιρούμεθα om. Marc. 18 βουλόμεθα[1] V, *volumus* Λ[1], Dirlmeier, Rowe ((2), 44): βουλευόμεθα codd. βουλόμεθα[2] P[1], *volumus* Λ[1], Dirlmeier, Rowe ((2), 44): βουλευόμεθα P[2]CL 20 ὀρέγεται codd.: ὀρεγόμεθα Ross βουλεύσασθαι PC: βουλεύεσθαι L 22 πάντως Bonitz: παντὸς codd.: λόγον post παντὸς suppl. Spengel 23 οὐθ' codd. (cf. Denniston, 510): οὐδ' Susemihl τοῦ] τὸ C τὸ post ἀλλὰ suppl. Ross 25 τὸ post γὰρ suppl. Susemihl 26 ἡ PC: εἰ L 27 διά τί] διότι, ut vid., C δ'] γὰρ dubitanter Susemihl 31 αὑτὸν] αὐτὸν L 35 ⟨ἅπαν⟩ suppl. Bonitz (cf. Dirlmeier) 37 παθημάτων codd. (cf. Antiphon. 127, et sup. $21^{b}18$ sqq.): ἀδικημάτων Bonitz: ποιημάτων Ross

1227^{a} μοθετοῦσιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ διακριβοῦσιν, ἀλλ' ἅπτονταί γέ
πῃ τῆς ἀληθείας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐροῦμεν ἐν τῇ περὶ 22
τῶν δικαίων ἐπισκέψει· ἡ δὲ προαίρεσις ὅτι οὔτε ἁπλῶς βούλησις οὔτε δόξα ἐστί, δῆλον, ἀλλὰ δόξα τε καὶ ὄρεξις, ὅταν ἐκ τοῦ βουλεύσασθαι συμπερανθῶσιν.

ἐπεὶ δὲ βουλεύεται ἀεὶ ὁ βουλευόμενος ἕνεκά τινός, καὶ ἔστι σκοπός τις ἀεὶ τῷ βουλευομένῳ πρὸς ὃν σκοπεῖ τὸ συμφέρον, περὶ μὲν τοῦ τέλους
οὐθεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστιν ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις, ὥσπερ 23
ἐν ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις ὑποθέσεις (εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς ἐν ἀρχῇ βραχέως, ἐν δὲ τοῖς ἀναλυτικοῖς δι' ἀκριβείας), περὶ δὲ τῶν πρὸς τὸ τέλος φερόντων ἡ σκέψις καὶ μετὰ τέχνης καὶ ἄνευ τέχνης πᾶσιν ἐστίν, οἷον
εἰ πολεμῶσιν ἢ μὴ πολεμῶσιν τοῦτο βουλευομένοις. ἐκ προτέρου 24
δὲ μᾶλλον ἔσται τὸ δι' ὅ, τοῦτ' ἔστι τὸ οὗ ἕνεκα, οἷον πλοῦτος ἢ ἡδονὴ ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ὃ τυγχάνει οὗ ἕνεκα. βουλεύεται γὰρ ὁ βουλευόμενος, εἰ ἀπὸ τοῦ τέλους ἔσκεπται, ὅ τι ἐκεῖ συντείνει ὅπως εἰς αὐτὸν ἀγάγῃ, ἢ αὐτὸς δύναται πρὸς τὸ τέλος.

τὸ δὲ τέλος ἐστὶ φύσει μὲν ἀεὶ ἀγαθόν, καὶ περὶ οὗ 25
κατὰ μέρος βουλεύονται, οἷον ἰατρὸς βουλεύσαιτο ἂν εἰ δῴη φάρμακον, καὶ στρατηγὸς ποῦ στρατοπεδεύσηται, οἷς ἀγαθὸν
τὸ τέλος τὸ ἁπλῶς ἄριστον ἐστίν· παρὰ φύσιν δὲ καὶ διὰ 26
στροφὴν οὐ τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. αἴτιον

1227^{a} $18–{}^{b}5$ = *EN* $1113^{a}15–{}^{b}2$

1227^{a} 5–13 ἐπεὶ . . . πολεμῶσιν² secl. dubitanter Allan (5)   13 ἢ μὴ πολεμῶσιν om. C   τοῦτο] τούτῳ Fritzsche: τουτῳί dubitanter Rackham: τοῦτο secl. Woods: τοῦτο βουλευομένοις ἐκ προτέρου ⟨τινὸς ἀρκτέον· αἱρετὸν⟩ δὲ dubitanter Allan (5)   ποτέρου P² Ross (et 14 δὲ secl. Ross)   14 ὅ] οὗ L   16 εἰ P²: ἢ CL: ἤ P¹   ἢ post ἔσκεπται suppl. Fritzsche   ὅ τι C: ὅτι cett.   ἐκεῖ codd. (cf. Dirlmeier): ἐκεῖσε Rackham   17 αὑτὸν Fritzsche: αὐτὸν codd.   ἀναγάγῃ Richards (cl. $25^{a}25$, $26^{b}13$)   ἢ P¹CL: ᾗ mg. P², addito ἴσως: ἢ ⟨ᾗ⟩ Rackham   ἰέναι post δύναται suppl. Rackham   20 lac. ante οἷς pos. Allan (5)   21 παρὰ L: περὶ PC   21–2 διὰ στροφὴν Allan ((5), cl. $46^{b}9$): διαστροφὴν codd., dubitanter Dirlmeier: διαστροφῇ Fritzsche (cl. $27^{a}30$, 31 et *EN* $1144^{a}34$): καὶ κατὰ διαστροφὴν Sylburg

δ' ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλῳ χρήσασθαι ἢ
πρὸς ἃ πέφυκεν, οἷον ὄψει· οὐ γὰρ οἷόν τ' ἰδεῖν οὗ μὴ ἔστιν
ὄψις, οὐδ' ἀκοῦσαι οὗ μὴ ἔστιν ἀκοή· ἀλλ' ἀπὸ ἐπιστήμης
ποιῆσαι καὶ οὗ μὴ ἔστιν ἡ ἐπιστήμη. οὐ γὰρ ὁμοίως τῆς ὑγιείας
ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη καὶ νόσου, ἀλλὰ τῆς μὲν κατὰ φύσιν τῆς
27 δὲ παρὰ φύσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ βούλησις φύσει μὲν τοῦ
ἀγαθοῦ ἐστί, παρὰ φύσιν δὲ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ βούλεται φύ-
σει μὲν τὸ ἀγαθόν, παρὰ φύσιν δὲ καὶ διὰ στροφὴν καὶ τὸ
κακόν.

ἀλλὰ μὴν ἑκάστου γε φθορὰ καὶ διαστροφὴ οὐκ εἰς τὸ
τυχόν, ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία καὶ τὰ μεταξύ. οὐ γὰρ ἔστιν
ἐκβῆναι ἐκ τούτων, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπάτη οὐκ εἰς τὰ τυχόντα
γίνεται, ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία ὅσοις ἐστὶν ἐναντία, καὶ εἰς
ταῦτα τῶν ἐναντίων ἃ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐναντία ἐστίν.
28 ἀνάγκη ἄρα καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν προαίρεσιν ἀπὸ τοῦ
μέσου ἐπὶ τὰ ἐναντία γίνεσθαι (ἐναντία δὲ τῷ μέσῳ τὸ
πλέον καὶ τὸ ἔλαττον). αἴτιον δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν·
οὕτω γὰρ ἔχει ὥστε τῇ ψυχῇ φαίνεσθαι τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν
καὶ τὸ ἥδιον ἄμεινον, καὶ τὸ λυπηρὸν κακὸν καὶ τὸ λυπη-
29 ρότερον χεῖρον. ὥστε καὶ ἐκ τούτων δῆλον ὅτι περὶ ἡδονὰς **1227b**
καὶ λύπας ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία. περὶ μὲν γὰρ τὰ προαι-
ρετὰ τυγχάνουσιν οὖσαι, ἡ δὲ προαίρεσις περὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ
κακὸν καὶ τὰ φαινόμενα, τοιαῦτα δὲ φύσει ἡδονὴ καὶ
λύπη.

30 ἀνάγκη τοίνυν, ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ μὲν ἡ ἠθικὴ αὐτή τε
μεσότης τίς ἐστι καὶ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα, ἡ δὲ
κακία ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει καὶ περὶ ταὐτὰ τῇ ἀρετῇ,
τὴν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἠθικὴν ἕξιν προαιρετικὴν μεσότητος τῆς
πρὸς ἡμᾶς ἐν ἡδέσι καὶ λυπηροῖς, καθ' ὅσα ποιός τις λέ-

23 τὰ] τοῖς Richards 27 τῆς[2]] τοῖς C 30 διὰ στροφὴν Allan (5): διαστροφὴν codd.: διαστροφῇ Fritzsche (cl. 27a21): καὶ κατὰ διαστροφὴν Sylburg 32 καὶ τὰ *Π*: καὶ Marc.: τὰ Ald. 37 τὸ μέσον Ald., *medium Λ*[1] καὶ ante τὸ suppl. Ald. 39–40 οὕτω . . . λυπηρὸν om. PC 40 καὶ post ἥδιον add. L **1227b** 6 τίς om. L 7 καί[2] om. C

γεται τὸ ἦθος, ἢ χαίρων ἢ λυπούμενος· ὁ γὰρ φιλόγλυκυς
ἢ φιλόπικρος οὐ λέγεται ποιός τις τὸ ἦθος.
τούτων δὲ διωρισμένων, λέγωμεν πότερον ἡ ἀρετὴ ἀνα- XI
μάρτητον ποιεῖ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ τέλος ὀρθόν, οὕτως
ὥστε οὗ ἕνεκα δεῖ προαιρεῖσθαι, ἢ ὥσπερ δοκεῖ τισί, τὸν
λόγον. ἔστι δὲ τοῦτο ἐγκράτεια· αὕτη γὰρ οὐ διαφθείρει τὸν
λόγον. ἔστι δ' ἀρετὴ καὶ ἐγκράτεια ἕτερον. λεκτέον δ' ὕστε- 2
ρον περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ ὅσοις γε δοκεῖ τὸν λόγον ὀρθὸν παρέ-
χειν ἡ ἀρετή, τοῦτο αἴτιον· ἡ μὲν ἐγκράτεια τοιοῦτον, τῶν
ἐπαινετῶν δ' ἡ ἐγκράτεια. λέγωμεν δὲ προαπορήσαντες. ἔστι 3
γὰρ τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθὸν εἶναι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὸν σκο-
πὸν διαμαρτάνειν· ἔστι δὲ τὸν μὲν σκοπὸν ἡμαρτῆσθαι, τὰ δὲ
πρὸς ἐκεῖνον περαίνοντα ὀρθῶς ἔχειν, καὶ μηδέτερον. πότερον 4
δ' ἡ ἀρετὴ ποιεῖ τὸν σκοπὸν ἢ τὰ πρὸς τὸν σκοπόν; τιθέμεθα
δὴ ὅτι τὸν σκοπόν, διότι τούτου οὐκ ἔστι συλλογισμὸς οὐδὲ
λόγος. ἀλλὰ δὴ ὥσπερ ἀρχὴ τοῦτο ὑποκείσθω.

οὔτε γὰρ ἰατρὸς
σκοπεῖ εἰ δεῖ ὑγιαίνειν ἢ μή, ἀλλ' εἰ περιπατεῖν ἢ μή, οὔτε
ὁ γυμναστικὸς εἰ δεῖ εὖ ἔχειν ἢ μή, ἀλλ' εἰ παλαῖσαι ἢ
μή. ὁμοίως δ' οὐδ' ἄλλη οὐδεμία περὶ τοῦ τέλους· ὥσπερ γὰρ
ταῖς θεωρητικαῖς αἱ ὑποθέσεις ἀρχαί, οὕτω καὶ ταῖς ποιητι-
καῖς τὸ τέλος ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. ἐπειδὴ δεῖ τόδε ὑγιαίνειν,
ἀνάγκη τοδὶ ὑπάρξαι, εἰ ἔσται ἐκεῖνο, ὥσπερ ἐκεῖ, εἰ ἔστι
τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαί, ἀνάγκη τοδὶ εἶναι. τῆς μὲν οὖν νοή- 6
σεως ἀρχὴ τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως ἡ τῆς νοήσεως τελευτή.
εἰ οὖν πάσης ὀρθότητος ἢ ὁ λόγος ἢ ἡ ἀρετὴ αἰτία, εἰ μὴ

1227^b 19 ἔστι–22 = *Pol.* 1331^b26–38

10 φιλόγλυκυς Sylburg: φιλόγλυκος codd. 12 λέγωμεν L: λέγομεν PC 18 τὸ post τοῦτο suppl. dubitanter Russell ἡ μὲν] ὅτι μὲν hab. C, ut vid.: ἡ μὲν ⟨γὰρ⟩ vel ⟨ὅτι⟩ ἡ μὲν Fritzsche 19 λέγωμεν CV: λέγομεν PL 23 ὀρθὸν post σκοπὸν[1] suppl. dubitanter Rackham 24 συλλογισμὸς Ambr. Oxon., Russell: λογισμὸς Π 25 ἀλλὰ δεῖ ὥσπερ ἀρχὴν τοῦτο ὑποκεῖσθαι Allan (5) 26 ἀλλ' . . . μή[2] om. C 30 τόδε codd.: τοδὶ Spengel

ὁ λόγος, διὰ τὴν ἀρετὴν ἂν ὀρθὸν εἴη τὸ τέλος, ἀλλ' οὐ τὰ
7 πρὸς τὸ τέλος. τέλος δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα. ἔστι γὰρ πᾶσα
προαίρεσις τινὸς καὶ ἕνεκα τινός. οὗ μὲν οὖν ἕνεκα τὸ μέσον
ἐστίν, οὗ αἰτία ἡ ἀρετή, τὸ προαιρεῖσθαι οὗ ἕνεκα. ἔστι μέντοι
8 ἡ προαίρεσις οὐ τούτου, ἀλλὰ τῶν τούτου ἕνεκα. τὸ μὲν οὖν τυγ-
χάνειν τούτων ἄλλης δυνάμεως, ὅσα ἕνεκα τοῦ τέλους δεῖ
πράττειν· τοῦ δὲ τὸ τέλος ὀρθὸν εἶναι τῆς προαιρέσεως {οὗ} ἡ
9 ἀρετὴ αἰτία. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς προαιρέσεως κρίνομεν
ποῖός τις· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τίνος ἕνεκα πράττει, ἀλλ' οὐ τί
10 πράττει. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία τῶν ἐναντίων ἕνεκα ποιεῖ
τὴν προαίρεσιν. εἰ δή τις, ἐφ' αὑτῷ ὂν πράττειν μὲν τὰ
καλὰ ἀπρακτεῖν δὲ τὰ αἰσχρά, τοὐναντίον ποιεῖ, δῆλον ὅτι
οὐ σπουδαῖός ἐστιν οὗτος ὁ ἄνθρωπος. ὥστ' ἀνάγκη τήν τε
κακίαν ἑκούσιον εἶναι καὶ τὴν ἀρετήν· οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη τὰ
11 μοχθηρὰ πράττειν. διὰ ταῦτα καὶ ψεκτὸν ἡ κακία καὶ ἡ
ἀρετὴ ἐπαινετόν· τὰ γὰρ ἀκούσια αἰσχρὰ καὶ κακὰ οὐ ψέ-
γεται οὐδὲ τὰ ἀγαθὰ ἐπαινεῖται, ἀλλὰ τὰ ἑκούσια. ἔτι πάν-
τας ἐπαινοῦμεν καὶ ψέγομεν εἰς τὴν προαίρεσιν βλέποντες
μᾶλλον ἢ εἰς τὰ ἔργα· καίτοι αἱρετώτερον ἡ ἐνέργεια τῆς
ἀρετῆς, ὅτι πράττουσι μὲν φαῦλα καὶ ἀναγκαζόμενοι,
12 προαιρεῖται δ' οὐδείς. ἔτι διὰ τὸ μὴ ῥᾴδιον εἶναι ἰδεῖν τὴν
προαίρεσιν ὁποία τις, διὰ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἀναγκαζό-
13 μεθα κρίνειν ποῖός τις. αἱρετώτερον μὲν οὖν ἡ ἐνέργεια, ἐπαι-
νετώτερον δ' ἡ προαίρεσις. ἔκ τε τῶν κειμένων οὖν συμβαίνει
ταῦτα, καὶ ἔτι ὁμολογεῖται τοῖς φαινομένοις.

35 ὀρθὸν ἂν Marc.: ἂν ὀρθὸν ἂν Ald. 36 τὸ[2] secl. Ross 38 τὸ codd., Dirlmeier, dubitanter Kenny ((2), 85–7), aut τοῦ con. idem: τῷ Fritzsche post προαιρεῖσθαι hab. οὗ ἕνεκα codd. (οὗ ἕνεκα δεῖ CL): secl. Richards 39 τῶν P: τῆς CL **1228ᵃ** 1 τοῦ codd.: τὸ dubitanter Kenny ((2), 87) εἶναι, τῆς προαιρέσεως. {οὗ . . . 2 αἰτία} Allan (5): αἰτία om. C {οὗ} secl. Fritzsche: οὗ Kenny, ἐστιν subaudiendum ((2), 87) 10 ἀκούσια] ἑκούσια L[2], ut vid. ψέγεται PC: ψεκτά L 11 ἐπαινεῖται PC: ἐπαινετά L 14 ὅτι codd.: ἔτι Ald., Bekker, *et* Λ[1] 15 μὴ PC: om. L 17 ὁποῖός L

ὅτι μὲν οὖν μεσότητές εἰσί †τε ἐν ταῖς ἀρεταῖς† (καὶ 1
αὗται προαιρετικαὶ καὶ αἱ ἐναντίαι κακίαι), καὶ τίνες εἰσὶν
αὗται, καθόλου εἴρηται· καθ' ἑκάστην δὲ λαμβάνοντες λέγω-
μεν ἐφεξῆς, καὶ πρῶτον εἴπωμεν περὶ ἀνδρείας.
σχεδὸν δὴ 2
δοκεῖ πᾶσιν ὅ τ' ἀνδρεῖος εἶναι περὶ φόβους καὶ ἡ ἀνδρεία
μία τῶν ἀρετῶν. διείλομεν δ' ἐν τῇ διαγραφῇ πρότερον καὶ
θράσος καὶ φόβον ἐναντία· καὶ γάρ ἐστί πως ἀντικείμενα
ἀλλήλοις. δῆλον οὖν ὅτι καὶ οἱ κατὰ τὰς ἕξεις ταύτας λεγό- 3
μενοι ὁμοίως ἀντικείσονται σφίσιν αὐτοῖς, οἷον ὁ δειλός
(οὗτος γὰρ λέγεται κατὰ τὸ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ
θαρρεῖν ἧττον ἢ δεῖ) καὶ ὁ θρασύς· καὶ γὰρ οὗτος κατὰ τὸ
τοιοῦτος εἶναι οἷος φοβεῖσθαι μὲν ἧττον ἢ δεῖ, θαρρεῖν δὲ
μᾶλλον ἢ δεῖ. διὸ καὶ παρωνυμιάζεται· ὁ γὰρ θρασὺς
παρὰ τὸ θράσος λέγεται παρωνύμως. ὥστ' ἐπεὶ ἡ ἀνδρεία 4
ἐστὶν ἡ βελτίστη ἕξις περὶ φόβους καὶ θάρρη, δεῖ δὲ μήθ'
οὕτως ὡς οἱ θρασεῖς (τὰ μὲν γὰρ ἐλλείπουσι, τὰ δ' ὑπερβάλ-
λουσι) μήθ' οὕτως ὡς οἱ δειλοί (καὶ γὰρ οὗτοι ταὐτὸ ποιοῦσι,
1228b πλὴν οὐ περὶ ταὐτὰ ἀλλ' ἐξ ἐναντίας· τῷ μὲν γὰρ θαρρεῖν
ἐλλείπουσι, τῷ δὲ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλουσι), δῆλον ὡς ἡ
μέση διάθεσις θρασύτητος καὶ δειλίας ἐστὶν ἀνδρεία· αὕτη
γὰρ βελτίστη.
δοκεῖ δ' ὁ ἀνδρεῖος ἄφοβος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ 5
πολύ, ὁ δὲ δειλὸς φοβητικός, καὶ ὁ μὲν καὶ πολλὰ καὶ

1228a 23–6 = *EN* 1114b26–30, 1115a4–6   26–30a36 = *EN* 1115a6–1117b22   30–5 = *EN* 1115b28–1116a2

---

23 τε secl. Richards: εἰσί post τε tra. Rackham   †τε ἐν ταῖς ἀρεταῖς†] 'verba haud integra' Russell: αἱ ἀρεταί Fritzsche: ταῖς P: om. CL   24 τε post αὗται suppl. Richards: αἱ om. PC   25 λέγωμεν CL: λέγομεν P   28 ἐκ τῆς διαγραφῆς P^2C   πρότερον Bonitz: πότερον codd.   καὶ om. L   29 φόβον CL: φόβος cett.   33 οὗτος] ὁ τοιοῦτος C   36 ἐπεὶ ἡ ἀνδρεία P: ἐπεὶ τῇ ἀνδρείᾳ Ald.: *fortitudini* Λ^1: ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ CL   **1228b** 1 ὡς post πλὴν add. PC   5 καί^2 PC: om. L

ὀλίγα καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ φοβεῖσθαι, καὶ σφόδρα καὶ
ταχύ, ὁ δὲ τὸ ἐναντίον ἢ οὐ φοβεῖσθαι ἢ ἠρέμα καὶ μόλις
καὶ ὀλιγάκις καὶ μεγάλα, καὶ ὁ μὲν ὑπομένει τὰ φοβερὰ
6 σφόδρα, ὁ δὲ οὐδὲ τὰ ἠρέμα. ποῖα οὖν ὑπομένει ὁ ἀνδρεῖος,
πρῶτον πότερον τὰ ἑαυτῷ φοβερὰ ἢ τὰ ἑτέρῳ; εἰ μὲν δὴ τὰ
ἑτέρῳ φοβερά, οὐθὲν σεμνὸν φαίη ἄν τις εἶναι· ⟨οὐδ'⟩ εἰ τὰ
αὑτῷ, ⟨εἰ μὴ⟩ εἴη {ἂν} αὑτῷ μεγάλα καὶ πολλὰ φοβερά. ⟨φοβερὰ
δὲ τὰ⟩ φόβου ποιητικὰ ἑκάστῳ ᾗ φοβερά, οἷον εἰ μὲν σφόδρα
φοβερά, εἴη ἂν ἰσχυρὸς ὁ φόβος, εἰ δ' ἠρέμα, ἀσθενής.
ὥστε συμβαίνει τὸν ἀνδρεῖον μεγάλους φόβους καὶ
πολλοὺς φοβεῖσθαι. ἐδόκει δὲ τοὐναντίον ἡ ἀνδρεία
ἄφοβον παρασκευάζειν, τοῦτο δ' εἶναι ἐν τῷ ἢ μηθὲν
7 ἢ ὀλίγα φοβεῖσθαι, καὶ ἠρέμα καὶ μόλις. ἀλλ' ἴσως τὸ
φοβερὸν λέγεται, ὥσπερ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθόν,
διχῶς. τὰ μὲν γὰρ ἁπλῶς, τὰ δὲ τινὶ μὲν καὶ ἡδέα καὶ
ἀγαθά ἐστιν, ἁπλῶς δ' οὔ, ἀλλὰ τοὐναντίον φαῦλα καὶ
οὐχ ἡδέα, ὅσα τοῖς πονηροῖς ὠφέλιμα καὶ ὅσα ἡδέα τοῖς
8 παιδίοις ᾗ παιδία. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φοβερὰ τὰ μὲν
ἁπλῶς ἐστί, τὰ δὲ τινί. ἃ μὲν δὴ ⟨ὁ⟩ δειλὸς φοβεῖται ᾗ
δειλός, τὰ μὲν οὐδενί ἐστι φοβερά, τὰ δ' ἠρέμα· τὰ δὲ τοῖς
πλείστοις φοβερά, καὶ ὅσα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ταῦθ' ἁπλῶς
9 φοβερὰ λέγομεν. ὁ δ' ἀνδρεῖος πρὸς ταῦτ' ἔχει ἀφόβως,
καὶ ὑπομένει τὰ τοιαῦτα φοβερά, ἃ ἔστι μὲν ὡς φοβερὰ
αὑτῷ ⟨φαίνεται⟩, ἔστι δ' ὡς οὔ, ᾗ μὲν ἄνθρωπος, φοβερά, ᾗ δ'
ἀνδρεῖος, οὐ φοβερὰ ἀλλ' ἢ ἠρέμα ἢ οὐδαμῶς. ἔστι μέντοι
10 φοβερὰ ταῦτα· τοῖς γὰρ πλείστοις φοβερά. διὸ καὶ ἐπαινεῖται

1228^{b} 18–38 = *EN* 1115^{b}7–15

10 πρῶτον om. PC ἑαυτῷ] αὑτῷ C: αὐτῷ L 11 ⟨οὐδ'⟩ εἰ suppl. Robinson: εἰ δὲ *Π* 12 αὑτῷ PC: αὐτῷ L ⟨εἰ μὴ⟩ εἴη {ἂν} Robinson: εἴη ἂν om. P αὑτῷ L: αὐτῷ P, C, ut vid. μεγάλα καὶ secl. Solomon πολλὰ *Π*: om. Marc.; cf. v. Fragstein, 124 12–12^{a} ⟨φοβερὰ^{2} δὲ τὰ⟩ (τὰ δὲ φοβερά, Bonitz) suppl. Dirlmeier (cl. 29^{a}33) 12^{a} ᾗ] cf. 28^{b}22, 23: ᾧ codd., secl. Spengel: καθ' ὅσον Russell 15 φοβεῖσθαι Bas.^{3}, Ross: ποιεῖσθαι codd. 16 ἄφοβον PC: φόβον L: *timidum Λ*^{1} 19 καὶ^{2} om. L 23 ⟨ὁ⟩ suppl. Fritzsche 26 φοβερὰ om. L 28 ⟨φαίνεται⟩ suppl. Allan (5)

ἡ ἕξις· ὥσπερ γὰρ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑγιεινὸς ἔχει. καὶ γὰρ
οὗτοι οὐ τῷ ὑπὸ μηθενὸς ὁ μὲν πόνου τρίβεσθαι, ὁ δ' ὑπὸ μη-
δεμιᾶς ὑπερβολῆς, τοιοῦτοι εἰσίν, ἀλλὰ τῷ ὑπό τούτων ἀπα-
θεῖς εἶναι, ἤ ἁπλῶς ἢ ἠρέμα, ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ ἤ οἱ πλεῖ-
στοι. οἱ μὲν οὖν νοσώδεις καὶ ἀσθενεῖς καὶ δειλοὶ καὶ ὑπὸ 11
τῶν κοινῶν παθημάτων πάσχουσί τι, πλὴν θᾶττόν τε καὶ
μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί· καὶ ἔτι ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ πάσχουσιν,
ὑπὸ τούτων ἀπαθεῖς ἢ ὅλως ἢ ἠρέμα.

ἀπορεῖται δ' εἰ τῷ 12
ἀνδρείῳ οὐθέν ἐστι φοβερόν, οὐδ' ἂν φοβηθείη. ἢ οὐθὲν
1229^{a} κωλύει τόν εἰρημένον τρόπον; ἡ γὰρ ἀνδρεία ἀκολούθησις
τῷ λόγῳ ἐστίν, ὁ δὲ λόγος τὸ καλὸν αἱρεῖσθαι κελεύει. διὸ
καὶ ὁ μὴ διὰ τοῦτο ὑπομένων αὐτά, οὗτος ἤτοι ἐξέστηκεν ἢ
θρασύς· ὁ δὲ διὰ τό καλὸν ἄφοβος καὶ ἀνδρεῖος μόνος. ὁ μὲν 13
οὖν δειλὸς καὶ ἃ μὴ δεῖ φοβεῖται, ὁ δὲ θρασὺς καὶ ἃ μὴ δεῖ
θαρρεῖ· ὁ δ' ἀνδρεῖος ἄμφω ἃ δεῖ, καὶ ταύτῃ μέσος ἐστίν.
ἃ γὰρ ἂν ὁ λόγος κελεύῃ, ταῦτα καὶ θαρρεῖ καὶ φοβεῖται.
ὁ δὲ λόγος τὰ μεγάλα λυπηρὰ καὶ φθαρτικὰ οὐ κελεύει
ὑπομένειν, ἂν μὴ καλὸν ᾖ. ὁ μὲν οὖν θρασύς, καὶ εἰ μὴ κε- 14
λεύει, ταῦτα θαρρεῖ, ὁ δὲ δειλὸς οὐδ' ἂν κελεύῃ· ὁ δὲ ἀν-
δρεῖος μόνον, ἐὰν κελεύῃ.

ἔστι δ' εἴδη ἀνδρείας πέντε λεγό- 15
μενα καθ' ὁμοιότητα· ⟨τὰ⟩ αὐτὰ γὰρ ὑπομένουσιν, ἀλλ' οὐ
διὰ τὰ αὐτά. μία μὲν πολιτική· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ δι' αἰδῶ οὖσα.
δευτέρα ἡ στρατιωτική· αὕτη δὲ δι' ἐμπειρίαν καὶ τὸ εἰδέναι,
οὐχ ὥσπερ Σωκράτης ἔφη τὰ δεινά, ἀλλὰ {ὅτι} τὰς βοηθείας

1229^{a} 4 cf. *EN* 1115^{a}29 ἐν–31, 1115^{b}5, 12–13, 21, 1116^{a}15, 1116^{b}2–3   11–31 = *EN* 1116^{a}16 λέγονται–1117^{a}27

34 ἢ^{3} Russell: καὶ codd.: ἢ καὶ vel οἱ ἄλλοι καὶ Richards   37 καὶ ἔτι P^{1}CL: οἱ δὲ mg. P^{2}, addito ἴσως: καίτοι Fritzsche: καίπερ ἐνίοτε Ross   **1229^{a}** 2 τὸ] τῷ C   αἱρεῖσθαι PC: ἀναιρεῖσθαι L 3 τοῦτο C, mg. Casaubon: τοῦτον PL: τούτων Casaubon   9 καλὸν Allan ((4), 71, cl. 30^{a}32–3): καλὰ codd.   11 μόνον Rackham: μόνος codd.   12 ⟨τὰ⟩ suppl. V   13 ἡ ante πολιτική suppl. Fritzsche   15 ἀλλὰ {ὅτι} secl. Sylburg: ἀλλ' ὅτι codd. (cf. 30^{a}9–10): ἴσασι post ὅτι suppl. Bonitz: ἀλλὰ τὸ Jackson ((6), 159; sc. εἰδέναι post δεινῶν 29^{a}16)   τὰς] τοὺς L

16 τῶν δεινῶν. τρίτη δ' ἡ δι' ἀπειρίαν καὶ ἄγνοιαν, δι' ἣν τὰ
παιδία καὶ οἱ μαινόμενοι οἱ μὲν ὑπομένουσι τὰ φερόμενα,
οἱ δὲ λαμβάνουσι τοὺς ὄφεις. ἄλλη δ' ἡ κατ' ἐλπίδα, καθ'
ἣν οἵ τε κατευτυχηκότες πολλάκις ὑπομένουσι τοὺς κινδύνους
17 καὶ οἱ μεθύοντες· εὐέλπιδας γὰρ ποιεῖ ὁ οἶνος. ἄλλη δὲ
διὰ πάθος ἀλόγιστον, οἷον δι' ἔρωτα καὶ θυμόν. ἄν τε γὰρ
ἐρᾷ, θρασὺς μᾶλλον ἢ δειλός, καὶ ὑπομένει πολλοὺς κινδύ-
νους, ὥσπερ ὁ ἐν Μεταποντίῳ τὸν τύραννον ἀποκτείνας καὶ ὁ
ἐν Κρήτῃ μυθολογούμενος· καὶ δι' ὀργὴν καὶ θυμὸν ὡσαύ-
τως. ἐκστατικὸν γὰρ ὁ θυμός. διὸ καὶ οἱ ἄγριοι σύες ἀν-
δρεῖοι δοκοῦσιν εἶναι, οὐκ ὄντες· ὅταν γὰρ ἐκστῶσι, τοιοῦτοι
18 εἰσίν, εἰ δὲ μή, ἀνώμαλοι, ὥσπερ οἱ θρασεῖς. ὅμως δὲ μά-
λιστα φυσικὴ ἡ τοῦ θυμοῦ· ἀήττητον γὰρ ὁ θυμός, διὸ καὶ
19 οἱ παῖδες ἄριστα μάχονται. διὰ νόμον δὲ ἡ πολιτικὴ ἀν-
δρεία. κατ' ἀλήθειαν δὲ οὐδεμία τούτων, ἀλλὰ πρὸς τὰς
παρακελεύσεις τὰς ἐν τοῖς κινδύνοις χρήσιμα ταῦτα πάντα.
20 περὶ δὲ τῶν φοβερῶν νῦν μὲν ἁπλῶς εἰρήκαμεν, βέλτιον
δὲ διορίσασθαι μᾶλλον. ὅλως μὲν οὖν φοβερὰ λέγεται τὰ ποιη-
τικὰ φόβου. τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα φαίνεται ποιητικὰ λύπης
φθαρτικῆς· τοῖς γὰρ ἄλλην τινὰ προσδεχομένοις λύπην
ἑτέρα μὲν ἂν τις ἴσως λύπη γένοιτο καὶ πάθος ἕτερον, φό-
βος δ' οὐκ ἔσται, οἷον εἴ τις προορῷτο ὅτι λυπήσεται λύπην
ἣν οἱ φθονοῦντες λυποῦνται, ἢ τοιαύτην οἵαν οἱ ζηλοῦντες ἢ οἱ
21 αἰσχυνόμενοι. ἀλλ' ἐπὶ μόναις ταῖς τοιαύταις φαινομέναις
ἔσεσθαι λύπαις φόβος γίνεται, ὅσων ἡ φύσις ἀναιρετικὴ τοῦ
ζῆν. διὸ καὶ σφόδρα τινὲς ὄντες μαλακοὶ περὶ ἔνια ἀνδρεῖοι **1229ᵇ**
εἰσί, καὶ ἔνιοι σκληροὶ καὶ καρτερικοὶ {καὶ} δειλοί.
22 καὶ δὴ καὶ

1229ᵇ 2–13 cf. *EN* 1115ª17–27

17 φερόμενα] φοβερὰ L: ἐπιφερόμενα Rackham (sed cf. 29ᵇ27) 19 κατευτυχηκότες codd.: κατευωχηκότες Ald.: *laute convivati* Λ[1] 22 καὶ Casaubon: *multaque* Λ[1]: ἢ codd. 23 μεταπόντῳ V ἀποκτείνειν C 25 σύες PC: θῆρες L 37 λυπήσεται Bekker: λύπη ἔσται codd. 38 οἱ[1] om. L **1229ᵇ** 2 {καὶ[3]} secl. V καὶ δὴ καὶ P: καὶ δὴ CL

δοκεῖ σχεδὸν ἴδιον τῆς ἀνδρείας εἶναι τὸ περὶ τὸν θάνατον
καὶ τὴν περὶ τούτου λύπην ἔχειν πώς. εἰ γάρ τις εἴη τοιοῦτος
οἷος πρὸς ἀλέας καὶ ψύχη καὶ τὰς τοιαύτας λύπας ὑπομενε-
τικός, ὡς ὁ λόγος, ἀκινδύνους οὔσας, πρὸς δὲ τὸν θάνατον
καὶ μαλακὸς καὶ περίφοβος, μὴ δι' ἄλλο τι πάθος ἀλλὰ
δι' αὐτὴν τὴν φθοράν, ἄλλος δὲ πρὸς μὲν ἐκείνας μαλακός,
πρὸς δὲ τὸν θάνατον ἀπαθής· ἐκεῖνος μὲν ἂν εἶναι δόξειε
δειλός, οὗτος δ' ἀνδρεῖος. καὶ γὰρ κίνδυνος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις 23
λέγεται μόνοις τῶν φοβερῶν, ὅταν πλησίον ᾖ τὸ τῆς τοιαύ-
της φθορᾶς ποιητικόν. φαίνεται δὲ κίνδυνος, ὅταν πλησίον
φαίνηται.

τὰ μὲν οὖν φοβερά, περὶ ὅσα φαμὲν εἶναι τὸν
ἀνδρεῖον, εἴρηται δὴ ὅτι τὰ φαινόμενα ποιητικὰ λύπης τῆς
φθαρτικῆς· ταῦτα μέντοι πλησίον τε φαινόμενα καὶ μὴ
πόρρω, καὶ τοσαῦτα τῷ μεγέθει ὄντα ἢ φαινόμενα ὥστ'
εἶναι σύμμετρα πρὸς ἄνθρωπον. ἔνια γὰρ ἀνάγκη παντὶ 24
φαίνεσθαι ἀνθρώπῳ φοβερὰ καὶ διαταράττειν. οὐθὲν γὰρ
κωλύει, ὥσπερ θερμὰ καὶ ψυχρά, καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων
ἐνίας ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι καὶ τὰς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος
ἕξεις· οὕτω καὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ⟨ἔνια⟩ παθημάτων.

οἱ μὲν ⟨οὖν⟩ δειλοὶ καὶ θρασεῖς διαψεύδονται διὰ τὰς ἕξεις·
τῷ μὲν γὰρ δειλῷ τά τε μὴ φοβερὰ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι καὶ τὰ 25
ἠρέμα σφόδρα, τῷ δὲ θρασεῖ τὸ ἐναντίον τά τε φοβερὰ θαρρα-
λέα καὶ τὰ σφόδρα ἠρέμα, τῷ δ' ἀνδρείῳ τἀληθῆ μάλιστα.
διόπερ οὔτ' εἴ τις ὑπομένει τὰ φοβερὰ δι' ἄγνοιαν, ἀνδρεῖος,
οἷον εἴ τις τοὺς κεραυνοὺς ὑπομένει φερομένους διὰ μανίαν, οὔτ'

4 περὶ om. L 5 ἀλέας] θερμασίας sup. P[2] 6 εἶναι ante ὡς dubitanter suppl. Richards 12 δὲ Π: καὶ post δὲ add. Marc.: γὰρ Susemihl 13 φαίνηται Sylburg: φαίνεται codd. 14 δὴ ὅτι PC: διότι L 15–16 καὶ . . . φαινόμενα om. Marc. 16 καὶ om. P 21 ⟨ἔνια⟩ suppl. Robinson: τινα post καὶ suppl. Ross 22 ⟨οὖν⟩ suppl. Bonitz: om. codd.: *enim* Λ[1]: lac. pos. V διαφεύδονται codd.: ἐπιφεύδονται Susemihl 26 ὑπομένει CL: ὑπομένοι P, Susemihl 27 ὑπομένει codd.: ὑπομένοι Spengel ἐπιφερομένους dubitanter Rackham (cl. 29^{a}18)

εἰ γιγνώσκων ὅσος ὁ κίνδυνος, διὰ θυμόν, οἷον οἱ Κελτοὶ πρὸς
τὰ κύματα ὅπλα ἀπαντῶσι λαβόντες, καὶ ὅλως ἡ βαρβα-
26 ρικὴ ἀνδρεία μετὰ θυμοῦ ἐστίν. ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἄλλας ἡδονὰς
ὑπομένουσιν. καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ἡδονήν ἔχει τινά· μετ' ἐλπί-
δος γάρ ἐστι τιμωρίας. ἀλλ' ὅμως οὔτ' εἰ διὰ ταύτην οὔτ' εἰ δι'
ἄλλην ἡδονὴν ὑπομένει τις τὸν θάνατον ἢ ⟨διὰ⟩ φυγὴν μειζό-
27 νων λυπῶν, οὐδεὶς δικαίως ⟨ἂν⟩ ἀνδρεῖος λέγοιτο τούτων. εἰ γὰρ
ἦν ἡδὺ τὸ ἀποθνήσκειν, πολλάκις ἂν δι' ἀκρασίαν ἀπέθνησκον
οἱ ἀκόλαστοι, ὥσπερ καὶ νῦν αὐτοῦ μὲν τοῦ ἀποθνήσκειν οὐκ
ὄντος ἡδέος, τῶν ποιητικῶν δ' αὐτοῦ, πολλοὶ δι' ἀκρασίαν
περιπίπτουσιν εἰδότες, ὧν οὐθεὶς ⟨ἂν⟩ ἀνδρεῖος εἶναι δόξειεν, εἰ
καὶ πάνυ ἑτοίμως ἀποθνήσκοι. οὔτ' εἰ φεύγοντες τὸ πονεῖν,
ὅπερ πολλοὶ ποιοῦσιν, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδεὶς ἀνδρεῖος, καθ-
άπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ

φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πονεῖν ἡσσώμενοι, **1230^{a}**
θανεῖν ἐρῶσιν.

ὥσπερ καὶ τὸν Χείρωνα μυθολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ
28 ἕλκους ὀδύνην εὔξασθαι ἀποθανεῖν ἀθάνατον ὄντα. παραπλησίως
δὲ τούτοις καὶ ὅσοι δι' ἐμπειρίαν ὑπομένουσι τοὺς κινδύνους,
ὅνπερ τρόπον σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτικῶν ἀνθρώπων
ὑπομένουσιν. αὐτὸ γὰρ τοὐναντίον ἔχει ἢ ὡς ᾤετο Σωκράτης,
ἐπιστήμην οἰόμενος εἶναι τὴν ἀνδρείαν. οὔτε γὰρ διὰ τὸ εἰδέναι
τὰ φοβερὰ θαρροῦσιν οἱ ἐπὶ τοὺς ἱστοὺς ἀναβαίνειν ἐπιστά-
μενοι, ἀλλ' ὅτι ἴσασι τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν· οὔτε δι' ὃ θαρρα-
29 λεώτερον ἀγωνίζονται, τοῦτο ἀνδρεία, καὶ γὰρ ἂν ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ
πλοῦτος κατὰ Θέογνιν ἀνδρεία εἶεν·

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος.

28–30 = *EN* $1115^{b}26$–8; Str. 7. 293   30–$30^{a}4$ = *EN* $1116^{a}10$–15, $1117^{a}5$–9 τι   **1230^{a}** 4–16 = *EN* $1116^{b}3$–19; cf. $1115^{b}1$ οὐχ–4

33 ⟨διὰ⟩ dubitanter suppl. Rackham   34 ⟨ἂν⟩ suppl. Spengel   38 ⟨ἂν⟩ suppl. Spengel   39 ἑτοίμως P[1]CL: ἴσχει post ἑτοίμως suppl. P[2]: ἕτοιμος Bekker   ἀποθνήσκοι dubitanter Rackham: ἀποθνήσκειν codd.: ἀποθνήσκει V   **1230^{a}** 8 τὴν ἀνδρείαν εἶναι L   9 ἱστοὺς L   10 διὸ CL

φανερῶς ⟨δ'⟩ ἔνιοι δειλοὶ ὄντες ὅμως ὑπομένουσι δι' ἐμπειρίαν· τοῦτο δέ, ὅτι οὐκ οἴονται κίνδυνον εἶναι· ἴσασι γὰρ τὰς βοηθείας. σημεῖον δέ· ὅταν γὰρ μὴ ἔχειν οἴωνται βοήθειαν, ἀλλ' ἤδη πλησίον ᾖ τὸ δεινόν, οὐχ ὑπομένουσιν. ἀλλὰ πάντων τῶν 30 τοιούτων ἀνδρείων οἱ διὰ τὴν αἰδῶ ὑπομένοντες μάλιστα φανεῖεν ⟨ἂν⟩ ἀνδρεῖοι, καθάπερ καὶ Ὅμηρος τὸν Ἕκτορά φησιν ὑπομεῖναι τὸν κίνδυνον τὸν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα·

Ἕκτορα δ' αἰδὼς εἷλε·

⟨καὶ⟩

Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει.

καὶ ἐστὶν ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία αὕτη.

ἡ δ' ἀληθὴς οὔτε αὕτη οὔτ' 31 ἐκείνων οὐδεμία, ἀλλὰ ὁμοία μέν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν θηρίων, ἃ διὰ τὸν θυμὸν ὁμόσε τῇ πληγῇ φέρεται. οὔτε γὰρ ὅτι ἀδοξήσει, δεῖ μένειν τὸ φοβερόν, οὔτε δι' ὀργήν, οὔτε διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀποθανεῖσθαι, ἢ διὰ τὸ δυνάμεις ἔχειν φυλακτικάς· οὐδὲ γὰρ οἰήσεται οὕτω γε φοβερὸν εἶναι οὐθέν. ἀλλ' 32 ἐπειδὴ πᾶσα ⟨γ'⟩ ἀρετὴ προαιρετική (τοῦτο δὲ πῶς λέγομεν, εἴρηται πρότερον, ὅτι ἕνεκά τινος πάντα αἱρεῖσθαι ποιεῖ, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ οὗ ἕνεκα, τὸ καλόν), δῆλον ὅτι καὶ ἡ ἀνδρεία ἀρετή τις οὖσα ἕνεκά τινος ποιήσει τὰ φοβερὰ ὑπομένειν, ὥστ' οὔτε δι' ἄγνοιαν (ὀρθῶς γὰρ μᾶλλον ποιεῖ κρίνειν) οὔτε δι' ἡδονήν, ἀλλ' ὅτι καλόν, ἐπεί, ἄν γε μὴ καλὸν ᾖ ἀλλὰ μανικόν, οὐχ ὑπομένει· αἰσχρὸν γάρ.

περὶ ποῖα μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἀν- 33 δρεία μεσότης καὶ τίνων καὶ διὰ τί, καὶ τὰ φοβερὰ τίνα

16–21 = *EN* 1116^{a}17–29 21 sqq. = *EN* 1116^{b}13–1117^{a}1

13 ⟨δ'⟩ suppl. Rieckher: lac. pos. V 17 ἀνδρείων Spengel: αἰτίων codd., secl. Richards 18 ⟨ἂν⟩ suppl. Susemihl 20 ⟨καὶ⟩ suppl. Fritzsche ἐλεγχίην L 24 τὸ φοβερόν Russell (cl. 30^{a}30): φοβουμένους codd.: φοβούμενον Casaubon 26 οὐδὲ Bekker: οὔτε codd. 27 ⟨γ'⟩ add. Marc.: om. *Π* (sed cf. Denniston, 115) 33 ὑπομένει codd.: ὑπομενεῖ Richards (cl. 30^{a}30 ποιήσει)

δύναμιν ἔχει, σχεδὸν εἴρηται κατὰ τὴν παροῦσαν ἔφοδον
II ἱκανῶς· περὶ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας μετὰ ταῦτα δι-
ελέσθαι πειρατέον. λέγεται δ' ὁ ἀκόλαστος πολλαχῶς. ὅ τε
γὰρ μὴ κεκολασμένος πω μηδ' ἰατρευμένος, ὥσπερ ἄτμη-
τος ὁ μὴ τετμημένος, καὶ τούτων ὁ μὲν δυνατός, ὁ δ' ἀδύ- **1230^{b}**
νατος· (ἄτμητον γὰρ τό τε μὴ δυνάμενον τμηθῆναι καὶ τὸ
2 δυνατὸν μὲν μὴ τετμημένον δέ). τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
τὸ ἀκόλαστον. καὶ γὰρ τὸ μὴ πεφυκὸς δέχεσθαι κόλασιν,
καὶ τὸ πεφυκὸς μὲν μὴ κεκολασμένον δὲ περὶ ἁμαρτίας,
περὶ ἃς ὀρθοπραγεῖ ὁ σώφρων, ὥσπερ οἱ παῖδες· κατὰ ταύ-
3 την γὰρ ἀκόλαστοι λέγονται τὴν ἀκολασίαν. ἔτι δ' ἄλλον
τρόπον οἱ δυσίατοι καὶ οἱ ἀνίατοι πάμπαν διὰ κολάσεως.
πλεοναχῶς δὲ λεγομένης τῆς ἀκολασίας, ὅτι μὲν περὶ ἡδο-
νάς τινας καὶ λύπας εἰσί, φανερόν, καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ ταύ-
τας διακεῖσθαί πως καὶ ἀλλήλων διαφέρουσι καὶ τῶν ἄλ-
λων· (διεγράψαμεν δὲ πρότερον πῶς τὴν ἀκολασίαν ὀνομά-
4 ζοντες μεταφέρομεν). τοὺς γὰρ ἀκινήτως ἔχοντας δι' ἀναι-
σθησίαν πρὸς ταύτας τὰς ἡδονὰς οἱ μὲν καλοῦσιν ἀναισθήτους,
5 οἱ δὲ ἄλλοις ὀνόμασι τοιούτοις προσαγορεύουσιν. ἔστι δ' οὐ
πάνυ γνώριμον τὸ πάθος οὐδ' ἐπιπόλαιον διὰ τὸ πάντας ἐπὶ
θάτερον ἁμαρτάνειν μᾶλλον καὶ πᾶσιν εἶναι σύμφυτον τὴν
τῶν τοιούτων ἡδέων ἧτταν καὶ αἴσθησιν. μάλιστα δ' εἰσὶ
τοιοῦτοι, οἵους οἱ κωμῳδοδιδάσκαλοι παράγουσιν ἀγροίκους, οἳ
οὐδὲ τὰ μέτρια καὶ τὰ ἀναγκαῖα πλησιάζουσι τοῖς ἡδέσιν.
6 ἐπεὶ δ' ὁ σώφρων ἐστὶ περὶ ἡδονάς, ἀνάγκη καὶ περὶ ἐπιθυ-

36–31^{b}4 = *EN* 1117^{b}23–1119^{b}18 37 *λέγεται*–30^{b}20 = *EN* 1119^{a}33–^{b}18 **1230^{b}** 21–31^{a}26 = *EN* 1117^{b}27–1118^{b}8

---

35 *ἔχει* om. L 38 *πω* V, Ross: *πως* codd. *ἰατρευμένος* Spengel: *ἰατρευόμενος* codd., Dirlmeier **1230^{b}** 3 *δὲ*^{2} om. L 8 *οἱ*^{2} om. CL *διὰ κολάσεως* L: *δι' ἀκολασίαν* P: *δι' ἀκολασίας* C 12 *πρότερον* L: *πότερον* PC *ὀνομάζοντες*] *ὄνομα* C 13 *γὰρ* codd., Allan (5): *δὲ* Susemihl 14 *ταύτας τὰς* Spengel: *τὰς αὐτὰς* codd. 15 *τοιούτοις* codd.: ⟨*τοὺς*⟩ *τοιούτους* dubitanter Russell post *προσαγορεύουσιν* lac. susp. Susemihl (cl. 31^{b}1) 16 *ἐπιπόλαιον*] *ἐπὶ πόλεως* C 19 *κωμῳδοδιδάσκαλοι* L: *κωμῳδιδάσκαλοι* P: *κωμοδιδάσκαλοι* C

μίας τινὰς αὐτὸν εἶναι. δεῖ δὴ λαβεῖν περὶ τίνας. οὐ γὰρ
περὶ πάσας οὐδὲ περὶ ἅπαντα τὰ ἡδέα ὁ σώφρων σώφρων
ἐστίν, ἀλλὰ τῇ μὲν δόξῃ περὶ δύο τῶν αἰσθητῶν, περί τε τὸ
γευστὸν καὶ τὸ ἁπτόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ περὶ τὸ ἁπτόν· περὶ 7
γὰρ τὴν διὰ τῆς ὄψεως ἡδονὴν τῶν καλῶν ἄνευ ἐπιθυμίας
ἀφροδισίων, ἢ λύπην τῶν αἰσχρῶν, καὶ περὶ τὴν διὰ τῆς
ἀκοῆς τῶν εὐαρμόστων ἢ ἀναρμόστων, ἔτι δὲ πρὸς τὰς δι'
ὀσφρήσεως, τάς τε ἀπὸ εὐωδίας καὶ τὰς ἀπὸ δυσωδίας, οὐκ
ἔστιν ὁ σώφρων. οὐδὲ γὰρ ἀκόλαστος οὐδεὶς λέγεται τῷ πά-
σχειν ἢ μὴ πάσχειν. εἰ γοῦν τις ἢ καλὸν ἀνδριάντα θεώ- 8
μενος ἢ ἵππον ἢ ἄνθρωπον, ἢ ἀκροώμενος ᾄδοντος, μὴ βού-
λοιτο μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε ἀφροδισιάζειν, ἀλλὰ
τὰ μὲν καλὰ θεωρεῖν τῶν δ' ᾀδόντων ἀκούειν, οὐκ ἂν δόξειεν
ἀκόλαστος εἶναι, ὥσπερ οὐδ' οἱ κηλούμενοι παρὰ ταῖς Σειρῆσιν.
ἀλλὰ περὶ τὰ δύο τῶν αἰσθητῶν ταῦτα, περὶ ἅπερ καὶ 9
τἆλλα θηρία μόνον τυγχάνει αἰσθητικῶς ἔχοντα, καὶ χαί-
ροντα καὶ λυπούμενα, περὶ τὰ γευστὰ καὶ ἁπτά. περὶ δὲ 10
τὰ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ἡδέα σχεδὸν ὁμοίως ἅπαντα φαί-
1231a νεται ἀναισθήτως διακείμενα, οἷον περὶ εὐαρμοστίαν ἢ κάλ-
λος. οὐθὲν γάρ, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, φαίνεται πάσχοντα
αὐτῇ τῇ θεωρίᾳ τῶν καλῶν ἢ τῇ ἀκροάσει τῶν εὐαρμόστων,
εἰ μή τί που συμβέβηκε τερατῶδες· ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὰ εὐώδη
ἢ δυσώδη· καίτοι τάς γε αἰσθήσεις ὀξυτέρας ἔχουσι πάσας.
ἀλλὰ καὶ τῶν ὀσμῶν ταύταις χαίρουσιν ὅσαι κατὰ σύμβε- 11
βηκὸς εὐφραίνουσιν, ἀλλὰ μὴ καθ' αὑτάς. λέγω δὲ ⟨μὴ⟩ καθ'
αὑτάς, αἷς ἢ ἐλπίζοντες χαίρομεν ἢ μεμνημένοι, οἷον
ὄψων καὶ ποτῶν (δι' ἑτέραν γὰρ ἡδονὴν ταύταις χαίρομεν,
τὴν τοῦ φαγεῖν ἢ πιεῖν), καθ' αὑτὰς δὲ οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν

23 ἅπαντα] πάντα C 24 πῶς post δύο add. Marc., πως Fritzsche τε] τι C 31 ὑπὸ τούτων post πάσχειν suppl. Fritzsche, ὑπὸ τῶν τοιούτων Russell 35 καλούμενοι C περὶ C Σηρίσιν L 37 θηρία om. C μόνα L 38 τὰ post καί[2] suppl. Ross 39 αἰσθητῶν PC: αἰσθήσεων L 1231a 7 ⟨μή[2]⟩ suppl. Fritzsche 8 αἷς Spengel: ἃς Π ἤ[1] Fritzsche: μὴ codd. 9 ἑτέρου Marc., Fritzsche 10 οἷον Π, Dirlmeier: οἷαι Marc., Bekker

εἰσίν. διὸ ἐμμελῶς ἔφη Στρατόνικος τὰς μὲν καλὸν ὄζειν
12 τὰς δὲ ἡδύ. ἐπεὶ καί τῶν περὶ τὸ γευστὸν οὐ περὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐπτόηται τὰ θηρία, οὐδ' ὅσων τῷ ἄκρῳ τῆς γλώττης ἡ αἴσθησις, ἀλλ' ὅσων τῷ φάρυγγι, καὶ ἔοικεν ἁφῇ μᾶλλον ἢ γεύσει τὸ πάθος. διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὔχονται τὴν γλῶτταν ἔχειν μακρὰν ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράνου, ὥσπερ Φιλόξενος ὁ Ἐρύξιδος. ὥστε περὶ τὰ ἁπτόμενα, ὡς ἁπλῶς
13 εἰπεῖν, θετέον τὴν ἀκολασίαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀκόλαστος περὶ τὰς τοιαύτας ἐστίν. οἰνοφλυγία γὰρ καὶ γαστριμαργία καὶ λαγνεία καὶ ὀψοφαγία καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὰς εἰρημένας ἐστὶν αἰσθήσεις, εἰς ἅπερ μόρια ἡ ἀκολασία
14 διαιρεῖται. περὶ δὲ τὰς δι' ὄψεως ἢ ἀκοῆς ἢ ὀσφρήσεως ἡδονὰς οὐθεὶς λέγεται ἀκόλαστος, ἐὰν ὑπερβάλλῃ, ἀλλ' ἄνευ ὀνείδους τὰς ἁμαρτίας ψέγομεν ταύτας, καὶ ὅλως περὶ ὅσα μὴ λέγονται ἐγκρατεῖς οἱ δ' ἀκρατεῖς· οὐκ εἰσὶν ἀκόλαστοι οὐδὲ σώφρονες.

15 ἀναίσθητος μὲν οὖν, ἢ ὅπως δεῖ ὀνομάζειν, ὁ οὕτως ἔχων ὥστε καὶ ἐλλείπειν ὅσων ἀνάγκη κοινωνεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντας καὶ χαίρειν· ὁ δ' ὑπερβάλ-
16 λων ἀκόλαστος. πάντες γὰρ τούτοις φύσει τε χαίρουσι, καὶ ἐπιθυμίας λαμβάνουσι, καὶ οὐκ εἰσὶν οὐδὲ λέγονται ἀκόλαστοι (οὐ γὰρ ὑπερβάλλουσι τῷ χαίρειν μᾶλλον ἢ δεῖ τυγχάνοντες καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ μὴ τυγχάνοντες), οὐδ' ἀνάλγητοι (οὐ γὰρ ἐλλείπουσι τῷ χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβάλλουσιν).

17 ἐπεὶ δ' ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις περὶ αὐτά, δῆλον ὅτι καὶ μεσότης, καὶ βελτίστη αὕτη ἡ ἕξις, καὶ ἀμφοῖν ἐναντία. ὥστ' ⟨εἰ⟩ σωφροσύνη ἡ βελ-

1231a 26–b4 = *EN* 1118b28–1119a20

11 τὰς codd.: τὰ Casaubon 12 τάς codd.: τὰ Casaubon 14 ὅσον P 17 Ἐρύξιδος Sylburg: ἐξ ὕριδος Π: ἐρύξιος Marc. 20 καὶ λαγνεία post ὀψοφαγία tra. Richards 23 ἡδονὰς Bekker: ὀσμὰς codd. ὑπερβάλῃ C 31 οὐ PC: καὶ L 36 ⟨εἰ⟩ suppl. Spengel: ὥστε PL: ὥστ' C: ἐπεὶ post ὥστ' suppl. Bonitz

τίστη ἕξις, περὶ ἃ ὁ ἀκόλαστος, ἡ περὶ τὰ ἡδέα τὰ εἰρημένα
τῶν αἰσθητῶν μεσότης σωφροσύνη ἂν εἴη, μεσότης οὖσα
ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας· ἡ δ' ὑπερβολὴ ἀκολασία· ἡ
1231^{b} δ' ἔλλειψις ἤτοι ἀνώνυμος ἢ τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι προσ-
αγορευομένη. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τοῦ γένους τῶν ἡδονῶν 18
ἔσται διαιρετέον ἐν τοῖς λεγομένοις ὕστερον περὶ ἐγκρατείας
καὶ ἀκρασίας.
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον καὶ περὶ πραότητος καὶ III
χαλεπότητος· καὶ γὰρ τὸν πρᾶον περὶ λύπην τὴν ἀπὸ θυ-
μοῦ γιγνομένην ὁρῶμεν ὄντα, τῷ πρὸς ταύτην ἔχειν πώς.
διεγράψαμεν δὲ καὶ ἀντεθήκαμεν τῷ ὀργίλῳ καὶ χαλεπῷ
καὶ ἀγρίῳ (πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς αὐτῆς ἐστι διαθέ-
σεως) τὸν ἀνδραποδώδη καὶ τὸν ἀόργητον. σχεδὸν γὰρ ταῦτα 2
μάλιστα καλοῦσι τοὺς μηδ' ἐφ' ὅσοις δεῖ κινουμένους τὸν θυμόν,
ἀλλὰ προπηλακιζομένους εὐχερῶς καὶ ταπεινοὺς πρὸς τὰς
ὀλιγωρίας. ἔστι γὰρ ἀντικείμενον τῷ μὲν ταχὺ τὸ μόλις,
τῷ δ' ἠρέμα τὸ σφόδρα, τῷ δὲ πολὺν χρόνον τὸ ὀλίγον
λυπεῖσθαι ταύτην τὴν λύπην ἣν καλοῦμεν θυμόν. ἐπεὶ δ' 3
ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἴπομεν, καὶ ἐνταῦθ' ἐστὶν ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις (ὁ μὲν γὰρ χαλεπὸς τοιοῦτός ἐστιν ὁ
καὶ θᾶττον καὶ μᾶλλον πάσχων καὶ πλείω χρόνον καὶ
ὅτ' οὐ δεῖ καὶ ὁποίοις οὐ δεῖ καὶ ἐπὶ πολλοῖς, ὁ δ' ἀνδρα-
ποδώδης τοὐναντίον), δῆλον ὅτι ἔστι τις καὶ ὁ μέσος τῆς ἀνι-
σότητος. ἐπεὶ οὖν ἡμαρτημέναι ἀμφότεραι αἱ ἕξεις ἐκεῖναι, 4
φανερὸν ὅτι ἐπιεικὴς ἡ μέση τούτων ἕξις· οὔτε γὰρ προτερεῖ
οὔθ' ὑστερίζει οὔτε οἷς οὐ δεῖ ὀργίζεται οὔτε οἷς δεῖ οὐκ ὀργίζε-
ται. ὥστ' ἐπεὶ καὶ πραότης ἡ βελτίστη ἕξις περὶ ταῦτα τὰ
πάθη ἐστίν, εἴη ἂν καὶ ἡ πραότης μεσότης τις, καὶ ὁ πρᾶος
μέσος τοῦ χαλεποῦ καὶ τοῦ ἀνδραποδώδους.

1231^{b} 5–26 = *EN* 1125^{b}26–1126^{b}9

37 δὲ post ἡ add. V **1231^{b}** 2 τοῦ γένους PC: τὸ γένος L 5–6 καὶ χαλεπότητος om. PC 6 τὸν] τὸ L 10 ἀόργητον Russell: ἀνόργητον Rackham: ἀνόητον codd. 17–18 ὁ^{2} . . . πάσχων] οἷος . . . πάσχειν Spengel 20 ὁ dubitanter secl. Rackham 23 οὐ ante δεῖ^{2} add. CV 25 ἂν PC: om. L 26 τοῦ^{2} om. L

IV ἔστι δὲ καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια
καὶ ἡ ἐλευθεριότης μεσότητες. ἡ μὲν ἐλευθεριότης περὶ χρη-
μάτων κτῆσιν καὶ ἀποβολήν. ὁ μὲν γὰρ κτήσει μὲν πάσῃ
μᾶλλον χαίρων ἢ δεῖ, ἀποβολῇ δὲ πάσῃ λυπούμενος μᾶλ-
λον ἢ δεῖ ἀνελεύθερος, ὁ δ' ἀμφότερα ἧττον ἢ δεῖ ἄσωτος,
ὁ δ' ἄμφω ὡς δεῖ ἐλευθέριος. τοῦτο δὲ λέγω τὸ ὡς δεῖ, καὶ
2 ἐπὶ τούτων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὸ ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθός. ἐπεὶ
δ' ἐκεῖνοι μέν εἰσιν ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει, ὅπου δὲ
ἔσχατα εἰσί, καὶ μέσον, καὶ τοῦτο βέλτιστον, ἓν δὲ περὶ ἕκα-
στον τῷ εἴδει τὸ βέλτιστον, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐλευθεριότητα
μεσότητα εἶναι ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας περὶ χρημάτων
3 κτῆσιν καὶ ἀποβολήν. (διχῶς δὲ τὰ χρήματα λέγομεν καὶ
τὴν χρηματιστικήν. ἡ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ χρῆσις τοῦ κτή-
ματός ἐστιν, οἷον ὑποδήματος ἢ ἱματίου, ἡ δὲ κατὰ συμ- 1232a
βεβηκὸς μέν, οὐ μέντοι οὕτως ὡς ἂν εἴ τις σταθμῷ χρήσαιτο
τῷ ὑποδήματι, ἀλλ' οἷον ἡ πώλησις καὶ ἡ μίσθωσις· χρῆται
4 γὰρ ⟨ᾗ⟩ ὑποδήματι ⟨ὁ δεόμενος⟩). ὁ δὲ φιλάργυρος ὁ περὶ
τὸ νόμισμά ἐστιν ἐσπουδακώς, τὸ δὲ νόμισμα τῆς κτήσεως
5 ἀντὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς χρήσεώς ἐστιν· ὁ δ' ἀνελεύθερος ἂν
εἴη καὶ ἄσωτος περὶ τὸν κατὰ συμβεβηκὸς τρόπον τοῦ χρημα-
τισμοῦ, καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν χρηματισμοῦ τὴν αὔξη-
σιν διώκει· ὁ δ' ἄσωτος ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων· ὁ δ' ἐλευ-
6 θέριος τὴν περιουσίαν δίδωσιν. αὐτῶν δὲ τούτων εἴδη λέγονται
διαφέροντα τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον περὶ μόρια, οἷον ἀνελεύ-
θερος φειδωλὸς καὶ κίμβιξ καὶ αἰσχροκερδής, φειδωλὸς

27–32a18 = *EN* 1119b22–1122a18 38–32a4 = *Pol.* 1257a6–13

27 ἔστι] εἰσι Allan (5) 30 μᾶλλον χαίρων] χαίρων μᾶλλον L 31 δ'] post δέ, περὶ suppl. Fritzsche ἀσώματος L 37 ἀσωτίας Susemihl: ἀσωτείας codd. 39–1232a1 κτῆσις τοῦ χρήματος L **1232a** 4 ⟨ᾗ⟩ ὑποδήματι ⟨ὁ δεόμενος⟩. suppl. Robinson, vel fort. ⟨ᾗ⟩ ὑποδήματι ⟨τῷ δεομένῳ ἀλλαττόμενος⟩. (cl. *Pol.* 1257a10–12): ὑποδήματι fort. V: ὑποδήματα L: *calcei* Λ1: ὑποδή P, μτ superscripto: ὑποδήμ C, τ superscripto: ⟨ᾗ⟩ ὑπόδημα Rackham (sed cf. Dirlmeier et *Pol.* 1257a6–13) 5 αὐτῷ post νόμισμα dubitanter suppl. Robinson 6 εἴη ἂν L 8 ἐπὶ] ἀντὶ dubitanter Robinson (cl. *Pol.* 1257b1–15) 11 ἀνελεύθερος codd.: ἀνελευθέρου Fritzsche 12 κίμβιξ L: κίβιξ PC

μὲν ἐν τῷ μὴ προΐεσθαι, αἰσχροκερδὴς δ' ἐν τῷ ὁτιοῦν προ-
σίεσθαι, κίμβιξ δὲ ὁ σφόδρα περὶ μικρὰ διατεινόμενος, πα-
ραλογιστὴς δὲ καὶ ἀποστερητὴς ὁ ἄδικος κατ' ἀνελευθερίαν.
καὶ τοῦ ἀσώτου ὡσαύτως λαφύκτης μὲν ὁ ἐν τῷ ἀτάκτως 7
ἀναλίσκειν, ἀλόγιστος δὲ ὁ ἐν τῷ μὴ ὑπομένειν τὴν ἀπὸ
λογισμοῦ λύπην.

περὶ δὲ μεγαλοψυχίας ἐκ τῶν τοῖς μεγαλοψύχοις V
ἀποδιδομένων δεῖ διορίσαι τὸ ἴδιον. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ ἄλ-
λα ⟨ἃ⟩ κατὰ τὴν γειτνίασιν καὶ ὁμοιότητα μέχρι του λαν-
θάνει πόρρω προϊόντα, καὶ περὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ταὐτὸ
συμβέβηκεν. διὸ ἐνίοτε οἱ ἐναντίοι τοῦ αὐτοῦ ἀντιποιοῦται, 2
οἷον ὁ ἄσωτος τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ αὐθάδης τῷ σεμνῷ καὶ
ὁ θρασὺς τῷ ἀνδρείῳ· εἰσὶ γὰρ καὶ περὶ ταὐτὰ καὶ ὅμοροι
μέχρι τινός, ὥσπερ ὁ ἀνδρεῖος ὑπομενετικὸς κινδύνων καὶ
ὁ θρασύς, ἀλλ' ὁ μὲν ὧδε ὁ δ' ὧδε· ταῦτα δὲ διαφέρει
πλεῖστον. λέγομεν δὲ τὸν μεγαλόψυχον κατὰ τὴν τοῦ ὀνό- 3
ματος προσηγορίαν, ὥσπερ ἐν μεγέθει τινὶ ψυχῆς καὶ δυ-
νάμεως. ὥστε καὶ τῷ σεμνῷ καὶ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ὅμοιος
εἶναι δοκεῖ· †ὅτε† ⟨...⟩ καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἀκολουθεῖν
φαίνεται. καὶ γὰρ τὸ ὀρθῶς κρῖναι τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ 4
τῶν ἀγαθῶν ἐπαινετόν. δοκεῖ δὲ ταῦτ' εἶναι μεγάλα, ἃ διώκει
ὁ τὴν κρατίστην ἔχων ἕξιν περὶ τὰ τοιαῦτα {εἶναι} {ἡδέα}. ἡ δὲ 5
μεγαλοψυχία κρατίστη· κρίνει δ' ἡ περὶ ἕκαστον ἀρετὴ τὸ
μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ὀρθῶς, ἅπερ ὁ φρόνιμος ἂν κελεύ-

1232^{a} 19–33^{a}30 = *EN* 1123^{a}34–1125^{a}34   28–30 cf. *EN* 1123^{a}34–5
30 τῷ σεμνῷ cf. *EN* 1125^{a}12–16

13 μὴ om. C   προίεσθαι L   14 κίμβιξ L: κίβιξ PC
16 λαφύκτης PC: φυλάκτης L: ἀφυλάκτης fort. V   20 ἴδιον Bonitz: αἴτιον codd.   21 ⟨ἃ⟩ suppl. Fritzsche, τά Ross   του λανθάνει Casaubon: τοῦ λανθάνειν codd.   24 ἐλευθερίῳ Ald.: *liberalis* $Λ^{1}$: ἀνελευθερίῳ codd.   26 ὑπομονητικὸς L   29 δυνάμεως codd.: *vi* $Λ^{1}$ (δυνάμει Rieckher)   31 †ὅτε† et lac. pos. Russell: ὅ τε C: ὅτε PL: ἔτι Spengel (fort. recte): an δοκεῖ, ⟨διὰ κοινόν τι⟩ ὅ τε ⟨κριτικόν ἐστι⟩ καί? Mingay (51–3)   34 {εἶναι} secl. Richards (e 32^{a}33 εἶναι): {ἡδέα} secl. Spengel (e 32^{a}34 ἡ δέ): τοιαῦτ' εἶναι ἡδέα *Π*   35 τὰ post περὶ add. L, τῷ superscripto V: ἕκαστον, α superscripto V   36 ἅπερ] καθάπερ Spengel: ᾗπερ Jackson ((7), 147–50)

σειε καὶ ἡ ἀρετή, ὥστε ἕπεσθαι αὐτῇ πάσας τὰς ἀρετάς, ἢ
αὐτὴν ἕπεσθαι πάσαις.
6 ἔτι δοκεῖ μεγαλοψύχου εἶναι τὸ
καταφρονητικὸν εἶναι. ἑκάστη δ' ἀρετὴ καταφρονητικοὺς ποιεῖ
τῶν παρὰ τὸν λόγον μεγάλων, οἷον ἀνδρεία κινδύνων (μέγα
γὰρ ⟨οὐδὲν⟩ οἴεται εἶναι τῶν αἰσχρῶν, καὶ πλῆθος οὐ πᾶν
φοβερόν), καὶ σώφρων ἡδονῶν μεγάλων καὶ πολλῶν, καὶ
7 ἐλευθέριος χρημάτων. μεγαλοψύχου δὲ δοκεῖ τοῦτο διὰ τὸ περὶ
ὀλίγα σπουδάζειν, καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ οὐχ ὅτι δοκεῖ ἑτέρῳ
τινί, καὶ μᾶλλον ἂν φροντίσειεν ἀνὴρ μεγαλόψυχος, τί δο-
κεῖ ἑνὶ σπουδαίῳ ἢ πολλοῖς τοῖς τυγχάνουσιν, ὥσπερ Ἀντι-
φῶν ἔφη πρὸς Ἀγάθωνα κατεψηφισμένος τὴν ἀπολογίαν
ἐπαινέσαντα. καὶ τὸ ὀλίγωρον τοῦ μεγαλοψύχου μάλιστ'
8 εἶναι πάθος ἴδιον. πάλιν περὶ τιμῆς καὶ τοῦ ζῆν καὶ πλούτου,
περὶ ὧν σπουδάζειν δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐθὲν φροντίζειν
περὶ τῶν ἄλλων πλὴν περὶ τιμῆς. καὶ λυπηθήσεται ἂν ἀτι-
μαζόμενος καὶ ἀρχόμενος ὑπὸ ἀναξίου. καὶ χαίρει μάλιστα
τυγχάνων.
9 οὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν ἐναντίως ἔχειν· τὸ γὰρ
εἶναί τε μάλιστα περὶ τιμὴν καὶ καταφρονητικὸν εἶναι τῶν
πολλῶν καὶ δόξης οὐχ ὁμολογεῖσθαι· δεῖ δὲ τοῦτο διορίσαν-

37–8 cf. *EN* 1123^{b}26–34 38–9 cf. *EN* 1124^{b}5–6, 29 **1232^{b}** 10 τοῦ ζῆν cf. *EN* 1124^{b}6–9 12 πλὴν περὶ τιμῆς, 14–16 cf. *EN* 1123^{b}17–24, 34–5, 1124^{a}12–13

37 καὶ ἡ ἀρετή secl. Spengel: καὶ ἡ ⟨τοιαύτη⟩ ἀρετή, vel καὶ ἡ φρόνησις Richards: 'non est integer locus' Susemihl **1232^{b}** 1 μή post τῶν suppl. Ross: τῶν κατὰ dubitanter Russell παρὰ] περὶ C 2 ⟨οὐ-δὲν⟩ suppl. Robinson, ἡγεῖσθαι Solomon, οἴεσθαί τι Jackson ((7), 147–51), τι φοβεῖσθαι Richards τῶν αἰσχρῶν] τὸ αἰσχρὸν Dirlmeier πλῆθος codd.: πάθος Fritzsche 4 τοῦτο δοκεῖ L: δοκεῖν τοῦτο Jackson ((7), 147–51) 5 ὅτι] ὅ τι C, Jackson ((7), 147–51) 8 Ἀγάθονα C κατεψηφισμένος Marc.^{2}, V: κατεψηφισμένως Marc.^{1}, L: κατεψευσμένως PC: *maligne* $Λ^{1}$ 11 φροντίζει Casaubon 12 λυπηθήσεται P (cf. χαίρει 32^{b}13): λυπηθήσετ' ἂν C: λυπηθήσαιτ' ἂν L: λυπηθήσοιτ' ἂν Ambr. 13 χαίρειν L 14 τὸ *Π*: τῷ Marc. 15–16 εἶναι ⟨τῆς⟩ τῶν πολλῶν {καὶ} δόξης dubitanter Rackham 16 καὶ secl. $Λ^{1}$, Susemihl δὲ codd.: *quocirca* $Λ^{1}$: δὴ Susemihl

τας εἰπεῖν. ἔστι γὰρ τιμὴ καὶ μικρὰ καὶ μεγάλη διχῶς. 10
ἢ γὰρ τῷ ὑπὸ πολλῶν τῶν τυχόντων ἢ τῷ ὑπὸ τῶν ἀξίων
λόγου, καὶ πάλιν τῷ ἐπὶ τίνι ἡ τιμὴ διαφέρει. μεγάλη
γὰρ οὐ τῷ πλήθει τῶν τιμώντων οὐδὲ τῷ ποιῷ μόνον, ἀλλὰ
καὶ τῷ τιμίαν εἶναι· τῇ ἀληθείᾳ δὲ καὶ ἀρχαὶ καὶ τἆλλα
ἀγαθὰ τίμια καὶ ἄξια σπουδῆς ταῦτα ὅσα μεγάλα ἀλη-
θῶς ἐστίν, ὥστε καὶ ἀρετὴ οὐδεμία ἄνευ μεγέθους· διὸ δο-
κοῦσι μεγαλοψύχους ποιεῖν {ἑκάστη,} περὶ ὅ ἐστιν ἑκάστη αὐτῶν,
ὥσπερ εἴπομεν.
ἀλλ’ ὅμως ἐστί τις παρὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς 11
μία μεγαλοψυχία, ὥστε καὶ ἰδίᾳ μεγαλόψυχον τοῦτον
λεκτέον τὸν ἔχοντα ταύτην. ἐπεὶ δ’ ἐστὶν ἔνια τῶν ἀγαθῶν τὰ
μὲν τίμια τὰ δ’ ὡς διωρίσθη πρότερον, τῶν τοιούτων ἀγαθῶν
δὲ τὰ μὲν μεγάλα κατ’ ἀλήθειαν τὰ δὲ μικρά, καὶ τού-
των ἔνιοι ἄξιοι καὶ ἀξιοῦσιν αὑτούς, ἐν τούτοις ζητητέος ὁ με-
γαλόψυχος. τετραχῶς δ’ ἀνάγκη διαφέρειν. ἔστι μὲν γὰρ 12
ἄξιον εἶναι μεγάλων καὶ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τούτων, ἔστι δὲ μικρὰ
καὶ ἄξιόν τινα τηλικούτων καὶ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τούτων, ἔστι δ’
ἀνάπαλιν πρὸς ἑκάτερα αὐτῶν· ὁ μὲν γὰρ ἂν εἴη τοιοῦτος
οἷος ἄξιος ὢν μικρῶν μεγάλων ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἐντίμων
ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἄξιος ὢν μεγάλων ἀξιοίη ἂν μικρῶν ἑαυτόν.
ὁ μὲν οὖν ἄξιος μικρῶν, μεγάλων δ’ ἀξιῶν ἑαυτὸν ψεκτός 13
(ἀνόητος γάρ, καὶ οὐ καλὸν τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν ⟨ἀξιοῦν⟩
τυγχάνειν), ψεκτὸς δὲ καὶ ὅστις ἄξιος ὢν ὑπαρχόντων αὐτῷ
1233a τῶν τοιούτων μετέχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτόν· λείπεται δὲ ἐνταῦθα 14
ἐναντίος τούτοις ἀμφοτέροις, ὅστις ὢν ἄξιος μεγάλων ἀξιοῖ αὐτὸς

18 ἢ[1]] καὶ Richards 21 τιμίαν] μίαν Marc.: τίμια dubitanter Richards αἱ ante ἀρχαὶ Marc., Bekker 24 {ἑκάστη,} secl. Russell ὅ] ὁ L, ut vid. 26 ὥστε (*quare*) Λ[1]: ὥσπερ codd. 28 οὐ post δ’ suppl. Solomon 28–9 ἀγαθῶν δὲ τὰ] δ’ ἀγαθῶν ἐστι τὰ Marc.: ἀγαθῶν δ’ ἐστι τὰ C 30 ζητητέος Bekker: ζητητέον codd. 33 τινα codd.: εἶναι, vel ⟨εἶναί⟩ τινα Richards (cl. 32b32) τοιλικούτων C 36 ἀξιώῃ L 38 ἀνόητος . . . ἀξιάν ⟨ἀξιοῦν⟩ Robinson: τοῦ post τὸ suppl. Ross: ἀξιοῦντα vel οἰόμενον vel χαυνόμενον post ἀξίαν suppl. Richards **1233a** 2 ὢν ἄξιος] ἄξιος ὢν L

ἑαυτὸν τούτων, καὶ τοιοῦτός ἐστιν οἷον ἄξιοῖ ἑαυτόν· οὗτος
ἐπαινετὸς καὶ μέσος τούτων.
15 ἐπεὶ οὖν περὶ τιμῆς αἵρεσιν καὶ
χρῆσιν καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τῶν ἐντίμων ἀρίστη ἐστὶ
διάθεσις ἡ μεγαλοψυχία, καὶ ⟨περὶ⟩ τοῦτ' ἀποδίδομεν,
καὶ οὐ περὶ τὰ χρήσιμα, τὸν μεγαλόψυχον, ἅμα δὲ καὶ ἡ
μεσότης αὕτη ἐπαινετωτάτη· δῆλον ὅτι καὶ ἡ μεγαλοψυχία
16 μεσότης ἂν εἴη, τῶν δ' ἐναντίων, ὥσπερ διεγράψαμεν, ἡ
μὲν ἐπὶ τὸ ἀξιοῦν ἑαυτόν ἀγαθῶν μεγάλων ἀνάξιον ὄντα
χαυνότης (τοὺς τοιούτους γὰρ χαύνους λέγομεν, ὅσοι μεγάλων
οἴονται ἄξιοι εἶναι οὐκ ὄντες), ἡ δὲ περὶ τὸ ἄξιον ὄντα μὴ
ἀξιοῦν ἑαυτὸν μεγάλων μικροψυχία (μικροψύχου γὰρ εἶναι
δοκεῖ, ὅστις ὑπαρχόντων δι' ἃ δικαίως ἂν ἠξιοῦτο, μὴ
ἀξιοῖ μηθενὸς μεγάλου ἑαυτόν), ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὴν μεγα-
17 λοψυχίαν εἶναι μεσότητα χαυνότητος καὶ μικροψυχίας. ὁ
δὲ τέταρτος τῶν διορισθέντων οὔτε πάμπαν ψεκτὸς οὔτε με-
γαλόψυχος, περὶ οὐδὲν ἔτ' ὢν μέγεθος· οὔτε γὰρ ἄξιος οὔτε
18 ἀξιοῖ μεγάλων, διὸ οὐκ ἐναντίος. καίτοι δόξειεν ἂν ἐναντίον
εἶναι τῷ μεγάλων ἀξίῳ ὄντι μεγάλων τὸ μικρῶν ὄντα ἄξιον
⟨μικρῶν⟩ ἀξιοῦν ἑαυτόν. οὐκ ἔστι δ' ἐναντίος τῷ οὔτε μεμ-
πτὸς εἶναι (ὡς γὰρ ὁ λόγος κελεύει, ἔχει)· καὶ ὁ αὐτός ἐστι τῇ
φύσει τῷ μεγαλοψύχῳ (ὧν γὰρ ἄξιοι, τούτων ἀξιοῦσιν
19 αὐτοὺς ἄμφω)· καὶ ὁ μὲν γένοιτ' ἂν μεγαλόψυχος (ἀξιώσει
γὰρ ὧν ἐστιν ἄξιος), ὁ δὲ μικρόψυχος, ὃς ὑπαρχόντων αὐτῷ
μεγάλων κατὰ τιμὴν ἀγαθῶν οὐκ ἀξιοῖ, τί ἂν ἐποίει, εἰ μι-

1233^{a} 9–30 = *EN* $1125^{a}16$–34; cf. $1122^{b}30$–$1123^{a}18$

3 *οἷον ἀξιοῖ ἑαυτόν·* Richards: *οἷος ἀξιοῦν ἑαυτόν,* codd. 6 *⟨περὶ⟩* suppl. Walzer 7 *τὰ* post *οὐ* suppl. Fritzsche, *τὸ* Ross *τὸν μεγαλόψυχον* codd.: *τῷ μεγαλοψύχῳ* Fritzsche 8 *αὕτη* secl. Rackham 10 *ἐπὶ* codd. (cf. $22^{a}23$): *ἐπεὶ* Ald.: *περὶ* Ross (cl. $33^{a}12$) *τὸ*] *τῷ* L 13 *μικροψύχου*] *μικρόψυχος* Fritzsche 14 *ἠξιοῦτο* L: *ἠξιοῦν*, *τ* sup., PC: *ἀξιοῦτο* Ald.: *ἀξιοῖτο* Bekker 17 *ὡρισθέντων* PC 18 *ἔτ' ὢν* Russell: *ἔχων* codd., Dirlmeier: *ἔχ⟨ον⟩ ὢν* Susemihl 20 *τῷ μεγάλῳ* P Marc. 21 *⟨μικρῶν⟩* suppl. Spengel *τῷ οὔτε* Robinson: *οὔτε τῷ μὴ* codd.: *reprehensione caret* (*μὴ*) $Λ^{1}$: *οὐδὲ* Spengel 24 *αὐτοὺς* CL 26 *οὐκ* P^{2}: om. P^{1}CL *ἑαυτὸν* post *ἀξιοῖ* add. P^{2} *ἐποίει*] *faceret* $Λ^{1}$ (cf. *EN* $1123^{b}12$, $1148^{a}20$, $1150^{a}30$): *εἴποι* codd.

κρῶν ἄξιος ἦν; ἢ γὰρ ἂν μεγάλων ἀξιῶν χαῦνος ἦν, ἢ
ἔτι ἐλαττόνων. διὸ καὶ οὐθεὶς ἂν εἴποι μικρόψυχον, εἴ τις 20
μέτοικος ὢν ἄρχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτόν, ἀλλ' ὑπείκει· ἀλλ'
εἴ τις εὐγενὴς ὢν καὶ ἡγούμενος μέγα εἶναι τὸ ἄρχειν.

ἔστι δὲ καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς οὐ περὶ τὴν τυχοῦσαν VI
πρᾶξιν καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ τὴν δαπάνην, εἰ μή που κατὰ
μεταφορὰν λέγομεν· ἄνευ δὲ δαπάνης μεγαλοπρέπεια οὐκ
ἔστιν. τὸ μὲν γὰρ πρέπον ἐν κόσμῳ ἐστίν, ὁ δὲ κόσμος οὐκ
ἐκ τῶν τυχόντων ἀναλωμάτων, ἀλλ' ἐν ὑπερβολῇ τῶν
ἀναγκαίων ἐστίν. ὁ δὴ ἐν μεγάλῃ δαπάνῃ τοῦ πρέποντος με- 2
γέθους προαιρετικὸς καὶ τῆς τοιαύτης μεσότητος, καὶ ἐπὶ
τῇ τοιαύτῃ ἡδονῇ ὀρεκτικός, μεγαλοπρεπής. ὁ δ' ἐπὶ τὸ μεῖ- 3
ζον καὶ παρὰ μέλος, ἀνώνυμος· οὐ μὴν ἀλλ' ἔχουσι τινὰ
1233b γειτνίασιν, οὓς καλοῦσί τινες ἀπειροκάλους καὶ σαλάκωνας.
οἷον εἰ εἰς γάμον δαπανῶν τις τοῦ ἀγαπητοῦ, πλούσιος ὤν,
δοκεῖ πρέπειν ἑαυτῷ τοιαύτην κατασκευὴν οἷον ἀγαθοδαι-
μονιστὰς ἑστιῶντι, οὗτος μὲν μικροπρεπής, ὁ δὲ τοιούτους δε-
χόμενος ἐκείνως μὴ δόξης χάριν μηδὲ δι' ἐξουσίαν ὅμοιος
τῷ σαλάκωνι, ὁ δὲ κατ' ἀξίαν καὶ ὡς ὁ λόγος, μεγαλο-
πρεπής· τὸ γὰρ πρέπον κατ' ἀξίαν ἐστίν· οὐθὲν γὰρ πρέπει
τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν. δεῖ δὲ †πρέπον εἶναι (καὶ γὰρ τοῦ 4
πρέποντος κατ' ἀξίαν καὶ πρέπον)† καὶ περὶ ὃ (οἷον περὶ οἰκέτου
γάμον ἕτερον τὸ πρέπον καὶ περὶ ἐρωμένου) καὶ αὐτῷ, εἴπερ

31–33b15 = *EN* 1122a18–1123a33

27 ἢ[1] L: εἰ PC   ἂν om. Marc.   ἢ[2] P[1] ut vid., CL: εἰ P[2]
28 ἔτι ἐλαττόνων L: ἐλαττόνων ἔτι PC   36 δὴ codd., V: δὲ Ald., *verum* Λ[1]   38 τῇ om. C   ἡδονῇ] δαπάνῃ Richards   39 ἔχουσι mg. Casaubon, Allan (5): ἔχει codd.   **1233b** 3 ἀγαθοδαιμονιασ-τὰς PC   5 ἐκείνως V: *nuptiali apparatu* Λ[1]: ἐκεῖνος codd.   8 τῶν Π: τῷ Ald.: om. Marc., *nihil praeter dignitatem* Λ[1]   8–9 †πρέπον ... πρέπον)† corrupta: an δεῖ δὲ πρέπον εἶναι (καὶ γὰρ {τοῦ} πρέπον τὸ κατ' ἀξίαν {καὶ πρέπον}), vel δεῖ δὲ πρέπον εἶναι (καὶ γὰρ τοῦ πρέποντος ⟨τὸ⟩ κατ' ἀξίαν καὶ πρέπον)?: δεῖ δὲ πρέπον εἶναι (καὶ γὰρ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ⟨τὸ⟩ κατ' ἀξίαν καὶ πρέπον) dubitanter Richards: δεῖ δὲ ⟨τὸ⟩ πρέπον εἶναι καὶ ⟨ἐν ᾧ καὶ ὡς⟩ τοῦ πρέποντος κατ' ἀξίαν ⟨ὄντος⟩, {καὶ πρέπον} Dirlmeier

ἐπὶ τοσοῦτον ἢ τοιοῦτον, οἷον τὴν θεωρίαν οὐκ ᾤετο Θεμιστοκλεῖ
πρέπειν, ἣν ἐποιήσατο Ὀλυμπίαζε, διὰ τὴν προϋπάρξασαν
5 ταπεινότητα, ἀλλὰ Κίμωνι. ὁ δ' ὅπως ἔτυχεν ἔχων πρὸς
τὴν ἀξίαν ὃ οὐθεὶς τούτων. καὶ ἐπ' ἐλευθεριότητος ὡσαύ-
τως· ἔστι γάρ τις οὔτ' ἐλευθέριος οὔτ' ἀνελεύθερος.
VII σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα τῶν περὶ τὸ ἦθος
ἐπαινετῶν καὶ ψεκτῶν τὰ μὲν ὑπερβολαὶ τὰ δ' ἐλλείψεις
τὰ δὲ μεσότητές εἰσι παθητικαί. οἷον ὁ φθονερὸς καὶ ἐπι-
χαιρέκακος. καθ' ἃς γὰρ ἕξεις λέγονται, ὁ μὲν φθόνος τὸ
λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κατ' ἀξίαν εὖ πράττουσιν ἐστίν, τὸ δὲ τοῦ
ἐπιχαιρεκάκου πάθος ἐστὶν αὐτὸ ἀνώνυμον, ἀλλ' ὁ ἔχων
δῆλός ἐστι τῷ χαίρειν ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις.
2 μέσος δὲ τούτων ὁ νεμεσητικός, καὶ ὃ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι
τὴν νέμεσιν, τὸ λυπεῖσθαι μὲν ἐπὶ ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν
κακοπραγίαις καὶ εὐπραγίαις, χαίρειν δ' ἐπὶ ταῖς ἀξίαις·
διὸ καὶ θεὸν οἴονται εἶναι τὴν νέμεσιν.
3 αἰδὼς δὲ μεσότης
ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως· ὁ μὲν γὰρ μηδεμιᾶς φρον-
τίζων δόξης ἀναίσχυντος, ὁ δὲ πάσης ὁμοίως καταπλήξ,
4 ὁ δὲ τῆς τῶν φαινομένων ἐπιεικῶν αἰδήμων. φιλία δὲ με-
σότης ἔχθρας καὶ κολακείας· ὁ μὲν γὰρ εὐχερῶς ἅπαντα
πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ὁμιλῶν κόλαξ, ὁ δὲ πρὸς ἁπάσας ἀν-
τικρούων ἀπεχθητικός, ὁ δὲ μή{τε} πρὸς ἅπασαν ἡδονὴν
μήτ' ἀκολουθῶν μήτ' ἀντιτείνων, ἀλλὰ ⟨πάντων⟩ πρὸς τὸ
5 φαινόμενον βέλτιστον, φίλος. σεμνότης δὲ μεσότης

1233^{b} 18–26 = *EN* 1108^{b}1–7   26–9 = *EN* 1128^{b}10–35   29–34 = *EN* 1126^{b}11–1127^{a}12

11 ἐπὶ τοσοῦτον ἢ τοιοῦτον] ἐστι (auctore Jacksono (7), 150–1), τοσοῦτος καὶ τοιοῦτος Richards, aut εἴπερ (10) . . . τοιοῦτον (11) tra. sup. post ὃ (9) Richards   τις post ᾤετο suppl. Bywater ((2), 222–3): ᾤοντο Spengel   14 ὃ CL: ἃ P: *nullus est horum* Λ[1]: secl. Fritzsche   15 οὔτ'[1] . . . ἀνελεύθερος Casaubon : ὡς ἐλευθέριος ὅταν ἐλεύθερος codd.   17 γὰρ post μὲν add. L   21 ἐστὶν Spengel: ἐπὶ τὸ codd.   22 ἐστι Casaubon: ἔπι codd.   τῷ L: τὸ PC (cf. 33^{a}10): ὁ Richards   χαίρειν] χαίρων Richards   περὶ C   24 περὶ C   27 μηδεμιᾶς] μιᾶς L   32 μὴ Spengel: μήτε codd.   33 ⟨πάντων⟩ suppl. Robinson

αὐθαδείας καὶ ἀρεσκείας· ὁ μὲν γὰρ μηδὲν πρὸς ἕτερον
ζῶν ⟨ἀλλὰ⟩ καταφρονητικὸς αὐθάδης, ὁ δὲ πάντα πρὸς
ἄλλον ἢ καὶ πάντων ἐλάττων ἄρεσκος, ὁ δὲ τὰ μὲν τὰ
δὲ μή, καὶ πρὸς τοὺς ἀξίους οὕτως ἔχων σεμνός. ὁ 6
δὲ ἀληθὴς καὶ ἁπλοῦς, ὃν καλοῦσιν αὐθέκαστον, μέσος
τοῦ εἴρωνος καὶ ἀλαζόνος. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ χείρω
1234^a καθ' αὑτοῦ ψευδόμενος μὴ ἀγνοῶν εἴρων, ὁ δ' ἐπὶ τὰ
βελτίω ἀλαζών, ὁ δ' ὡς ἔχει, ἀληθὴς καὶ καθ' Ὅμηρον
πεπνυμένος· καὶ ὅλως ὁ μὲν φιλαλήθης, ὁ δὲ φιλοψευδής.

ἔστι 7
δὲ καὶ ἡ εὐτραπελία μεσότης, καὶ ὁ εὐτράπελος μέσος τοῦ
ἀγροίκου καὶ δυστραπέλου καὶ τοῦ βωμολόχου. ὥσπερ γὰρ
περὶ τροφὴν ὁ σικχὸς τοῦ παμφάγου διαφέρει τῷ ὁ μὲν
μηθὲν ἢ ὀλίγα καὶ χαλεπῶς προσίεσθαι, ὁ δὲ πάντα εὐχε-
ρῶς, οὕτω καὶ ὁ ἄγροικος ἔχει πρὸς τὸν φορτικὸν καὶ βω-
μολόχον· ὁ μὲν γὰρ οὐθὲν γελοῖον ἀλλ' ἢ χαλεπῶς προσίε-
ται, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς καὶ ἡδέως. δεῖ δ' οὐδέτερον, ἀλλὰ
τὰ μὲν τὰ δὲ μή, καὶ κατὰ τὸν λόγον· οὗτος δ' εὐτράπελος.
ἡ δ' ἀπόδειξις ἡ αὐτή· ἥ τε γὰρ εὐτραπελία ἡ τοιαύτη, 8
καὶ μὴ ἣν μεταφέροντες λέγομεν, ἐπιεικεστάτη ἕξις, καὶ ἡ
μεσότης ἐπαινετή, τὰ δ' ἄκρα ψεκτά. οὔσης δὲ διττῆς τῆς
εὐτραπελίας (ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶ τῷ γελοίῳ καὶ
τῷ εἰς αὑτόν, ἐὰν ᾖ τοιονδί, ὧν ἓν καὶ τὸ σκῶμμα ἐστίν, ἡ
δ' ἐν τῷ δύνασθαι τοιαῦτα πορίζεσθαι), ἕτεραι μέν εἰσιν
ἀλλήλων, ἀμφότεραι μέντοι μεσότητες. καὶ γὰρ τὸν δυνά- 9
μενον τοιαῦτα πορίζεσθαι ἐφ' ὅσοις ἡσθήσεται ⟨ὁ⟩ εὖ κρίνων,

38–34^a3 = *EN* 1127^a13–$^b32$ **1234^a** 3–23 εὖ = *EN* 1127^b33–1128^b3

36 ⟨ἀλλὰ⟩ hab. Ald.: *sed* $Λ^1$: πάντων post ἀλλὰ suppl. Russell: ἀλλὰ om. codd. καταφρονητικὸς P: ἀκαταφρονητικὸς CL 37 ἢ secl. Spengel **1234^a** 1 κατ' αὐτοῦ CL 6 περὶ] παρὰ L 9 ἀλλ' ἢ Richards, prob. Dirlmeier: ἀλλὰ codd. (cf. Kühner–Gerth, ii. 284. 6, 285 Anm. 3 et Cook Wilson, 121–4) προσίεσθαι L 11 τὸν om. CL ὁ post δ' suppl. Fritzsche 16 τῷ] τὸ Marc. αὑτόν Marc.: αὐτόν Π 18 ἀμφότεροι C ὁ δυνάμενος Sylburg 19 ⟨ὁ⟩ suppl. Casaubon

κἂν εἰς αὐτὸν ᾖ τὸ γελοῖον, μέσος ἔσται τοῦ φορτικοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. ὁ δ' ὅρος οὗτος βελτίων ἢ τὸ ⟨μὴ⟩ λυπηρὸν εἶναι τὸ λεχθὲν τῷ σκωπτομένῳ ὄντι ὁποιῳοῦν· μᾶλλον γὰρ δεῖ τῷ ἐν μεσότητι ὄντι ἀρέσκειν· οὗτος γὰρ κρινεῖ εὖ.

10 πᾶσαι δ' αὗται αἱ μεσότητες ἐπαινεταὶ μέν, οὐκ εἰσὶ δ' ἀρεταί, οὐδ' αἱ ἐναντίαι κακίαι· ἄνευ προαιρέσεως γάρ. ταῦτα δὲ πάντ' ἐστὶν ἐν ταῖς τῶν παθημάτων διαιρέσεσιν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν
11 πάθος τί ἐστιν. διὰ δὲ τὸ φυσικὰ εἶναι εἰς τὰς φυσικὰς συμβάλλεται ἀρετάς· ἔστι γάρ, ὥσπερ λεχθήσεται ἐν τοῖς ὕστερον, ἑκάστη πως ἀρετὴ καὶ φύσει καὶ ἄλλως, μετὰ φρο-
12 νήσεως. ὁ μὲν οὖν φθόνος εἰς ἀδικίαν συμβάλλεται (πρὸς γὰρ ἄλλον αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτοῦ) καὶ ἡ νέμεσις εἰς δικαιοσύνην, ἡ ⟨δ'⟩ αἰδὼς εἰς σωφροσύνην, διὸ καὶ ὁρίζονται ἐν τῷ γένει τούτῳ τὴν σωφροσύνην· ὁ δ' ἀληθὴς καὶ ψευδὴς ὁ μὲν ἔμφρων, ὁ δ' ἄφρων.

13 ἔστι δ' ἐναντιώτερον τοῖς ἄκροις τὸ μέσον ἢ ἐκεῖνα ἀλλήλοις, διότι τὸ μὲν μετ' οὐδετέρου γίνεται **1234^{b}** αὐτῶν, τὰ δὲ πολλάκις μετ' ἀλλήλων, καί εἰσιν ἐνίοτε οἱ αὐτοὶ θρασύδειλοι, καὶ τὰ μὲν ἄσωτοι τὰ δὲ ἀνελεύθεροι,
14 καὶ ὅλως ἀνώμαλοι κακῶς. ὅταν μὲν γὰρ καλῶς ἀνώμαλοι ὦσιν, οἱ μέσοι γίγνονται· ἐν τῷ μέσῳ γάρ ἐστί πως τὰ ἄκρα.

αἱ δὲ ἐναντιώσεις οὐ δοκοῦσιν ὑπάρχειν τοῖς ἄκροις πρὸς τὸ μέσον ὁμοίως ἀμφότεραι, ἀλλ' ὁτὲ μὲν καθ' ὑπερβολὴν
15 ὁτὲ δὲ κατ' ἔλλειψιν. αἴτια δὲ τά τε πρότερον ῥηθέντα δύο, ὀλιγότης τε, οἷον τῶν πρὸς τὰ ἡδέα ἀναισθήτων, καὶ ὅτι ἐφ' ὃ ἁμαρτάνομεν μᾶλλον, τοῦτο ἐναντιώτερον εἶναι δοκεῖ·

20 αὐτὸν CV: αὑτὸν cett. 21 ⟨μὴ⟩ suppl. Casaubon 23 κρινεῖ Russell: κρίνει codd. 24 αἱ Ald.: om. cett. 29 φύσει καὶ Spengel: φυσικαὶ codd.: *naturales* Λ[1] 31 γὰρ ἄλλον L: ἄλλον γὰρ PC 32 ⟨δ'⟩ suppl. Ross 32–3 διὸ . . . σωφροσύνην om. Marc. 34 ἐν ante τοῖς add. C **1234^{b}** 5 ὦσιν Marc.[2]: εἰσὶν Π Marc.[1] οἱ om. Ald. 8 πρότερον Fritzsche: πρῶτα codd. 9 τε Ald., et, ut vid., Λ[1] (*paucitas . . . et quod*): δὲ codd. ἠλιθιότης post οἷον add. P[2] 10 ἐναντιώτατον L

τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὸ ὁμοιότερον ἧττον ἐναντίον φαίνεται, οἷον 16
πέπονθε τὸ θάρσος πρὸς τὴν ἀνδρείαν καὶ ἀσωτία πρὸς ἐλευ-
θεριότητα.

περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἀρετῶν τῶν ἐπαινετῶν
εἴρηται σχεδόν· περὶ δὲ δικαιοσύνης ἤδη λεκτέον.

H

περὶ φιλίας, τί ἐστι καὶ ποῖόν τι, καὶ τίς ὁ φίλος, I
καὶ πότερον ἡ φιλία μοναχῶς λέγεται ἢ πλεοναχῶς, καὶ
εἰ πλεοναχῶς, ποσαχῶς, ἔτι δὲ πῶς χρηστέον τῷ φίλῳ
καὶ τί τὸ δίκαιον τὸ φιλικόν, ἐπισκεπτέον οὐθενὸς ἧττον τῶν
περὶ τὰ ἤθη καλῶν καὶ αἱρετῶν. τῆς τε γὰρ πολιτικῆς ἔργον 2
εἶναι δοκεῖ μάλιστα ποιῆσαι φιλίαν, καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ
τοῦτό φασιν εἶναι χρήσιμον· οὐ γὰρ ἐνδέχεσθαι φίλους ἑαυτοῖς
εἶναι τοὺς ἀδικουμένους ὑπ' ἀλλήλων. ἔτι τὸ δίκαιον καὶ τὸ 3
ἄδικον περὶ τοὺς φίλους εἶναι μάλιστα πάντες φαμέν (καὶ ὁ
αὐτὸς δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι {καὶ} ἀγαθὸς καὶ φίλος, καὶ φιλία
ἠθική τις εἶναι ἕξις), καὶ ἐάν τις βούληται ποιῆσαι ὥστε μὴ
ἀδικεῖν, ἅλις φίλους ποιῆσαι· οἱ γὰρ ἀληθινοὶ φίλοι οὐκ
ἀδικοῦσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐὰν δίκαιοι ὦσιν, οὐκ ἀδικήσουσιν· 4
ἢ ταὐτὸν ἄρα ἢ ἐγγύς τι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλία. πρὸς 5
δὲ τούτοις τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τὸν φίλον εἶναι ὑπολαμβά-
νομεν, τὴν δὲ ἀφιλίαν καὶ τὴν ἐρημίαν δεινότατον, ὅτι ὁ
βίος ἅπας καὶ ἡ ἑκούσιος ὁμιλία μετὰ τούτων· μετ' οἰκείων

1234^b 18–22 = *EN* 1155^a3 22–35^a4 = *EN* 1155^a3–31

11 ἐναντιώτερον L 12 τὸ θάρσος πρὸς τὴν ἀνδρείαν Bonitz (recte): θράσος . . . θάρσος PC: θάρσος . . . θράσος L: *audacia ad fortitudinem* Λ^1 (cf. 20^b39) ἀσωτεία codd. 14 περὶ . . . λεκτέον om. PC λέξεται L 19 ἡ φιλία post λέγεται L 20 ποσαχῶς Russell: πόσα ἐστίν codd.: πόσα ἐστὶν ⟨εἴδη⟩ Bonitz 27 {καὶ} secl. Russell: hab. codd. 28 ποιῆσαι] πεῖσαι dubitanter Richards 29 ἅλις Jackson ((1), 49): ἀλλ' εἰς codd.: ἀλλήλοις Casaubon: an ἀληθινοὺς vel ἀληθεῖς? Mingay (53–5), cf. Décarie ποιῆσαι] ποιήσει Spengel 32 εἶναι L: om. PC

γὰρ ἢ μετὰ συγγενῶν ἢ μεθ' ἑταίρων συνδιημερεύομεν ἢ **1235ᵃ**
6 *τέκνων ἢ γονέων ἢ γυναικός. καὶ τὰ ἴδια δίκαια τὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν μόνον, τὰ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους νενομοθέτηται, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.* 4

7 *ἀπορεῖται δὲ πολλὰ περὶ τῆς* 4
φιλίας, πρῶτον μὲν ὡς οἱ ἔξωθεν περιλαμβάνοντες καὶ 5
ἐπὶ πλέον λέγοντες· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται

ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον· 7

καὶ γὰρ

κολοιὸς παρὰ κολοιόν·
ἔγνω δὲ φώρ τε φῶρα, καὶ λύκος λύκον.

8 *οἱ δὲ φυσιολόγοι καὶ τὴν ὅλην φύσιν διακοσμοῦσιν ἀρχὴν λαβόν-* 10
τες τὸ τὸ ὅμοιον ἰέναι πρὸς τὸ ὅμοιον, διὸ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὴν κύνα ἔφη καθῆσθαι ἐπὶ τῆς κεραμίδος διὰ τὸ ἔχειν πλεῖστον
9 *ὅμοιον. οἱ μὲν οὖν οὕτω τὸ φίλον λέγουσιν· οἱ δὲ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φασὶν εἶναι φίλον. τὸ μὲν γὰρ ἐρώμενον καὶ*
ἐπιθυμητὸν πᾶσιν εἶναι φίλον, ἐπιθυμεῖ δὲ οὐ τὸ ξηρὸν τοῦ 15
ξηροῦ, ἀλλ' ὑγροῦ, ὅθεν εἴρηται

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα

καὶ τὸ

μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

ἡ δὲ μεταβολὴ εἰς τοὐναντίον. τὸ δ' ὅμοιον ἐχθρὸν τῷ ὁμοίῳ· καὶ 17
γὰρ

κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει,

1235^a 4–29 = *EN* $1155^a 32-{}^b 9$

1235^a 1 *ἑταίρων* Marc.: *ἑτέρων Π* (cf. $39^b 7$) 7 *αἰεὶ* L: om. C: *ἀεὶ* P 5 *παραλαμβάνοντες* Spengel 8 *παρὰ*] *περὶ* C 13 *τὸ*[1] PC: *τὸν* L 15 *ἐπιθυμεῖν* Fritzsche 15–16 *οὐ τοῦ ξηροῦ τὸ ξηρὸν* vel *τὸ ξηρὸν οὐ τοῦ ξηροῦ* Russell 16 *ἀλλ' ὑγροῦ*] *ἀλλὰ τοῦ ὑγροῦ* Marc. *μεταβολή· πάντων γὰρ γλυκύ* C 17 *ἔχει* post *ὅμοιον* add. L

καὶ τὰ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τρεφόμενα πολέμια ἀλλήλοις ζῷα.
αὗται μὲν οὖν αἱ ὑπολήψεις τοσοῦτον διεστᾶσιν. αἱ μὲν γὰρ 10
τὸ ὅμοιον φίλον, τὸ δ' ἐναντίον πολέμιον,

> τῷ πλέονι δ' αἰεὶ πολέμιον καθίσταται
> τοὔλασσον, ἐχθρᾶς τε ἡμέρας κατάρχεται,

ἔτι δὲ καὶ οἱ τόποι κεχωρισμένοι τῶν ἐναντίων, ἡ δὲ φιλία 11
δοκεῖ συνάγειν· οἱ δὲ ⟨τὰ⟩ ἐναντία φίλα, καὶ Ἡράκλειτος
ἐπιτιμᾷ τῷ ποιήσαντι

> ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο,

οὐ γὰρ ἂν εἶναι ἁρμονίαν μὴ ὄντος ὀξέος καὶ βαρέος, οὐδὲ τὰ
ζῷα ἄνευ θήλεος καὶ ἄρρενος ἐναντίων ὄντων.
δύο μὲν αὗται δόξαι 12
περὶ φιλίας εἰσί, λίαν τε καθόλου ⟨καὶ⟩ κεχωρισμέναι τοσοῦτον·
ἄλλαι δὲ ἤδη ἐγγυτέρω καὶ οἰκεῖαι τῶν φαινομένων. τοῖς μὲν γὰρ
οὐκ ἐνδέχεσθαι δοκεῖ τοὺς φαύλους εἶναι φίλους, ἀλλὰ μόνον τοὺς
ἀγαθούς· τοῖς δ' ἄτοπον εἰ μὴ φιλοῦσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα
(φαίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς θηρίοις ἐνοῦσα φιλία· προαποθνήσκειν 13
γοῦν αἱροῦνται τῶν τέκνων)· τοῖς δὲ τὸ χρήσιμον δοκεῖ φίλον εἶναι 14
μόνον. σημεῖον δ' ὅτι καὶ διώκουσι ταῦτα πάντες, τὰ δὲ ἄχρηστα
καὶ αὐτοὶ αὐτῶν ἀποβάλλουσιν (ὥσπερ Σωκράτης ὁ γέρων
ἔλεγε τὸν πτύελον καὶ τὰς τρίχας καὶ τοὺς ὄνυχας παρα-
βάλλων), καὶ τὰ μόρια ὅτι ῥιπτοῦμεν τὰ ἄχρηστα, καὶ τέλος
1235^{b} τὸ σῶμα, ὅταν ἀποθάνῃ· ἄχρηστος γὰρ ὁ νεκρός. (οἷς δὲ
χρήσιμον, φυλάττουσιν, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ.) ταῦτα δὴ πάντα 15

$29-{}^{b}12 =$ *EN* $1155^{b}9-16$

19 τὰ ἀπὸ] τἀπὸ . . . ζόα versum trochaicum hic latere susp. Jackson ((1), 149–50) 20 αἱ] οἱ Fritzsche: ἡ Spengel 23 ἐχθρᾶς PC (cl. E. *Ph.* 540): ἔχθρας L τε CL: θ' P ἡμέρας PC (cl. E. *Ph.* 540): ἡμέρα L 25 ⟨τὰ⟩ suppl. Bekker: om. codd. 27 καὶ codd.: ἔκ τ' *Il.* 18. 107: κἀξ Rackham 29 οὖν post μὲν suppl. Susemihl 30 ⟨καὶ⟩ suppl. Casaubon κεχωρισμένα Marc. 31 ἐγγύτεραι L οἰκειότεραι Rackham 35 γοῦν Fritzsche: οὖν codd. 37 αὐτοὶ αὐτῶν Bonitz, e X. *Mem.* 1. 2. 53: αἱ τοιαῦται τῶν ⟨ . . . ⟩ codd.: φύσεων post τῶν suppl. Sylburg, πορνῶν v. Fragstein

δοκεῖ μὲν ὑπεναντία ἀλλήλοις εἶναι. τό τε γὰρ ⟨ὅμοιον⟩
ἄχρηστον τῷ ὁμοίῳ, καὶ ἐναντιότης ὁμοιότητος ἀπέχει πλεῖστον,
καὶ τὸ ἐναντίον ἀχρηστότατον τῷ ἐναντίῳ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ
16 ἐναντίου τὸ ἐναντίον. ἔτι δοκεῖ τοῖς μὲν ῥᾴδιον τὸ κτήσασθαι
φίλον· τοῖς δὲ σπανιώτατον γνῶναι, καὶ οὐκ ἐνδέχεσθαι ἄνευ
ἀτυχίας (τοῖς γὰρ εὖ πράττουσι βούλονται πάντες δοκεῖν
17 φίλοι εἶναι)· οἱ δ' οὐδὲ τοῖς συνδιαμένουσιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις
ἀξιοῦσι πιστεύειν, ὡς ἐξαπατῶντας καὶ προσποιουμένους, ἵνα
κτήσωνται διὰ τῆς τῶν ἀτυχούντων ὁμιλίας πάλιν εὐτυχούντων φιλίαν.

II λὴπτέος δὴ λόγος ὅστις ἡμῖν ἅμα τά τε δοκοῦντα περὶ τούτων μάλιστα ἀποδώσει, καὶ τὰς ἀπορίας λύσει καὶ τὰς ἐναντιώσεις. τοῦτο δ' ἔσται, ἐὰν εὐλόγως φαίνηται τὰ ἐναντία δοκοῦντα· μάλιστα γὰρ ὁμολογούμενος ὁ τοιοῦτος ἔσται λόγος τοῖς φαινομένοις. συμβαίνει δὲ μένειν τὰς ἐναντιώσεις, ἐὰν ἔστι ⟨μὲν⟩ ὡς ἀληθὲς ᾖ τὸ λεγόμενον, ἔστι δ' ὡς οὔ.

2 ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ πότερον τὸ ἡδὺ ἢ τὸ ἀγαθόν ἐστι τὸ φιλούμενον. εἰ μὲν γὰρ φιλοῦμεν οὗ ἐπιθυμοῦμεν, καὶ μάλιστα ὁ ἔρως τοιοῦτον (οὐθεὶς γὰρ

ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ),

ἡ δὲ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ταύτῃ μὲν τὸ φιλούμενον τὸ ἡδύ, εἰ δὲ ὃ βουλόμεθα, τὸ ἀγαθόν· ἔστι δ' ἕτερον τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθόν.
3 περὶ δὲ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν τούτοις πειρατέον διορίσαι, λαβοῦσιν ἀρχὴν τήνδε. τὸ γὰρ ὀρεκτὸν καὶ βουλητὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. διὸ καὶ τὸ ἡδὺ ὀρεκτόν· φαινόμενον γάρ τι ἀγαθόν· τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ, τοῖς δὲ φαίνεται κἂν μὴ δοκῇ· οὐ γὰρ ἐν ταὐτῷ τῆς ψυχῆς

1235^b 13–36^{a}7 = *EN* 1155^{b}17–27

1235^b 3 ⟨ὅμοιον⟩ suppl. Fritzsche (cl. *MM* 1208^{b}19, 1209^{a}38) 7 τὸ post σπανιώτατον suppl. Ross 8 ἀτυχίας fort. V: εὐτυχίας codd., dubitanter Dirlmeier 13 δὴ] δὲ L λόγος Laur. 81. 4 (cf. 35^{b}16): λοιπὸς cett.: τρόπος Sylburg τε om. CL 17 ⟨μὲν⟩ suppl. Casaubon 19–20 φιλοῦμεν οὗ Bonitz: φιλούμενον codd. 24 δὲ P: om. cett.: δὴ Susemihl

ἡ φαντασία καὶ ἡ δόξα. ὅτι μέντοι φίλον καὶ τὸ ἀγαθὸν 4 καὶ τὸ ἡδύ, δῆλον.

τούτου δὲ διωρισμένου ληπτέον ὑπόθεσιν ἑτέραν. τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν ἁπλῶς ἐστιν ἀγαθά, τὰ δὲ τινί, ἁπλῶς δὲ οὔ. καὶ τὰ αὐτὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ ἁπλῶς ἡδέα. τὰ μὲν γὰρ τῷ ὑγιαίνοντί φαμεν σώματι συμφέροντα ἁπλῶς εἶναι σώματι ἀγαθά, τὰ δὲ τῷ κάμνοντι οὔ, οἷον φαρμακείας καὶ τομάς. ὁμοίως δὲ καὶ ἡδέα ἁπλῶς 5 σώματι τὰ τῷ ὑγιαίνοντι καὶ ὁλοκλήρῳ, οἷον τὸ ἐν τῷ φωτὶ ὁρᾶν καὶ οὐ τὸ ἐν τῷ σκότει· καίτοι τῷ ὀφθαλμιῶντι ἐναντίως. καὶ οἶνος ἡδίων οὐχ ὁ τῷ διεφθαρμένῳ τὴν γλῶτταν ὑπὸ οἰνοφλυγίας, ἐπεὶ οὗτοί γε ὄξος παρεγχέουσιν, ἀλλὰ
1236a τῇ ἀδιαφθόρῳ αἰσθήσει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ψυχῆς, καὶ οὐχ 6 ἃ τοῖς παιδίοις καὶ τοῖς θηρίοις, ἀλλ' ἃ τοῖς καθεστῶσιν· ἀμφοτέρων γοῦν μεμνημένοι ταῦθ' αἱρούμεθα. ὡς δ' ἔχει 7 παιδίον καὶ θηρίον πρὸς ἄνθρωπον καθεστῶτα, οὕτως ἔχει ὁ φαῦλος καὶ ἄφρων πρὸς τὸν ἐπιεικῆ καὶ φρόνιμον. τούτοις δὲ ἡδέα τὰ κατὰ τὰς ἕξεις· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλά.

ἐπεὶ οὖν τὰ ἀγαθὰ πλεοναχῶς (τὸ μὲν γὰρ τῷ 8 τοιόνδ' εἶναι λέγομεν ἀγαθόν, τὸ δὲ τῷ ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον), ἔτι δὲ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἁπλῶς καὶ ἀγαθὸν ἁπλῶς, τὸ δέ τινι ἢ φαινόμενον ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων δι' ἕκαστον τούτων ἐνδέχεται ἡμᾶς αἱρεῖσθαί τι καὶ φιλεῖν, οὕτω καὶ ἄνθρωπον. τὸν μὲν γὰρ ⟨τῷ⟩ τοιόνδε

1236a 7–15 = *EN* 1155b27–1156a5

29 φίλον] φιλοῦμεν Jackson ((1), 149–50, cl. 35b19) 31 μὲν om. L 34 οὔ om. PC 37 ὁρᾶν] ζῆν Jackson ((1), 149–50) καὶ om. PC 39 οὗτοί γε Robinson: οὔτε γε L: οὔτε PC: οὔτε τε Laur. 81. 4 V: ἐνίοτε vel ἔστιν ὅτε Richards: an οὔτε ⟨διακρίνουσιν οὐδ' εἴ γ'⟩ ὄξος παρεγχέουσιν? Mingay (55–6) ἀλλὰ] ἀλλ' ἃ Fritzsche: ἀλλ' ὁ Ross **1236a** 2 ἀλλ' ἃ Fritzsche: ἀλλὰ codd. 8 τὸ ἀγαθόν Spengel 9 ἔτι δὲ Bonitz: ἐπεὶ δὲ CL: ἐπείδε P: ἐπειδὴ Bekker 10 ἢ codd.: non vert. Λ1, secl. Spengel: καὶ Breier (vide Susemihli praef., vii) 12 οὕτω Bonitz: ὥσπερ codd. ⟨τῷ⟩ suppl. Bonitz: om. codd.: ⟨ὅτι⟩ τοιόσδε (cl. 36a13) vel ⟨ᾗ⟩ τοιόνδε Richards

καὶ δι' ἀρετήν, τὸν δ' ὅτι ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος, τὸν δ' ὅτι
ἡδὺς καὶ δι' ἡδονήν. φίλος δὴ γίνεται ὅταν φιλούμενος ἀν-
τιφιλῇ, καὶ τοῦτο μὴ λανθάνῃ πως αὐτούς.
9 ἀνάγκη ἄρα
τρία φιλίας εἴδη εἶναι, καὶ μήτε καθ' ἓν ἁπάσας μηδ' ὡς
εἴδη ἑνὸς γένους, μήτε πάμπαν λέγεσθαι ὁμωνύμως. πρὸς
μίαν γάρ τινα λέγονται καὶ πρώτην, ὥσπερ τὸ ἰατρικόν·
καὶ ⟨γὰρ⟩ ψυχὴν ἰατρικὴν καὶ σῶμα λέγομεν καὶ ὄργανον καὶ
10 ἔργον, ἀλλὰ κυρίως τὸ πρῶτον. πρῶτον δ' οὗ λόγος ἐν ἡμῖν
ὑπάρχει. οἷον ὄργανον ἰατρικόν, ᾧ ἂν ὁ ἰατρὸς χρήσαιτο·
ἐν δὲ τῷ τοῦ ἰατροῦ λόγῳ οὐκ ἔστιν ὁ τοῦ ὀργάνου. ζητεῖται
11 μὲν οὖν πανταχοῦ τὸ πρῶτον· διὰ δὲ τὸ ⟨τὸ⟩ καθόλου εἶναι
πρῶτον λαμβάνουσιν καὶ ⟨τὸ⟩ πρῶτον καθόλου, τοῦτο δ' ἐστὶ
ψεῦδος. ὥστε καὶ περὶ τῆς φιλίας οὐ δύνανται πάντ' ἀποδιδό-
ναι τὰ φαινόμενα. οὐ γὰρ ἐφαρμόττοντος ἑνὸς λόγου οὐκ
οἴονται ⟨τὰς⟩ ἄλλας φιλίας εἶναι· αἱ δ' εἰσὶ μέν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως
12 εἰσίν· οἱ δ' ὅταν ἡ πρώτη μὴ ἐφαρμόττῃ, ὡς οὖσαν καθόλου
13 ἄν, εἴπερ ἦν πρώτη, οὐδ' εἶναι φιλίας τὰς ἄλλας φασίν. ἔστι
δὲ πολλὰ εἴδη φιλίας· τῶν γὰρ ῥηθέντων ἦν ἤδη, ἐπειδὴ
διώρισται τριχῶς λέγεσθαι τὴν φιλίαν. ἡ μὲν γὰρ διώρι-
σται δι' ἀρετήν, ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον, ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδύ.
14 τούτων ἡ μὲν διὰ τὸ χρήσιμόν ἐστιν ἡ {διὰ} τῶν πλείστων
φιλία (διὰ γὰρ τὸ χρήσιμοι εἶναι φιλοῦσιν ἀλλήλους, καὶ
μέχρι τούτου, ὥσπερ ἡ παροιμία

15–32 = *EN* 1155^{a}6–14 33–36^{b}17 = *EN* 1156^{a}14–^{b}6

14 δὴ] δὲ Jackson ((2), 145): δὲ δὴ Dirlmeier 15 λανθάνῃ L: λανθάνει PC: λανθάνειν Marc. 16 εἴδη om. C μηδ' Susemihl (cl. 36^{b}23–6): μήθ' codd. 18–19 ἰατρικόν· καὶ ⟨γὰρ⟩ ψυχὴν Bonitz (cl. *Metaph.* 1003^{b}1): ἰατρικόν, καὶ ψυχὴν Jackson ((2), 145) 20 δ' PC: δὲ L: δι' (*per quod*) Λ^1 ἡμῖν codd.: πᾶσιν Bonitz: ⟨πᾶσιν⟩ ἡμῖν Richards 23 ⟨τὸ⟩ suppl. Solomon 23–4 εἶναι πρῶτον P: εἶναι τὸ^3 πρῶτον CL 24 ⟨τὸ⟩ suppl. Spengel 27 ⟨τὰς⟩ suppl. Bonitz (cl. 36^{a}29) 28 οἱ Bekker: αἱ codd. οὖσα P, fort. V 30 ἤδη L: εἴδη PC: τρία post ῥηθέντων suppl. Spengel: †τῶν . . . ἤδη† Russell 33 δ' post τούτων suppl. Ross διὰ post ἡ^2 hab. codd.: non vert. Λ^1: νὴ Δία Meineke 34 χρήσιμοι L Marc.^{2}, et, ut vid., Λ^1 (*quia utiles*): χρήσιμον PC Marc.^{1}

Γλαῦκ' ἐπίκουρος ἀνὴρ τόσσον φίλος ἔσκε μάχηται,

καὶ

οὐκέτι γιγνώσκουσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας),

ἡ δὲ δι' ἡδονὴν τῶν νέων (τούτου γὰρ αἴσθησιν ἔχουσιν· διὸ εὐμετά- 15
βολος φιλία ἡ τῶν νέων· μεταβαλλόντων γὰρ τὰ ἤθη κατὰ τὰς
1236^b ἡλικίας μεταβάλλει καὶ τὸ ἡδύ), ἡ δὲ κατ' ἀρετὴν τῶν βελτίστων. 16
φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅτι ἡ πρώτη φιλία ἡ τῶν ἀγαθῶν
ἐστιν ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις πρὸς ἀλλήλους. φίλον μὲν
γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, φίλος δὲ ὁ φιλούμενος καὶ ἀν-
τιφιλῶν. αὕτη μὲν οὖν ἐν ἀνθρώποις μόνον ὑπάρχει φιλία 17
(μόνον γὰρ αἰσθάνεται προαιρέσεως)· αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν
τοῖς θηρίοις, καὶ τὸ χρήσιμον ἐπὶ μικρόν τι φαίνεται ἐνυ-
πάρχον καὶ πρὸς ἄνθρωπον τοῖς ἡμέροις καὶ πρὸς ἄλληλα,
οἷον τὸν τροχίλον φησὶν Ἡρόδοτος τῷ κροκοδείλῳ, καὶ ὡς
οἱ μάντεις τὰς συνεδρείας καὶ διεδρείας λέγουσιν. καὶ οἱ 18
φαῦλοι ἂν εἶεν φίλοι ἀλλήλοις καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ διὰ
τὸ ἡδύ. οἱ δ' ὅτι ἡ πρώτη οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, οὔ φασι 19
φίλους εἶναι· ἀδικήσει γὰρ ὅ γε φαῦλος τὸν φαῦλον,
οἱ δ' ἀδικούμενοι οὐ φιλοῦσι σφᾶς αὐτούς. οὐδ' οὐ φιλοῦσι 20
μέν, ἀλλ' οὐ τὴν πρώτην φιλίαν, ἐπεὶ τάς γε ἑτέρας οὐθὲν
κωλύει. δι' ἡδονὴν γὰρ ὑπομένουσιν ἀλλήλους βλαπτόμενοι,
ὡς ἂν ὦσιν ἀκρατεῖς· οὐ δοκοῦσι δ' οὐδ' οἱ δι' ἡδονὴν φιλοῦν- 21

1236^b 17–37^b7 = *EN* 1156^b7–17, 33–1157^a12

36 τόσσον φίλος Fritzsche: τὸν σοφὸν φίλον codd.: τὸ σοφὸν φίλον fort. V: cf. Archil. fr. 13 Diehl ἔσκε codd.: ἔστε Fick, fort. recte (vide LSJ) 37 Ἀθηναῖοι Oxon. Λ[1]: Ἀθῆναι L: ἀληθῆναι PC **1236^b** 4 φίλος δὲ ὁ φιλούμενος Fritzsche: φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ codd. 5 ἡ post ὑπάρχει suppl. Richards: φιλία secl. Ross 6 μόνον codd.: μόνος Spengel: μόνοι . . . αἰσθάνονται dubitanter Russell 7 καὶ] οἷς ante καὶ suppl. Bonitz, γὰρ post καὶ Richards 8 ἀνθρώπων CL ἄλληλα Casaubon: ἄλλα codd. 12 οἱ PC: οὐ L 14 οὐδ' οὐ codd.: *alii* Λ[1]: οἱ δὲ Ald., Susemihl 15 οὐθὲν (*nihil*) Λ[1]: οὐθεὶς codd. 16 ὑπομένουσιν Bonitz: ὑπονοοῦσιν codd.: οὔπω νοοῦσιν Jackson ((2), 146) 17 ὡς ἂν codd.: ἕως ἂν Jackson ((2), 146): ἧς ἂν Richards οὐδ' οἱ δι' PC, et, ut vid., Λ[1] (*ob voluptatem amantes*): οὐ δι' L: οἱ δι' fort. V

τες ἀλλήλους φίλοι εἶναι, ὅταν κατ' ἀκρίβειαν ζητῶσιν, ὅτι
οὐχ ἡ πρώτη. ἐκείνη μὲν γὰρ βέβαιος, αὕτη δὲ ἀβέβαιος.
ἡ δ' ἐστὶ μέν, ὥσπερ εἴρηται, φιλία, οὐκ ἐκείνη δέ, ἀλλ'
22 ἀπ' ἐκείνης. τὸ μὲν οὖν ἐκείνως μόνον λέγειν τὸν φίλον
βιάζεσθαι τὰ φαινόμενά ἐστι, καὶ παράδοξα λέγειν ἀναγ-
23 καῖον· καθ' ἕνα δὲ λόγον πάσας ἀδύνατον. λείπεται τοίνυν οὕτως,
ὅτι ἔστι μὲν ὡς μόνη ⟨ἡ⟩ πρώτη φιλία, ἔστι δὲ ὡς πᾶσαι,
οὔτε ὡς ὁμώνυμοι καὶ ὡς ἔτυχον ἔχουσαι πρὸς ἑαυτάς, οὔτε
καθ' ἓν εἶδος, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἕν.

24 ἐπεὶ δ' ἁπλῶς ἀγα-
θὸν καὶ ἁπλῶς ἡδὺ τὸ αὐτὸ καὶ ἅμα, ἂν μή τι ἐμπο-
δίζῃ, ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἁπλῶς ὁ πρῶτος ἐστίν, ἔστι
δὲ τοιοῦτος ὁ δι' αὑτὸν αὐτὸς αἱρετός (ἀνάγκη δ' εἶναι τοιοῦτον·
ὡς γὰρ βούλεταί τις δι' αὑτὸν εἶναι τἀγαθά, ἀνάγκη καὶ
25 †αὑτὸν αἱρεῖσθαι εἶναι†), ὁ {δ'} ἀληθινὸς φίλος καὶ ἡδύς
ἐστιν ἁπλῶς· διὸ δοκεῖ καὶ ὁ ὁπωσοῦν φίλος ἡδύς.

26 ἔτι δὲ
διοριστέον περὶ τούτου μᾶλλον· ἔχει ⟨γὰρ⟩ ἐπίστασιν, πότερον
{γὰρ} τὸ ⟨γ'⟩ αὑτῷ ἀγαθὸν ἢ τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν φίλον, καὶ
πότερον τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ' ἡδονῆς, ὥστε καὶ τὸ
φιλητὸν ἡδύ, ἢ οὔ. ἄμφω γὰρ εἰς ταὐτὸ συνακτέον· τά τε
γὰρ μὴ ἁπλῶς ἀγαθὰ ἀλλὰ κακὰ τύχῃ, ἁπλῶς φευκτά· καὶ
τὸ μὴ αὑτῷ ἀγαθὸν οὐθὲν πρὸς αὐτόν. ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν ὃ

19 βίαιος C 21 τὸν φίλον codd.: τὴν φιλίαν Jackson ((2), 146, cl. 36^{b}23 πάσας) 23 πᾶσαι C ἀδύνατον Bonitz: δυνατόν codd. λύπεται C 24 ⟨ἡ⟩ suppl. Bekker: om. codd. (cf. 36^{a}27) 25 ἔτυχεν C 26–32 †ἐπεὶ . . . ἡδύς† Solomon 26 δ'] δὲ ⟨τὸ⟩ Spengel 27 τι (*quid*) $Λ^{1}$: τις codd. 28 ἀληθινῶς Ross 29 δὲ] ὁ Ross δι' αὑτὸν αὐτὸς] δι' αὑτὸν αὐτὸς L: δι' αὑτὸν αὑτὸν P^{1}: ὁ δὲ δι' αὑτὸν αἱρετός P^{2}: δι' αὑτὸν αὑτὸν C: αὐτὸς δι' αὑτὸν (vel αὑτὸν) Richards 30 ὡς codd.: ᾧ Spengel 31 an αὑτὸν ⟨δι' αὑτὸν⟩ αἱρεῖσθαι {εἶναι}?: δι' αὑτὸν αἱρετὸν Spengel {δ'} secl. Spengel 33–4 ⟨γὰρ⟩ ἐπίστασιν, πότερον {γὰρ} τό ⟨γ'⟩ Bas.[3]: ἐπίστασιν πότερον γὰρ τὸ codd. 37 κακὰ τύχῃ, ἁπλῶς φευκτά Mingay: κακὰ ἁπλῶς τύχῃ φευκτά codd.: ἂν post ἁπλῶς add. P^{2}: κακὰ ἄν πως τύχῃ Jackson ((2), 148): κακὰ ἂν οὕτως τύχῃ v. Arnim: κακὰ ἁπλῶς ⟨κἂν ἡδεὰ ὄντα⟩ τύχῃ Richards

ζητεῖται, τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ οὕτως εἶναι ἀγαθά. ἔστι γὰρ 27
1237^a αἱρετὸν μὲν τὸ ἁπλῶς ἀγαθόν, αὑτῷ δὲ τὸ αὑτῷ ἀγαθόν· ἃ δεῖ συμφωνῆσαι. καὶ τοῦτο ἡ ἀρετὴ ποιεῖ· καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τούτῳ, ὅπως οἷς μήπω ἐστὶ γένηται. εὐθέτως δὲ καὶ πρὸ ὁδοῦ ἄνθρωπος ὤν (φύσει γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ τὰ ἁπλῶς ἀγαθά), ὁμοίως δὲ καὶ ἀνὴρ ἀντὶ γυναικὸς καὶ εὐφυὴς 28
ἀφυοῦς, διὰ τοῦ ἡδέος δὲ ἡ ὁδός· ἀνάγκη ⟨γὰρ⟩ εἶναι τὰ καλὰ ἡδέα. ὅταν δὲ ταῦτα διαφωνῇ, οὔπω σπουδαῖος τελέως· ἐνδέχεται γὰρ ἐγγενέσθαι ἀκρασίαν· τὸ γὰρ διαφωνεῖν τἀγαθὸν τῷ ἡδεῖ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀκρασία ἐστίν.

ὥστ' ἐπειδὴ 29
ἡ πρώτη φιλία κατ' ἀρετήν, ἔσονται καὶ αὐτοὶ ἁπλῶς ἀγαθοί. τοῦτο δ' οὐχ ὅτι χρήσιμοι, ἀλλ' ἄλλον τρόπον· διχῶς γὰρ ἔχει τὸ τῳδὶ ἀγαθὸν καὶ ἁπλῶς ἀγαθόν. καὶ ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ὠφελίμου, καὶ ἐπὶ τῶν ἕξεων. ἄλλο 30
γὰρ τὸ ἁπλῶς ὠφέλιμον καὶ †τὸ καλὸν τοιοῦτον† γυμνάζεσθαι πρὸς τὸ φαρμακεύεσθαι. ὥστε καὶ ἡ ἕξις ἡ ἀνθρώπου ἀρετή. ἔστω γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῶν φύσει σπουδαίων· 31
ἡ γὰρ τοῦ φύσει σπουδαίου ἀρετὴ ἁπλῶς ἀγαθόν, ἡ δὲ τοῦ μὴ ἐκείνῳ. ὁμοίως δὴ ἔχει καὶ τὸ ἡδύ. ἐνταῦθα γὰρ 32
ἐπιστατέον καὶ σκεπτέον πότερόν ἐστιν ἄνευ ἡδονῆς φιλία, καὶ τί διαφέρει, καὶ ἐν ποτέρῳ ποτ' ἐστὶ τὸ φιλεῖν, {καὶ} πότερον ὅτι ἀγαθός, κἂν εἰ μὴ ἡδύς, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο.

39 οὕτως codd.: αὐτῷ Bekker: αὑτῷ Ross 1237^a 1 μὲν τὸ ἁπλῶς codd.: ἁπλῶς μὲν τὸ Richards αὑτῷ] αὐτῷ C αὑτῷ] αὐτῷ L 2 τοῦτο ἡ Bekker: τοῦτον codd. 3 γένηται. ἐπεὶ δὲ ⟨ . . . ⟩, εὐθέτως suppl. Susemihl εὐθέτως] εὔθετος aut εὐθέτως ⟨ἔχει⟩ Richards 4 ὁ post ὁδοῦ suppl. Jackson ((2), 148) 5–6 εὐφυὴς ἀφυοῦς Fritzsche: ἀφυὴς εὐφυοῦς codd. 6 ⟨γὰρ⟩ suppl. Ross: ἀνάγκη καὶ PC: ἀνάγκη cett.: ἀλλ' ἀνάγκη vel ἀνάγκη δὲ Richards 7 ταῦτα Bussemaker: τοῦτο codd. σπουδαῖος Richards: σπουδαῖον codd. 8 τὸ L: τῷ PC 13 ὀξέων C 14 †τὸ καλὸν τοιοῦτον† corrupta: τὸ καλὸν τοιοῦτο Marc.: τὸ αὐτῷ οἷον τὸ Bonitz: τὸ κακὸν τοιοῦτον ⟨ὄν⟩ Richards: τοιοσδί, ὃν τρόπον Jackson ((2), 149) 15 ἡ ἀνθρώπου codd. (cf. Pl. *Euthd.* 274e2): ᾗ ἀνθρώπου Fritzsche 17 γὰρ codd.: ἄρα Susemihl ἡ[2]] εἰ CL 18 δὴ codd.: δὲ Jackson ((2), 149) 19 φιλίας in eras. C 20–1 καὶ ante πότερον add. L: non hab. PC 21 μὴ secl. Ross: ἡδύς, ἢ οὔ; ἀλλὰ διὰ τοῦτο; Spengel

διχῶς δὴ λεγομένου τοῦ φιλεῖν, πότερον ὅτι ἀγαθὸν τὸ κατ'
33 ἐνέργειαν οὐκ ἄνευ ἡδονῆς φαίνεται; δῆλον δ' ὅτι ὥσπερ
ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης αἱ πρόσφατοι θεωρίαι καὶ μαθήσεις
αἰσθηταὶ μάλιστα τῷ ἥδει, οὕτω καὶ αἱ τῶν συνήθων ἀνα-
γνωρίσεις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν. φύσει γοῦν τὸ
ἁπλῶς ἀγαθὸν ἡδὺ ἁπλῶς, καὶ οἷς ἀγαθόν, τούτοις ἡδύ.
34 διὸ εὐθὺς τὰ ὅμοια ἀλλήλοις χαίρει, καὶ ἀνθρώπῳ ἥδιστον
ἄνθρωπος. ὥστ' ἐπεὶ καὶ ἀτελεῖ, δῆλον ὅτι καὶ τελειωθέντι·
ὁ δὲ σπουδαῖος τέλειος.

εἰ δὲ τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ'
ἡδονῆς ἀντιπροαίρεσις τῆς ἀλλήλων γνωρίσεως, δῆλον ὅτι
καὶ ὅλως ἡ φιλία ἡ πρώτη ἀντιπροαίρεσις τῶν ἁπλῶς
35 ἀγαθῶν καὶ ἡδέων, ὅτι ἀγαθὰ καὶ ἡδέα. ἔστι δ' αὐτὴ ἡ
φιλία ἕξις ἀφ' ἧς ἡ τοιαύτη προαίρεσις. τὸ γὰρ ἔργον
αὐτῆς ἐνέργεια, αὕτη δ' οὐκ ἔξω, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ φιλοῦντι,
δυνάμεως δὲ πάσης ἔξω· ἢ γὰρ ἐν ἑτέρῳ ἢ ⟨ᾗ⟩ ἕτερον. διὸ
36 τὸ φιλεῖν χαίρειν, ἀλλ' οὐ τὸ φιλεῖσθαι ἐστίν. τὸ μὲν γὰρ
φιλεῖσθαι φιλητοῦ ἐνέργεια, τὸ δὲ καὶ φιλίας, καὶ τὸ μὲν
ἐν ἐμψύχῳ, τὸ δὲ καὶ ἐν ἀψύχῳ· φιλεῖται γὰρ καὶ τὰ
37 ἄψυχα. ἐπεὶ δὲ τὸ φιλεῖν τὸ κατ' ἐνέργειαν τῷ φιλουμένῳ
{ὅ} ἐστὶ χρῆσθαι ᾗ φιλούμενον, ὁ δὲ φίλος φιλούμενον
τῷ φίλῳ ᾗ φίλος, ἀλλὰ μὴ ᾗ μουσικὸς ἢ ᾗ ἰατρικός· ἡδονὴ
τοίνυν ἡ ἀπ' αὐτοῦ, ᾗ αὐτός, αὕτη φιλική. αὐτὸν γὰρ φι-
λεῖ, οὐχ ὅτι ἄλλος. ὥστ' ἂν μὴ χαίρῃ ᾗ ἀγαθός, οὐχ ἡ
38 πρώτη φιλία. οὐδὲ δεῖ ἐμποδίζειν οὐθὲν τῶν συμβεβηκότων

22 ἀγαθὸν (*bonum*) Λ[1]: ἀγαθὸς codd. 25 αἰσθηταὶ] ἀγαπηταὶ dubitanter Robinson ἥδει Fritzsche: εἴδει Π 26 γνωρίσεις C 31 ἀντὶ προαιρέσεως L 32 ἡ[2] PC: om. L 33 αὐτὴ Oxon.: αὕτη cett. 36 δυνάμεως δὲ πάσης codd.: δύναμις δὲ πᾶσα aut δυνάμεις δὲ πᾶσαι Bonitz: δυνάμεως δὲ ⟨σωματικῆς⟩ πάσης dubitanter Richards ⟨ᾗ⟩ suppl. Bonitz 38 φιλεῖσθαι φιλητοῦ ἐνέργεια, τὸ δὲ καὶ φιλίας codd.: οὐ τοῦ post φιλεῖσθαι suppl. Rackham: φιλεῖσθαι φιλητοῦ, τὸ δὲ καὶ ἐνέργεια φιλίας vel φιλίας ἐνέργεια Richards: φιλεῖσθαι φιλητοῦ, ἐνέργεια {τὸ} δὲ κατὰ φιλίαν Dirlmeier 40 τῷ φιλουμένῳ Fritzsche: τὸ φιλούμενον codd. **1237b** 1 {ὅ} secl. Bonitz: hab. codd. 2 τῷ Bonitz: καὶ codd. ἢ om. L ᾗ[3] om. C ἰατρός Marc. 4 ἄλλος P[2]: ἄλλῳ P[1]CL: ἄλλο Jackson ((2), 150) 5 δεῖ P[2]: *decet* Λ[1]: δὴ P[1]CL

μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν εὐφραίνειν. τί γὰρ σφόδρα δυσώδης;
λείπεται· ἀγαπᾶται γὰρ τῷ εὐνοεῖν, συζῇ δὲ μή.
αὕτη 39
μὲν οὖν ἡ πρώτη φιλία, ἣν πάντες ὁμολογοῦσιν· αἱ δ' ἄλλαι
δι' αὐτὴν καὶ δοκοῦσι καὶ ἀμφισβητοῦνται. βέβαιον γάρ τι
δοκεῖ ἡ φιλία· μόνη δ' αὕτη βέβαιος. τὸ γὰρ κεκριμένον
βέβαιον, τὰ δὲ μὴ ταχὺ γινόμενα μηδὲ ῥᾳδίως {οὐ} ποιεῖ
τὴν κρίσιν ὀρθήν. οὐκ ἔστι δ' ἄνευ πίστεως φιλία βέβαιος· 40
ἡ δὲ πίστις οὐκ ἄνευ χρόνου. δεῖ γὰρ πεῖραν λαβεῖν, ὥσπερ
λέγει καὶ Θέογνις·

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικός,
πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου.

οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος, ἀλλὰ βούλονται φίλοι, καὶ μάλιστα
λανθάνει ἡ τοιαύτη ἕξις ὡς φιλία. ὅταν γὰρ προθύμως 41
ἔχωσι φίλοι εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὑπηρετεῖν τὰ φιλικὰ ἀλλή-
λοις, οἴονται οὐ βούλεσθαι φίλοι, ἀλλ' εἶναι φίλοι. τὸ δ'
ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οὐ
γὰρ εἰ βούλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν, ὥστ' οὐδ' εἰ φίλοι
βούλονται, ἤδη καὶ φίλοι εἰσίν. σημεῖον δέ· εὐδιάβλητοι γὰρ 42
οἱ διακείμενοι ἄνευ πείρας τοῦτον τὸν τρόπον· περὶ ὧν μὲν
γὰρ πεῖραν δεδώκασιν ἀλλήλοις, οὐκ εὐδιάβλητοι, περὶ ὧν
δὲ μή, πεισθεῖεν ἂν ὅταν σύμβολα λέγωσιν οἱ διαβάλ-
λοντες. ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι οὐδ' ἐν τοῖς φαύλοις αὕτη ἡ 43

1237^{b} 8–38^{a}30 = *EN* 1156^{b}17–32

6 τί codd.: εἰ Bekker 6–7 δυσώδης, λείπεται. Bekker: οἷον εἰ σφόδρα δυσώδης γίνεται, ⟨ . . . ⟩ συζῆν δὲ μή Richards 7 τῷ Fritzsche: τὸ codd. 8 ἣν Fritzsche: ἡ codd. 11 {οὐ} secl. Bonitz: hab. codd. 13 οὐκ ἄνευ χρόνου] versum trochaicum hic latere susp. Jackson ((2), 150–2) 15 οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ Thgn. 125 16 πειραθείης] πειρηθείης Thgn. 125 17 οὐδ' L: οὐκ PC: οἱ δ' Fritzsche: οὐ δὴ Richards φίλος] ⟨οὐ⟩ φίλοι, ἀλλὰ βούλονται ⟨εἶναι⟩ φίλοι Fritzsche 18 ὡς] ⟨οὐκ⟩ οὖσα Richards (sed cf. 22^{a}41) 20 οὐ L: om. PC εἶναι post βούλεσθαι suppl. Richards 22 εἰ^{1} P^{2}L: om. P^{1}C εἶναι post φίλοι suppl. Richards 23 εὐδιάλυτοι C

φιλία· ἄπιστος γὰρ ὁ φαῦλος καὶ κακοήθης πρὸς πάντας·
αὐτῷ γὰρ μετρεῖ τοὺς ἄλλους. διὸ εὐεξαπατητότεροί εἰσιν
44 οἱ ἀγαθοί, ἂν μὴ διὰ πεῖραν ἀπιστῶσιν. οἱ δὲ φαῦλοι
αἱροῦνται τὰ φύσει ἀγαθὰ ἀντὶ τοῦ φίλου, καὶ οὐθεὶς φιλεῖ
μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ πράγματα. ὥστ᾽ οὐ φίλοι. οὐ γὰρ γί-
νεται οὕτω κοινὰ τὰ φίλων· προσνέμεται γὰρ ὁ φίλος τοῖς
πράγμασιν, οὐ τὰ πράγματα τοῖς φίλοις.
45 οὐ γίνεται ἄρ᾽
ἡ φιλία ἡ πρώτη ἐν πολλοῖς, ὅτι χαλεπὸν πολλῶν πεῖραν
λαβεῖν· ἑκάστῳ γὰρ ἂν ἔδει συζῆσαι. οὐδὲ δὴ αἱρετέον
46 ὁμοίως περὶ ἱματίου καὶ φίλου· καίτοι ἐν πᾶσι δοκεῖ τοῦ
νοῦν ἔχοντος δυοῖν τὸ βέλτιον αἱρεῖσθαι, καὶ εἰ μὲν τῷ
χείρονι πάλαι ἐχρῆτο, τῷ βελτίονι δὲ μηδέπω, τοῦθ᾽ αἱρε-
τέον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀντὶ τοῦ πάλαι φίλου τὸν ἀγνῶτα εἰ βελτίων·
οὐ γάρ ἐστιν ἄνευ πείρας οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ὁ φίλος, **1238a**
ἀλλὰ χρόνου δεῖ. διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν
47 ἁλῶν· ἅμα δὲ δεῖ μὴ μόνον ἁπλῶς ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ
καὶ σοί, εἰ δὴ φίλος ἔσται σοί. {φίλος} ἀγαθὸς μὲν γὰρ
ἁπλῶς ἐστι τῷ ἀγαθὸς εἶναι, φίλος δὲ τῷ ἄλλῳ ἀγαθός,
ἁπλῶς ⟨δ᾽⟩ ἀγαθὸς καὶ φίλος, ὅταν συμφωνήσῃ ταῦτ᾽ ἄμφω,
ὥστε ὅ ἐστιν ἁπλῶς ἀγαθόν, τὸ αὐτὸ ἄλλῳ, εἰ καὶ μὴ
48 ἁπλῶς μὲν σπουδαίῳ, ἄλλῳ δ᾽ ἀγαθός, ὅτι χρήσιμος. τὸ
δὲ πολλοῖς ἅμα εἶναι φίλον καὶ τὸ φιλεῖν κωλύει· οὐ
γὰρ οἷόν τε ἅμα πρὸς πολλοὺς ἐνεργεῖν.
49 ἐκ δὴ τούτων φα-

33 τῶν post τὰ hab. C   προνέμεται L   34 ἄρ᾽] ἄρα Marc.: οὖν P^2: *unde* $Λ^1$: om. P^1CL   36 ἔδει Bussemaker: δεῖ codd. 37 φίλου] φίλοι L   37–8 τὸν νοῦν ἔχοντα PC   **1238a** 1 οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας P^2: *neque . . . unius diei* $Λ^1$: οὐδὲ μίαν ἡμέραν C et, ut vid., P^1: οὐδεμίαν ἡμέραν L   3 δεῖ Bonitz: εἰ codd.   4 εἰ δὴ Fritzsche: εἶναι P: εἶεν L: εἰει (sic) C: εἰ ὁ Bussemaker: εἰ δὴ ⟨ὁ⟩ Dirlmeier {$φίλος^2$} secl. Russell: καὶ post ἔσται suppl. Richards   6 ⟨δ᾽⟩ *autem* $Λ^1$: om. cett.   7 τὸ αὐτὸ Richards: τῷ τούτου P^1CL: τοῦτο P^2: τὸ τούτου Marc.: τοιοῦτον καὶ Dirlmeier: an τοῦτο ⟨καὶ⟩? Mingay (56–7), cf. Décarie   εἰ καὶ PC: ἢ καὶ L: ἢ εἰ Ald.: καὶ εἰ Richards   8 σπουδαῖος Fritzsche   9 φίλον Sylburg: φίλος codd.   κωλύει P^2C: κωλύειν P^1L   10 οἷόν τε] οἴονται C

νερὸν ὅτι ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ
ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐτάρκων. καὶ ὀρθῶς εἴρηται

ἡ γὰρ φύσις βέβαιον, οὐ τὰ χρήματα

(πολὺ δὲ κάλλιον εἰπεῖν ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς φύσεως), καὶ ὅτι χρό- 50
νος λέγεται δεικνύναι τὸν φιλούμενον, καὶ αἱ ἀτυχίαι μᾶλλον τῶν
εὐτυχιῶν. τότε γὰρ δῆλον ὅτι κοινὰ ⟨τὰ⟩ τῶν φίλων (οὗτοι γὰρ
μόνοι ἀντὶ τῶν φύσει ἀγαθῶν καὶ φύσει κακῶν, περὶ ἃ αἱ εὐτυ-
χίαι καὶ αἱ δυστυχίαι, αἱροῦνται μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ τούτων τὰ
μὲν εἶναι τὰ δὲ μὴ εἶναι)· ἡ δ' ἀτυχία δηλοῖ τοὺς μὴ ὄντως 51
ὄντας φίλους, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον συντυχόντας. ὁ δὲ χρόνος
δηλοῖ ἀμφοτέρους· οὐδὲ γὰρ ὁ χρήσιμος ταχὺ δῆλος, ἀλλ'
ὁ ἡδὺς μᾶλλον. πλὴν οὐδ' ὁ ἁπλῶς ἡδὺς ταχύ. ὅμοιοι
γὰρ οἱ ἄνθρωποι τοῖς οἴνοις καὶ ἐδέσμασιν· ἐκείνων τε γὰρ
τὸ μὲν ἡδὺ ταχὺ δηλοῖ, πλείω δὲ χρόνον γινόμενον ἀηδὲς
καὶ οὐ γλυκύ, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁμοίως. ἔστι γὰρ καὶ τὸ
ἁπλῶς ἡδὺ τῷ τέλει ὁριστέον καὶ τῷ χρόνῳ. ὁμολογήσαιεν 52
δ' ἂν καὶ οἱ πολλοί, οὐκ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων μόνον, ἀλλ'
ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πόματος καλοῦσι γλύκιον· τοῦτο γὰρ ⟨οὐ⟩ διὰ τὸ
ἀποβαῖνον οὐχ ἡδύ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ συνεχές, ἀλλὰ τὸ
πρῶτον ἐξαπατᾶν.

ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία, καὶ δι' ἣν αἱ 53
ἄλλαι λέγονται, ἡ κατ' ἀρετήν ἐστί, καὶ δι' ἡδονὴν τὴν
ἀρετῆς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· αἱ δ' ἄλλαι ἐγγίνονται

14 ἡ secl. Richards ὅτι² codd.: ὅ τε Jackson ((2), 152): ὁ Ross 15 φιλούμενον codd.: φίλον Jackson ((2), 152) 16 δηλονότι CL ⟨τὰ⟩ add. P² 18 καὶ αἱ δυστυχίαι om. C, αἱ om. P 19 ἀτυχία L: ἀτυχεία PC: εὐτυχία (*successus*) Λ¹ ὄντως] οὕτως PC 20 συντυχόντας Russell: τυχόν P: τυχών C: ἀτυχ L: τυχόντας (*comparatos*) Λ¹: τοῦ ὀνόματος post χρήσιμον suppl. Richards (cl. 48ᵇ11), τὸ Dirlmeier (cf. Allan (3), 149) 22 ταχύ (*statim*) Λ¹ Bonitz: ταχὺς codd. 23 οἴνοις (*vino*) Λ¹: ὄνοις Π 24 ἡδὺ] γλυκὺ Richards: om. PC, L cum lac. χρόνῳ CL 25 καί³ CL: om. P 26 ὁμολογήσειε C 27 οὐκ codd.: ὅτι Fritzsche: οὐχ ὅτι Ross 28 ⟨οὐ⟩ suppl. Jackson ((2), 153) 30 ἐξαπατᾶν codd.: ἐξαπατᾷ Bussemaker 31 τὴν P¹C: τῆς L et, ut vid., P²: ἀπ' post τὴν suppl. Fritzsche

φιλίαι καὶ ἐν παισὶ καὶ θηρίοις καὶ τοῖς φαύλοις. ὅθεν λέγεται, "ἧλιξ ἥλικα τέρπει" καὶ

κακὸς κακῷ ⟨δὲ⟩ συντέτηκεν ἡδονῇ.

54 ἐνδέχεται δὲ καὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις εἶναι τοὺς φαύλους, οὐχ ᾗ φαῦλοι ἢ μηδέτεροι, ἀλλ' οἷον ᾠδικοὶ ἄμφω, ἢ ὁ μὲν φιλῳδὸς ὁ δ' ᾠδικός ἐστίν, καὶ ᾗ πάντες ἔχουσιν
55 ἀγαθὸν καὶ ταύτῃ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις· ἔτι χρήσιμοι ἂν εἶεν ἀλλήλοις καὶ ὠφέλιμοι, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πρὸς τὴν
56 προαίρεσιν, ἢ ⟨ᾗ⟩ οὐδέτεροι. ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸν ἐπιεικῆ **1238b**
φαύλῳ εἶναι φίλον. καὶ γὰρ χρήσιμος ἂν εἴη πρὸς τὴν προαίρεσιν, ὁ μὲν φαῦλος πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν τῷ σπουδαίῳ, ὁ δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν, τῷ δὲ φαύλῳ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν· καὶ βουλήσεται τὰ ἀγαθά, ἁπλῶς μὲν τὰ ἁπλῶς, τὰ δ' ἐκείνῳ ἐξ ὑποθέσεως, ᾗ πενίᾳ συμφέρει ἢ νόσοις, ⟨καὶ⟩ ταῦτα τῶν ἁπλῶς ἀγαθῶν ἕνεκα, ὥσπερ καὶ {αὐτὸ} τὸ φάρμακον πιεῖν· οὐ γὰρ βούλεται ⟨αὐτό⟩,
57 ἀλλὰ τοῦδ' ἕνεκα βούλεται. ἔτι καθ' οὓς τρόπους καὶ ἀλλήλοις οἱ μὴ σπουδαῖοι εἶεν ἂν φίλοι. εἴη γὰρ ἂν ἡδὺς οὐχ ᾗ φαῦλος, ἀλλ' ᾗ τῶν κοινῶν τινος μετέχει, οἷον εἰ μουσικός. ἔτι ᾗ ἔνι τι πᾶσιν ἐπιεικές· διὸ ἔνιοι ὁμιλητικοὶ εἶεν

1238b 5–14 = *Pol.* 1332a10–21

34 ⟨δὲ⟩ suppl. Tauchnitz (cl. 39b22) συντέκεν CL ἡδονήν C: ἡδονή L 35 δὲ codd.: γάρ (*nam*) Λ1 καὶ post εἶναι (*et pravi*) suppl., ut vid., Λ1 36 οὐχ (*non*) Λ1: καὶ codd. ᾗ (*quatenus*) Λ1: ἡ L: οἱ PC 37 φιλῳδὸς fort. V: φειδωλὸς codd. τι post ἔχουσιν suppl. Fritzsche (cl. 38b12 et *EN* 1153b32), post ἀγαθὸν (38) Ross 38 ἀλλήλους L **1238b** 1 ⟨ᾗ⟩ suppl. Bonitz, φαῦλοι ᾗ post ᾗ Richards 1–2 τὸν ἐπιεικῆ φαύλῳ Fritzsche: τὸν ἐπιεικῆ Π: φαύλων PC: φαῦλον L: τῷ ἐπιεικεῖ φαῦλον (*bono viro amicum malum*) Λ1 2 χρήσιμος P2V: χρήσιμον P1CL 6 ἁπλῶς2 Rieckher: ἁπλᾶ codd. ᾗ (*quatenus*) Λ1: ἡ Π 6–7 πενίᾳ συμφέρει ἢ νόσοις (*paupertati aut morbis confert*) Λ1: πενία . . . νόσος codd. 7 ⟨καὶ⟩ ταῦτα (*idque*) Λ1: ταῦτα codd.: post ταῦτα, δὲ suppl. Dirlmeier ἁπλῶς Rieckher: ἁπλῶν codd. 8 {αὐτὸ} secl. Fritzsche: hab. codd. πιεῖν P2L: ποιεῖν P1C ⟨αὐτό⟩ suppl. Fritzsche, ἁπλῶς Richards 12 ᾗ (*quatenus*) Λ1: ἡ Π: εἰ Marc. ἔνι Bekker: ἐνί P: ἑνί CL: ἕν (*unum*) Λ1 εἶεν C *habeantur* Λ1: εἰσιν P1L: εἰσιν ⟨οὕτως⟩ P2

ἂν καὶ σπουδαίῳ. ἢ ᾗ προσαρμόττουσιν ἑκάστῳ· ἔχουσι
γάρ τι πάντες τοῦ ἀγαθοῦ.
τρία μὲν οὖν εἴδη ταῦτα φιλίας· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις III
κατ' ἰσότητά πως λέγεται ἡ φιλία. καὶ γὰρ οἱ κατ'
ἀρετὴν φίλοι ἐν ἰσότητί πως ἀρετῆς εἰσι φίλοι ἀλλήλοις.
ἄλλη δὲ διαφορὰ τούτων ἡ καθ' ὑπερβολήν, ὥσπερ θεοῦ 2
ἀρετῇ πρὸς ἄνθρωπον. τοῦτο γὰρ ἕτερον εἶδος φιλίας, καὶ
ὅλως ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, καθάπερ καὶ τὸ δίκαιον
ἕτερον· κατ' ἀναλογίαν γὰρ ἴσον, κατ' ἀριθμὸν δ' οὐκ ἴσον.
ἐν τούτῳ τῷ γένει πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ὁ εὐεργέτης πρὸς
τὸν εὐεργετηθέντα. αὐτῶν δὲ τούτων διαφοραὶ εἰσίν· ἄλλη ⟨γὰρ⟩ 3
πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, αὕτη μὲν ὡς
ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου ἡ δὲ εὐεργέτου πρὸς εὐεργετηθέντα.
ἐν ταύταις δὲ ἢ οὐκ ἔνεστιν ἢ οὐχ ὁμοίως τὸ ἀντιφιλεῖσθαι.
γελοῖον γάρ, εἴ τις ἐγκαλοίη τῷ θεῷ, ὅτι οὐχ ὁμοίως {τῷ} 4
ἀντιφιλεῖ ὡς φιλεῖται, ἢ τῷ ἄρχοντι· {καὶ ἀρχομένῳ.}
φιλεῖσθαι γάρ, οὐ φιλεῖν, τοῦ ἄρχοντος, ἢ φιλεῖν ἄλλον
τρόπον. καὶ ἡδονὴ διαφέρει οὐδὲν ἥ τε τοῦ αὐτάρκους ἐπὶ τῷ 5
αὑτοῦ κτήματι ἢ παιδί, καὶ τοῦ ἐνδεοῦς ἐπὶ τῷ γινομένῳ.
ὡς δ' αὔτως καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τὴν χρῆσιν φίλων καὶ ἐπὶ 6
τῶν δι' ἡδονήν· οἱ μὲν κατ' ἰσότητα εἰσίν, οἱ δὲ καθ' ὑπερο-

15–39 = *EN* 1158^b1–19

13 μὴ post καὶ suppl. Bonitz (cl. 38^b10) σπουδαίῳ PC: σπουδαῖοι L: *boni* $Λ^1$ ἢ] εἰ P^2 ᾗ P^2 *quatenus* $Λ^1$: εἰ CL: ᾗ fort. P^1 17 ἀρετῆς εἰσι L: εἰσὶν ἀρετῆς PC 19 ἀρετῇ secl. Rackham, vel ἀρετῇ vel κατ' ἀρετήν, subaudito φιλία 22 δὲ post τούτῳ suppl. Ross (sed cf. 28^a9 et Denniston, 110) 23 ⟨γὰρ⟩ suppl. Russell: ἄλλη L: ἄλλην PC: ἄλλαι Spengel 25 ἡ L: ἢ PC δὲ om. PC 27 {τῷ} om. P^2, secl. $Λ^1$: τῷ codd.: τὸ Bussemaker 28 ἀντιφιλεῖ (*vicissim ipse diligat*) $Λ^1$: ἀντιφιλεῖσθαι codd. ὡς φιλεῖται P^1CL: ὡς φιλεῖ mg. P^2, addito ἴσως {καὶ ἀρχομένῳ.} secl. Walzer, hab. codd.: καὶ ⟨ὁ⟩ ἀρχόμενος Fritzsche 30 καὶ] *verum* $Λ^1$: καίτοι Fritzsche: καὶ ⟨ἡ⟩ Jackson ((2), 154) οὐδὲν Π: οὐθέν· (sic) Marc.: οὐδ' ἓν Jackson ((2), 154): secl. Spengel ἥ τε] εἴ τε L: εἴτε (*sive*) $Λ^1$: ἧττον Bonitz 31 αὑτοῦ P: αὐτοῦ CL ἡ post καὶ suppl. Ross 32 ὡς δ' αὔτως PL: ὡς δ' αὐτῶς C: ὡσαύτως Marc. 33 οἱ[1] P^2: om. P^1CL εἰσίν] ἐστιν CL

χὴν. διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως
7 χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσιν, καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς. δῆλον δ' ἐν
τοῖς ἐρωτικοῖς· τοῦτο γὰρ αἴτιον τοῦ μάχεσθαι ἀλλήλοις
πολλάκις. ἀγνοεῖ γὰρ ὁ ἐρῶν ὅτι οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος αὐτοῖς
ἐπὶ τὴν προθυμίαν. διὸ εἴρηκεν Εὔνικος· {ὁ}

ἐρώμενος τοιαῦτ' ἂν οὐκ ἐρῶν λέγοι.

οἱ δὲ νομίζουσι τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον.
IV ὥσπερ οὖν εἴρηται, τριῶν ὄντων εἰδῶν φιλίας, κατ' **1239ª**
ἀρετὴν κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ κατὰ τὸ ἡδύ, αὗται πάλιν
διήρηνται εἰς δύο· αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ ἴσον αἱ δὲ καθ'
2 ὑπεροχήν εἰσιν. φιλίαι μὲν οὖν ἀμφότεραι, φίλοι δ' οἱ
κατὰ τὴν ἰσότητα· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἀνὴρ παιδίῳ
φίλος, φιλεῖ δέ γε καὶ φιλεῖται. ἐνιαχοῦ δὲ φιλεῖσθαι
μὲν δεῖ τὸν ὑπερέχοντα, ἐὰν δὲ φιλῇ, ὀνειδίζεται ὡς ἀνά-
ξιον φιλῶν. τῇ γὰρ ἀξίᾳ τῶν φίλων μετρεῖται καί τινι
3 ἴσῳ. τὰ μὲν οὖν δι' ἡλικίας ἔλλειψιν ἀνάξια ὁμοίως φι-
λεῖσθαι, τὰ δὲ κατ' ἀρετὴν ἢ γένος ἢ κατὰ ἄλλην τοιαύ-
την ὑπεροχήν. ἀεὶ δὲ τὸν ὑπερέχοντα ἢ ἧττον ἢ μὴ φιλεῖν
ἀξιοῦν, καὶ ἐν τῷ χρησίμῳ καὶ ἐν τῷ ἡδεῖ καὶ κατ' ἀρετήν.
4 ἐν μὲν οὖν ταῖς μικραῖς ὑπεροχαῖς εἰκότως γίνονται ἀμ-
φισβητήσεις (τὸ γὰρ μικρὸν ἐνιαχοῦ οὐδὲν ἰσχύει, ὥσπερ
ἐν ξύλου σταθμῷ, ἀλλ' ἐν χρυσίῳ· ἀλλὰ τὸ μικρὸν κακῶς
κρίνουσιν· φαίνεται γὰρ τὸ μὲν οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ τὸ ἐγγὺς

1239ª 1–^{b}5 = *EN* $1158^{b}20$–$1159^{a}33$

34 ὦσι post ὁμοίως suppl. Casaubon 35 γὰρ post καὶ^{2} suppl. Ross, ὁμοίως dubitanter Rackham 37 αὐτοῖς Fritzsche: τῆς codd.: τοῖς (*in iis*) Λ^{1} 38 ἐπὶ τὴν προθυμίαν codd.: ἐστι τῆς προθυμίας Fritzsche εἴρηκεν Εὔνικος Russell (cf. Meineke, *FCG* i. 249): εἴρηκεν Αἴνικος Jackson ((1), 150–1; cf. *Sud.* 2. 172. 16, Adler): εὑρηκέναι νεῖκος P^{1}CL: εὕρηκε νεῖκος P^{2} {ὁ} hab. codd., secl. Jackson ((1), 150–1), qui versum senarium hic latere susp. **1239ª** 2 καὶ post ἀρετὴν suppl. Rackham (cl. $39^{a}12$) 6 δὲ^{2} om. CL, hab. P: γὰρ (***nam***) Λ^{1} 8 τῶν φίλων] τὸ φιλεῖν Bonitz 11 ἀεὶ] δεῖ Cook Wilson, auctore Susemihlo 12 ἄξιον Bonitz 14 οὐδὲν ἰσχύει V: οὐδ' ἐν ἰσχύι codd. 15 ξύλου Marc., *ligni* Λ^{1}: ξύλῳ *Π* 16 τὸ^{2} Marc.^{2}: om. *Π* Marc.^{1}

μέγα, τὸ δ' ἀλλότριον διὰ τὸ πόρρω μικρόν)· ὅταν δὲ 5
ὑπερβολὴ ᾖ, οὐδ' αὐτοὶ ἐπιζητοῦσιν ὡς δεῖ ἢ ἀντιφιλεῖσθαι
ἢ ὁμοίως ἀντιφιλεῖσθαι, οἷον εἴ τις ἀξιοῖ τὸν θεόν. φανερὸν 6
δὴ ὅτι φίλοι μέν, ὅταν ἐν τῷ ἴσῳ, τὸ ἀντιφιλεῖν δ' ἔστιν
ἄνευ τοῦ φίλους εἶναι.

δῆλον δὲ καὶ διὰ τί ζητοῦσι μᾶλλον 7
οἱ ἄνθρωποι τὴν καθ' ὑπεροχὴν φιλίαν τῆς κατ' ἰσότητα·
ἅμα γὰρ ὑπάρχει οὕτως αὐτοῖς τό τε φιλεῖσθαι καὶ ἡ
ὑπεροχή. διὸ ὁ κόλαξ παρ' ἐνίοις ἐντιμότερος τοῦ φίλου·
ἄμφω γὰρ φαίνεσθαι ποιεῖ ὑπάρχειν τῷ κολακευομένῳ.
μάλιστα δ' οἱ φιλότιμοι τοιοῦτοι· τὸ γὰρ θαυμάζεσθαι ἐν
ὑπεροχῇ. φύσει δὲ γίνονται οἱ μὲν φιλητικοὶ οἱ δὲ φιλό- 8
τιμοι. φιλητικὸς δὲ ὁ τῷ φιλεῖν χαίρων μᾶλλον ἢ τῷ
φιλεῖσθαι· ἐκεῖνος δὲ φιλότιμος μᾶλλον. ὁ μὲν οὖν χαίρων
τῷ θαυμάζεσθαι καὶ φιλεῖσθαι τῆς ὑπεροχῆς φίλος· ὁ δὲ
τῆς ἐν τῷ φιλεῖν ἡδονῆς ὁ φιλητικός. ἔστι γὰρ ἀνάγκη ⟨φιλεῖν⟩
ἐνεργοῦντα· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖσθαι συμβεβηκός· ἔστι γὰρ λαν-
θάνειν φιλούμενον, φιλοῦντα δ' οὔ. ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὴν 9
φιλίαν τὸ φιλεῖν μᾶλλον ἢ τὸ φιλεῖσθαι, τὸ δὲ φιλεῖ-
σθαι κατὰ τὸ φιλητόν. σημεῖον δέ· ἕλοιτ' ἂν ὁ φίλος μᾶλ-
λον, εἰ μὴ ἐνδέχοιτ' ἄμφω, γιγνώσκειν ἢ γιγνώσκεσθαι, οἷον
ἐν ταῖς ὑποβολαῖς αἱ γυναῖκες ποιοῦσι, καὶ ἡ Ἀνδρομάχη
ἡ Ἀντιφῶντος. καὶ γὰρ ἔοικε τὸ μὲν ἐθέλειν γινώσκεσθαι
αὑτοῦ ἕνεκα, καὶ τοῦ πάσχειν τι ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ ποιεῖν,
τὸ δὲ γινώσκειν τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ φιλεῖν ἕνεκα. διὸ καὶ 10

17 ὅταν–19 = *EN* $1158^{b}33$ – $1159^{a}5$ 21–$^{b}5$ = *EN* $1159^{a}12$–$^{b}1$

18 ὡς ἐπιζήτουσι C 19 εἴ τις] οὐθεὶς Jackson ((2), 153) 20 δὴ PC: δὲ L οὐκ post δ' suppl. Fritzsche (sed cf. $39^{a}5$–6) 21 διὰ τί PC: διατί L 24 ὁ] οὐ CL 31 τῆς . . . ἡδονῆς codd., Dirlmeier: τῇ . . . ἡδονῇ Spengel ὁ secl. Richards 31–2 ἔστι γὰρ ἀνάγκη ⟨φιλεῖν⟩ ἐνεργοῦντα Robinson: ἔνεστι γὰρ ἀνάγκη ἐνεργοῦντα codd.: ἔνεστι γὰρ ἀνάγκῃ ἐνεργοῦντι Richards 32 φιλεῖσθαι P^{2} *redamari* $Λ^{1}$: φιλεῖν P^{1}CL 37 ὑποβολαῖς V (cl. *EN* $1159^{a}28$ et Pl. *R.* 538a): ὑπερβολαῖς codd.: ὑπεκβολαῖς Casaubon 39 αὐτοῦ CL τί CL

τοὺς ἐμμένοντας τῷ φιλεῖν πρὸς τοὺς τεθνεῶτας ἐπαινοῦμεν· γινώσκουσι γάρ, ἀλλ' οὐ γινώσκονται.

ὅτι μὲν οὖν πλείονες τρόποι φιλίας, καὶ πόσοι τρόποι, ὅτι τρεῖς, καὶ ὅτι τὸ φιλεῖσθαι καὶ ἀντιφιλεῖσθαι καὶ οἱ φίλοι διαφέρουσιν,
V *οἵ τε κατ' ἰσότητα καὶ οἱ καθ' ὑπεροχήν, εἴρηται· ἐπεὶ δὲ τὸ φίλον λέγεται καὶ καθόλου μᾶλλον, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ἐλέχθη, ὑπὸ τῶν ἔξωθεν συμπεριλαμβανόντων (οἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιόν φασιν εἶναι φίλον, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον), λεκτέον καὶ περὶ τούτων πῶς εἰσι πρὸς τὰς εἰρημένας φιλίας.*

2 *ἀνάγεται δὲ τὸ μὲν ὅμοιον καὶ εἰς τὸ ἡδὺ καὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. τό τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον· καὶ ὁ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεὶ καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν*
3 *ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας. διὸ ἐὰν μὴ συμμεταβάλλωσιν οἱ φαῦλοι, οὐ φίλοι ἑαυτοῖς, ἀλλὰ διίστανται· ἡ δ' οὐ βέβαιος φιλία οὐ φιλία. ὥστε οὕτως μὲν τὸ ὅμοιον φίλον, ὅτι ⟨τὸ⟩ ἀγαθὸν ὅμοιον, ἔστι δὲ ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡδύ· τοῖς γὰρ ὁμοίοις*
4 *ταὔθ' ἡδέα, καὶ ἕκαστον δὲ φύσει αὐτὸ αὑτῷ ἡδύ. διὸ καὶ φωναὶ καὶ {αἱ} ἕξεις καὶ συνημερεύσεις τοῖς ὁμογενέσιν ἥδισται ἀλλήλοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις· καὶ ταύτῃ ἐνδέχεται καὶ τοὺς φαύλους ἀλλήλους φιλεῖν.*

κακὸς κακῷ δὲ συντέτηκεν ἡδονῇ.

5 *τὸ δ' ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον ὡς {τὸ} χρήσιμον· αὐτὸ γὰρ αὑτῷ τὸ ὅμοιον ἄχρηστον. διὸ δεσπότης δούλου δεῖται*

1239^{b} 5–40^{a}7 = *EN* 1159^{b}10–24

1239^{b} 7 *ἀπὸ* CL *συμπαραλαμβανόντων* Spengel (sed cf. 35^{a}5) 13 *ὁ*^{2} secl. Ross 14 *συμμεταβάλλωσιν* v.d. Mühll: *συμβάλλωσιν* codd. 15 *βεβαία* L 16 *οὐ φιλία* om. *Λ*^{1} ⟨*τὸ*^{2}⟩ suppl. Bonitz 17 *τὰ ἤθη* post *ὁμοίοις* add. P^{2} 18 *ταὔθ'* Oxon., *eadem Λ*^{1}: *ταὔτ'* P: *ταῦθ'* CL 19 *ἕξεις* L: *αἱ ἕξεις* PC: *διαλέξεις* Richards (sed cf. 39^{b}20) 22 *κακῷ κακὸς . . . ἡδοναῖς* Stobaeus (E. fr. 296 Nauck) *δὲ κακῷ* L 23 {*τὸ*^{2}} secl. Robinson 24 *αὐτῷ* L

καὶ δοῦλος δεσπότου, καὶ γυνὴ καὶ ἀνήρ ἀλλήλων, καὶ ἡδὺ
καὶ ἐπιθυμητὸν τὸ ἐναντίον ὡς χρήσιμον, καὶ οὐχ ὡς ἐν
τέλει ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τέλος. ὅταν γὰρ τύχῃ οὗ ἐπιθυμεῖ,
ἐν τῷ τέλει μὲν ἐστίν, οὐκ ὀρέγεται δὲ τοῦ ἐναντίου, οἷον τὸ
θερμὸν τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ. ἔστι δέ πως καὶ 6
ἡ τοῦ ἐναντίου φιλία τοῦ ἀγαθοῦ ⟨φιλία⟩· ὀρέγεται γὰρ ἀλλήλων
διὰ τὸ μέσον· ὡς σύμβολα γὰρ ὀρέγεται ἀλλήλων διὰ τὸ οὕτω
γίνεσθαι ἐξ ἀμφοῖν ἓν μέσον. ἔτι κατὰ συμβεβηκός ἐστι 7
τοῦ ἐναντίου, καθ' αὑτὸ δὲ τῆς μεσότητος. ὀρέγονται γὰρ οὐκ
ἀλλήλων τἀναντία, ἀλλὰ τοῦ μέσου. ὑπερψυχθέντες γάρ,
ἐὰν θερμανθῶσιν, εἰς τὸ μέσον καθίστανται, καὶ ὑπερθερ-
μανθέντες, ἐὰν ψυχθῶσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
εἰ δὲ μή, ἀεὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ, οὐκ ἐν τοῖς μέσοις. ἀλλὰ χαί- 8
ρει ὁ ἐν τῷ μέσῳ ἄνευ ἐπιθυμίας τοῖς φύσει ἡδέσιν, οἱ
δὲ πᾶσι τοῖς ἐξιστᾶσι τῆς φύσει ἕξεως. τοῦτο μὲν οὖν 9
τὸ εἶδος καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· τὸ φιλεῖν δὲ γίνεται,
ὅταν ᾖ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων. διὸ ἐνίοτε ἀνομοίοις χαίρουσιν,
οἷον αὐστηροὶ εὐτραπέλοις καὶ ὀξεῖς ῥαθύμοις. εἰς τὸ μέσον
γὰρ καθίστανται ὑπ' ἀλλήλων. κατὰ συμβεβηκὸς οὖν, ὥσ- 10
περ ἐλέχθη, τὰ ἐναντία φίλα, καὶ διὰ τὸ ἀγαθόν.

πόσα
μὲν οὖν εἴδη φιλίας, καὶ τίνες διαφοραὶ καθ' ἃς λέγονται
οἵ τε φίλοι καὶ οἱ φιλοῦντες καὶ οἱ φιλούμενοι, καὶ οὕτως
ὥστε φίλοι εἶναι καὶ ἄνευ τούτου, εἴρηται· περὶ δὲ VI
τοῦ αὐτὸν αὑτῷ φίλον εἶναι ἢ μή, πολλὴν ἔχει ἐπί-
σκεψιν. δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ φί-
λος εἶναι, καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι κρίνουσι τὴν πρὸς

1240^{a} $7-{}^{b}39$ = *EN* $1166^{a}1-{}^{b}29$

26 τῷ post ἐν suppl. Rackham 30 ⟨φιλία⟩. suppl. Robinson, vel dubitanter ⟨ἕνεκα⟩ 31 διὰ τὸ οὕτω Spengel: διὸ οὐ τὸ PC: διὸ οὐ τῷ L 32 ἔτι] ὥστε Rieckher 37 ὅτι post ἐπιθυμίᾳ suppl. Spengel **1240^{a}** 3 οὖν] γάρ PC 6 οἱ[3] om. *Π* 7 φίλοι] φιλίαν dubitanter Dirlmeier δὲ om. C 8 τοῦ CL: om. P αὑτὸν] αὐτὸν C 9 αὐτὸς] αὑτὸς C φίλω P 10 κρίνουσι (*iudicant*) *Λ*[1]: κινοῦσι codd.

τούς ἄλλους φίλους φιλίαν· κατὰ δὲ τοὺς λόγους καὶ τὰ δο-
κοῦνθ' ὑπάρχειν τοῖς φίλοις τὰ μὲν ὑπεναντιοῦται, τὰ δ'
2 ὅμοια φαίνεται ὄντα. ἔστι γάρ πως κατὰ ἀναλογίαν αὕτη
ἡ φιλία, ἁπλῶς δ' οὔ. ἐν δυσὶ γὰρ διηρημένοις τὸ φιλεῖ-
σθαι καὶ φιλεῖν· δι' ἃ μᾶλλον οὕτως αὐτὸς αὑτῷ φίλος, ⟨ὡς⟩
ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς εἴρηται πῶς ἑκὼν ἢ ἄκων,
τῷ τὰ μέρη ἔχειν πως πρὸς ἄλληλα τὰ τῆς ψυχῆς, καὶ
ὅμοιον τὰ τοιαῦτα πάντα, εἰ φίλος αὐτὸς αὑτῷ καὶ ἐχ-
θρός, καὶ εἰ ἀδικεῖ τις αὐτὸς αὑτόν. πάντα γὰρ ἐν δυσὶ
3 ταῦτα καὶ διηρημένοις· ᾗ δὴ δύο πως καὶ ἡ ψυχή, ὑπάρ-
χει πως ταῦτα, ᾗ δ' οὐ διηρημένα, οὐχ ὑπάρχει.
ἀπὸ δὲ
τῆς πρὸς αὑτὸν ἕξεως {ὡς} οἱ λοιποὶ τρόποι τοῦ φιλεῖν διο-
ρίζονται, καθ' οὓς ἐν τοῖς λόγοις ἐπισκοπεῖν εἰώθαμεν. δο-
κεῖ γὰρ φίλος εἶναι ὁ βουλόμενός τινι τἀγαθὰ ἢ οἷα οἴεται
4 ἀγαθά, μὴ δι' αὑτόν, ἀλλ' ἐκείνου ἕνεκα· ἄλλον δὲ τρόπον
ᾧ τὸ εἶναι βούλεται δι' ἐκεῖνον καὶ μὴ δι' αὑτόν, κἂν εἰ
μὴ διανέμων τἀγαθά, μή τοι τὸ εἶναι τούτῳ, ἂν δόξειε
5 μάλιστα φιλεῖν· ἄλλον δὲ τρόπον ᾧ συζῆν αἱρεῖται δι'
αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἕτερόν τι, οἷον οἱ πατέρες
6 τὸ μὲν εἶναι τοῖς τέκνοις, συζῶσι δ' ἑτέροις. μάχεται δὴ
ταῦτα πάντα πρὸς ἄλληλα. οἱ μὲν γὰρ ἂν μὴ τὸ ἑαυ-
τοῖς, οἱ δὲ ἂν μὴ τὸ εἶναι, οἱ δὲ ⟨ἂν μὴ⟩ τὸ συζῆν, οὐκ οἴονται

11 τὰ L: τὸ PC 14 ἡ secl. Richards 15 οὕτως] οὗτος CL αὐτὸς] αὑτὸς C ⟨ὡς⟩ (*velut*) Λ[1]: om. codd. 16 εἴρηταί πως L: πῶς PC 17 πως P: πῶς CL 18 ὅμοια Spengel αὐτὸς] αὑτὸς C αὑτῷ] αὐτῷ L 19 αὐτὸς] αὑτὸς C 20 διηρημένοις Bonitz: διηρημένως PL: διηρημένου C ᾗ Fritzsche: ἡ L: εἰ PC: ἡ (*aut*) Λ[1] δὴ Spengel: *enim* Λ[1]: δὲ Π πῶς CL 21 πῶς CL ᾗ P[2]L: ἡ P[1]C: ἡ (*aut*) Λ[1]: εἰ Bekker 22 αὑτὸν] αὐτὸν L {ὡς} secl. Bekker: ἕξεως ὡς codd.: ἕξεώς εἰσιν Spengel: ἕξεως καὶ dubitanter Richards διορίζονται Russell: διωρισμένοι codd.: ὡρισμένοι Jackson ((1), 151) 25 αὑτόν] αὐτόν L 26 αὑτόν] αὐτόν L 27 τοι Jackson ((1), 151): τῷ PC: τὸ L (post τὸ spatio circa xl litterarum relicto): ὅτι Dirlmeier τούτῳ Spengel δόξειε L: δόξαιεν PC 29 αὐτὴν] αὑτὴν C 30 βούλονται post εἶναι dubitanter suppl. Robinson 31 οἱ P[2]: ὁ P[1]CL ἂν om. C 32 οἱ[1] PC: ὁ L ⟨ἂν μὴ⟩ suppl. Fritzsche

φιλεῖσθαι. ἔτι τὸ ἀλγοῦντι συναλγεῖν μὴ δι᾽ ἕτερόν τι ἀγα- 7
πᾶν θήσομεν, οἷον οἱ δοῦλοι πρὸς τοὺς δεσπότας, ὅτι χαλε-
ποὶ ἀλγοῦντες, ἀλλ᾽ {οὐ} δι᾽ αὐτούς, ὥσπερ αἱ μητέρες τοῖς
τέκνοις καὶ οἱ συνωδίνοντες ὄρνιθες. βούλεται γὰρ μάλιστά 8
γε οὐ μόνον συλλυπεῖσθαι ὁ φίλος τῷ φίλῳ, ἀλλὰ καὶ
τὴν αὐτὴν λύπην, οἷον διψῶντι συνδιψῆν, εἰ ἐνεδέχετο, ἤ,
εἰ μή, ἐγγύτατα. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ χαίρειν· ⟨τὸ γὰρ 9
1240ᵇ χαίρειν⟩ μὴ δι᾽ ἕτερόν τι, ἀλλὰ δι᾽ ἐκεῖνον, ὅτι χαίρει, φιλικόν. ἔτι
τὰ τοιάδε λέγεται περὶ τῆς φιλίας, ὡς ἰσότης φιλότης, καὶ {μὴ}
μίαν ψυχὴν εἶναι τοὺς ἀληθῶς φίλους. ἅπαντα ταῦτα ἐπα- 10
ναφέρεται πρὸς τὸν ἕνα. καὶ γὰρ βούλεται τἀγαθὰ αὑτῷ
τοῦτον τὸν τρόπον. οὐθεὶς γὰρ αὐτὸς αὑτὸν εὖ ποιεῖ διά τι
ἕτερον, οὐδὲ χάριτος ⟨ἕνεκα⟩, οὐδὲ λέγει ὅτι ἐποίησεν ᾗ εἷς·
δοκεῖν γὰρ φιλεῖν βούλεται ὁ δῆλον ποιῶν ὅτι φιλεῖ, ἀλλ᾽ οὐ
φιλεῖν. καὶ τὸ συνεῖναι μάλιστα καὶ τὸ συζῆν καὶ τὸ συγ- 11
χαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν, καὶ μία δὴ ψυχή, καὶ τὸ μὴ
δύνασθαι ἄνευ ἀλλήλων μηδὲ ζῆν, ἀλλὰ συναποθνήσκειν·
οὕτω γὰρ ἔχει ὁ εἷς, καὶ ἴσως ὁμιλεῖ αὐτὸς αὑτῷ.

πάντα
δὲ ταῦτα τῷ ἀγαθῷ ὑπάρχει πρὸς αὑτόν. ἐν γὰρ τῷ πο- 12
νηρῷ διαφωνεῖ, οἷον ἐν τῷ ἀκρατεῖ. καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ

1240ᵇ 1–3 = *EN* 1168ᵇ6–8

---

33 δὲ post ἔτι suppl. Ross   τὸ Bekker: τῷ codd.: τὸ τῷ Fritzsche   35 {οὐ} secl. Robinson   αὐτούς] αὑτούς C   37 γε Fritzsche: τε codd., Jackson ((1), 151–2)   38 εἰ L: ἢ PC   38–9 ἤ, εἰ μή, Robinson (cf. Fritzsche in adn.): ὅτι μὴ codd.: εἴτε μὴ Jackson ((1), 151–2): εἰ δὲ μὴ Ross   39 ὡς post μὴ suppl. Ross, ὅτι Rackham   39–1240ᵇ1 ⟨τὸ γὰρ χαίρειν⟩ (*enim ... gaudere*) Λ^1: om. codd.   **1240ᵇ** 2 τῆς om. L   {μὴ} secl. Casaubon: hab. codd.   3 ψυχὴν Casaubon: φιλίαν codd.   4 αὑτῷ CL: αὐτῷ P   5 αὑτὸν PC: αὐτὸν L   διά τι L: διότι PC   6 post χάριτος ⟨ἕνεκα⟩ suppl. Robinson: χάριν τινός Apelt ((1), 733): χάριτος P^1CL: χαίρει τι P^2 οὐδὲ codd.: οὐ δὲ Susemihl   7 δοκεῖν C: δοκεῖ PL   φιλεῖν codd.: φιλεῖσθαι Bonitz   βούλεται Π: βούλεσθαι (*velle amare videtur*) Λ^1 τὸ post οὐ add. P^2 8 συνεῖναι Russell: εἶναι codd.   11 ἴσως codd.: *in hunc modum* Λ^1: ἔστιν ὡς vel πως Richards: οὕτως Rackham   12 αὑτόν] αὐτόν L   γὰρ PC: δὲ γὰρ L: *autem* Λ^1

καὶ ἐχθρὸν ἐνδέχεσθαι αὐτὸν αὐτῷ εἶναι· ᾗ δ' εἷς καὶ
13 ἀδιαίρετος, ὀρεκτὸς αὐτὸς αὐτῷ. τοιοῦτος ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ κατ'
ἀρετὴν φίλος, ἐπεὶ ὅ γε μοχθηρὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πολλοί,
καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερος καὶ ἔμπληκτος. ὥστε καὶ
ἡ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν φιλία ἀνάγεται πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ.
ὅτι γὰρ πῃ ὅμοιος καὶ εἷς καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἀγαθός, ταύτῃ
αὐτὸς αὐτῷ φίλος καί ὀρεκτός· φύσει δὲ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ
14 πονηρὸς παρὰ φύσιν. ὁ δ' ἀγαθὸς οὔθ' ἅμα λοιδορεῖται
ἑαυτῷ, ὥσπερ ὁ ἀκρατής, οὔτε ὁ ὕστερος τῷ πρότερον, ὥσπερ
ὁ μεταμελητικός, οὔτε ὁ ἔμπροσθεν τῷ ὕστερον, ὥσπερ ὁ
15 ψεύστης (ὅλως τε εἰ δεῖ ὥσπερ οἱ σοφισταὶ διορίζουσιν,
ὥσπερ τό Κορίσκος καὶ Κορίσκος σπουδαῖος. δῆλον γὰρ ὡς
τὸ αὐτὸ πόσον σπουδαῖον αὐτῶν)· ἐπεὶ ὅταν ἐγκαλέσωσιν
αὐτοῖς, ἀποκτιννύασιν αὐτούς· ἀλλὰ δοκεῖ πᾶς αὐτὸς αὐτῷ
ἀγαθός. ζητεῖ δὲ ὁ ἁπλῶς ὢν ἀγαθὸς εἶναι καὶ αὐτὸς
αὐτῷ φίλος, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι δύ' ἔχει ἐν αὐτῷ ἃ φύσει
16 βούλεται εἶναι φίλα καὶ διασπάσαι ἀδύνατον. διὸ ἐπ'
ἀνθρώπου μὲν δοκεῖ ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ φίλος, ἐπὶ δὲ τῶν
ἄλλων ζῴων ⟨οὔ⟩, οἷον ἵππος αὐτὸς αὐτῷ ⟨οὐκ ὀρεκτός⟩, οὐκ
ἄρα φίλος. ἀλλ' οὐδὲ τὰ παιδία, ἀλλ' ὅταν ἤδη ἔχῃ προαίρε-
17 σιν· ἤδη γὰρ τότε διαφωνεῖ ὁ νοῦς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. ἔοικε δ'
ἡ φιλία ἡ πρὸς αὐτὸν τῇ κατὰ συγγένειαν· οὐθέτερον γὰρ

14 αὐτῷ] αὐτῷ L · 15 αὐτῷ PC: αὐτῷ L: αὐτοῦ Spengel 18 αὐτὸν] αὐτόν L 19 ὅμοιος Bekker: ὅμοιοι Π: ὁμοιοῖ Fritzsche: ὁμονοεῖ dubitanter Richards αὐτῷ] αὐτῷ L 20 αὐτῷ] αὐτῷ L ὁ ἀγαθὸς post τοιοῦτος add. P² 21 ὁ δ' Sylburg: οὐδ' Π: οὐ δ' ὁ Marc. 23 μεταμελητικός D: μεταληπτικός Π 24 εἰ δεῖ] οὐδ' P² 26 τὸ αὐτὸ πόσον Π: τὸ αὐτὸ πόσον που Marc.: τοῦτό πως οὐ Richards: τὸ αὐτό που πόσον Dirlmeier αὐτῶν Fritzsche: αὐτόν PL: αὐτόν C 27 αὐτοῖς Fritzsche: αὐτοῖς codd. αὐτούς Fritzsche: αὐτοῖς C: αὐτοῖς L: αὐτ' P αὐτῷ] αὐτῷ L 28 ζητεῖται PC τὸ post ἀγαθός add. P² 29 αὐτῷ¹] αὐτῷ L αὐτῷ²] αὐτῷ L 31 αὐτὸς C 32 ⟨οὔ⟩ suppl. Spengel: οὐκ ἔστιν mg. P², addito ἴσως: *non etiam* Λ¹: om. Π αὐτὸς C ⟨οὐκ ὀρεκτός⟩ suppl. Rieckher (cl. 40b15), οὐ δοκεῖ ἀγαθός Ross (cl. 40b27–8) 34 νοῦς Fritzsche: παῖς codd.: an πᾶς νοῦς? (cf. *EN* 1169a7): ἡ προαίρεσις τῇ ἐπιθυμίᾳ v. Fragstein (329) 35 αὐτὸν C: αὐτὸν cett.

ἐφ' αὑτοῖς λῦσαι, ἀλλὰ κἂν διαφέρωνται, ὅμως οὗτοι μὲν
ἔτι συγγενεῖς, ὁ δὲ ἔτι εἷς, ἕως ἂν ζῇ.

ποσαχῶς μὲν οὖν
τὸ φιλεῖν λέγεται, καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ φιλίαι ἀνάγονται
πρὸς τὴν πρώτην, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων· οἰκεῖον δὲ τῇ VII
1241a σκέψει θεωρῆσαι καὶ περὶ ὁμονοίας καὶ εὐνοίας. δοκεῖ
γὰρ τοῖς μὲν εἶναι ταὐτά, τοῖς δ' οὐκ ἄνευ ἀλλήλων. ἔστι
δ' ἡ εὔνοια τῆς φιλίας οὔτε πάμπαν ἕτερον οὔτε ταὐτόν.
διῃρημένης γὰρ τῆς φιλίας κατὰ τρεῖς τρόπους, οὔτ' ἐν τῇ 2
χρησίμῃ οὔτ' ἐν τῇ καθ' ἡδονὴν ἐστίν. εἴτε γὰρ ὅτι χρή-
σιμον, βούλεται αὐτῷ τἀγαθά, οὐ δι' ἐκεῖνον ἀλλὰ δι'
αὑτὸν βούλοιτ' ἄν, δοκεῖ δὲ ὥσπερ καὶ ἡ ⟨φιλία ἡ⟩ εὔνοια οὐκ
αὑτοῦ εὔνοια τοῦ εὐνοϊζομένου εἶναι, ἀλλὰ τοῦ ᾧ εὐνοεῖ· εἰ
δὲ ἦν ἐν τῇ τοῦ ἡδέος φιλίᾳ, κἂν τοῖς ἀψύχοις εὐνόουν. ὥστε
δῆλον ὅτι περὶ τὴν ἠθικὴν φιλίαν ἡ εὔνοια ἐστίν. ἀλλὰ τοῦ 3
μὲν εὐνοοῦντος βούλεσθαι μόνον ἐστί, τοῦ δὲ φίλου καὶ πράττειν
ἃ βούλεται. ἔστι γὰρ ἡ εὔνοια ἀρχὴ φιλίας· ὁ μὲν γὰρ φί-
λος πᾶς εὔνους, ὁ δ' εὔνους οὐ πᾶς φίλος. ἀρχομένῳ γὰρ
ἔοικεν ὁ εὐνοῶν μόνον, διὸ ἀρχὴ φιλίας, ἀλλ' οὐ φιλία.

⟨...⟩ δοκοῦσι γὰρ οἵ τε φίλοι ὁμονοεῖν καὶ οἱ ὁμονοοῦντες
φίλοι εἶναι. ἔστι δ' οὐ περὶ πάντα ἡ ὁμόνοια ἡ φιλική, 4
ἀλλὰ περὶ τὰ πρακτὰ τοῖς ὁμονοοῦσι, καὶ ὅσα εἰς τὸ συ-
ζῆν συντείνει· οὔτε μόνον κατὰ διάνοιαν ἢ κατὰ ὄρεξιν, ἔστι

1241a 1–14 = *EN* 1166b30–1167a21 15–33 = *EN* 1167a22–b16

36 ἐφ' αὑτοῖς PL: ἐπ' αὐτοῖς C ἀλλὰ διαφέροντα C 37 συγγενεῖς ἔτι L **1241a** 2 ταὐτά] ταυτά L 3 ταὐτόν] ταυτόν L 5 χρήσιμον *Π*: χρήσιμος Spengel 6 αὐτῷ] αὑτῷ C 7 αὑτὸν] αὐτὸν L ὥσπερ καὶ ἡ ⟨φιλία ἡ⟩ εὔνοια (*quemadmodum et amicitia*) *Λ*1: ὥσπερ καὶ ἡ εὔνοια codd.: ὥσπερ ⟨ἡ φιλία⟩ καὶ ἡ εὔνοια Fritzsche: ὥσπερ καὶ ἡ ⟨κατ' ἀρετὴν φιλία ἡ⟩ εὔνοια Spengel 7–8 οὐκ αὑτοῦ εὔνοια om. PC 8 εὔνοια L: ἕνεκα Jackson ((2), 155) 8–9 εἰ δὲ L: εἰ δὴ PC: εἶτ' Spengel (cl. 41a5) 9 ἦν Marc.: ἡ CL: om. P 15 ante δοκοῦσι esse lacunam maiorem credit Russell (cl. *MM* 1212a14); cf. v. Fragstein, 330 17 πρακτικὰ C εὐνοοῦσι C 18 οὔτε *Π*: οὐδὲ Susemihl post διάνοιαν, ἢ κατὰ προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ mg. P2, addito ἴσως

γὰρ ἐναντία τὸ διανοοῦν ⟨καὶ τὸ⟩ ἐπιθυμοῦν, ὥσπερ ἐν τῷ
ἀκρατεῖ διαφωνεῖ τοῦτο· δεῖ δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν ὁμονοεῖν
5 καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡ ὁμόνοια·
οἵ γε φαῦλοι ταὐτὰ προαιρούμενοι καὶ ἐπιθυμοῦντες βλά-
6 πτουσιν ἀλλήλους. ἔοικε δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια οὐχ ἁπλῶς λέ-
γεσθαι, ὥσπερ οὐδ' ἡ φιλία· ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη καὶ φύσει
σπουδαία, διὸ οὐκ ἔστι τοὺς φαύλους ὁμονοεῖν, ἑτέρα δὲ καθ'
ἣν καὶ οἱ φαῦλοι ὁμονοοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν τὴν προαί-
7 ρεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἔχωσιν. οὕτω δὲ δεῖ τῶν αὐτῶν
ὀρέγεσθαι, ὥστε ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέροις ὑπάρχειν οὗ ὀρέγονται.
ἂν γὰρ τοιούτου ὀρέγωνται, ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀμφοῖν, μαχοῦν-
8 ται· οἱ ὁμονοοῦντες δ' οὐ μαχοῦνται. ἔστι δ' ἡ ὁμόνοια, ὅταν
περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ αὐτὴ προαίρεσις ᾖ, μὴ
τοῦ ἑκάτερον, ἀλλὰ τοῦ τὸν αὐτόν. καὶ ἔστιν ἡ ὁμόνοια φι-
λία πολιτική.

περὶ μὲν οὖν ὁμονοίας καὶ εὐνοίας εἰρήσθω
VIII τοσαῦτα· ἀπορεῖται δὲ διὰ τί μᾶλλον φιλοῦσιν οἱ ποιήσαντες
εὖ τοὺς παθόντας ἢ οἱ παθόντες εὖ τοὺς ποιήσαντας. δοκεῖ
2 δὲ δίκαιον εἶναι τοὐναντίον. τοῦτο δ' ὑπολάβοι μὲν ἄν τις
διὰ τὸ χρήσιμον καὶ τὸ αὐτῷ ὠφέλιμον συμβαίνειν· τῷ
μὲν γὰρ ὀφείλεται, τὸν δ' ἀποδοῦναι δεῖ. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο

35–^{b}10 = *EN* 1167^{b}17–1168^{a}27

---

19 ἐναντία τὸ διανοοῦν ⟨καὶ τὸ⟩ ἐπιθυμοῦν Robinson: τἀναντία τὸ κινοῦν ἐπιθυμεῖν codd.: ἐναντίον τὸ νοοῦν ⟨καὶ τὸ⟩ ἐπιθυμοῦν Spengel: τἀναντία νοεῖν ⟨καὶ⟩ ἐπιθυμεῖν Richards: τἀναντία {τὸ} κινεῖν ⟨τὸ⟩ ἐπιθυμοῦν Dirlmeier: an τἀναντία, τὸ κινοῦν καὶ ἐπιθυμοῦν? (cf. 23^{a}37) 20 δεῖ δὲ Dirlmeier: οὐ δεῖ P[1]CL: οὐδ' εἰ . . . ὁμονοεῖ P[2]: οὐδὲ . . . ὁμονοεῖ Jackson ((2), 156) 21 post καί, οὐ vel οὐ μόνον dubitanter suppl. Robinson ἐπὶ] ἔστι Richards 22 οἵ γε P[1]CL: εἴ τε P[2]: οἱ δὲ (*autem*) Λ[1] ταὐτὰ Ambr., Jackson ((2), 156): ταῦτα Π 29 ὀρέγωνται L: ὀρέγονται PC ὑπάρχειν post ἀμφοῖν add. P[2] 30 δ' ἡ Π: dğ Fritzsche οἷον ante ὅταν suppl. Fritzsche, μάλιστα Richards 32 ἑκατέρου L τοῦ τὸν Bekker: τοῦτον Π 35 φιλοῦσιν PV: φιλοῦντες CL: φιλοῦνται Marc.: *amantes dicantur* Λ[1] 36 εὖ τοὺς[1] Marc.: αὐτοὺς C: αὐτοὺς P[1]L, εὖ add. P[2] εὖ τοὺς[2] Marc. P[2]: ἑαυτοὺς P[1]CL 38 συμβαίνει L 38–9 τῷ . . . ὀφείλεται Fritzsche (cl. *EN* 1167^{b}20): τὸ (ὁ P[2]) . . . ὠφελεῖται codd.: τὸν . . . ὠφελεῖσθαι (*alium . . . iuvari*) Λ[1]

μόνον, ἀλλὰ καὶ φυσικόν. ἡ γὰρ ἐνέργεια αἱρετώτερον, 3
1241^{b} τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἔχει τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐνέργεια, ὁ δ'
εὖ παθὼν ὥσπερ ἔργον τοῦ εὖ ποιήσαντος. διὸ καὶ ἐν τοῖς
ζῴοις ἡ περὶ τὰ τέκνα σπουδὴ ἐστί, καὶ τοῦ γεννῆσαι καὶ
γεννώμενα σῴζειν. καὶ φιλοῦσι δὴ μᾶλλον οἱ πατέρες τὰ 4
τέκνα (καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων) ἢ φιλοῦνται. καὶ οὗτοι
πάλιν τὰ αὐτῶν ἢ τοὺς γεννήσαντας, διὰ τὸ τὴν ἐνέργειαν
εἶναι τὸ ἄριστον. καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων, ὅτι μᾶλλον
οἴονται αὑτῶν εἶναι ἔργον τὰ τέκνα· τὸ γὰρ ἔργον τῷ χα-
λεπῷ διορίζουσι, πλείω δὲ λυπεῖται περὶ τὴν γένεσιν μήτηρ.
καὶ περὶ μὲν φιλίας τῆς πρὸς αὑτὸν καὶ τῆς ἐν πλείοσι
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον· δοκεῖ δὲ τό τε δίκαιον εἶναι IX
ἴσον τι καὶ ἡ φιλία ἐν ἰσότητι, εἰ μὴ μάτην λέγεται
ἰσότης {ἡ} φιλότης. αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι δικαίου τι εἶ-
δος· κοινωνία γάρ, τὸ δὲ κοινὸν πᾶν διὰ τοῦ δικαίου
συνέστηκεν, ὥστε ὅσα εἴδη φιλίας, καὶ δικαίου καὶ κοινω-
νίας, καὶ πάντα ταῦτα σύνορα ἀλλήλοις, καὶ ἐγγὺς
ἔχει τὰς διαφοράς. ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχει ψυχὴ πρὸς 2
σῶμα καὶ τεχνίτης πρὸς ὄργανον καὶ δεσπότης πρὸς
δοῦλον, τούτων μὲν οὐκ ἔστι κοινωνία. οὐ γὰρ δύ' ἐστίν,
ἀλλὰ τὸ μὲν ἕν, τὸ δὲ τοῦ ἑνός. {οὐδέν}. οὐδὲ διαιρετὸν
τὸ ἀγαθὸν ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τὸ ἀμφοτέρων τοῦ ἑνὸς οὗ ἕνε-
κα ἐστίν. τό τε γὰρ σῶμά ἐστιν ὄργανον σύμφυτον, καὶ τοῦ

1241^{b} 11–$42^{b}1$ = *EN* $1159^{b}25$–$1162^{a}33$

1241^{b} 1 δὲ Spengel: δὴ codd. 3 τὰ post καί^{2} suppl. Spengel, τοῦ τὰ Rackham 5 καὶ . . . πατέρων secl. Bekker 6 αὑτῶν] αὐτῶν CL 8 αὑτῶν] αὐτῶν CL 9 ἡ post γένεσιν suppl. Fritzsche (cl. *EN* $1168^{a}25$) 10 αὑτὸν] αὐτὸν CL της^{2}] τοῖς C 11 διορίσθω C 12 τι] τί L 13 {ἡ} secl. Fritzsche (cf. $40^{b}2$, *EN* $1168^{b}8$): ἡ codd. (cf. v. Fragstein, 332) τι] τί L 14 κοινωνία codd. (cf. *Pol.* $1260^{b}40$): κοινωνίαι Bonitz 15 ὥστε ὅσα εἴδη Bonitz: ὅστις ἀεὶ δὴ PC: ὅστις ἀεὶ διὰ L 16 συνορᾷ CL 17 οὐχ post δ' dubitanter suppl. Rackham 20 {οὐδέν} secl. V, Fritzsche: οὐδ' ἕν Jackson ((2), 157): {οὐδέν} ⟨ἕνεκα⟩ Richards (cl. $41^{b}21$) 21 τὸ post ἀμφοτέρων tra. Richards

δεσπότου ὁ δοῦλος ὥσπερ μόριον καὶ ὄργανον ἀφαιρετόν,
τὸ δ' ὄργανον ὥσπερ δοῦλος ἄψυχος.
3 αἱ δ' ἄλλαι κοινωνίαι
εἰσὶ {ἢ} μόριον τῶν τῆς πόλεως κοινωνιῶν, οἷον ἡ τῶν
φρατέρων ἢ τῶν ὀργεώνων, ἢ αἱ χρηματιστικαί. {ἔτι πολιτεῖαι.}
αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι ἐν οἰκείοις συνυπάρχουσι, καὶ αἱ ὀρ-
θαὶ καὶ αἱ παρεκβάσεις (ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν
4 ἁρμονιῶν καὶ {τῶν} ἐν ταῖς πολιτείαις)· βασιλικὴ μὲν ἡ τοῦ
γεννήσαντος, ἀριστοκρατικὴ δ' ἡ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πολι-
τεία δ' ἡ τῶν ἀδελφῶν· παρέκβασις δὲ τούτων τυραννὶς
ὀλιγαρχία δῆμος. καὶ τὰ δίκαια δὴ τοσαῦτα.
5 ἐπεὶ δὲ
τὸ ἴσον τὸ μὲν κατ' ἀριθμὸν τὸ δὲ κατ' ἀναλογίαν, καὶ τοῦ
δικαίου εἴδη ἔσται καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς κοινωνίας. κατ' ἀριθ-
μὸν μὲν γὰρ ἡ ⟨πολιτικὴ⟩ κοινωνία καὶ ἡ ἑταιρικὴ φιλία, τῷ
γὰρ αὐτῷ ὅρῳ μετρεῖται· κατ' ἀναλογίαν δὲ ἡ ἀριστοκρα-
τικὴ ἀρίστη καὶ βασιλική. οὐ γὰρ ταὐτὸν δίκαιον τῷ ὑπερ-
6 έχοντι καὶ ὑπερεχομένῳ, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον. καὶ ἡ φι-
λία δὲ ὁμοίως πατρὸς καὶ παιδός, καὶ ἐν ταῖς κοινωνίαις
ὁ αὐτὸς τρόπος.
X λέγονται δὲ φιλίαι συγγενικὴ ἑταιρικὴ κοινωνικὴ 1242^{a}
ἡ λεγομένη πολιτική. ἔστι μὲν συγγενικὴ πολλὰ ἔχουσα
εἴδη, ἡ μὲν ὡς ἀδελφῶν, ἡ δ' ὡς πατρὸς καὶ υἱῶν (καὶ
γὰρ κατ' ἀναλογίαν, οἷον ἡ πατρική, καὶ κατ' ἀριθμόν,
οἷον ἡ τῶν ἀδελφῶν· ἐγγὺς γὰρ αὕτη τῆς ἑταιρικῆς. ἐπι-

23 ἀφαιρετόν] ἀφαιρετέον L: ἔμψυχον Spengel (cl. *EN* 1161^{b}4) 25 εἰσί vel εἰσὶ πῇ Bonitz: ἢ post εἰσὶν hab. codd. 26 ὀργεώνων v. Fragstein (332): ὀργίων codd.: ὀργέων Solomon {ἔτι πολιτεῖαι.} secl. Fritzsche: hab. codd.: καὶ αἱ πολεμικαί Bonitz 27 οἰκείοις codd.: οἰκίαις vel ⟨ταῖς⟩ οἰκίαις Fritzsche (cl. *EN* 1160^{b}24) 28 παρεισ-βάσεις L γὰρ] δὲ C καί^{2} om. L 29 {τῶν} secl. Spengel: hab. codd. 35 ⟨πολιτικὴ⟩ suppl. Dirlmeier (cf. v. Fragstein, 332), δημοκρατικὴ Spengel 37 ἀρίστη secl. Bussemaker ταὐτὸν] ταυτὸν L **1242^{a}** 1 δὲ] δὴ Spengel 2 ἡ post μὲν suppl. Dirlmeier 3 καὶ υἱῶν] πρὸς υἱόν C 5 ἐπιλαμβάνουσι] ἐπι-βάλλονται dubitanter Dirlmeier

λαμβάνουσι γὰρ καὶ ἐνταῦθα πρεσβείων)· ἡ δὲ πολιτικὴ συνέ- 2
στηκε μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ μάλιστα. διὰ γὰρ τὸ μὴ
αὐταρκεῖν δοκοῦσι συνελθεῖν, ἐπεὶ συνῆλθόν γ' ἂν καὶ τοῦ
συζῆν χάριν. μόνη δ' ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ παρ' αὐτὴν παρέκ-
βασις οὐ μόνον φιλίαι, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλοι κοινωνοῦσιν·
αἱ δ' ἄλλαι καθ' ὑπεροχήν. μάλιστα δὲ δίκαιον τὸ ἐν τῇ 3
τῶν χρησίμων φιλίᾳ, διὰ τὸ τοῦτ' εἶναι τὸ πολιτικὸν δί-
καιον. ἄλλον γὰρ τρόπον συνῆλθον πρίων καὶ τέχνη, οὐχ
ἕνεκα κοινοῦ τινος (οἷον γὰρ ὄργανον καὶ ψυχή) ἀλλὰ τοῦ
χρωμένου ἕνεκεν. συμβαίνει δὲ καὶ τὸ ὄργανον ἐπιμελείας 4
τυγχάνειν, ἧς δίκαιον πρὸς τὸ ἔργον. ἐκείνου γὰρ ἕνεκεν
ἐστίν, καὶ τὸ τρυπάνῳ εἶναι διττόν, ὧν τὸ κυριώτερον ἡ ἐνέρ-
γεια, ἡ τρύπησις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει σῶμα καὶ δοῦλος,
ὥσπερ εἴρηται πρότερον.
τὸ δὴ ζητεῖν πῶς δεῖ τῷ φίλῳ ὁμι- 5
λεῖν, τὸ ζητεῖν δίκαιόν τι ἐστίν. καὶ γὰρ ὅλως τὸ δίκαιον
ἅπαν πρὸς φίλον. τό τε γὰρ δίκαιόν τισι καὶ κοινωνοῖς,
καὶ ὁ φίλος κοινωνός, ὁ μὲν γένους, ὁ δὲ βίου. ὁ γὰρ ἄν-
θρωπος οὐ μόνον πολιτικὸν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὸν ζῷον, καὶ
οὐχ ὥσπερ τἆλλά ποτε συνδυάζεται καὶ τῷ τυχόντι, καὶ
θήλει καὶ ἄρρενι ἀλλ' ἰδίᾳ οὐ μοναυλικόν, ἀλλὰ κοινω- 6
νικὸν ἄνθρωπος ζῷον πρὸς οὓς φύσει συγγένεια ἐστίν· καὶ
κοινωνία τοίνυν καὶ δίκαιόν τι, καὶ εἰ μὴ πόλις εἴη· οἰκία
δ' ἐστί τις φιλία. δεσπότου μὲν οὖν καὶ δούλου ἥπερ καὶ 7

1242^{a} 8 ἐπεὶ–9 χάριν = *Pol.* 1278^{b}21–30

6 καὶ secl. Bekker πρεσβείων L: πρέσβειον PC 8 αὐταρκεῖν Bas.[3]: αὐτἄρκειν C: αὐταρκεῖς εἶναι mg. P[2]: αὐτάρκη codd. cett. 10 φιλίαι] φιλία L φίλοι codd.: ἴσοι Richards (sed cf. 39^{a}4–5) 14 οἷον (*ut*) Λ[1]: ὅλον Π 15 τὸ Fritzsche: τοῦτο codd.: αὐτὸ τὸ Bonitz 17 τὸ[2] PC: τῷ L 18 δοῦλος] εἶδος C 22–3 ἄνθρωπος οὐ μόνον πολιτικὸν Casaubon: ἀνθρώπου μόνον οὐ πολιτικὸς Π: ἄνθρωπος μόνος οὐ μόνον πολιτικὸν (*homo enim solus non solum civile*) Λ[1] 24 συνδοιάζεται L καὶ[1] secl. Dirlmeier καὶ[2] secl. Dirlmeier 25 ἀλλ' ἰδίᾳ οὐ μοναυλικόν Spengel: ἀλλ' αἱ διὰ δύμον αὐλικόν Π: ἄλλοτε δ' ἰδιάζει μοναυλικόν Fritzsche: ἀλλὰ καὶ λίαν οὐ μοναυλικόν Richards 27 οἰκία codd.: ἐν οἰκίᾳ Richards 28 καὶ[1] LP[2]: om. P[1]C ἥπερ] ἦπερ L

τέχνης καὶ ὀργάνων καὶ ψυχῆς καὶ σώματος, αἱ δὲ
τοιαῦται οὔτε φιλίαι οὔτε δικαιοσύναι, ἀλλ' ἀνάλογον,
8 ὥσπερ καὶ τὸ ὑγιεινὸν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἀνάλογον· γυναι-
κὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς φιλία ὡς χρήσιμον καὶ κοινωνία· πα-
τρὸς δὲ καὶ υἱοῦ ἡ αὐτὴ ἥπερ θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον καὶ τοῦ
εὖ ποιήσαντος πρὸς τὸν παθόντα καὶ ὅλως τοῦ φύσει ἄρ-
9 χοντος πρὸς τὸν φύσει ἀρχόμενον· ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν
πρὸς ἀλλήλους ἑταιρικὴ μάλιστα ἡ κατ' ἰσότητα.

οὐ γάρ τι νόθος τῷδ' ἀπεδείχθην·
ἀμφοῖν δὲ πατὴρ αὐτὸς ἐκλήθη
Ζεὺς ἐμὸς ἄρχων.

ταῦτα γὰρ ὡς τὸ ἴσον ζητούντων λέγεται. διὸ ἐν οἰκίᾳ
πρῶτον ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ φιλίας καὶ πολιτείας καὶ δικαίου. **1242^{b}**
10 ἐπεὶ δὲ φιλίαι τρεῖς, κατ' ἀρετήν, κατὰ τὸ χρήσιμον,
κατὰ τὸ ἡδύ, τούτων δὲ ἑκάστης δύο διαφοραί (ἡ μὲν
γὰρ καθ' ὑπεροχὴν ἡ δὲ κατ' ἰσότητά ἐστιν ἑκάστη αὐτῶν),
τὸ δὲ δίκαιον τὸ περὶ αὐτὰς ἐκ τῶν ἀμφισβητησάντων
δῆλον, ἐν μὲν τῇ καθ' ὑπεροχὴν ἀξιοῦται τὸ ἀνάλογον, ἀλλ'
οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερέχων ἀντεστραμμένως τὸ ἀνάλο-
γον, ὡς αὐτὸς πρὸς τὸν ἐλάττω, οὕτω τὸ παρὰ τοῦ ἐλάτ-
τονος γινόμενον πρὸς τὸ παρ' αὑτοῦ, διακείμενος ὥσπερ
11 ἄρχων πρὸς ἀρχόμενον· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἴσον
κατ' ἀριθμὸν ἀξιοῖ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κοι-
νωνιῶν οὕτω συμβαίνει· ὁτὲ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τοῦ ἴσου με-

1242^{b} 2–21 = *EN* $1162^{a}34$–$^{b}4$, $1163^{a}24$–$^{b}27$

31 τὸ L: om. PC ὑγιεινὸν codd.: συγγενικὸν Richards (cl. $42^{a}1$ et *EN* $1134^{b}9$) 32 ὡς L: οὐ PC χρησίμων Fritzsche (cf. $42^{a}12$) 36 ἡ codd.: ᾗ Jackson ((1), 152–3) 37 ἀπεδείχθην Casaubon: ἀπεδείχθη codd. 38 *pater* $Λ^{1}$: πατρὸς codd. αὐτὸς Nauck: αὑτὸς codd. **1242^{b}** 5 ἀμφισβητησάντων codd. (cf. $15^{a}6$ et 26): ἀμφισβητήσεων Fritzsche, *controversiis* $Λ^{1}$: ἀμφισβητηθέντων Bonitz 6 τῇ Fritzsche: τῷ codd. ἀλλ' PC: om. L 7 ἀντεστραμμένως Marc., Dirlmeier: ἀνεστραμμένως *Π* 8 αὐτὸ L 9 αὑτοῦ codd.: αὐτοῦ Rackham διακείμενος Bonitz: διακείμενον codd. 11 ἀξιοῖ] an ἀξιοῦται vel ἀξιοῦσιν? Russell

τέχουσιν, ὁτὲ δὲ λόγῳ. εἰ μὲν γὰρ ἴσον ἀριθμῷ εἰσήνεγκαν
ἀργύριον, ἴσον καὶ τῷ ἴσῳ ἀριθμῷ διαλαμβάνουσιν, εἰ δὲ
μὴ ἴσον, ἀνάλογον. ὁ δ' ὑπερεχόμενος τοὐναντίον στρέφει 12
τὸ ἀνάλογον, καὶ κατὰ διάμετρον συζεύγνυσιν. δόξειε δ'
ἂν οὕτως ἐλαττοῦσθαι ὁ ὑπερέχων καὶ λειτουργία ἡ φιλία
καὶ ἡ κοινωνία. δεῖ ἄρα τινὶ ἑτέρῳ ἀνισάσαι καὶ ποιῆσαι
ἀνάλογον. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ τιμή, ὅπερ καὶ τῷ ἄρχοντι 13
φύσει καὶ θεῷ πρὸς τὸ ἀρχόμενον. δεῖ δὲ ἰσασθῆναι τὸ
κέρδος πρὸς τὴν τιμήν.

ἡ δὲ κατ' ἴσα φιλία ἐστὶν ἡ πολι-
τική. ἡ δὲ πολιτική ἐστι μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον, καὶ 14
ὥσπερ αἱ πόλεις ἀλλήλαις φίλαι, οὕτω καὶ οἱ πολῖται,
καὶ ὁμοίως

οὐκέτι γιγνώσκουσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας,

καὶ οἱ πολῖται, ὅταν μὴ χρήσιμοι ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐκ
χειρὸς εἰς χεῖρα ἡ φιλία· ἔστι δὲ ἐνταῦθα καὶ ἄρχον καὶ 15
ἀρχόμενον οὔτε τὸ φυσικὸν οὔτε τὸ βασιλικόν, ἀλλὰ τὸ ἐν
τῷ μέρει, οὐδὲ τούτου ἕνεκα ὅπως εὖ ποιῇ ὡς ὁ θεός, ἀλλ'
ἵνα ἴσον ᾖ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς λειτουργίας. κατ' ἰσότητα δὴ
βούλεται εἶναι ἡ πολιτικὴ φιλία. ἔστι δὲ τῆς χρησίμου φι- 16
λίας εἴδη δύο, ἡ μὲν νομικὴ ἡ δ' ἠθική. βλέπει δ' ἡ μὲν
πολιτικὴ εἰς τὸ ἴσον καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ οἱ πωλοῦν-
τες καὶ οἱ ὠνούμενοι. διὸ εἴρηται

μισθὸς ἀνδρὶ φίλῳ.

21–43^{b}14 = *EN* 1162^{b}16–1163^{a}23

13 εἰσήνεγκαν C: εἰσήνεγκεν cett.: εἰσήνεγκον Sylburg 14 τῷ ἴσῳ] τὸ αὐτὸ Richards: τόκον Jackson ((1), 153–4) 15 εἰς post ὑπερεχόμενος dubitanter suppl. Richards 18 ἡ] οὐ Fritzsche (cl. *EN* 1163^{a}29) 20 καὶ θεῷ dubitanter secl. Russell an πρὸς τοῦ ἀρχομένου? Robinson δὲ PC: καὶ L: δὲ καὶ (*sed et*) $Λ^1$ 20–1 τὸ κέρδος πρὸς codd.: πρὸς τὸ κέρδος Richards 24 ὡς vel καὶ vel τῷ post ὁμοίως suppl. Richards 25 Μεγαρεῖς L 26 χρησῶσι v.d. Mühll 27 ἄρχων L 29 θεός] ἕτερος Ross 30 τὸ post ᾖ suppl. Richards καὶ (*ac*) $Λ^1$: ἡ codd.

17 ὅταν μὲν οὖν καθ' ὁμολογίαν ᾖ πολιτικὴ αὕτη φιλία καὶ νομική· ὅταν δ' ἐπιτρέπωσιν αὐτοῖς, ἠθικὴ βούλεται εἶναι φιλία καὶ ἑταιρική. διὸ μάλιστα ἔγκλημα ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ· αἴτιον δ' ὅτι παρὰ φύσιν. ἕτεραι γὰρ φιλίαι ἡ κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀρετήν· οἱ δ' ἀμφότερα βούλονται ἅμα ἔχειν, καὶ ὁμιλοῦσι μὲν τοῦ χρησίμου ἕνεκα, ἠθικὴν δὲ ποιοῦσιν ὡς ἐπιεικεῖς, διὸ ὡς πιστεύοντες οὐ νομικὴν ποιοῦσιν.

18 ὅλως μὲν γὰρ ἐν τῇ χρησίμῃ τῶν τριῶν πλεῖστα ἐγκλήματα (ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀνέγκλητον, οἱ δ' ἡδεῖς ἔχοντες καὶ δόντες ἀπαλλάττονται· οἱ δὲ χρήσιμοι οὐκ εὐθὺς διαλύονται, ἂν μὴ νομικῶς καὶ ἑταιρικῶς προσ-

19 φέρωνται)· ὅμως δὲ τῆς χρησίμου ἡ νομικὴ ἀνέγκλητος. ἔστι δ' ἡ μὲν νομικὴ διάλυσις πρὸς νόμισμα (μετρεῖται γὰρ τούτῳ τὸ ἴσον), ἡ δ' ἠθικὴ ἑκούσιος. διὸ ἐνιαχοῦ νόμος ἐστὶ τοῖς οὕτως ὁμιλοῦσι φιλικῶς μὴ εἶναι δίκας τῶν ἑκουσίων συναλλαγμάτων, ὀρθῶς· τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οὐ πέφυκε δίκη εἶναι, οἱ δ' ὡς ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ συναλλάττουσιν.

20 ἔστι δὲ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ τὰ ἐγκλήματα ἀμφιβάλλοντα αὐτοῖς ἀμφότερα, πῶς ἑκάτερος ἐγκαλεῖ, ὅταν ἠθικῶς ἀλλὰ μὴ νομικῶς πιστεύσωσιν.

21 καὶ ἔχει δὴ ἀπορίαν ποτέρως δεῖ κρίνειν τὸ δίκαιον, πότερα πρὸς τὸ πρᾶγμα βλέποντα τὸ

35 ᾖ Fritzsche: *ex pacto convenitur* Λ[1]: ἡ codd.: ⟨ᾖ⟩ ἡ Spengel καὶ secl. Spengel 36 αὐτοῖς L: post αὐτοῖς, ἡ hab. PC: αὑτοῖς Richards 37 ἔγκλημα codd.: τὰ ἐγκλήματα Spengel **1243a** 3 τὰ post πλεῖστα suppl. Spengel ἀνέγκλητος Spengel 4 ἡδεῖς P[2]: *suaves* Λ[1]: ἡμεῖς CL et, ut vid., P[1] σχόντες Richards 5 καὶ] ἀλλ' dubitanter Rackham 9 δίκας P[2]: δὴ η (sic) fort. P[1]: δὴ καὶ CL: δίκαι V 10–11 τοῖς γὰρ αὐτοῖς . . . δίκαιοις Spengel: ἀλλότριον vel νόμιμον vel βίαιον post πέφυκε suppl. Richards (cl. Pl. *R.* 405b) 11 δίκη Solomon: δίκαιον codd. οἱ] οὗτοι Ross πιστοὶ Fritzsche (cf. 43a1): τοῖς L: τῆς τοῖς PC 12–14 ἔστι . . . πιστεύσωσιν corrupta censet Russell 13 αὐτοῖς] ἑαυτοῖς vel ἀλλήλοις Bonitz 15 τὸ[1] Spengel: τὸν codd.

ὑπηρετηθέν, πόσον, ἢ ποῖον ἦν τῷ πεπονθότι. ἐνδέχεται
γὰρ εἶναι ὅπερ λέγει Θέογνις·

σοὶ μὲν τοῦτο, θεά, σμικρόν, ἐμοὶ δὲ μέγα.

ἐνδέχεται δὲ καὶ τοὐναντίον γενέσθαι, ὥσπερ ἐν τῷ λόγῳ,
σοὶ μὲν παιδιὰν τοῦτ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ θάνατον. ἐντεῦθεν δ'
{εἴρηται} τὰ ἐγκλήματα. ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ ἀντιπαθεῖν ὡς 22
μέγα ὑπηρετήσας, ὅτι δεομένῳ ἐποίησεν, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο,
λέγων πρὸς τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν πόσον ἠδύνατο, ἀλλ' οὔ
τί ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ τοὐναντίον ὅσον ἐκείνῳ, ἀλλ' οὐχ ὅσον
αὐτῷ. ὁτὲ δὲ καὶ μεταλαμβάνων καὶ ἀμφιβάλλει. ὁ 23
μὲν γὰρ ὅσον αὐτῷ μικρὸν ἀπέβη, ὁ δ' ὅσον αὐτῷ μέγα
ἐδύνατο, οἷον εἰ κινδυνεύσας δραχμῆς ἄξιον ὠφέλησεν, ὁ
μὲν τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος ὁ δὲ τὸ τοῦ ἀργυρίου, ὥσπερ
ἐν τῇ τῶν νομισμάτων ἀποδόσει. καὶ γὰρ ἐνταῦθα περὶ τού-
των ἡ ἀμφισβήτησις· ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ πῶς τότ' ἦν, ὁ δὲ
πῶς νῦν, ἂν μὴ διείπωνται.

ἡ μὲν οὖν πολιτικὴ βλέπει εἰς 24
τὴν ὁμολογίαν καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ἡ δ' ἠθικὴ εἰς τὴν
προαίρεσιν. ὥστε καὶ δίκαιον τοῦτο μᾶλλον ἐστί, καὶ δικαιο-
σύνη φιλική. αἴτιον δὲ τοῦ μάχεσθαι, διότι καλλίων μὲν
ἡ ἠθικὴ φιλία, ἀναγκαιοτέρα δὲ ἡ χρησίμη. οἱ δ' ἄρχον- 25
ται μὲν ὡς οἱ ἠθικοὶ φίλοι καὶ δι' ἀρετὴν ὄντες· ὅταν δ'
ἄντικρυς ᾖ τι τῶν ἰδίων, δῆλοι γίνονται ὅτι ἕτεροι ἦσαν.

16 ποῖον] πόσον Richards ἦν Fritzsche: ᾗ codd. τὸν πεπονθότα P 17 γὰρ (*enim*) *Λ*[1]: δ' codd. 18 θεά, σμικρόν (*dea, id parvum*) *Λ*[1]: θεὸς μικρόν codd. 19 δὲ Fritzsche: γὰρ codd. 20 παιδιὰν (*lusus*) *Λ*[1]: παιδείαν codd. 21 {εἴρηται} secl. Russell (cl. *EN* 1131^{a}23): corruptum Susemihl 22 τι] τί CL τοιοῦτον CL 23–4 οὔ τι C: οὔτι L: ὅτι (*quod*) *Λ*[1] 25 καί[1]] ᾗ Dirlmeier 27 μέγα vel περὶ τῆς ψυχῆς post εἰ suppl. Russell 30 πῶς codd.: τι ὡς Jackson ((2), 158): ὅσου vel ὁπόσου Richards 31 πῶς codd.: τι ὡς Jackson ((2), 158) διείπωνται PL: διέπωνται C 32–5 εἰς[2] . . . ἠθικὴ om. PC 34 διότι] διατί L 35 φιλία] φιλική mg. P[2] ἄρχονται Bussemaker: ἔρχονται *Π* 36 οἱ om. L, Richards 37 ἄντικρυς ᾖ codd.: ἀντικρούσῃ Jackson ((1), 154–6, cl. 33^{b}31 et *Rh.* 1379^{a}13) τί CL ἕταιροι L

ἐκ περιουσίας γὰρ διώκουσιν οἱ πολλοὶ τὸ καλόν, διὸ καὶ
26 τὴν καλλίω φιλίαν, ὥστε φανερὸν πῶς διαιρετέον περὶ τού- **1243^b**
των. εἰ μὲν γὰρ ἠθικοὶ φίλοι, εἰς τὴν προαίρεσιν βλεπτέον
εἰ ἴση, καὶ οὐθὲν ἄλλο ἀξιωτέον θατέρῳ παρὰ θατέρου· εἰ
δ' ὡς χρήσιμοι καὶ πολιτικοί, ὡς ἂν ἐλυσιτέλει ὁμολο-
γοῦσιν· ἂν δ' ὁ μὲν φῇ ὡδε ὁ δὲ ἐκείνως, οὐ καλὸν μέν,
ἀντιποιῆσαι δέον, τοὺς καλοὺς λέγειν λόγους, ὁμοίως δὲ καὶ
27 ἐπὶ θατέρου· ἀλλ' ἐπεὶ οὐ διείποντο ὡς ἠθικῶς, δεῖ κρίνειν
τινά, μηδ' ὑποκρινόμενον μηδέτερον αὐτῶν ἐξαπατᾶν. ὥστε
28 δεῖ στέργειν αὐτὸν τὴν τύχην. ὅτι δ' ἐστὶν ἡ ἠθικὴ κατὰ
προαίρεσιν, δῆλον, ἐπεὶ κἂν εἰ μεγάλα παθὼν μὴ ἀποδῴη
δι' ἀδυναμίαν, ἀλλ' ὡς ἠδύνατο, καλῶς· καὶ ὁ θεὸς ἀνέ-
29 χεται κατὰ δύναμιν λαμβάνων τὰς θυσίας. ἀλλὰ τῷ
πωλοῦντι οὐχ ἱκανῶς ἕξει, ἂν μὴ φήσῃ δύνασθαι πλέον
δοῦναι, οὐδὲ τῷ δανείσαντι.
30 πολλὰ ἐγκλήματα γίνεται ἐν
ταῖς φιλίαις τοῖς μὴ κατ' εὐθυωρίαν, καὶ τὸ δίκαιον ἰδεῖν
οὐ ῥᾴδιον. χαλεπὸν γὰρ μετρῆσαι ἑνὶ τῷδε τὸ μὴ κατ'
31 εὐθυωρίαν, οἷον συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν. ὁ μὲν γὰρ
διώκει ὡς τὸν ἡδὺν ἐπὶ τὸ συζῆν, ὁ δ' ἐκεῖνον ἐνίοτε ὡς
χρήσιμον· ὅταν δὲ παύσηται τοῦ ἐρᾶν, ἄλλου γινομένου
ἄλλος γίνεται, καὶ τότε λογίζονται τί ἀντὶ τίνος, καὶ ὡς Πύθων

1243^b 14–38 = *EN* 1163^b28–1164^b21

1243^b 1 τὴν . . . φιλίαν mg. P^2, addito ἴσως: τῇ . . . φιλίᾳ cett. 4 ἐλυσιτέλει L: ἐλυσιτέλῃ PC 5 ἐκείνως] ἐκείνους L μέν² secl. Rackham 7 ἐπεὶ PC: ἐπειδὴ L τὸ post διείποντο Jackson ((1) 154–6, commate post ὡς transposito) 8 ὑποκρινόμενον μηδέτερον Sylburg: ὑποκρινόμενος μηδέτερος L: ὑποκρινάμενος μηδ' ἕτερος PC 10 ἀποδῶ ἢ C 11 ὡς] ὅσ' Rackham ἕξει mg. P^2 post καλῶς, addito ἴσως γὰρ post καὶ suppl. Fritzsche 14 ὅθεν (*unde*) πολλὰ $Λ^1$: πολλὰ δὲ vel ἔτι πολλὰ suppl. Fritzsche (cf. Denniston, xliii–xliv) 15 τοῖς] ταῖς Bonitz †ἰδεῖν† Spengel: εἰδέναι Jackson ((1), 156–9) 16 γὰρ χαλεπὸν Π ἑνὶ τῷδε τὸ Fritzsche: ἑνὶ τῷδε τῷ PL: ἑνὶ δὲ τῷδε τῷ C: ὅτῳ δὴ τὰ Richards: ἑνὶ τῷδε τῷ Jackson ((1), 156–9) 18 ὡς τὸν ἡδὺν codd. (cf. 44^a36): ὡς ἡδὺν Spengel: τὸν ὡς ἡδὺν Fritzsche: τόνδε ὡς ἡδὺν Richards τὸ] τῷ Fritzsche 20 τί ἀντὶ τίνος Jackson ((1), 156–9): παντί τινος Π: ἀντὶ τίνος mg. P^2

καὶ Παμμενὴς διεφέροντο καὶ ὅλως διδάσκαλος καὶ μαθητής
(ἐπιστήμη γὰρ καὶ χρήματα οὐχ ἑνὶ μετρεῖται), καὶ ὡς Πρό-
δικος ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀποδιδόντα μικρὸν τὸν μισθόν,
καὶ ὡς ὁ κιθαρῳδὸς καὶ ὁ βασιλεύς. ὁ μὲν γὰρ ὡς ἡδεῖ, 32
ὁ δ' ὡς χρησίμῳ ὡμίλει· ὁ δ' ἐπεὶ ἔδει ἀποδιδόναι, αὐ-
τὸν αὐτὸν ὡς ἡδὺν ἐποίησεν, καὶ ἔφη, ὥσπερ ἐκεῖνον
ᾄσαντα εὐφρᾶναι, οὕτω καὶ αὐτὸς ὑποσχόμενος ἐκείνῳ. ὅμως 33
δὲ φανερὸν καὶ ἐνταῦθα πῶς γνωριστέον· ἑνὶ μὲν γὰρ μετρητέον
καὶ ἐνταῦθ', ἀλλ' οὐχ ὅρῳ, ἀλλὰ λόγῳ· τῷ ἀνάλογον γὰρ
μετρητέον, ὥσπερ καὶ ἡ πολιτικὴ μετρεῖται κοινωνία. πῶς
γὰρ κοινωνήσει γεωργῷ σκυτοτόμος, εἰ μὴ τῷ ἀνάλογον ἰσα-
σθήσεται τὰ ἔργα; τοῖς δὲ μὴ κατ' εὐθυωρίαν τὸ ἀνάλογον 34
μέτρον, οἷον εἰ ὁ μὲν σοφίαν δοῦναι ἐγκαλεῖ, ὁ δ' ἐκείνῳ
ἀργύριον, τῇ σοφίᾳ πρὸς τὸ πλούσιον, εἶτα τί δοθὲν πρὸς
ἑκάτερον. εἰ γὰρ ὁ μὲν τοῦ ἐλάττονος ἥμισυ ἔδωκεν, ὁ δὲ τοῦ μεί-
ζονος μὴ πολλοστὸν μέρος, δῆλον ὅτι οὗτος ἀδικεῖ. ἔστι δὲ κἀν- 35
ταῦθα ἐν ἀρχῇ ἀμφισβήτησις, ἂν φῇ ὁ μὲν ὡς χρησίμους
συνελθεῖν αὐτούς, ὁ δὲ μή, ἀλλ' ὡς κατ' ἄλλην τινὰ φιλίαν.

1244ª περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κατ' ἀρετὴν φίλου, σκεπτέον XI
πότερον δεῖ ἐκείνῳ τὰ χρήσιμα ὑπηρετεῖν καὶ βοηθεῖν ἢ τῷ
ἀντιποιεῖν τι καὶ δυναμένῳ. τοῦτο δὲ τὸ αὐτὸ πρόβλημα ἐστί,

1244^a 1–36 = *EN* $1164^b22–1165^a35$

---

21 *Παμμενὴς* L: *Παμμενῆς* V: *μαμμένης* PC *ὅλως* PL: *ὅλος* C: *ὡς* Fritzsche 22 *Πρόδικος* codd., Kenny ((1), 222): *Ἡρόδικος* Spengel 25 *ὡμίλει* (*conversabatur*) Λ[1]: *ὁμιλεῖ* codd. 27 *ὅμως* V: *ὅπως* CL: *ὅλως* P 28 *μὲν* om. L 29 *οὐχ ὅρῳ* L (cf. 41^b36): *οὐ χορῷ* PC: *οὐκ ἀριθμῷ* Jackson ((1), 156–9, cl. 42^b14) *τῷ* Fritzsche: *τὸ* codd. 31 *ἰσασθήσεται*] *μετρεῖται* C 32–3 *τὰ . . . μέτρον* om. C 32 *τοῖς δὲ*] *τοῖς δὴ* dubitanter Susemihl: *ταῖς δὴ* Rackham 34 *τῇ σοφίᾳ* codd.: *τί σοφία* Bonitz: *τῷ ἀνάλογον μετρήτεον τὴν σοφίαν* ante *πρὸς τὸν πλούσιον* suppl. Dirlmeier: *τὸ πλούσιον εἶναι* Rackham: *τὸν πλοῦτον* Richards *τὸ* post *τί* suppl. Richards 34–5 *πρὸς ἑκάτερον* codd.: *πρὸς ἑκατέρου* Fritzsche: *μερὸς ἑκατέρου* Richards 35 *ἥμισυ* (*partem*) Λ[1]: *ἡμῖν Π* 37 *φῇ ὁ μὲν* Bekker: *φήσωμεν* codd. 38 *ἀλλ' ὡς* V: *ἄλλως* codd. **1244^a** 3 *ἀντιποιεῖν τι* Walzer: *ἀντιποιοῦντι Π*: *ἀντιποιεῖν τὰ ἴσα δυναμένῳ* Jackson ((6), 159) *τῷ* post *ἐστί* suppl. Richards

2 πότερον τὸν φίλον ἢ τὸν σπουδαῖον εὖ ποιητέον μᾶλλον. ἂν
μὲν γὰρ φίλος καὶ σπουδαῖος, ἴσως οὐ λίαν χαλεπόν, ἂν
μή τις τὸ μὲν αὐξήσῃ τὸ δὲ ταπεινώσῃ, φίλον μὲν σφόδρα
ποιῶν, ἐπιεικῆ δὲ ἠρέμα· εἰ δὲ μή, πολλὰ προβλήματα
γίνεται, οἷον εἰ ὁ μὲν ἦν, οὐκ ἔσται δέ, ὁ δὲ ἔσται, οὔπω δέ, ἢ
3 ὁ μὲν ἐγένετο, ἔστι δ' οὔ, ὁ δὲ ἔστιν, οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ ἔσται· ἀλλ'
ἐκεῖνο ἐργωδέστερον. μὴ γάρ τι λέγει Εὐριπίδης, ποιήσας

λόγων δίκαιον μισθὸν ἂν λόγους φέροις,
ἔργον δ' ἐκεῖνος ἔργον ⟨ὃς⟩ παρέσχετο.

καὶ οὐ πάντα δεῖ τῷ πατρί, ἀλλ' ἔστιν ἄλλ' ἃ δεῖ τῇ μητρί· καί-
τοι βελτίων ὁ πατήρ. οὐδὲ γὰρ τῷ Διὶ πάντα θύεται, οὐδ' ἔχει
4 πάσας τὰς τιμὰς ἀλλὰ τινάς· ἴσως οὖν ἔστιν ἃ δεῖ τῷ χρησίμῳ,
ἄλλα δὲ τῷ ἀγαθῷ. οἷον οὐκ εἰ σῖτον δίδωσι καὶ τὰ ἀναγκαῖα,
καὶ συζῆν τούτῳ δεῖ· οὐδ' ᾧ τοίνυν τὸ συζῆν, τούτῳ ἃ μὴ οὗ-
τος δίδωσιν, ἀλλὰ χρήσιμος. ἀλλ' οἱ τοῦτο ποιοῦντες τούτῳ
πάντα τῷ ἐρωμένῳ διδόασιν οὐ δέον, οὐδενός εἰσιν ἄξιοι.
καὶ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ὅροι τῆς φιλίας πάντες μέν πως
5 εἰσι φιλίας, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς. τῷ μὲν γὰρ χρησίμῳ τὸ
βούλεσθαι τἀκείνῳ ἀγαθὰ καὶ τῷ εὖ ποιήσαντι καὶ τῷ
ὁποιῷ δή (οὐ γὰρ ἐπισημαίνει οὗτος ὁ ὁρισμὸς τῆς φιλίας),
ἄλλῳ δὲ τὸ εἶναι καὶ ἄλλῳ τὸ συζῆν, τῷ δὲ καθ' ἡδονὴν

5 ὁ post γὰρ suppl. Rieckher 8 ὁ^2 . . . δέ^3 om. C 9 ὁ^2 δὲ Sylburg: διὸ Π: ἢ (*vel*) Λ^1 10 ἐκεῖνο Π Marc.^{2} (cf. 44^{a}2): ἐκείνῳ Marc.^{1} 11 λόγων Bussemaker: λόγον codd. λόγους Bussemaker: λόγου codd. φέροις Bussemaker: ἐσφέροις PC: εἰσφέρῃς L 12 ἔργον^1 Marc.: ἔργων Π ἐκεῖνος Musgrave: ἐκείνοις codd. ἔργον^2 ⟨ὃς⟩ Meineke: ἔργα codd.: ἔργ' ἃ καὶ Musgrave 13 δεῖ^1] δὴ C ἀλλ' ἃ δεῖ Susemihl, v. Fragstein (340): ἄλλα δὲ P^{1}CL: ἃ δεῖ, ἄλλα δὲ mg. P^2, addito ἴσως 15 πόσας C 16 ἀλλὰ] ἄλλαι L οὐκ εἰ P: οὐχὶ CL: οὐχ ὃς Bonitz 17 πρέπει post ᾧ suppl. Richards συζῆν^2 P^1: εὖ ζῆν CL, mg. P^2, addito ἴσως 18 ἀλλὰ codd.: ἀλλ' ὁ Susemihl: ἀλλ' ἃ Fritzsche τοῦτο] ταὐτὸ (*idem*) Λ^1 τούτῳ corruptum Susemihl, secl. Rackham 18–19 †ἀλλ' . . . ἄξιοι† Solomon 19 οὐ δέον secl. Richards οὐδενός Fritzsche: οὐδ' PL: δ' οὐδ' C 22 τἀκείνῳ L: τὰ κείνῳ P^1: τὰ ἐκείνῳ P^{2}C τῷ^2 secl. Spengel 23 ὁποιῷ δὴ Jackson ((6), 159): ὁποῖος δεῖ codd.: ὁποῖα δεῖ Spengel οὐ] τοῦτο Spengel 24 ἄλλως . . . ἄλλως C

τὸ συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν· πάντες δ' οὗτοι οἱ ὅροι κατὰ 6
φιλίαν μὲν λέγονται τινά, οὐ πρὸς μίαν δ' οὐδείς. διὸ πολλοὶ
εἰσί, καὶ ἕκαστος μιᾶς εἶναι δοκεῖ φιλίας, οὐκ ὤν, οἷον ἡ τοῦ εἶναι
προαίρεσις. καὶ γὰρ ὁ καθ' ὑπεροχὴν καὶ ποιήσας εὖ βούλεται τῷ ἔργῳ τῷ αὐτοῦ ὑπάρχειν, καὶ τῷ δόντι τὸ εἶναι δεῖ
καὶ ἀνταποδιδόναι, ἀλλὰ συζῆν οὐ τούτῳ, ἀλλὰ τῷ ἡδεῖ.

ἀδικοῦσιν οἱ φίλοι ἀλλήλους ἔνιοι· τὰ γὰρ πράγματα μᾶλ- 7
λον, ἀλλ' οὐ φιλοῦσι τὸν ἔχοντα· διὸ φιλεῖ κἀκείνους οἷον διότι ἡδὺς τὸν οἶνον εἵλετο, καὶ ὅτι χρήσιμος τὸν πλοῦτον εἵλετο· χρησιμώτερος γάρ. διὸ δὴ ἀγανακτεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ μᾶλλον εἵλετο ἀντὶ ἥττονος. οἱ δ' ἐγκαλοῦσιν· ἐκεῖνον γὰρ νῦν ζητοῦσι τὸν ἀγαθόν, πρότερον ζητήσαντες τὸν ἡδὺν ἢ τὸν χρήσιμον.

1244b σκεπτέον δὲ καὶ περὶ αὐταρκείας καὶ φιλίας, πῶς XII
ἔχουσι πρὸς τὰς ἀλλήλων δυνάμεις. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερον, εἴ τις εἴη κατὰ πάντα αὐτάρκης, ἔσται τούτῳ ⟨. . .⟩ φίλος, εἰ κατ' ἔνδειαν ζητεῖται φίλος, ἢ οὔ; ἢ ἔσται ⟨ὁ⟩ ἀγαθὸς αὐταρκέστατος; εἰ ὁ μετ' ἀρετῆς εὐδαίμων, τί ἂν δέοι φίλου; οὔτε γὰρ τῶν χρησίμων δεῖσθαι αὐτάρκους οὔτε τῶν εὐφρανούντων

1244b 1–45b19 = *EN* 1169b3–1170b19; cf. 1171a21–b28

25 *συναλγεῖν*] *συνεῖναι*, ut vid., P 26 *οὐδείς* secl. Fritzsche 27 *δ'* ante *εἰσί* add. CL 28 *ὁ*] *οἱ* C *καί*² secl. Ross post *εὖ*, *τὸ εἶναι* vel *τὸ εὖ* suppl. Fritzsche 28–9 *καί*² . . . *ὑπάρχειν* om. C 29 *αὐτοῦ*] *αὑτοῦ* L *δόντι* P¹: *διδόντι* P²L: *ὄντι* C 31 *ἀλλήλους ἔνιοι* PC: *ἔνιοι ἀλλήλους* L 32 *τὸν* Bonitz: *τὰ* codd.: *τοὺς ἔχοντας* Casaubon *φιλεῖ* codd.: *φίλοι* Bekker *κἀκείνους*, ut vid., P¹: *κἀκείνοις* P²CL: *κἀκείνῳ* Rackham 33 *καὶ* . . . *εἵλετο*² om. P¹C: hab. L: add. mg. P² *χρησιμώτερος*] *χρησιμώτατος* Richards 34 *οὐ* post *διὸ* suppl. Fritzsche *δὴ ἀγανακτεῖ* P²: *δεῖ ἀγανακτεῖν* cett. 35 *οἱ δ'* LV: *ὁ δ'* P¹C: *ὧδε ἢ τόδε* mg. P², addito *ἴσως* 36 *ζητήσαντες* PCV: *ζήσαντες* L **1244b** 3 *εἴ τις* P: *εἴ τι* L: *εἴτε* C post *τούτῳ* spatium duodecim fere litterarum in CL, in P undeviginti fere: an *τῷ αὐταρκεστάτῳ*? v. Fragstein (344) 4 *εἰ* PC: *ἢ* L *ἢ οὐ; ἢ* v. Fragstein (344): *ἢ ὃ ἢ* P¹CL: *ἢ ὃ* P² *ἢ*²] *καὶ* Fritzsche: *εἰ δ'* Dirlmeier ⟨*ὁ*⟩ suppl. Ross 5 *εἰ*] *καὶ* Sylburg 6 *δεῖσθαι* P¹CL: *δεῖται* P² *αὐτάρκους* CV: *αὐταρκῶς* L: *αὐταρκῶς ἔχων* P²: *αὐτάρκης* P¹ *sibi ipsi convivere* Λ¹ *εὐφρανούντων* Spengel: *εὖ φρονούντων* codd.: *εὐφραινόντων* Sylburg

2 οὔτε τοῦ συζῆν· οὗτος γὰρ αὑτῷ ἱκανὸς συνεῖναι. μάλιστα
δὲ τοῦτο φανερὸν ἐπὶ θεοῦ· δῆλον γὰρ ὡς οὐδενὸς προσδεό-
μενος οὐδὲ φίλου δεήσεται, οὐδ' ἔσται αὐτῷ οὗ γε μηδ' ἐνδεής
ποτε. ὥστε καὶ ἄνθρωπος ὁ εὐδαιμονέστατος ἥκιστα δεή-
σεται φίλου, ἀλλ' ᾗ καθ' ὅσον ἀδύνατον εἶναι αὐτάρκη.
3 ἀνάγκη ἄρα ἐλαχίστους εἶναι φίλους τῷ ἄριστα ζῶντι, καὶ
δεῖ ἐλάττους γίνεσθαι, καὶ μὴ σπουδάζειν ὅπως ὦσι φίλοι,
ἀλλ' ὀλιγωρεῖν μὴ μόνον τῶν χρησίμων, ἀλλὰ καὶ ⟨τῶν⟩ εἰς τὸ
4 συζῆν αἱρετῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τότε φανερὸν ἂν εἶναι δό-
ξειεν ὡς οὐ χρήσεως ἕνεκα ὁ φίλος οὐδ' ὠφελείας. ἀλλ' οὐ
δι' ἀρετὴν φίλος μόνον. ὅταν γὰρ μηθενὸς ἐνδεεῖς ὦμεν,
τότε τοὺς συναπολαυσομένους ζητοῦσι πάντες, καὶ τοὺς εὖ πει-
σομένους μᾶλλον ἢ τοὺς ποιήσοντας. ἀμείνω δ' ἔχομεν κρί-
σιν αὐτάρκεις ὄντες ἢ μετ' ἐνδείας, ὅτε μάλιστα τῶν συζῆν
ἀξίων δεόμεθα φίλων.
5 περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης σκε-
πτέον, μή ποτε τὸ μέν τι λέγεται καλῶς, τὸ δὲ λανθάνει
διὰ τὴν παραβολήν. δῆλον δὲ λαβοῦσι τί τὸ ζῆν τὸ κατ'
6 ἐνέργειαν, καὶ ὡς τέλος. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι
καὶ τὸ γνωρίζειν, ὥστε καὶ τὸ συζῆν τὸ συναισθάνεσθαι καὶ
τὸ συγγνωρίζειν ἐστίν. ἔστι δὲ τὸ αὐτοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ
αὐτὸν γνωρίζειν αἱρετώτατον ἑκάστῳ, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ζῆν
πᾶσιν ἔμφυτος ἡ ὄρεξις· τὸ γὰρ ζῆν δεῖ τιθέναι γνῶσιν
7 τινά. εἰ οὖν τις ἀποτέμοι καὶ ποιήσειε τὸ γινώσκειν αὐτὸ

7 οὗτος codd. (cf. v. Fragstein, 344): αὐτὸς Spengel αὑτῷ] αὐτῷ L ἱκανῶς L 9 δεήσεως L αὐτῷ] αὑτῷ C: αὐτὸς Dirlmeier 9–10 οὗ γε μηδ' ἐνδεής ποτε Richards: οὔτε μηθὲν δεσπότου codd.: εἴ γε μηθὲν δέοιτό του Jackson ((1), 159–60): τῷ εὐδαιμονεστάτῳ v. Fragstein (344) 13 δεῖ codd.: ἀεὶ Spengel 14 ⟨τῶν⟩ suppl. Spengel 16 χρήσεται C ἀλλ' οὐ Π: ἀλλ' ὁ Oxon.: ἀλλὰ Spengel 17 μόνον Robinson: μόνος codd. ὦμεν P^1CL: ὦσιν P^2 18 πεισομένους] ποιησομένους C 19 ποιήσοντας Marc.^{2}, Sylburg: ποιήσαντας cett. ἀμείνων CL 20 ἢ μετ'] ἢ μίαν C ὅτε P^2: τε P^1CL: μάλιστά τε Sylburg 25–7 ὥστε . . . γνωρίζειν om. C 26 τὸ αὐτοῦ Marc.^{2}, Bonitz: τὸ αὐτὸ Π Marc.^{1}, *idem* $Λ^1$: αὐτὸ τὸ Solomon 26–7 τὸ αὐτὸν Marc.^{2}, Bonitz: τὸ αὐτὸ Π Marc.^{1}, *idem* $Λ^1$: αὐτὸ τὸ Solomon 28 δεῖ τιθέναι Bonitz: διατιθέναι codd.

καθ' αὑτὸ καὶ μὴ ⟨τὸ αὑτόν⟩ (ἀλλὰ τοῦτο μὲν λανθάνει, ὥσπερ ἐν
τῷ λόγῳ γέγραπται, τῷ μέντοι πράγματι ἔστι μὴ λανθάνειν),
οὐθὲν ἂν διαφέροι ἢ τὸ γινώσκειν ἄλλον ἀνθ' αὑτοῦ· τὸ δ'
ὅμοιον τῷ ζῆν ἀνθ' αὑτοῦ ἄλλον. εὐλόγως δὲ τὸ ἑαυτοῦ
αἰσθάνεσθαι καὶ γνωρίζειν αἱρετώτερον. δεῖ γὰρ ἅμα συν-
θεῖναι δύο ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι τε τὸ ζῆν {καὶ} αἱρετόν, καὶ ὅτι
τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκ τούτων ὅτι τῷ αὐτῷ αὐτοῖς ὑπάρχειν τὴν
1245^{a} τοιαύτην φύσιν. εἰ οὖν ἐστιν ἀεὶ τῆς τοιαύτης συστοιχίας ἡ 8
ἑτέρα ἐν τῇ τοῦ αἱρετοῦ τάξει, καὶ τὸ γνωστὸν καὶ τὸ αἰσθητόν
ἐστιν ὡς ὅλως εἰπεῖν τῷ κοινωνεῖν τῆς ὡρισμένης φύσεως·
ὥστε τὸ αὑτοῦ βούλεσθαι αἰσθάνεσθαι τὸ αὐτὸν εἶναι τοιονδὶ
βούλεσθαι ἐστίν. ἐπεὶ οὖν οὐ κατ' αὐτούς ἐσμεν ἕκαστον τούτων,
ἀλλὰ κατὰ μετάληψιν τῶν δυνάμεων ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι
ἢ γνωρίζειν (αἰσθανόμενος μὲν γὰρ αἰσθητὸς γίνεται ταύτῃ καὶ
κατὰ τοῦτο, καθὰ πρότερον αἰσθάνεται, καὶ ᾗ καὶ οὗ, γνω-
στὸς δὲ γινώσκων)· ὥστε διὰ τοῦτο καὶ ζῆν ἀεὶ βούλεται, ὅτι
βούλεται ἀεὶ γνωρίζειν, τοῦτο δὲ ὅτι αὐτὸς εἶναι τὸ γνωστόν.
τὸ δὴ συζῆν αἱρεῖσθαι δόξειε μὲν ἂν εἶναι σκοπουμένοις πως 9
εὔηθες (ἐπὶ τῶν κοινῶν πρῶτον καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, οἷον
τὸ συνεσθίειν ἢ τὸ συμπίνειν· τί γὰρ διαφέρει τὸ πλησίον
οὖσι ταῦτα συμβαίνειν ἢ χωρίς, ἂν ἀφέλῃς τὸν λόγον;
ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ λόγου κοινωνεῖν τοῦ τυχόντος ἕτερον τοιοῦ-
τον· ἅμα τ' οὔτε διδάσκειν οὔτε μανθάνειν τοῖς αὐταρκέσι

30 ⟨τὸ αὐτὸν⟩ vel ⟨τὸ αὐτὸν αὐτὸν⟩ suppl. Robinson: an μὴ ⟨ἅμα⟩ Dirlmeier? post μὴ, ζῆν suppl. Apelt ((1), 729–52) 31 ἀνάγκη post πράγματι suppl. Richards 32 ἀντ' αὐτοῦ L 33 τῷ Spengel: τοῦ codd. δὲ] δὴ Spengel 35 ζῆν αἱρετόν Fritzsche: ζῆν καὶ hab. codd. 36 τῷ αὐτῷ (sc. τρόπῳ) αὐτοῖς Mingay (cf. ἑτέρᾳ (sc. ὁδῷ) Jackson ((3), 203–4) ad 46^{b}17): τῷ αὐτοῖς Dirlmeier (cl. 45^{a}3): συμβαίνει τοιούτοις Richards **1245^{a}** 1 συστοιχίας Bekker: συστοιχείας in. ras. corr. P: εὐτυχείας P: εὐστοχίας L 2 αἱρετοῦ] ἑτέρου L αἰσθητόν P^{2}: αἱρετόν P^{1}CL 3 τῷ Fritzsche: τὸ codd. 4 αὐτοῦ CL αὑτὸν Fritzsche: αὐτὸν codd. 7 μὲν om. L 8 καθὰ codd.: καθ' ὃ Fritzsche 12 κοινῶν Bonitz: κοινωνῶν codd. 13 τὸ . . . τὸ codd.: τοῦ . . . τοῦ Bonitz 14 ἂν ἀφέλῃς Bekker: ἂν ἀφέλεις P: ἀναφέρεις C: ἀναφέρει L 15 ἀλλὰ μὴν Bekker: *deinde* Λ^{1}: ἀλλὰ μὴ codd. 16 τ' οὔτε διδάσκειν P: τοῦ τε διδάσκειν C: τοῦ τε δόκειν L

φίλοις οἷόν τε· μανθάνων μὲν γὰρ αὐτὸς οὐκ ἔχει ὡς δεῖ,
10 διδάσκοντος δ' ὁ φίλος, ἡ δ' ὁμοιότης φιλία)· ἀλλὰ μὴν
φαίνεταί γε, καὶ πάντες ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν
φίλων κοινωνοῦμεν, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει ἑκάστῳ καὶ οὗ
11 δύναται ἀρίστου, ἀλλὰ τούτων τῷ μὲν ἡδονῆς σωματικῆς,
τῷ δὲ θεωρίας μουσικῆς, τῷ δὲ φιλοσοφίας. καὶ τὸ ἅμα δεῖ
εἶναι τῷ φίλῳ (διό φησι "μόχθος οἱ τηλοῦ φίλοι"), ὥστ' οὐ δεῖ
γενέσθαι ἀπ' ἀλλήλων τούτου γινομένου. ὅθεν καὶ ὁ ἔρως
δοκεῖ φιλίᾳ ὅμοιον εἶναι· τοῦ γὰρ συζῆν ὀρέγεται ὁ ἐρῶν,
ἀλλ' οὐχ ᾗ μάλιστα δεῖ, ἀλλὰ κατ' αἴσθησιν.
12 ὁ μὲν τοίνυν
λόγος ἐκεῖνά φησι διαπορῶν, τὸ δ' ἔργον οὕτω φαίνεται
γινόμενον, ὥστε δῆλον ὅτι παρακρούεταί πως ἡμᾶς ὁ δια-
13 πορῶν. σκεπτέον ἔνθεν τἀληθές. ὁ γὰρ φίλος βούλεται εἶναι,
ὥσπερ ἡ παροιμία φησίν, ἄλλος Ἡρακλῆς, ἄλλος αὐτός.
διέσπασται δὲ καὶ χαλεπὸν πάντα ἐφ' ἑνὸς γενέσθαι· ἀλλὰ
κατὰ μὲν τὴν φύσιν ὃ συγγενέστατον, κατὰ δὲ τὸ σῶμα
ὅμοιος ἕτερος, ἄλλος δὲ κατὰ τὴν ψυχήν, καὶ τούτων κατὰ
μόριον ἕτερος ἕτερον. ἀλλ' οὐθέν γε ἧττον βούλεται ὥσπερ
14 αὐτὸς διαιρετὸς εἶναι ὁ φίλος. τὸ οὖν τοῦ φίλου αἰσθάνεσθαι
τὸ αὐτοῦ πως ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι εἶναι, καὶ τὸ αὐτόν πως
γνωρίζειν. ὥστε καὶ τὰ φορτικὰ μὲν συνήδεσθαι καὶ συζῆν
τῷ φίλῳ ἡδὺ εὐλόγως (συμβαίνει γὰρ αὐτοῦ ἅμα αἴσθησις

17 οἷόν τε Bekker: οἴονται codd. μανθάνων (sed ων in ras.) P: μανθάνειν CL 18 ὁ Bonitz: οὐ codd. 20 ἑκάστῳ Ross (cf. v. Fragstein, 348): ἕκαστον codd. οὗ L *qua* Λ[1]: οὐ PC 22 τὸ ἅμα δεῖ Camerarius: τὸ ἅμα δεῖν (sc. φαίνεται) Richards: τολμᾷ δὴ codd. 23 ὥστ' Fritzsche: ὡς codd. 24 γινομένου Fritzsche: γινόμενον codd. 25 συζῆν Casaubon: εὖ ζῆν codd. 26 οὐχ ᾗ L[2]: οὐχὶ P[1]CL[1]: οὐχὶ οὗ P[2] μὲν τοινῦν L: μέν τι οὖν P: μέντοι οὖν C 29 οὖν post σκεπτέον suppl. Fritzsche ἐντεῦθεν Spengel 30 αὐτός (*ipse*) Λ[1] (cf. *EN* 1166^{a}31 sq.): οὗτος codd. 31 πάντα Richards: τὰ codd.: τὸ Ross ἀφ' Marc., *ab* Λ[1] ἑνὸς ⟨ἓν⟩ (*uno . . . unum*) Λ[1] 32 τὴν om. L ἐγγύτατον post φύσιν suppl. Richards ὃ codd.: τὸ Susemihl τὸ om. L 34 γε Sylburg: τε codd. 36 αὐτοῦ CL 36–7 τὸν φίλον γνωρίζειν τὸ post τὸ[2] suppl. Spengel (sed cf. *Metaph.* 1048^{b}23 sq.) αὐτόν L 38 αὐτοῦ Robinson: ἐκείνου codd.

ἀεί), μᾶλλον δὲ τὰς θειοτέρας ἡδονάς. αἴτιον δ' ὅτι ἀεὶ
1245^{b} ἥδιον ἑαυτὸν θεωρεῖν ἐν τῷ βελτίονι ἀγαθῷ. τοῦτο δ' ἐστὶν
ὁτὲ μὲν πάθος, ὁτὲ δὲ πρᾶξις, ὁτὲ δὲ ἕτερόν τι. εἰ δ' αὐτὸν
εὖ ζῆν, καὶ οὕτω καὶ τὸν φίλον, ἐν δὲ τῷ συζῆν συνεργεῖν,
ἡ κοινωνία τῶν ἐν τέλει μάλιστά γε. διὸ ⟨δεῖ⟩ συνθεωρεῖν
καὶ συνευωχεῖσθαι· οὐ ⟨γὰρ⟩ {τὰ} διὰ τροφὴν καὶ τὰ
ἀναγκαῖα αἱ τοιαῦται ὁμιλίαι δοκοῦσιν εἶναι, ἀλλὰ ἀπο-
λαύσεις. ἀλλ' ἕκαστος οὗ δύναται τυγχάνειν τέλους, ἐν 15
τούτῳ βούλεται συζῆν· εἰ δὲ μή, καὶ ποιεῖν εὖ καὶ πά-
σχειν ὑπὸ τῶν φίλων αἱροῦνται μάλιστα.

ὅτι μὲν τοίνυν
καὶ δεῖ συζῆν, καὶ ὅτι μάλιστα βούλονται πάντες, καὶ ὅτι
ὁ εὐδαιμονέστατος καὶ ἄριστος μάλιστα τοιοῦτος, φανερόν·
ὅτι δὲ κατὰ τὸν λόγον οὐκ ἐφαίνετο, καὶ τοῦτ' εὐλόγως συνέ-
βαινε λέγοντος ἀληθῆ. κατὰ τὴν σύνθεσιν γὰρ τῆς παραβο-
λῆς ἀληθοῦς οὔσης ἡ λύσις ⟨οὐκ⟩ ἔστιν. ὅτι γὰρ ὁ θεὸς οὐ τοιοῦ-
τος οἷος δεῖσθαι φίλου, καὶ τὸν ὅμοιον ἀξιοῖ. καίτοι κατὰ 16
τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ νοήσει ὁ σπουδαῖος· οὐ γὰρ οὕτως ὁ
θεὸς εὖ ἔχει, ἀλλὰ βέλτιον ἢ ὥστε ἄλλο τι νοεῖν παρ' αὐ-
τὸς αὑτόν. αἴτιον δ' ὅτι ἡμῖν μὲν τὸ εὖ καθ' ἕτερον,
ἐκείνῳ δὲ αὐτὸς αὑτοῦ τὸ εὖ ἐστίν.

καὶ τὸ ζητεῖν ἡμῖν καὶ 17

1245^{b} 15–19 = *Metaph.* 1072^{b}20 sqq., 1074^{b}21–35   19–25 = *EN* 1170^{b}20–1171^{a}20

1245^{b} 2 δεῖ post δ' suppl. Dirlmeier: ἡδύ subaudiendum cens. Collingwood   δ' αὐτὸν] δυνατὸν L   3 ἐν δὲ τῷ] εἰ δὲ τὸ Fritzsche   4 ἡ κοινωνία D: ἡ κοινωνία, ut vid., in ras. P: ἡ κοινωνίαν CL   γε Ald.: τε codd., V   ⟨δεῖ⟩ suppl. Fritzsche   5 ⟨γὰρ⟩ suppl. Collingwood   {τὰ} secl. Walzer   τροφῆς Richards   6 lac. post τοιαῦται pos. Susemihl: οὐχ suppl. Fritzsche, γὰρ κοινωνίαι οὐχ Rackham   7 οὗ] οὐ C   11 φανερόν P^{2}: φανερός CL: φανερ' P^{1} 14 ⟨οὐκ⟩ suppl. Rieckher   οὐ] ὁ C   15 οἷος Bonitz: οἷον codd.   σπουδαῖον post τὸν suppl. Richards   ἀξιοῖ Bonitz (sc. ἡ παραβολή): ἀξίου *Π*: ἠξίου (sc. ὁ λόγος) Dirlmeier: ⟨ὁμοίων⟩ ἀξιοῦμεν Susemihl   16 οὐδὲ codd.: οὐδὲν Rackham   τι post νοήσει suppl. Dirlmeier (fort. recte)   17 ἄλλο τι] ἀλλότριον PC   17–18 αὐτὸς αὑτόν C (cf. *Pol.* 1323^{b}25): αὑτὸν αὐτός P, et Wilamowitz ad E. *HF* 961   18 αὑτόν] αὐτόν L   19 αὑτοῦ] αὐτοῦ L

εὔχεσθαι πολλοὺς φίλους, ἅμα δὲ λέγειν ὡς οὐθεὶς φίλος ᾧ πολλοὶ φίλοι, ἄμφω λέγεται ὀρθῶς. ἐνδεχομένου γὰρ πολλοῖς συζῆν ἅμα καὶ συναισθάνεσθαι, ὡς πλείστοις αἱρετώτατον· ἐπεὶ δὲ χαλεπώτατον, ἐν ἐλάττοσιν ἀνάγκη τὴν ἐνέρ-
18 γειαν τῆς συναισθήσεως εἶναι, ὥστ' οὐ μόνον χαλεπὸν τὸ πολλοὺς κτήσασθαι (πείρας γὰρ δεῖ), ἀλλὰ καὶ οὖσι χρήσασθαι.

καὶ ὁτὲ μὲν ἀπεῖναι εὖ πράττοντα τὸν φιλούμενον βουλόμεθα, ὁτὲ δὲ μετέχειν τῶν αὐτῶν, καὶ τὸ ἅμα βούλεσθαι εἶναι φιλικόν. ἐνδεχομένου μὲν γὰρ ἅμα καὶ εὖ, τοῦτο πάντες αἱροῦνται· μὴ ἐνδεχομένου δὲ ἅμα, ὥσπερ τὸν Ἡρακλῆ ἴσως ἂν ἡ μήτηρ εἵλετο θεὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
19 μετ' αὐτῆς ὄντα τῷ Εὐρυσθεῖ θητεύειν. ὁμοίως γὰρ ἂν εἴποιεν καὶ ὃ ὁ Λάκων ἔσκωψεν, ἐπεί τις ἐκέλευσεν αὐτὸν χειμαζόμενον ἐπικαλέσασθαι τοὺς Διοσκόρους. δοκεῖ δὲ τοῦ μὲν φιλοῦντος τὸ ἀπείργειν εἶναι τῆς συμμεθέξεως τῶν χαλεπῶν, τοῦ δὲ φιλουμένου τὸ βούλεσθαι συμμετέχειν, καὶ ταῦτα ἀμφότερα συμβαίνει εὐλόγως. δεῖ γὰρ τῷ φίλῳ μηθὲν
20 εἶναι οὕτω λυπηρὸν ὡς ἡδὺ τὸν φίλον· δοκεῖ δὲ δεῖν αἱρεῖσθαι μὴ τὸ αὑτοῦ. διὸ κωλύουσι συμμετέχειν, ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ κακοπαθοῦντες, ἵνα μὴ φαίνωνται τὰ αὑτῶν σκοποῦντες {καὶ} αἱρεῖσθαι τὸ χαίρειν ⟨καὶ⟩ λυπουμένου τοῦ φίλου· **1246^{a}**
21 ἔτι δὲ τὸ κουφότεροι εἶναι μὴ μόνοι φέροντες τὰ κακά. ἐπεὶ δ' αἱρετὸν τό τ' εὖ καὶ τὸ ἅμα, δῆλον ὅτι τὸ ἅμα εἶναι μετ'

26–46^{a}25 = *EN* 1171^{a}21–^{b}28

22 πλείστοις Spengel: πλείστων P^{2}: πλείστους P^{1}CL 24 ὥστ'] ὡς Jackson (8) (fort. recte) πολλοῖς C 25 δεῖ Sylburg: ἀεὶ codd. 27 τὸ Bekker: τῷ codd. 29 ἅμα Jackson (8): ἀλλ' codd.: ἄλλο vel ἄλλως Richards 29–30 τὸν Ἡρακλῆ (*Herculem*) $Λ^{1}$, Casaubon: τῷ Ἡρακλεῖ codd. 30 ἢ PL: ἡ C 32 εἴποιεν L (sc. πάντες 45^{b}29): εἴπειεν Bekker: εἴποιε PC ὃ Jackson (8): ὃν codd., v. Fragstein (352): οἷον Richards ἐκέλευσεν PC: ἐκάλεσεν L 33 Διὸς κούρους L 37 ἡδὺ codd. *iucunditate* $Λ^{1}$, Solomon: ⟨μὴ⟩ ἰδεῖν Fritzsche: ⟨λυπούμενον⟩ ἰδεῖν Dirlmeier (cl. *EN* 1171^{b}4) 38 αὑτοῦ] αὐτοῦ CL 39 φαίνονται P τὰ P: τὸ L: τῶν C αὑτῶν] αὐτῶν CL **1246^{a}** 1 ⟨καὶ⟩ post χαίρειν tra. Richards: καὶ αἱρεῖσθαι codd. τὸ] τοῦ C 2 τὸ Π: τῷ Fritzsche μόνοι mg. P^{2} *soli* $Λ^{1}$: μόνον P^{1}CL 3 δῆλον . . . ἅμα om. C: δηλονότι L

ἐλάττονος ἀγαθοῦ αἱρετώτερόν πως ἢ χωρὶς μετὰ μείζονος. ἐπεὶ δὲ ἄδηλον τό πόσον δύναται τὸ ἅμα, ἤδη διαφέρονται καὶ οἴονται τὸ μετέχειν ἅμα πάντων φιλικόν, {καὶ} ὥσπερ ⟨καὶ⟩ συνδειπνεῖν ἅμα φασὶν ἥδιον, ταὐτὰ ἔχοντας· οἱ δ' αὖ μέντοι οὐ βούλονται, ἐπειδὴ εἴ γέ τις ὑπερβολὰς ποιήσει, ὁμολογοῦσιν ἅμα κακῶς πράττοντας σφόδρα ἢ εὖ σφόδρα χωρίς.

παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ περὶ τὰς ἀτυχίας. ὁτὲ 22 μὲν γὰρ βουλόμεθα τοὺς φίλους οὐ παρεῖναι οὐδὲ λυπεῖν, ὅταν μηθὲν μέλλωσι ποιήσειν πλέον· ὁτὲ δὲ αὐτοὺς ἥδιστον παρεῖναι. τὸ δὲ τῆς ὑπεναντιώσεως ταύτης καὶ μάλ' εὔλογον. διὰ γὰρ τὰ προειρημένα τοῦτο συμβαίνει, καὶ ὅτι τὸ μὲν λυπούμενον ἢ ἐν φαύλῃ ὄντα ἕξει τὸν φίλον θεωρεῖν φεύγομεν ἁπλῶς, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτούς, τὸ δ' ὁρᾶν τὸν φίλον ἡδύ, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἡδίστων, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, καὶ μὴ κάμνοντα, εἰ αὐτός· ὥστε ὁπότερον ἂν τούτων ᾖ 23 μᾶλλον ἡδύ, ποιεῖ τὴν ῥοπὴν τοῦ βούλεσθαι παρεῖναι ἢ μή. καὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν χειρόνων συμβαίνειν καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν γίνεσθαι· μάλιστα γὰρ φιλοτιμοῦνται τοὺς φίλους μὴ πράττειν εὖ μηδ' εἶναι, ἂν καὶ αὐτοὶ κακῶς. διὸ ἐνίοτε τοὺς ἐρωμένους συναποκτιννύασι. μᾶλλον γὰρ τοῦ οἰκείου

4 αἱρετώτερόν Spengel: αἱρετόν codd. 5 ἐπεὶ δὲ C: ἐπειδὴ cett.: ἐπεὶ δὴ Casaubon πόσον Casaubon: ποσὸν codd. 6 οἱ μὲν post καί^1 dubitanter Susemihl οἴονται Casaubon: οἷον καὶ codd.: οἱ μὲν καὶ Spengel ⟨καὶ⟩ (7) post ὥσπερ (6) tra. v. Fragstein (352): *quemadmodum et simul* Λ^1: καὶ ὥσπερ codd. 7 ταὐτὰ Casaubon: ταῦτα PL: ταῦτ' C 8 αὖ Casaubon: ἂν codd.: ἅμα Spengel, Jackson (8) μέντοι οὐ codd.: μὲν τοῦ εὖ Jackson (8): μετέχειν οὐ Dirlmeier ἐπειδὴ εἴ γε Jackson (8): ἐπεὶ δ' εἴ γε P: ἐπεὶ δέ γε CL 9 ὁμολογοῦσιν Fritzsche: ὁμολογῶσιν P^1CL: ὁμολογῶσιν ἥδιον εἶναι δηλονότι P^2 11 οὐ παρεῖναι Spengel: παρεῖναι vel προσεῖναι P^2: προσεῖναι D: εἶναι P^1CL: ἀπεῖναι Casaubon 12 ὁτε] ὅταν C αὐτοὺς Sylburg: τοὺς codd.: τούτους Bas.^{3} ἡδίστους P 13 τὸν CL δὲ] δ' αἴτιον Fritzsche μαλ'] μᾶλλον C 14 τοῦτο PC *id* Λ^1: ταῦτα L τὸ μὲν Richards: μὲν τὸ codd. 18 μὴ] μὴν Solomon εἰ L: εἰ ὁ PC: ᾖ Bonitz 20 τοῦτο (*id*) Λ^1: τότ' Π καί^2 om. L 22 εἶναι] ἀπεῖναι Rackham ἂν καὶ αὐτοὶ Smith: ἀνάγκαι αὐτοῖς CL: ἀνάγκας αὐτοῖς P^1: ἀνάγκῃ αὐτοῖς P^2: ἂν ἀνάγκῃ αὐτοῖς Fritzsche 23 οἰκείου om. PC

αἰσθάνεσθαι κακοῦ, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ μεμνημένος ὅτι ποτὲ εὖ ἔπραττε μᾶλλον, ἢ εἰ ᾤετο ἀεὶ κακῶς πράττειν.

Θ

H. XIII ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ ἔστιν ἑκάστῳ χρήσασθαι καὶ ἐφ' ᾧ πέφυκε καὶ ἄλλως, καὶ τοῦτο ἢ ⟨ᾗ⟩ αὐτὸ ἢ αὖ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ᾗ ὀφθαλμός, ἰδεῖν, ἢ καὶ ἄλλως παριδεῖν διαστρέψαντα, ὥστε δύο τὸ ἓν φανῆναι. αὗται μὲν δὴ ἄμφω ὅτι μὲν ὀφθαλμός ἐστιν ᾗ ὀφθαλμός, ἄλλη δὲ 1

2 κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ ἦν ἀποδόσθαι ἢ φαγεῖν. ὁμοίως δὴ καὶ ἐπιστήμῃ· καὶ γὰρ ἀληθῶς καὶ ἁμαρτεῖν, οἷον ὅταν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράψῃ, ⟨καὶ⟩ ὡς ἀγνοίᾳ δὴ νῦν χρῆσθαι, ὥσπερ μεταστρέψας τὴν χεῖρα· καὶ τῷ ποδί ποτε ὡς χειρὶ καὶ ταύτῃ ὡς ποδὶ χρῶνται ⟨αἱ⟩ ὀρχηστρίδες.

3 εἰ δὴ πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἐπιστῆμαι, εἴη ἂν καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ὡς ἀδικίᾳ χρῆσθαι,

26 lac. ante ἀπορήσειε pos. Spengel; vide Susemihli praef., xi φίλῳ post ἑκάστῳ add. C^2L 27 ᾧ Π: ἃ Laur. 81. 12, Allan (5): ὃ Spengel ἢ ⟨ᾗ⟩ αὐτὸ ἢ αὖ Dirlmeier: ⟨ᾗ⟩ αὐτὸ ἢ αὖ Jackson ((3), 201–2): ἢ αὐτὸ ἡδὺ codd.: ἢ ⟨καθ'⟩ αὐτὸ ἢ Spengel 28 οἷον ᾗ Jackson ((3), 201–2, cl. $46^{a}27$ et $46^{b}7$): οἷον ἢ Π: οἷον εἰ Spengel ὀφθαλμός Π: *oculo* Λ^1: ὀφθαλμῷ Sylburg: ὀφθαλμοῖς Allan (5) ἢ ante ἰδεῖν suppl. Ross, ἢ πρὸς τὸ vel ἢ ὥστε Robinson ἄλλως dubitanter secl. Woods 29 αὗται Π (sc. χρεῖαι): *illa* Λ^1: αὐτὰ Jackson ((3), 201–2): αὗται, tum post ἄμφω (30) χρεῖαι suppl. Spengel 30 ὀφθαλμός[1] Π: ὀφθαλμοῦ Moraux ἐστιν Jackson ((3), 201–2): ὅτι Π ᾗ ὀφθαλμός Walzer, vide Mingay, 57–8: ἦν δ' ὀφθαλμῷ Π: fort. ⟨χρεῖαι⟩ ὅτι μὲν ὀφθαλμός ἐστιν ⟨καὶ⟩ ᾗ ὀφθαλμός Robinson ἄλλη Π: ἄλλῃ Jackson (8) 31 post ὁμοίως, εἰ dubitanter suppl. Collingwood 32 ἐπιστήμη Π (cf. ὀφθαλμός $46^{a}28$): ἐπιστήμῃ Spengel ἀληθῶς sc. χρῆσθαι: post ἀληθῶς, δοξάζειν suppl. Allan (5) 33 ⟨καὶ⟩ suppl. Walzer (cf. $46^{a}29–31$; Mingay, 59) δὴ νῦν PC: δὴ L: τῇ δυνάμει Moraux χρῆσθαι CL: χρῆσται P: χρήσεται Moraux 34 χεῖρα] χρείαν Moraux ὥσπερ ante καὶ[1] Moraux, post χρῆσθαι, (33) Π τὸν πόδα post καὶ[1] suppl. Jackson ((3), 202) 35 ⟨αἱ⟩ suppl. Spengel ὀρχηστρίδες Susemihl: ὀρχηστριάδες Π εἰ δὴ Spengel: εἴδη PC: ἤδη L ἀρεταὶ Spengel: ἄρισται Π 36 εἴη ἂν Spengel: εἶπαν PC: εἶπε L: *licet* Λ^1

ἀδικήσει ἄρα ἀπὸ δικαιοσύνης τὰ ἄδικα πράττων, ὥσπερ καὶ τὰ ἀγνοητικὰ ἀπὸ ἐπιστήμης· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, φα- 1246b νερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν ἐπιστῆμαι αἱ ἀρεταί. οὐδ' εἰ μὴ ἔστιν ἀγνοεῖν ἀπὸ ἐπιστήμης, ἀλλ' ἁμαρτάνειν μόνον, καὶ τὰ αὐτὰ ⟨ἃ⟩ καὶ ἀπὸ ἀγνοίας ποιεῖν, οὔ τι ἀπὸ δικαιοσύνης γε ὡς ἀπὸ ἀδικίας πράξει.

ἀλλ' ἔτι εἰ φρόνησις ἐπιστήμη καὶ ἀληθές τι, τὸ αὐτὸ ποιήσει κἀκείνη· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν ἀφρόνως ἀπὸ φρονήσεως, καὶ ἁμαρτάνειν ταὐτὰ ἅπερ ὁ ἄφρων. εἰ δὲ ἁπλῆ ἡ ἑκάστου χρεία ᾗ ἕκαστον, κἂν φρονίμως ἔπραττον οὕτω πράττοντες. ἐπὶ μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις 4 ἐπιστήμαις ἄλλη κυρία ποιεῖ τὴν στροφήν· αὐτῆς δὲ τῆς πασῶν κυρίας τίς ⟨κυρία⟩; οὐ γὰρ ἔτι ἐπιστήμη γε ἢ νοῦς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀρετή. χρῆται γὰρ αὐτῇ. ἡ γὰρ τοῦ ἄρχοντος ἀρετὴ τῇ τοῦ ἀρχομένου χρῆται.

τίς οὖν ἐστίν; ἢ ὥσπερ λέ- 5 γεται ἀκρασία κακία τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς, καί πως ἀκόλαστος ὁ ἀκρατής, ἔχων νοῦν; ἀλλ' εἰ δή, ἂν ἰσχυρὰ ᾖ ἡ ἐπιθυμία, στρέψει καὶ λογιεῖται τἀναντία ἡ ⟨τοῦ ἀκρατοῦ⟩ς φρ⟨όνησις⟩, δῆλον ὅτι, κἂν ἐν μὲν τούτῳ ἀρετή, ἐν δὲ τῷ λόγῳ

37 ἀδικήσει Spengel: εἰ δίκης εἰ Π **1246b** 3 ⟨ἃ⟩ suppl. Fritzsche 4 ἔτι εἰ Kenny ((1), 185, cl. 46b35): ἐπεὶ Π: εἰ ἡ olim Spengel: εἴπερ v. Arnim 5 κἀκείνη Π: κἀκείνῃ Spengel 6 ταὐτὰ Bekker: ταῦτα Π 7 ἡ Π: ἣν Bussemaker: ἣν ⟨ἡ⟩ Rackham (ἣν per impossibile; cf. 46a28–30) ᾗ L: ἡ PC 9 στροφήν P (σ pallidius), V: τροφήν CL: τροπήν fort. V 10 ⟨κυρία⟩ suppl. Robinson (sic interpretatus est Woods) γὰρ ἔτι L: γάρ PC ἢ νοῦς L: om. PC 11–12 χρῆται . . . ἀρετή om. PC 12 τίς οὖν ἐστίν; cum sequentibus iungunt plerique, sed rhetorice dictum iudicat v. Fragstein (360) 13 πως Jackson ((3), 205): πῶς Π: ὡς Spengel 14 εἰ δή Spengel: ἤδη Π ἂν PL: ἐὰν C ἡ L: om. PC 15–16 ἡ Marc.: η (sic) PC: om. L, tum sequitur σφι Π, sed punctis notatum PC, spatio trium litt. praecedente L: ἡ ⟨τοῦ ἀκρατοῦ⟩ς φρ⟨όνησις στρεφομένη ὑπὸ τοῦ ἀλόγου⟩ suppl. Moraux, ἢ ⟨ἀντιστρόφως⟩ Dirlmeier (cl. *MM* 1206a38), ἢ ⟨ἔστι⟩ Jackson ((3), 205), ⟨τῇ σωφροσύνῃ⟩ Allan (5), ἢ ⟨ὁ νοῦ⟩ς φρ⟨ονεῖ⟩ v. Fragstein (358) 16 δῆλον ὅτι Spengel: δηλονότι Π

ἄγνοια ᾖ, ἑτέρᾳ μεταποιοῦνται. ὥστε ἔσται δικαιοσύνῃ τ' οὐ δικαίως χρῆσθαι καὶ κακῶς καὶ φρονήσει ἀφρόνως, τε καὶ τἀναντία· ἄτοπον γὰρ εἰ τὴν μὲν ἐν τῷ λογιστικῷ ἀρετὴν μοχθηρία ποτὲ ἐγγενομένη ἐν τῷ ἀλόγῳ στρέψει καὶ ποιήσει ἀγνοεῖν, ἡ δ' ἀρετὴ ⟨ἡ⟩ ἐν τῷ ἀλόγῳ, ⟨ἐν τῷ λογιστικῷ⟩ ἀγνοίας ἐνούσης, οὐ στρέψει ταύτην καὶ ποιήσει φρονίμως κρίνειν καὶ τὰ δέοντα (καὶ πάλιν ἡ φρόνησις ἡ ἐν τῷ λογιστικῷ τὴν ἐν τῷ ἀλόγῳ ἀκολασίαν σωφρόνως πράττειν· ὅπερ δοκεῖ ἡ ἐγκράτεια). ὥστ' ἔσται καὶ ἀπὸ ἀγνοίας φρονίμως.

6 ἔστι δὲ ταῦτα ἄτοπα, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ ἀγνοίας χρῆσθαι φρονίμως, τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς ὁρῶμεν, ὥσπερ τὴν ἰατρικὴν ἢ γραμματικὴν στρέφει ἀκολασία, ἀλλ' οὖν οὐ τὴν ἄγνοιαν ⟨ἡ ἀρετή⟩, ἐὰν ᾖ ἐναντία, διὰ τὸ μὴ ἐνεῖναι τὴν ὑπεροχήν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν ὅλως μᾶλλον εἶναι πρὸς τὴν κακίαν οὕτως ἔχουσαν. καὶ γὰρ ⟨ἃ⟩ ὁ ἄδικος πάντα ὁ δίκαιος δύναται, καὶ ὅλως ἔνεστιν ἐν τῇ δυνάμει ἡ ἀδυναμία.

7 ὥστε δῆλον ὅτι ἅμα φρόνιμοι καὶ ἀγαθαὶ ἐκείνων αἱ ⟨τοῦ⟩ ἀλόγου ἕξεις,

17 ἄγνοια (*ignorantia*) Λ^1: ἄνοια Π ᾖ PL: ᾗ C ἑτέρᾳ (sc. ὁδῷ) Jackson ((3), 203–4): ἕτεραι μεταποιοῦνται Π: ἡ ἑτέρα μεταπεισθήσεται Woods, prob. Robinson: ἡ ἑτέρα μεταπείθεται Moraux τ' οὐ Jackson ((3), 203–4): τὸ Π: καὶ Casaubon 18 ἀρετῇ post καὶ^1 suppl. Spengel τε Allan (5): ὥστε Π: ὡσαύτως δὲ (vel ἅμα δὲ) Robinson 19 τὴν . . . ἀρετὴν Λ^1, ut vid.: τῆς . . . ἀρετῆς CL: ταῖς . . . ἀρετῆς P 20 ποτὲ L: πότερον (in comp.) PC ἐν Spengel: μὲν Π ἀλόγῳ Susemihl: λόγῳ Π στρέψει PC: τρέψει L 21 ⟨ἡ⟩ suppl. Robinson (auctore Jacksono (3), 203–4) et ⟨ἐν τῷ λογιστικῷ⟩ (auctore Susemihlo) 22 ἀγνοίας Spengel: ἀνοίας Π (cf. 46b16) φρονίμως Ald., *rectum iudicium* Λ^1: φρονίμῳ Π 23 πράττειν vel ποιεῖν post δεόντα dubitanter suppl. Rackham 24 ἀκολασίαν V: *intemperantia* Λ^1: κόλασιν ἂν Π 25 εἶναι post δοκεῖ suppl. Robinson (auctore Rackhamo) καὶ Λ^1, ut vid.: καὶ ἡ Π 26 ἔστι δὲ Spengel: ἐπί τε Π: ἐπεί τε V ἀπὸ ἀγνοίας Π: τὸ ἀγνοίᾳ Moraux 27 οὐδεμιᾶς (*in ceterarum nulla*) Λ^1: οὐδαμῶς Π 28 οὐ post γραμματικὴν suppl. Spengel στρέφει PC: τρέφει L 28–9 οὖν οὐ Jackson ((3), 203–4): οὖν ὁ Π: οὐ Kenny ((1), 184, adn. 1) (auctore Rackhamo) 29 ⟨ἡ ἀρετή⟩, suppl. Robinson 31 ⟨ἃ⟩ hic suppl. Jackson ((3), 206–7), post πάντα Λ^1, fort. V 33 φρόνιμοι L: φρόνιμαι PC ἀγαθαὶ Π: ἀγαθοὶ Jackson ((3), 203–4) ἐκείνων Moraux (cl. *EN* 1146a9): ἐκεῖναι Π ⟨τοῦ⟩ ἀλόγου Susemihl: ἄλλου Π: ἄλλαι Moraux (cl. *EN* 1146a9): δ' ἄλλου Jackson ((3), 207–8)

καὶ ὀρθῶς τὸ Σωκρατικόν, ὅτι οὐδὲν ἰσχυρότερον φρονήσεως.
ἀλλ' ὅτι ἐπιστήμην ἔφη, οὐκ ὀρθόν· ἀρετὴ γάρ ἐστι καὶ οὐκ
ἐπιστήμη, ἀλλὰ γένος ἄλλο γνώσ⟨εως⟩.

ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡ φρόνησις ποιεῖ τὴν εὐπραγίαν καὶ H. XI
ἀρετή, ἀλλὰ φαμὲν καὶ τοὺς εὐτυχεῖς εὖ πράττειν, ὡς καὶ
1247a τῆς εὐτυχίας {εὖ} ποιούσης εὐπραγίαν καὶ τὰ αὐτὰ τῇ ἐπι-
στήμῃ, σκεπτέον ἆρ' ἐστι φύσει ὁ μὲν εὐτυχὴς ὁ δ' ἀτυ-
χής, ἢ οὔ, καὶ πῶς ἔχει περὶ τούτων. ὅτι μὲν γάρ εἰσί 2
τινες εὐτυχεῖς ὁρῶμεν. ἄφρονες γὰρ ὄντες κατορθοῦσι πολλά,
ἐν οἷς ἡ τύχη κυρία· ἔτι δὲ καὶ ἐν οἷς τέχνη ἐστί, πολὺ
μέντοι καὶ τύχης ἐνυπάρχει, οἷον ἐν στρατηγίᾳ καὶ κυβερ-
νητικῇ. πότερον οὖν ἀπό τινος ἕξεως οὗτοί εἰσιν, ἢ οὐ τῷ
αὐτοὶ ποιοί τινες εἶναι πρακτικοί εἰσι τῶν εὐτυχημάτων;
νῦν μὲν γὰρ οὕτως οἴονται ὡς φύσει τινῶν ὄντων· ἡ δὲ 3
φύσις ποιούς τινας ποιεῖ, καὶ εὐθὺς ἐκ γενετῆς διαφέρουσιν·
ὥσπερ οἱ μὲν γλαυκοὶ οἱ δὲ μελανόμματοι τῷ {τὸ} δεῖν
τοιονδὶ ⟨κατὰ τὸ εἶναι τοιονδὶ⟩ ἔχειν, οὕτω καὶ οἱ εὐτυχεῖς καὶ
ἀτυχεῖς.

ὅτι μὲν γὰρ οὐ φρονήσει κατορθοῦσι, δῆλον. οὐ γὰρ ἄλο- 4
γος ἡ φρόνησις, ἀλλ' ἔχει λόγον διὰ τί οὕτως πράττει, οἱ δ'
οὐκ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν διὰ τί κατορθοῦσι (τέχνη γὰρ ἂν ἦν)· ἔτι 5

34 Σωκρατικόν Bekker (σωκρατηκόν fort. V): σῶμα κρατητικόν Π
36 γνώσ⟨εως⟩ Spengel: γνώσ, tum spat. trium litt. CL: γνώσ, tum spat. duarum litt. P 38 ἀρετή C: ἀρετήν PL: κατ' ἀρετήν Jackson ((3), 208–9) **1247a** 1 {εὖ} secl. Spengel: εὐτυχίας εὖ ποιούσης L: εὐτυχείας εὐποιούσης PC καὶ Π: κατὰ Spengel 1–2 τῇ ἐπιστήμῃ Spengel: τῆς ἐπιστήμης Π 4 πολλά Π: πολλοί Jackson ((3), 209) 5 ἔτι Spengel: εἰ Π: *si* Λ[2]: οἱ Bekker 5–6 πολὺ μέντοι καὶ L: πολλοὶ μέντοι καὶ PC: *multo magis et* Λ[2] 6 ἐνυπάρχει Π: *inerit* Λ[2] 7 οὗτοί] τοιοῦτοι Allan (5) οὐ τῷ Chalc.: *aut non* Λ[1]: *non eo quod* Λ[2]: οὕτω Π 9 πολλοὶ e l. 5 (PC) post γὰρ tra. Allan (5) 11 {τὸ} secl. Dirlmeier: τῷ τὸ δεῖν Π: τῷ τὸ δεῖνα Langerbeck: an {τὸ} ἀεὶ?: τοδὶ Spengel 12 τοιονδὶ ⟨κατὰ τὸ εἶναι τοιονδὶ⟩ suppl. Susemihl: *eo quod tale secundum esse tale oportet et habere* Λ[2]: τοιονδὶ L: τοιὸν δεῖ PC 14 ἡ L, C[2] sup. lineam: om. PC[1] πράττει Marc. Urb.: πράττοι Π 15 τέχνῃ Walzer (cf. φρονήσει 47a13): τέχνη Π ἔτι PC: *etiam* Λ[1]: *amplius* Λ[2]: ἔστι L: ὅτι Jackson ((3), 210) (sc. κατορθοῦσι, 47a13)

δὲ φανεροὶ ὄντες ἄφρονες, οὐχ ὅτι περὶ ἄλλα (τοῦτο μὲν γὰρ
οὐθὲν ἄτοπον· οἷον Ἱπποκράτης γεωμετρικὸς ὤν, ἀλλὰ περὶ
τὰ ἄλλα ἐδόκει βλὰξ καὶ ἄφρων εἶναι, καὶ πολὺ χρυ-
σίον πλέων ἀπώλεσεν ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πεντηκοστολό-
γων) {δι' εὐήθειαν, ὡς λέγουσιν} ἀλλ' {ὅτι} καὶ ἐν οἷς εὐτυ-
6 χοῦσιν ἄφρονες. περὶ γὰρ ναυκληρίαν οὐχ οἱ δεινότατοι
εὐτυχεῖς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν κύβων πτώσει ὁ μὲν οὐδέν, ἄλλος
δὲ βάλλει καθ' ἣν φύσει ἐστὶν εὐτυχής· ἢ τῷ φιλεῖ-
σθαι, ὥσπερ φασίν, ὑπὸ θεοῦ, καὶ ἔξωθέν τι εἶναι τὸ κατορθοῦν,
οἷον πλοῖον κακῶς νεναυπηγημένον ἄμεινον πολλάκις {δὲ}
πλεῖ, ἀλλ' οὐ δι' αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν,
{ἀλλ'} οὕτως ⟨ὁ⟩ εὐτυχὴς τὸν δαίμονα ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν;
7 ἀλλ' ἄτοπον θεὸν ἢ δαίμονα φιλεῖν τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ
τὸν βέλτιστον καὶ τὸν φρονιμώτατον. εἰ δὴ ἀνάγκη ἢ
φύσει ἢ νόῳ ἢ ἐπιτροπείᾳ τινὶ κατορθοῦν, τὰ δὲ δύο μὴ
ἐστί, φύσει ἂν εἶεν οἱ εὐτυχεῖς.
8 ἀλλὰ μὴν ἥ γε φύσις
αἰτία ἢ τοῦ ἀεὶ ὡσαύτως ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ δὲ τύχη
τοὐναντίον. εἰ μὲν οὖν τὸ παραλόγως ἐπιτυγχάνειν τύχης
δοκεῖ εἶναι, (ἀλλ', εἴπερ, διὰ τύχην εὐτυχής), οὐκ ἂν τοιοῦτον

16 δὲ] *enim* $Λ^2$: γὰρ Dirlmeier φανεροὶ Allan (5): φανερὸν *Π*: ὅτι post φανερὸν suppl. Spengel μὲν om. L 17 οὐθὲν L: *nihil* $Λ^2$: om. PC *Hippocratem* $Λ^1$: *Ypocras* $Λ^2$ 18 ἐδόκει . . . εἶναι] . . . *erat* $Λ^2$: δόκει . . . εἶναι *Π* 19 πλέων] *navigans* $Λ^2$: πλέον *Π* πεντηκοστολόγων L: πεντηκοστῶ λόγων PC 20 {δι' . . . λέγουσιν} secl. Allan (5) {ὅτι} secl. Rowe (3) ἐν οἷς fort. V: *in quibus* $Λ^2$: ἐνίοις *Π*: ἐν ἐνίοις (*in nonnullis*) $Λ^1$ 21 δεινότατοι L: *peritissimi* $Λ^1$: *maxime industrii* $Λ^2$: δυνότατοι P: δυνώτατοι C 23 ἕξ post βάλλει suppl. Jackson ((3), 210–11), πολὺ Susemihl: *iacit ex* $Λ^2$: *multum* $Λ^1$ ἣν (sc. βολὴν) Collingwood (cf. 47^b17) 25–6 {δὲ} *agitur* $Λ^1$: *navigat* $Λ^2$: δὲ πλεῖ *Π*: διαπλεῖ Sylburg 26 αὐτὸ C ἀγαθόν om. $Λ^2$ 27 {ἀλλ'} om. L, secl. Fritzsche οὕτως Fritzsche: ⟨ὁ⟩ suppl. Susemihl: οὗτος P^2L: *sic* $Λ^1Λ^2$: ἀλλ' . . . ἀγαθόν om. P^1C εὐτυχ (spat. duarum litt.) (εὐτυχὴς P^2 Marc.) τὸν δαίμονα L: *benefortunatum daimonem* $Λ^2$ 29 δὴ] δὲ Casaubon 30 ἐπιτροπείᾳ C: ἐπιτροπίᾳ PL κατορθοῦν, τὰ δὲ δύο *Π*: *dirigentia autem* $Λ^2$ 33 οὕτω post οὖν suppl. Bussemaker 34 ἀλλ' . . . ἂν] *qui autem propter fortunam benefortunatus non utique videbitur* $Λ^2$: δόξειε post ἂν suppl. Jackson ((3), 212)

εἴη τὸ αἴτιον, οἷον ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἔτι 9
εἰ, ⟨ᾗ⟩ τοιοσδί, ἐπιτυγχάνει ἢ ἀποτυγχάνει, ὥσπερ, ὅτι {ὁ} γλαυ-
κός, οὐκ ὀξὺ ὁρᾷ, οὐ τύχη αἰτία ἀλλὰ φύσις· οὐκ ἄρα ἐστὶν εὐ-
τυχὴς ἀλλ' οἷον εὐφυής. ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη λεκτέον, ὅτι οὓς λέ-
γομεν εὐτυχεῖς, οὐ διὰ τύχην εἰσίν. οὐκ ἄρα εἰσὶν εὐτυχεῖς·
1247^b *τύχης γάρ, ὅσων αἰτία τύχη ἀγαθὴ ἀγαθῶν.*
1247^b *εἰ δ' οὕτως,*
πότερον οὐκ ἔσται τύχη ὅλως, ἢ ἔσται μέν, ἀλλ' οὐκ αἰτία; ἀλλ'
ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ αἰτίαν εἶναι. ἔσται ἄρα καὶ ἀγαθῶν
τισιν αἰτία ἢ κακῶν. εἰ δ' ὅλως ἐξαιρετέον καὶ οὐδὲν ἀπὸ 10
τύχης φατέον γίνεσθαι, ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλης οὔσης αἰτίας
διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τύχην εἶναί φαμεν αἰτίαν (διὸ καὶ ὁρι-
ζόμενοι τὴν τύχην τιθέασιν αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λο-
γισμῷ, ὡς οὔσης τινὸς φύσεως)· τοῦτο μὲν οὖν ἄλλο πρόβλημ'
ἂν εἴη.
ἐπεὶ δὲ ὁρῶμέν τινας ἅπαξ εὐτυχήσαντας, διὰ
τί οὐ καὶ πάλιν; ἂν διὰ τὸ αὐτὸ κατορθώσαιεν καὶ πάλιν.
τοῦ γὰρ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ αἴτιον. οὐκ ἄρα ἔσται τύχης τοῦτο. ἀλλ' 11

35 εἴη Fritzsche: εἶναι Π: *esse* Λ^2 τὸ^1] τι Langerbeck ἢ ὡς] *aut ut* Λ^2: εἰ ὡς PC: ὡς L 35–36 ἔτι εἰ, ⟨ᾗ⟩ Langerbeck: ἔτι ἢ Π: ἔτι εἰ Marc.: *adhuc si quia* Λ^2: ἔτι εἰ, ⟨ὅτι⟩ Fritzsche 36 τοιοσδί Chalc.: τοῖος δή CL: τοῖος δεῖ P: *talis oportet* Λ^2: post τοιοσδί, δεῖ suppl. Dirlmeier ἐπιτυγχάνει ἢ ἀποτυγχάνει Π: *accidere* Λ^2: ἐπιτυγχάνειν ἢ ἀποτυγχάνειν Dirlmeier ὥσπερ ὅτι L: *sicut quia* Λ^2: ὅτι ὥσπερ PC {ὁ} om. Marc., secl. Bussemaker: ὅτι ὁ Π 37 οὐκ ὀξὺ codd. Λ^1: ὀξὺ Λ^2, Ross (cl. *GA* 779^{b}12, 35) ὁρᾷ om. Λ^2 **1247^b** 1 τύχης Π: *fortunati* Λ^2: εὐτυχεῖς Jackson ((3), 212–13) ὅσων codd. Λ^2: ὅσοις Jackson: ὅσων ⟨μὴ⟩ Dirlmeier 2 οὐκ^1 Spengel: ἢ codd.: ἢ οὐκ Jackson ((3), 213) οὐκ^2 αἰτία Spengel: οὐκέτι Π 4 ἐξαιρετέον Π: ἐξαιρετέα Langerbeck οὐδὲν] μηδὲν dubitanter Susemihl 7 ἄδηλον Shorey (80; cf. *Ph.* 196^{b}6): ἄλογον PC: *sine ratione* Λ^2: ἀνάλογον L: *proportionalem* Λ^1 9 ἐπεὶ δὲ C (δὲ sup., eadem manu): *quoniam autem* Λ^2: ἐπεὶ δὴ L: ἐπειδὴ P: *quandoquidem* Λ^1 10 ἀλλὰ post ἂν e *sed* Λ^2: om. Π διὰ τὸ αὐτὸ κατορθώσαιεν Jackson ((3), 213): διὰ τὸ ἀποκατορθῶσαι Π: διὰ τὸ ἀποκατορθῶσαι ἕν, (Susemihl) e *propter idem dirigere unum* Λ^2 καὶ πάλιν PC: καὶ πάλιν bis L: *et iterum* Λ^2 11 τοῦ γὰρ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ αἴτιον Jackson ((3), 213): τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτ' αἴτιον Π: *eiusdem enim eadem causa* Λ^2 τοῦτο Jackson: οὐ τὸ Π: *hoc* Λ^2 11–12 ἀλλ' ὅταν PC: *sed cum* Λ^2: ἄλλο τ' ἂν L

ὅταν τὸ αὐτὸ ἀποβαίνῃ, ἀπείρων καὶ ἀορίστων, ἔσται μὲν
τῳ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἐπιστήμη δ' οὐκ ἔσται αὐτοῦ ἢ δι' ἐμπει-
ρίαν, ἐπεὶ ἐμάνθανον ἄν τινες εὐτυχεῖς, ἢ καὶ πᾶσαι ἂν
12 αἱ ἐπιστῆμαι, ὥσπερ ἔφη Σωκράτης, εὐτυχίαι ἦσαν. τί οὖν
κωλύει συμβῆναί τινι ἐφεξῆς τὰ τοιαῦτα πολλάκις, οὐχ
ὅτι τοιοσδί, ἀλλ' οἷον ἂν εἴη τὸ κύβους ἀεὶ μακαρίαν βάλ-
λειν;

τί δὲ δή; ἆρ' οὐκ ἔνεισιν ὁρμαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αἱ μὲν
ἀπὸ λογισμοῦ, αἱ δὲ ἀπὸ ὀρέξεως ἀλόγου; καὶ πρότεραι
αὗται; εἰ γάρ ἐστι φύσει ἡ δι' ἐπιθυμίαν ἡδέος {καὶ ἡ} ὄρε-
13 ξις, φύσει γε ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν βαδίζοι ἂν πᾶσα. εἰ δή τινές
εἰσιν εὐφυεῖς ὥσπερ οἱ ᾠδικοὶ οὐκ ἐπιστάμενοι ᾄδειν, οὕτως
εὖ πεφύκασι καὶ ἄνευ λόγου ὁρμῶσιν, ⟨ᾗ⟩ ἡ φύσις πέφυκε, καὶ
ἐπιθυμοῦσι καὶ τούτου καὶ τότε καὶ οὕτως ὡς δεῖ καὶ οὗ δεῖ
καὶ ὅτε, οὗτοι κατορθώσουσι, κἂν τύχωσιν ἄφρονες ὄντες καὶ
ἄλογοι, ὥσπερ καὶ εὖ ᾄσονται οὐ διδασκαλικοὶ ὄντες. οἱ δέ γε

12 ἀπ' ante ἀπείρων suppl. Jackson ((3), 214), dubitanter Collingwood 13 τῳ Jackson ((3), 214, cl. 47b4): τὸ *Π*: ὃ Dirlmeier ἢ *Π*, Jackson: *aut Λ*[2] ἐμπειρίαν Jackson, ex *experientiam Λ*[2]: ἀπειρίαν *Π* 14 εὐτυχεῖς *ΠΛ*[1]*Λ*[2]: εὐτυχεῖν Spengel: ⟨γίνεσθαι⟩ εὐτυχεῖς Allan ((5), cl. 22b16) 15 Σωκράτης] cf. Pl. *Euthd.* 279d εὐτυχίαι L: εὐτυχεῖαι PC 16 συμβῆναί τινι L: *accidere alicui Λ*[2]: συμβαίνῃ τινὶ PC 17 τοιοσδί Jackson ((3), 214, cl. 47a36): τοῖς δεῖ *Π*: *hos oportet Λ*[2]: οὕτως δεῖ Sylburg εἴη Sylburg: εἶεν *Π*: *erit Λ*[2] κύβους LP[2]: *cubos Λ*[2]: κοίβους P[1]C μακαρίαν Fritzsche (cf. Pl. *Hp. Ma.* 293a2): μακρὰν *Π*: *longa Λ*[2] 18 ἆρ' Marc.: ἄρ' *Π*: *numquid Λ*[2] 19 ἀλόγου om. *Λ*[1] 20 αὗται εἰ γάρ ἐστι φύσει ἡ δι' ἐπιθυμίαν *Π*: *ipsi sunt natura quidem. Si propter concupiscentiam Λ*[2]: αὗταί εἰσι· φύσει γε. εἰ δ' ἡ δι' ἐπιθυμίαν Dirlmeier ἡδέος L: ἡδέως P: ἡδέου C: *delectabilis Λ*[2] *siquidem naturalis est per cupiditatem iucundae rei appetitus Λ*[1] (i.e. om. {καὶ ἡ[2]}): hab. *Π* 21 πᾶσα Allan (5): πᾶν *Π*: *semper Λ*[2]: πάντοτε Jackson ((3), 215, cl. *EN* 1166a28) 22 ᾠδικοὶ Sylburg (cf. 38a36): ἄδικοι *Π*: *cantionis imperiti Λ*[1]: *indocti Λ*[2]: ἀδίδακτοι Allan (5) ᾄδειν *Π*: ἃ δεῖ (*quae oportet*) *Λ*[2] 23 εὖ] *bene Λ*[2]: οὐ *Π* ⟨ᾗ⟩ suppl. Jackson ((3), 215): *secundum quod Λ*[2] 24 καὶ τότε] *et tunc Λ*[2]: καὶ ποτέ PC: ποτέ L καὶ οὗ δεῖ om. *Λ*[2] 25 κατορθώσουσι] *dirigent Λ*[2]: κατορθοῦσι *Π* 26 ᾄσονται Sylburg: ἔσονται *Π* οὐ διδασκαλικοὶ] cf. *Metaph.* 981b7: *non docibiles Λ*[2]: οἱ διδασκαλικοὶ *Π*

τοιοῦτοι εὐτυχεῖς, ὅσοι ἄνευ λόγου κατορθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ. φύσει ἄρα οἱ εὐτυχεῖς εἶεν ἄν.

ἢ πλεοναχῶς λέ- 14
γεται ἡ εὐτυχία; τὰ μὲν γὰρ πράττεται ἀπὸ τῆς ὁρμῆς
καὶ προελομένων πρᾶξαι, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ τοὐναντίον. καὶ ἐν
ἐκείνοις, ⟨ἐν οἷς⟩ κακῶς λογίσασθαι δοκοῦσι, κατορθοῦντας
κατευτυχῆσαι φαμέν· καὶ πάλιν ἐν τούτοις, εἰ ἐβούλοντο ἄλλο
ἢ ἔλαττον ⟨ἢ⟩ ἔλαβον τἀγαθόν. ἐκείνους μὲν τοίνυν εὐτυχεῖν 15
διὰ φύσιν ἐνδέχεται (ἡ γὰρ ὁρμὴ καὶ ὄρεξις οὖσα οὗ δεῖ
κατώρθωσεν, ὁ δὲ λογισμὸς ἦν ἠλίθιος· †καὶ τοὺς μὲν ἐν-
ταῦθα, ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῶν ὀρθὸς εἶναι, τύχη δ'
αὐτοῦ αἰτία {οὖσα,} αὐτὴ {δ'} ὀρθὴ οὖσα ἔσωσεν,† ἀλλ' ἐνίοτε
δι' ἐπιθυμίαν ἐλογίσατο πάλιν οὕτω καὶ ἠτύχησεν)· ἐν δὲ δὴ 16
τοῖς ἑτέροις πῶς ἔσται ἡ εὐτυχία κατ' εὐφυΐαν ὀρέξεως καὶ
1248^a ἐπιθυμίας; ἀλλὰ μὴν ἡ ἐνταῦθα εὐτυχία {καὶ τύχη διττή}
κἀκείνη ἡ αὐτή, ἢ πλείους αἱ εὐτυχίαι ⟨καὶ τύχη διττή⟩.

ἐπεὶ δ' ὁρῶμεν παρὰ πάσας τὰς ἐπιστήμας καὶ τοὺς 17
λογισμοὺς τοὺς ὀρθοὺς εὐτυχοῦντας τινάς, δῆλον ὅτι ἕτερον ἄν
τι εἴη τὸ αἴτιον τῆς εὐτυχίας. ἐκείνη δὲ πότερον εὐτυχία ἢ

28 ἄρα P¹L: ἆρα P²C: *igitur* Λ¹Λ² ἢ] εἰ (*siquidem*) Λ¹ 30 ἀλλὰ τοὐναντίον L: *sed contrarie* Λ²: ἀλλ' οὐ τοὐναντίον C: ἀλλ' ού τοὐναντίων P εἰ post καὶ² suppl. Rackham 31 εἰ post ἐκείνοις suppl. Dirlmeier, οἷ Jackson ((3), 216) ⟨ἐν οἷς⟩] ex *in quibus* Λ²: om. Π κατορθοῦντας Ald.: κατορθοῦνται PC: *dirigunt* (v.l. *diriguntur*) Λ²: κατορθοῦν τε L 32 κατευτυχῆσαι Bussemaker: καὶ εὐτυχῆσαι Π εἰ] οἷ Jackson ((3), 216) ἐβούλοντο Π: ἐβουλεύοντο Susemihl ἄλλο Jackson: ἂν Π 33 ἢ¹ Π: *secundum quod* (i.e., ut vid., ᾗ) Λ² ⟨ἢ²⟩ suppl. Jackson ((3), 216) ἀγαθόν Spengel 34 δεῖ PL: *oportet* Λ²: δὴ C: *oportebat* Λ¹: ἔδει Susemihl 35 ἦν om. Λ² 35–7 καὶ . . . ἔσωσεν susp. Allan (5) 36–7 an ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῇ ὀρθὸς εἶναι, τύχη δ' αὐτοῦ αἰτία, {οὖσα,} αὕτη {δ'} ὀρθὴ οὖσα ἔσωσεν? Mingay (60–2): ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῶν ὀρθὸς εἶναι, τύχῃ δ' αὐτοῦ αἰτία οὖσα ⟨ἐπιθυμία⟩, αὕτη ὀρθὴ οὖσα ἔσωσεν Dirlmeier 36 ὀρθὸς Marc. V: *recta* (sc. *ratiocinatio*) Λ²: ὀρθῶς Π 37 {οὖσα,} . . . οὖσα] *existens* ⟨*concupiscentia*⟩ *ipsa recte existente* Λ²: αὐτὴ PC: αὐτὴ δ' L: αὕτη Spengel ἔσωσεν] *salvavit* Λ²: ἔξωσεν Π 1248^a 1 ἡ Π: *si* Λ²: εἰ Fritzsche: ἢ Spengel 1–2 καὶ τύχη διττὴ post εὐτυχίαι tra. Spengel 2 κἀκείνη Π: *et ibi* Λ²: κἀκεῖ Susemihl: καὶ ἐκεῖ Dirlmeier ἡ Π: secl. Fritzsche 5 ἡ ante εὐτυχία hab. L

οὐκ ἔστιν, ἣ ἐπεθύμησεν ὧν ἔδει καὶ ὅτε †ἔδει τὸ† λογισμὸς
ἀνθρώπινος οὐκ ἂν τούτου εἴη. οὐ γὰρ δὴ πάμπαν ἀλόγιστον
τοῦτο, οὐδὲ φυσική ⟨γ'⟩ ἐστιν ἡ ἐπιθυμία, ἀλλὰ διαφθείρεται
18 ὑπὸ τινός. εὐτυχεῖν μὲν οὖν δοκεῖ, ὅτι ἡ τύχη τῶν παρὰ
λόγον αἰτία, τοῦτο δὲ παρὰ λόγον (παρὰ γὰρ τὴν ἐπιστήμην
καὶ τὸ καθόλου)· ἀλλ', ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλὰ
19 δοκεῖ διὰ τοῦτο. ὥσθ' οὗτος μὲν ὁ λόγος οὐ δείκνυσιν ὅτι
φύσει ⟨τὸ⟩ εὐτυχεῖν, ἀλλ' ὅτι οὐ πάντες οἱ δοκοῦντες εὐτυχεῖν
διὰ τύχην κατορθοῦσιν, ἀλλὰ διὰ φύσιν· οὐδ' ὅτι οὐδέν ἐστι
τύχη αἰτία οὐθενὸς δείκνυσιν, ἀλλ' οὐ τῶν πάντων ὧν
δοκεῖ.
20 τοῦτο μεντ' ἂν ἀπορήσειέ τις, ἆρ' αὐτοῦ τούτου τύχη αἰτία,
τοῦ ἐπιθυμῆσαι οὗ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. ἢ οὕτως γε πάντων ἔσται;
καὶ γὰρ τοῦ νοῆσαι καὶ βουλεύσασθαι· οὐ γὰρ δὴ ἐβουλεύσατο
βουλευσάμενος, καὶ τοῦτ' ⟨αὖ⟩ ἐβουλεύσατο, ἀλλ' ἔστιν
ἀρχή τις, οὐδ' ἐνόησε νοήσας πρότερον ⟨ἢ⟩ νοῆσαι, καὶ τοῦτο
εἰς ἄπειρον. οὐκ ἄρα τοῦ νοῆσαι ὁ νοῦς ἀρχή, οὐδὲ τοῦ
βουλεύσασθαι βουλή. τί οὖν ἄλλο πλὴν τύχη; ὥστ' ἀπὸ τύχης
ἅπαντα ἔσται. ἢ ἔστι τις ἀρχὴ ἧς οὐκ ἔστιν ἄλλη ἔξω, αὕτη

6 ἔστιν C: om. PL ἣ PC: *quae* Λ^2: ἢ L: ᾗ Fritzsche: εἰ Spengel †ἔδει² τὸ† PC: ἔδειτο L: ἔδει, ᾧ λογισμός γε Jackson ((3), 217): maiorem lacunam subesse susp. Spengel et Dirlmeier: an ἔδει², ⟨καί⟩το⟨ι⟩? 7 τούτου Π: τοῦτο fort. V εἴη Π: *erit causa* Λ^2 δὴ Chalc.: *utique* Λ^2: δεῖ Π 8 οὐδὲ Susemihl: οὔτε Π: οὐ γε Jackson ((3), 217–18) φυσικὴ ⟨γ'⟩ Walzer (cf. Denniston, 119 I. 1. ii) 9 οὖν L: *igitur* Λ^2: ἂν PC 10 τοῦτο fort. V: *hoc* Λ^2: τούτου Π 11 ἀλλ' ὡς Π: *aliter* Λ^2 13 ⟨τὸ⟩ suppl. Bussemaker: εὐτυχεῖν Π: *quod natura benefortunate agatur* Λ^2: εὐτυχεῖται Dirlmeier 14 ἀλλὰ] ἀλλ' οὐ Jackson ((3), 218) οὐδέν PC: οὐδ' L: *non* Λ^2 14–15 ὅτι οὐδέν ἐστι τύχη, ⟨οὐδ' ὅτι οὐκ ἔστι τύχη⟩ ante αἰτία suppl. Jackson ((3), 218) 15 ὅτι post ἀλλ' suppl. Casaubon 16 ἆρ' P^2 Oxon.: *utrum* Λ^1: ἄρ' P^1CL 18 δὴ PC: om. LΛ^2 19 ⟨αὖ⟩ suppl. Langerbeck: τοῦτ' ἐβουλεύσατο Π: *et antequam consiliaretur* Λ^2, unde πρότερον ἢ βουλεύσασθαι Bussemaker 19–20 ἀλλ' . . . τις post ἄπειρον (21) tra. Rackham 20 ⟨ἢ⟩ e Λ^2 suppl. Spengel: om. Π 21 ὁ νοῦς Casaubon: ὁ (?)νοῦς mg. Marc.²: *intellectus* Λ^2: συνοῦσα Π 23 ἔσται] *sunt* Λ^2 ἢ] *aut* Λ^2: εἰ Π: *et* Λ^1 αὕτη Π: αὐτὴ Λ^2

δὲ διὰ τὸ τοιαύτη {τῷ} εἶναι {τὸ} τοιοῦτο δύναται ποιεῖν; τὸ δὲ ζητού- 21
μενον τοῦτ' ἐστί, τίς ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ ἐν τῇ ψυχῇ. δῆλον
δή· ὥσπερ ἐν τῷ ὅλῳ θεός, {καὶ} κἂν ἐκείνῳ. κινεῖ γάρ
πως πάντα τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον· λόγου δ' ἀρχὴ οὐ λόγος, 22
ἀλλά τι κρεῖττον· τί οὖν ἂν κρεῖττον καὶ ἐπιστήμης εἴη ⟨καὶ
νοῦ⟩ πλὴν θεός; ἡ γὰρ ἀρετὴ τοῦ νοῦ ὄργανον· καὶ διὰ τοῦτο,
ὃ {οἱ} πάλαι ἔλεγον, εὐτυχεῖς καλοῦνται οἵ, ⟨οἳ⟩ ἂν ὁρμήσωσι,
κατορθοῦσιν ἄλογοι ὄντες, καὶ βουλεύεσθαι οὐ συμφέρει αὐτοῖς.
ἔχουσι γὰρ ἀρχὴν τοιαύτην ἣ κρείττων τοῦ νοῦ καὶ τῆς βουλεύσεως
(οἱ δὲ τὸν λόγον· τοῦτο δ' οὐκ ἔχουσι οὐδ' ἐνθουσιασμόν), τοῦτο 23
δ' οὐ δύνανται. ἄλογοι γὰρ ὄντες ἐπιτυγχάνουσι· καὶ τού-
των φρονίμων καὶ σοφῶν ταχεῖαν εἶναι τὴν μαντικήν, καὶ
μόνον οὐ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δεῖ ὑπολαβεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν δι'
ἐμπειρίαν, οἱ δὲ διὰ συνήθειάν †τε† ἐν τῷ σκοπεῖν χρῆσθαι·
τῷ θείῳ δὲ αὗται. τοῦτο καὶ εὖ ὁρᾷ καὶ τὸ μέλλον καὶ
τὸ ὄν, καὶ ὧν ἀπολύεται ὁ λόγος οὗτος. διὸ οἱ μελαγχο-

24 διὰ τὸ τοιαύτη (τοιαύτη ⟨γε⟩ Jackson (3), 218) {τῷ} εἶναι {τὸ} τοιοῦτο δύναται ποιεῖν; Walzer: διὰ τί τοιαύτη τὸ εἶναι τὸ τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν; Π: *quod tale secundum esse tale potest facere* $Λ^2$: ὅτι τοιαύτη ⟨κατὰ⟩ τὸ εἶναι τὸ τοιοῦτο δύναται ποιεῖν; Dirlmeier 26 δή om. $Λ^2$ {καὶ} secl. Spengel: hab. Π: κινεῖ Ross κἂν] πᾶν Π, Dirlmeier ἐκείνῳ Π: *illud* $Λ^2$: ἐκεῖνο Dirlmeier: ἐκείνῃ Spengel 27 οὐ L: *non* $Λ^2$: om. PC 28 εἴη Spengel: εἶποι Π 28–9 ⟨καὶ νοῦ⟩ suppl. Spengel, ex *et scientia et intellectu* $Λ^2$ 29 ὄργανον Kenny ((1), 9, adn. 1, cl. *Pr.* 955^{b}37) 30 ὃ {οἱ} πάλαι ἔλεγον Jackson ((3), 219; i.e. 47^{b}21–8): ὃ οἱ πάλαι ἔλεγον Π: *quod olim dicebatur* $Λ^2$: ὃ πάλαι ἐλέγετο Dirlmeier ⟨οἳ⟩ suppl. Smith, ἃ post οἵ Jackson ((3), 219): οἵ, ἂν L, Dirlmeier: *qui si* $Λ^2$: οἷαν PC 31 κατορθοῦσιν] *dirigunt* $Λ^2$: κατορθοῦν Π βουλεύεσθαι PC: *consiliari* $Λ^2$: βούλεσθαι L 32 τοιαύτην ἣ κρείττων τοῦ νοῦ καὶ (τοιαύτην ἣ κρεί post ras.) L: *tale* (sc. *principium*) *quod melius intellectu et* $Λ^2$: om. PC βουλεύσεως] *consilio* $Λ^2$: βουλήσεως Π 33 οἱ Π: ὅσοι Allan (5) οὐδ' Langerbeck, e *neque* $Λ^2$: καὶ Π ἐνθουσιασμόν Spengel: *divinos instinctus* $Λ^2$: ἐνθουσιασμοί Π 34 ἐπιτυγχάνουσι cf. *Rh.* 1354^{a}9, ex *adipiscuntur* $Λ^2$: ἀποτυγχάνουσι Π τούτων] τοῦ τῶν Sylburg 35 φρονίμων καὶ σοφῶν ironice 36 μόνον L: μόνων PC: *solorum* $Λ^2$ ὑπολαβεῖν Ross: *suscipere* $Λ^2$: ἀπολαβεῖν Π ἀλλ' Π: om. $Λ^2$ 37 an ταύτῃ ἐν?: τε ἐν Π: τε om. $Λ^2$: τοῦ ἐν Spengel: ⟨δοκοῦσι⟩ {τε ἐν} Dirlmeier 38 θείῳ Spengel: θεῷ Π αὗται Π: *per se* $Λ^2$: οὗτοι v. Arnim καὶ Π: γὰρ v. Arnim 39 οὗτος Π: an τοῦτο?: *sic* $Λ^2$: οὕτως Jackson ((3), 219): οὗτοι Solomon

λικοὶ καὶ εὐθυόνειροι. ἔοικε γὰρ ἡ ἀρχὴ ἀπολυομένου τοῦ λόγου ἰσχύειν μᾶλλον· καὶ ὥσπερ οἱ τυφλοὶ μνημονεύουσι 1248^b μᾶλλον ἀπολυθέντες τοῦ πρὸς τοῖς ὁρωμένοις, τῷ ἐρρωμενέστερον εἶναι τὸ μνημονεῦον.

24 φανερὸν δὴ ὅτι δύο εἴδη εὐτυχίας, ἡ μὲν θεία (διὸ καὶ δοκεῖ ὁ εὐτυχὴς διὰ θεὸν κατορθοῦν)· οὗτος δέ ἐστιν ὁ κατὰ τὴν ὁρμὴν διορθωτικός, ὁ δ' ἕτερος ὁ παρὰ τὴν ὁρμήν· ἄλογοι δ' ἀμφότεροι. καὶ ἡ μὲν συνεχὴς εὐτυχία μᾶλλον, αὕτη δὲ οὐ συνεχής.

I. XV κατὰ μέρος μὲν οὖν περὶ ἑκάστης ἀρετῆς εἴρηται πρότερον· ἐπεὶ δὲ χωρὶς διείλομεν τὴν δύναμιν αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς ἀρετῆς διαρθρωτέον τῆς ἐκ τούτων, ἣν ἐκαλοῦμεν ἤδη κα-
2 λοκἀγαθίαν. ὅτι μὲν οὖν ἀνάγκη τὸν ταύτης ἀληθῶς τευξόμενον τῆς προσηγορίας ἔχειν τὰς κατὰ μέρος ἀρετάς, φανερόν. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐθενὸς οἷόν τ' ἄλλως ἔχειν. οὐθεὶς γὰρ ὅλον μὲν τὸ σῶμα ὑγιαίνει, μέρος δ' οὐθέν, ἀλλ' ἀναγκαῖον πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον τῷ ὅλῳ.

3 ἔστι δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ καλὸν κἀγαθὸν οὐ μόνον κατὰ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ καθ' αὑτὰ ἔχοντα διαφοράν. τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλη ἐστίν, ἃ αὐτὰ αὑτῶν ἕνεκά ἐστιν αἱρετά. τούτων δὲ καλά, ὅσα δι'

40–1 ἀπολυομένου τοῦ λόγου Spengel: *amissa ratione* Λ^2: ἀπολυομένους τοὺς λόγους *Π* **1248^b** 2 ἀπολυθέντες τοῦ *Π*: *amissisque hiis* Λ^2: ἀπολυθέντος τοῦ Dirlmeier ὁρωμένοις Ross: *visibilia* Λ^2 (cf. Pl. *Pm.* 130a): εἰρημένοις *Π*: ὁρατοῖς Fritzsche τῷ ante ὁρωμένοις Fritzsche, post μᾶλλον Dirlmeier ἐρρωμενέστερον suppl. Fritzsche: *virtuosius* Λ^2: om. *Π*: σπουδαιότερον post τῷ suppl. Jackson ((3), 219): τοῦ πρὸς τοῖς ὁρατοῖς εἶναι τὸ μνημονεῦον Ross 3 δὴ] *itaque* Λ^2: δὲ *Π* 4 ἡ δὲ φύσει post κατορθοῦν)· suppl. Spengel οὗτος L: *iste* Λ^2: οὕτω PC 5 διορθωτικός] κατορθωτικός v. Arnim: ὀρθωτικός dubitanter Dirlmeier 6 εὐτυχία secl. Langerbeck 10 διαρθρωτέον LV: *articulatim tractandum* Λ^3: διωρθωτέον PC ἐκαλοῦμεν *Π*: *vocamus* Λ^1: καλοῦμεν Ross ἤδη secl. Ross 13 οὐδὲ] *neque* Λ^1: οὐδὲν *Π* 14 οὐθεὶς γὰρ ὅλον μὲν L: *nullus enim toto quidem* Λ^3: οὐθεὶς μὲν ὅλον PC 17 ⟨καὶ⟩ suppl. Bussemaker: καθ' αὑτὰ Spengel: *sed et secundum ipsa* Λ^3: κατ' αὐτὰ τὰ L: κατὰ ταῦτα τὰ P: κατὰ ταὐτὰ τὰ C

αὐτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐστιν. ταῦτα γάρ ἐστιν ἀφ' ὧν 4
αἵ τε πράξεις εἰσὶν ἐπαινεταὶ καὶ αὐτὰ ἐπαινετά, δικαιο-
σύνη καὶ αὐτὴ καὶ αἱ πράξεις, καὶ αἱ σώφρονες· ἐπαινετὴ
γὰρ καὶ ἡ σωφροσύνη. ἀλλ' οὐχ ὑγίεια ἐπαινετόν· οὐδὲ
γὰρ τὸ ἔργον· οὐδὲ τὸ ἰσχυρῶς· οὐδὲ γὰρ ἡ ἰσχύς. ἀλλ'
ἀγαθὰ μέν, ἐπαινετὰ δ' οὔ. ὁμοίως δὲ τοῦτο δῆλον καὶ ἐπὶ 5
τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐπαγωγῆς.

ἀγαθὸς μὲν οὖν ἐστιν ᾧ τὰ
φύσει ἀγαθά ἐστιν ἀγαθά. τὰ γὰρ περιμάχητα καὶ μέ-
γιστα εἶναι δοκοῦντα ἀγαθά, τιμὴ καὶ πλοῦτος καὶ σώμα-
τος ἀρεταὶ καὶ εὐτυχίαι καὶ δυνάμεις, ἀγαθὰ μὲν φύσει
ἐστίν, ἐνδέχεται δ' εἶναι βλαβερά τισι διὰ τὰς ἕξεις. οὔτε
γὰρ ἄφρων οὔτ' ἄδικος ἢ ἀκόλαστος ὢν οὐδὲν ἂν ὀνηθείη χρώ-
μενος αὐτοῖς, ὥσπερ οὐδ' ὁ κάμνων τῇ τοῦ ὑγιαίνοντος τροφῇ
χρώμενος οὐδ' ὁ ἀσθενὴς καὶ ἀνάπηρος τοῖς τοῦ ὑγιοῦς καὶ
τοῖς τοῦ ὁλοκλήρου κόσμοις. καλὸς δὲ κἀγαθὸς τῷ τῶν 6
ἀγαθῶν τὰ καλὰ ὑπάρχειν αὐτῷ δι' αὐτά καὶ τῷ πρα-
κτικὸς εἶναι τῶν καλῶν καὶ αὐτῶν ἕνεκα. καλὰ δ' ἐστὶν
αἵ τε ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς.

ἔστι δέ τις 7
ἕξις πολιτική, οἵαν οἱ Λάκωνες ἔχουσιν ἢ ἄλλοι τοιοῦτοι

1248^{b} 26 sqq. = *Pol.* $1332^{a}21$ sqq.   37–$49^{a}5$ cf. *Pol.* $1271^{b}6$–10, $1334^{a}40$–$^{b}3$

20 ὄντα secl. Verdenius   πάντα post ὄντα codd.: post καλά (19) tra. Spengel: om. Λ^3: παντὶ Ross   ἀφ' Sylburg: *a quibus* Λ^3: ἐφ' Π   22 γὰρ post καὶ² hab. $\Pi\Lambda^1$ (*nam*)   αἱ² Richards: οἱ codd.   24 οὐδὲ² ... ἰσχύς om. Ald. Λ^1, ἡ om. L   24–5 ἀλλὰ τἀγαθά Π   26 ἐν post ἐστιν C, ut vid.   29 εὐτυχεῖαι PC   30 δ' L: *autem* Λ^1: om. PC   τὰς L: om. PC   31 οὔτ' ἄδικος Π: *neque iustus* Λ^3 οὐδὲν ἂν Spengel: οὐδ' Π: *neque* Λ^1: *non* Λ^3 ὀνηθείη Richards (cf. X. *An.* 5. 5. 2): ὀνήσεται Langerbeck: ὀνήσειε Π   33–4 τοῖς ... τοῖς Susemihl: τῆς τοῦ ... τῆς τοῦ PC: τῆς τοῦ ὑγιοῦς καὶ τοῖς ὁλοκλήρου κόσμοις L: *ex sani integrique hominis ornatu* Λ^1: *valentis et integri ornamentis* Λ^3 34–6 τῶν ... εἶναι om. PC   35 δι' αὐτὰ] *propter ipsa* Λ^3: *per se ipsa* Λ^1: δι' αὐτὰ L   36 καὶ Π: *idque* Λ^1: om. Λ^3 37 τε PC: τ' L: om. $\Lambda^1\Lambda^3$ 38 οἵαν L: *qualem* (sc. *habitudo*) Λ^1: *quem* (sc. *habitum*) Λ^3: οἷον PC   λάκωνες (sic) PC: λάκονες (sic) L

ἔχοιεν ἄν. αὕτη δ' ἐστὶν ἕξις τοιαύτη. εἰσὶ γὰρ οἳ οἴονται τὴν
ἀρετὴν δεῖν μὲν ἔχειν, ἀλλὰ τῶν φύσει ἀγαθῶν ἕνεκεν. διὸ
ἀγαθοὶ μὲν ἄνδρες εἰσί (τὰ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθὰ ⟨ἀγαθὰ⟩ αὐτοῖς 1249^a
ἐστίν), καλοκἀγαθίαν δὲ οὐκ ἔχουσιν. οὐ γὰρ ὑπάρχει αὐτοῖς
τὰ καλὰ δι' αὐτά ⟨ὅσοις δ' ὑπάρχει δι' αὐτά⟩, καὶ προαιροῦνται
καλὰ κἀγαθά, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καλὰ
8 μὲν φύσει ὄντα, ἀγαθὰ δὲ φύσει ὄντα τούτοις καλά. καλὰ
γάρ ἐστιν ὅταν οὗ ἕνεκα πράττουσι καὶ αἱροῦνται καλὸν ᾖ·
διὸ τῷ καλῷ κἀγαθῷ καλά ἐστι τὰ φύσει ἀγαθά. κα-
λὸν γὰρ τὸ δίκαιον· τοῦτο δὲ τὸ κατ' ἀξίαν· ἄξιος δ' οὗτος
9 τούτων. καὶ τὸ πρέπον καλόν· πρέπει δὲ ταῦτα τούτῳ, πλοῦ-
τος εὐγένεια δύναμις. ὥστε τῷ καλῷ κἀγαθῷ τὰ αὐτὰ καὶ
συμφέροντα καὶ καλά ἐστι· τοῖς δὲ πολλοῖς διαφωνεῖ
τοῦτο. οὐ γὰρ τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ κἀκείνοις ἀγαθὰ ἐστί, τῷ
δ' ἀγαθῷ ἀγαθά· τῷ δὲ ⟨καλῷ⟩ κἀγαθῷ καὶ καλά. πολλὰς
10 γὰρ καὶ καλὰς πράξεις δι' αὐτὰ ἔπραξεν. ὁ δ' οἰόμενος τὰς
ἀρετὰς ἔχειν δεῖν ἕνεκα τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, κατὰ τὸ συμ-
βεβηκὸς τὰ καλὰ πράττει. ἔστιν οὖν καλοκἀγαθία ἀρετὴ τέ-
λειος.
11 καὶ περὶ ἡδονῆς δ' εἴρηται ποῖόν τι καὶ πῶς ἀγα-

40 *μὲν Π*: *μὴ* Ald.: *non* Λ^1: *μὲν* secl. Ross **1249^a** 1 *ἀγαθοὶ* Ald.: *ἄγριοι Π*, Langerbeck: *silvestres* Λ^3 ⟨*ἀγαθά*⟩ suppl. Solomon (cl. 48^{b}26) 2 *δὲ* fort. V: *autem* Λ^1: *γὰρ Π* *ὑπάρχει* Ald.: *sunt* Λ^1: *existunt* Λ^3: *ὑπάρχειν Π* 3 ⟨*ὅσοις δ' ὑπάρχει δι' αὐτά*⟩ suppl. Zeller, prob. Allan ((3), 149): *quibuscumque autem existunt propter ipsa* Λ^3 4 *καλὰ κἀγαθὰ* Ross: *kalokagathon* Λ^3: *καλοὶ κἀγαθοί Π*: *boni honestique* Λ^1 *καὶ*^{1}] *ἀλλ'* Ross *ταῦτα Π*: *hoc* Λ^3: *id* Λ^1 6 *ὅταν Π*: *cum* Λ^1: om Λ^3 *οὗ*] *ὧν* Richards *πράττουσι* PC: *faciunt* Λ^1: *agunt* Λ^3: *πράττωσι* L *καλὸν* Allan (5): *καλὰ Π* *ᾖ* Fritzsche: *sunt* Λ^1: *ᾗ Π* 7 *διὸ* Solomon: *propter quod* Λ^3: *διότι Π*: *vel quod* Λ^1 *τῇ* post *τὰ* hab. PC 8 *τοῦτο*] *τούτῳ* Fritzsche *τὸ*^{2} *Π*: om. Λ^1 (*id vero secundum dignitatem censetur*) 9 *τούτῳ* Chalc. Ald.: *πλούτῳ Π*: om. Λ^3: *illum* Λ^1 10 *τὰ αὐτὰ καὶ* Ross: *καὶ αὐτὰ τὰ* PC: *καὶ αὐτὰ* L: *haec* Λ^3: *ea* Λ^1: *ταῦτα* Dirlmeier 13 ⟨*καλῷ*⟩ suppl. Spengel: *τῷ δ' ἀγαθῷ Π*: om. Ald. Λ^1: *τῷ . . . καλά* om. Λ^3 *πολλὰς Π*: *multas* Λ^1: *multis* Λ^3 14 *αὐτὰ* codd.: *αὐτὰς* Spengel: *αὐτῶν* Rieckher 17 *δ' εἴρηται* L (cl. *EN* 1152^{b}1–1154^{b}31): *dictum est* Λ^3: *διῄρηται* C: *διείρηται* P

θόν, καὶ ὅτι τά τε ἁπλῶς ἡδέα καὶ καλὰ καὶ τὰ {τε}
ἁπλῶς ἀγαθὰ ἡδέα. οὐ γίνεται δὲ ἡδονὴ μὴ ἐν πράξει·
διὰ τοῦτο ὁ ἀληθῶς εὐδαίμων καὶ ἥδιστα ζήσει, καὶ τοῦτο
οὐ μάτην οἱ ἄνθρωποι ἀξιοῦσιν.
ἐπεὶ δ' ἐστί τις ὅρος καὶ τῷ 12
ἰατρῷ, πρὸς ὃν ἀναφέρων κρίνει τὸ ὑγιαῖνον σῶμα καὶ μή, καὶ
πρὸς ὃν μέχρι ποσοῦ ποιητέον ἕκαστον, καὶ ⟨εἰ⟩ εὖ, ὑγιεινόν, εἰ
δὲ ἔλαττον ἢ πλέον, οὐκέτι· οὕτω καὶ τῷ σπουδαίῳ περὶ τὰς
πράξεις καὶ αἱρέσεις τῶν φύσει μὲν ἀγαθῶν οὐκ ἐπαινετῶν
1249^b δὲ δεῖ τινα εἶναι ὅρον καὶ τῆς ἕξεως καὶ τῆς αἱρέσεως καὶ
περὶ φυγῆς χρημάτων πλήθους καὶ ὀλιγότητος καὶ τῶν
εὐτυχημάτων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρότερον ἐλέχθη τὸ ὡς ὁ 13
λόγος· τοῦτο δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν τοῖς περὶ τὴν τρο-
φὴν εἴπειεν ὡς ἡ ἰατρικὴ καὶ ὁ λόγος ταύτης. τοῦτο δ'
ἀληθὲς μέν, οὐ σαφὲς δέ. δεῖ δὴ ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλ- 14
λοις πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τὴν ἕξιν κατὰ τὴν ἐνέρ-
γειαν τὴν τοῦ ἄρχοντος, οἷον δοῦλον πρὸς δεσπότου· καὶ ἕκα-
στον πρὸς τὴν ἑκάστου καθήκουσαν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄν- 15
θρωπος φύσει συνέστηκεν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, καὶ
ἕκαστον ἂν δέοι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν ζῆν· αὕτη δὲ διττή·
ἄλλως γὰρ ἡ ἰατρικὴ ἀρχὴ καὶ ἄλλως ἡ ὑγίεια· ταύ-

18 καὶ^2 ... ἁπλῶς (19) om. PC {τε} secl. Rieckher: *et kala et quae simpliciter* Λ^3: καὶ^3 τά τε L: τά^2 τε Ald.: *alia vero* (? τὰ^2 δὲ) Λ^1: καὶ^3 τά γε Fritzsche, dubitanter Collingwood 19 ἡδέα om. PC 20 ὁ post τοῦτο^1 suppl. Chalc., Susemihl τοῦτο^2 L: *id* Λ^1: *hoc* Λ^3: τούτου PC 22 ὃν P^2C^2: *ad quem* $\Lambda^1\Lambda^3$: ὃ P^1C^1L ὑγιαῖνον PC: ὑγιεινὸν L: *sanum* Λ^1 σῶμα codd.: σώματι Fritzsche καὶ μή, καὶ Π: καὶ μὴ Ald.: *et non* Λ^3: καὶ ⟨τὸ⟩ μή, καὶ Rackham 23 ⟨εἰ⟩ suppl. Collingwood: post ἕκαστον, εἰ μέλλει ἰσχυρὸν εἶναι suppl. Richards: εὖ secl. Ross: {εὖ} ⟨ἔσται⟩ vel ⟨μενεῖ⟩ Allan (5) ὑγιεινόν Π: *sanum* Λ^1 25 ἐπαινετὸν C **1249^b** 1 τῆς^1 Π 2 περὶ φυγῆς Π: *de electione ac fuga* Λ^1: φυγῆς Zeller: *fugae* Λ^3 καὶ περὶ post φυγῆς suppl. Zeller ὀλιγότητος L: *paucitate* Λ^3: *paucitatis* Λ^1: ὀλιγότης PC 4 τὴν L: om. PC 5 εἴπειεν Sylburg: *dicat* $\Lambda^1\Lambda^3$: εἴποιεν Π 6 καὶ Π: om. Λ^1 7 κατὰ codd., Allan (5): καὶ Richards 9 τὴν PC: om. L ἑκάστου codd.: ἑκάστῳ Rackham, Rowe ((2), 68) 10 καὶ^2 secl. Ross 11 ἂν δέοι Spengel: δὴ δέοι Π: δὲ δέοι Marc.: δεῖ Allan (5) ἑαυτοῦ Spengel, Rowe ((2), 68): ἑαυτῶν Π: ἐν αὐτῷ dubitanter Rackham

της δὲ ἕνεκα ἐκείνη· οὕτω δ' ἔχει κατὰ τὸ θεωρητικόν. οὐ
γὰρ ἐπιτακτικῶς ἄρχων ὁ θεός, ἀλλ' οὗ ἕνεκα ἡ φρόνησις
ἐπιτάττει· διττὸν δὲ τὸ οὗ ἕνεκα (διώρισται δ' ἐν ἄλλοις)
16 ἐπεὶ κεῖνός γε οὐθενὸς δεῖται. ἥτις οὖν αἵρεσις καὶ κτῆσις
τῶν φύσει ἀγαθῶν ποιήσει μάλιστα τὴν τοῦ θείου θεωρίαν, ἢ
σώματος ἢ χρημάτων ἢ φίλων ἢ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη
ἀρίστη, καὶ οὗτος ὁ ὅρος κάλλιστος· ἥτις δ' ἢ δι' ἔνδειαν
ἢ δι' ὑπερβολὴν κωλύει τὸ ⟨ἐν ἡμῖν⟩ θεῖον θεραπεύειν καὶ θεω-
17 ρεῖν, αὕτη δὲ φαύλη. ἔχει δὲ τοῦτο τῇ ψυχῇ, καὶ οὗτος τῆς
ψυχῆς ὅρος ἄριστος, ὅταν ἥκιστα αἰσθάνηται τοῦ ἀλόγου
μέρους τῆς ψυχῆς, ᾗ τοιοῦτον.

τίς μὲν οὖν ὅρος τῆς καλοκἀγαθίας, καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῶν ἁπλῶς ἀγαθῶν, ἔστω εἰρημένον.

13 δὲ Π: *et* Λ^1: *enim* Λ^3 δ'] δὴ Rieckher 14 ἐπιτακτικῶς ἄρχει vel ἐπιτακτικὸς ἄρχων dubitanter Richards θεός] νοῦς v. Arnim: ἐπιτακτικῶς ἄρχει τὸ θεωροῦν vel τὸ θεῖον dubitanter Robinson ἀλλ' οὗ] ἀλλ' ᾗ οὗ suppl. Richards: ἀλλὰ νοῦ v. Arnim 16 κεῖνός PC: ἐκεῖνός L: ἐκεῖνό dubitanter Robinson γε Sylburg: τε Π: om. $\Lambda^1\Lambda^3$ ἥτις] εἴ τις fort. V, Verdenius κτῆσις L: *possessio* $\Lambda^1\Lambda^3$: κτίσις PC 17 θείου Robinson: θεοῦ codd.: νοῦ v. Arnim μάλιστα post θεοῦ L: *dei maxime contemplationem* Λ^3 19 ἥτις PC: εἴ τις L: *si qua* Λ^3 20 δι' L: *ob* Λ^1: *propter* Λ^3: δ' PC τὸ ⟨ἐν ἡμῖν⟩ θεῖον θεραπεύειν Robinson: τὸν θεὸν θεραπεύειν codd.: τὸν νοῦν ἐνεργεῖν v. Arnim 21 δὲ¹ Π: om. $\Lambda^1\Lambda^3$ ἔχει] ἐνδέχεται Langerbeck τοῦτο Π: *haec* Λ^3 καλῶς post τοῦτο suppl. Richards, ⟨οὕτω⟩ Rackham, ⟨οὕτως κατὰ⟩ Dirlmeier, lac. pos. Allan (5) τῇ ψυχῇ] τὴν ψυχήν Dirlmeier 22 ὁ ante ὅρος add. L ὅταν ἥκιστα αἰσθάνηται (ἂν iam Susemihl) Robinson: *cum minime senserit* Λ^3: τὰ ... αἰσθάνηται PC: τὰ ... αἰσθάνεται L: τὰ ... αἰσθάνεσθαι Marc.: τὸ ... αἰσθάνεσθαι Zeller: τὸν ἄνθρωπον (in comp. τ`ἄνον) ... αἰσθάνεσθαι Allan (5) ἀλόγου Fritzsche: *alteram irrationalemque* Λ^1: ἄλλου Π 23 ᾗ] *quatenus* Λ^1: *in quantum* Λ^3: ἢ PC: ἡ L: ᾗ post corr. Laur. 81. 4 23–5 τίς ... εἰρημένον secl. Allan (5)

INDEX VERBORVM POTIORVM ATQVE THEMATVM

(Indicem Susemihlianum me magna ex parte secutam esse grata agnosco.)